

सत्यमेव जयते

महाराष्ट्र शासन

कार्यक्रम अंदाजपत्रक

२०२०-२०२१

विधि व न्याय विभाग

(सर्व कार्यालयांसहित)

PERFORMANCE BUDGET

2020-2021

LAW AND JUDICIARY DEPARTMENT

(Including all Offices)

कार्यक्रम अंदाजपत्रक

२०२०-२०२१

विधि व न्याय विभाग
(सर्व कार्यालयांसहित)

**PERFORMANCE BUDGET
2020-2021**

**LAW AND JUDICIARY DEPARTMENT
(Including all Offices)**

(ii)

(iii)

अनुक्रमणिका
CONTENTS

	<i>Page No.</i>
प्रस्तावना Introduction	1
समग्र कार्यक्रम Overall Performance	3
कार्यक्रमवार-तपशील-एकूण अर्थसंकल्पीय अंदाज, २०२०-२०२१ <i>Programmewise--Details of Total Budget Estimates, 2020-2021</i>	
विवरण पत्र “अ” Statement “A”	5
विवरण पत्र “ब” Statement “B”	10
कार्यक्रम - <i>Programme</i>	
१. विधी व न्याय विभाग (मंत्रालय विभाग) Law and Judiciary Department (Mantralaya Department)	13
२. उच्च न्यायालय High Court	43
३. दिवाणी, सत्र आणि फौजदारी न्यायालये Civil, Sessions and Criminal Courts	67
४. सी. बी. आय. न्यायालय C.B. I. Nyayalya	99
५. ग्राम न्यायालय Gram Nyayalya	101
६. लघुवाद न्यायालय Small Causes Court	103
७. मुख्य महानगर दंडाधिकारी न्यायालये, मुंबई Chief Metropolitan Magistrates Courts, Mumbai	111
८. महाप्रशासक आणि शासकीय विश्वस्त Administrator General and Official Trustee	117
९. मुंबईचे शेरीफ Sheriff of Mumbai	125
१०. विधी सल्लागार व समुपदेशी Legal Advisors and Counsels	131
११. धर्मादाय संघटना Charity Organisation	155
१२. धर्मादाय दाननिधी Charitable Endowments	191
१३. निबंधक, भागीदारी संस्था Registrar Partnership Firms	199
१४. महाराष्ट्र राज्य विधी आयोग Maharashtra State Law Commission	205
१५. महिलांचे सक्षमीकरण	207

प्रस्तावना INTRODUCTION

१. या प्रकाशनात विधि व न्याय विभागाचे कार्यक्रम अंदाजपत्रक प्रस्तुत करण्यात आले आहे. विभागाचे कार्यक्रम आणि कार्ये यांचा आढावा नेमून दिलेल्या कार्याच्या पार्श्वभूमीवर घेणे हा कार्यक्रम अंदाजपत्रकाचा उद्देश होय. विभागाने ज्या कार्यक्रमासाठी निधीची विनिर्देशपूर्वक मागणी केली आहे, अशाच कार्यक्रमाचा अंतर्भाव कार्यक्रम अंदाजपत्रकात केलेला आहे. विधि व न्याय विभागाच्या नियंत्रणाखाली असलेल्या अर्थसंकल्पीय अनुदानाचा तपशील तक्ता 'अ' व 'ब' मध्ये नमूद करण्यात आला आहे.

२. विधी व न्याय विभाग हा शासनाचा विधिविषयक सल्लागार विभाग म्हणून आणि दुय्यम न्यायालयांचा तसेच विभागाच्या अधिपत्याखालील कार्यालयांचा प्रशासकीय विभाग म्हणून काम करतो. न्यायमंडळास त्यांच्या गरजेप्रमाणे शासनामार्फत अनुदान दिले जाते.

३. सल्लागार विभाग म्हणून विधि व न्याय विभाग करीत असलेली कामे मुख्यतः तांत्रिक असतात. हा विभाग मुख्यतः खालील चार विषयावर मंत्रालयातील प्रशासकीय विभागांना विधिविषयक सल्ला देत असतो.

(१) भारताचे संविधान तसेच वेगवेगळे दिवाणी व फौजदारी अधिनियम, नियमावली व विनियम इत्यादी अंतर्गत उद्भवणारे विधिविषयक मुद्दे,

(२) विधिविधान (प्रधान व गोण असे दोन्ही),

(३) वाद (दिवणी व फौजदारी असे दोन्ही),

(४) अभिहस्तांतरणपत्र करणे.

४. कार्यक्रम अंदाजपत्रकाच्या तंत्रानुसार प्रत्येक कार्यक्रम चार भागांत विभागण्यात आला आहे. तो म्हणजे :-

(१) प्रस्तावनात्मक, (२) वित्तीय आवश्यकता, (३) कार्यक्रमाच्या कार्यभारचा सारांश व आर्थिक गरजांबाबत स्पष्टीकरण, (४) कर्मचारी विषयक गोषवारा.

वित्तीय आवश्यकतेसंबंधीच्या भागाचे आणखी तीन भागांत वर्गिकरण करण्यात आले आहे व ते म्हणजे :-

(अ) कामाचे वर्गिकरण :- हे योजनेवरील खर्च करण्याचा हेतू वा प्रयोजन याचा स्पष्टपणे उल्लेख करते.

(ब) उद्दीष्ट :- कोणत्या अधिकाराच्यामार्फत कसा खर्च होणार याबाबतचे स्पष्टीकरण देते.

(क) स्रोत :- कार्यक्रमनिहाय व लेखाशीर्षनिहाय व त्याखाली येणारा सर्व खर्च इत्यादी बाबतच्या तरतुदी दर्शवितात.

५. कार्यक्रम अंदाजपत्रक हे मुल्यमापनाचे प्रतीवृत्त नसते हे सर्वमान्य आहे. विधि व न्याय विभागाने केलेल्या निरनिराळ्या कार्याचे स्वरूप लक्षात घेऊन उपलब्ध असलेल्या आधारसामग्रीच्या मदतीने करण्यात आलेली वेगवेगळी कार्ये शक्यतो दर्शविण्यात आली आहेत.

विवरण पत्र 'अ' व 'ब'

विवरणपत्र 'अ'
एकूण अर्थसंकल्पीय अंदाजाचा कार्यक्रमानुसार तपशील

(रुपये हजारात)

अनुक्रमांक	कार्यक्रम	प्रत्यक्ष रकमा २०१८-२०१९ Actual 2018-2019	अर्थसंकल्पीय अंदाज २०१९-२०२० Budget Estimates 2019-2020
1	2	3	4
विधी व न्याय विभाग मंत्रालय			
	२०५२ दत्तमत्त
		341958	621265
		—	—
		341958	341958
२.	उच्च न्यायालय		
	०० भारित
		—	—
	१०२ दत्तमत्त
		578116	1224820
		1224820	1224820
		—	—
३.	दिवाणी व सत्र न्यायालये		
	१०५ दत्तमत्त
		11297821	16756714
		—	—
		11297821	16756714
४.	लघुवाद न्यायालये		
	१०६ दत्तमत्त
		516116	693596
		—	—
		516116	516116
५.	महानगर दंडाधिकारी न्यायालये		
	१०७ दत्तमत्त
		509819	684069
		—	—
		509819	684069
६.	फौजदारी न्यायालये		
	१०८ दत्तमत्त
		582586	963971
		—	—
		582586	963971
७.	महाप्रशासक व शासकीय विश्वस्त		
	११० दत्तमत्त
		10939	17806
		—	—
		10939	17806

STATEMENT 'A'
Programmewise details of the Budget Estimates

(Rs. in thousands)

सुधारित अंदाज २०१९-२०२० Revised Estimates 2019-2020	अर्थसंकल्पीय अंदाज २०२०-२०२१ Budget Estimates 2020-2021	Programme
5	6	
		... Law and Judiciary Deptt. Mantralaya
		2052 Voted
596559	499345	...
—	—	...
596559	499345	...
		High Court
--	--	... 102 Charged
853729	1316271	... Voted
853729	1316271	...
		Civil Session & Criminal Courts
15326588	18307096	... 105 Voted
—	—	...
15326588	18307096	...
		Small Cause Courts
681412	737106	... 106 Voted
—	—	...
681412	737106	...
		Metropolitan Magistrates Courts
685101	750510	... 107 Voted
—	—	...
685101	750510	...
		Criminal Court
899778	1050829	... 108 Voted
—	—	...
899778	1050829	...
		Administrator General & Offical Trus
20174	16098	... 110 Voted
—	—	...
20174	16098	...

विवरणपत्र 'अ' - चालू

1	2	3	4
८.	मुंबईचे शेरीफ ११३ दत्तमत्त	...	25000
		...	—
	एकूण	...	25000
९.	विधी सल्लागार व समुपदेशी ११४ दत्तमत्त	...	1140619
		...	—
		...	1140619
१०.	धर्मादाय संघटना २०७० दत्तमत्त	...	861936
		...	—
		...	861936
११.	धर्मादाय दाननिधी २२५० दत्तमत्त	...	5307
		...	—
		...	5307
१२.	निबंधक, भागीदारी संस्था, ३४७५ दत्तमत्त	...	44564
		...	—
		...	28441
१३.	महाराष्ट्र राज्य विधी आयोग, २०१४	...	10
		...	—
		...	10
१४.	सरकारी मुखत्यार १११ दत्तमत्त	...	39901
		...	—
		...	39901
१५.	स्थानिक संस्था व पंचायत राज ३६०४ दत्तमत्त	...	74000
		...	—
		...	74000
१६.	सामाजिक सुरक्षा व कल्याण २२३५ दत्तमत्त भारित	...	4000
		...	900
		...	—
	एकूण	...	4900

STATEMENT 'A' — Contd.

5	6	
		Sheriff Of Mumbai
19778	25033	... 113 Voted
—	—	...
19778	25033	...
		Legal Advisors and Counsels
1356858	1211357	... 114 Voted
—	—	...
1356858	1211357	...
		Charity Organisations
801156	939328	... 2070 Voted
—	—	... Charged
801156	939328	...
		Charitable and Religious Endowments
5269	5797	... 2250 Voted
—	—	...
5269	5797	...
		Registrar of Firms
39940	44658	... 3475 Voted
—	—	...
39940	44658	...
		Maharashtra State Law Commission
10	10	...
—	—	...
10	10	...
		Official Assignees
35421	40246	... 111 Voted
—	—	...
35421	40246	...
		Compensation & Assignment to Local Bodies
59200	73260	... 3604 Voted
—	—	...
59200	73260	...
		Social Security & Welfare
3200	4000	... 2235 Voted
720	500	...
—	—	...
3920	4500	... Grand Total

विवरणपत्र 'ब'

प्रधान शीर्ष-नि कार्यक्रमानुसार तपशिलवार एकूण अर्थसंकल्पीय अंदाज

(रुपये हजारात)

अनुक्रमांक	प्रधान शीर्षकाचे नाव	प्रत्यक्ष रकमा २०१८-२०१९ Actual 2018-2019	अर्थसंकल्पीय अंदाज २०१९-२०२० Budget Estimates 2019-2020
1	2	3	4
२०१४- न्यायदान			
१.	उच्च न्यायालय (१०२)	578116	1224820
	उच्च न्यायालय (१०२)	2833330	3976815
२.	दिवाणी व सत्र न्यायालये (१०५)	11297821	16756714
३.	फौजदारी न्यायालये (१०८)	582586	963971
४.	लघुवाद न्यायालये (१०६)	516116	693596
५.	इलाखा शहर दंडाधिकारी न्यायालये (१०७)	509819	684069
६.	महाप्रशासक व शासकीय विश्वस्त (११०)	10935	17806
७.	मुंबई शेरीफ (११३)	19034	25000
८.	महाराष्ट्र राज्य विधी आयोग	0	10
९.	विधी सल्लागार व समुपदेशी (११४)	948348	1140619
१०.	सरकारी मुखत्यार (११९)	27141	39901
११.	८०० इतर खर्च	400	600
	एकूण	17323650	25523921
२०५२- सचिवालय - सर्वसाधारण सेवा			
१.	विधी व न्याय विभाग (मंत्रालय) योजनेतर	341958	621265
	योजनांतर्गत	--	--
	एकूण	341958	621265
२०७०- इतर प्रशासनीक सेवा			
१.	धर्मादाय संघटना	596877	861936
	एकूण	596877	861936
२२५०- इतर सामाजिक सेवा			
१.	धर्मादाय दाननिधी	3803	5307
	एकूण	3803	5307
३४७५- इतर सर्वसाधारण आर्थिक सेवा			
१.	निबंधक, भागिदारी संस्था	28441	44564
	एकूण	28441	44564
३६०४- स्थानिक संस्था आणि पंचायत राज्य			
	संस्था यांना नुकसान भरपाईच्या व	--	--
	अभिहस्तांकित रकमा देणे		
	एकूण	10110	40000
४०५९- सार्वजनिक बांधकामावरील भांडवली खर्च			
		--	--
	एकूण	10110	40000

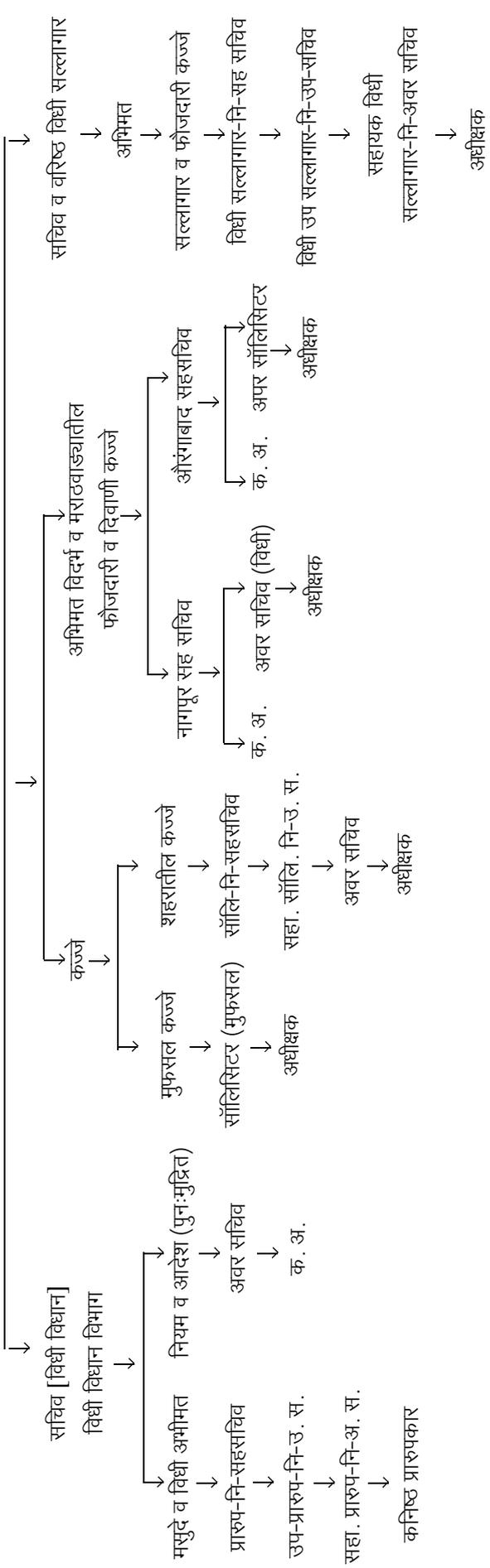
STATEMENT 'B'
Major-Heads-cum-Programmewise details of the Budget Estimates

(Rs. in thousands)

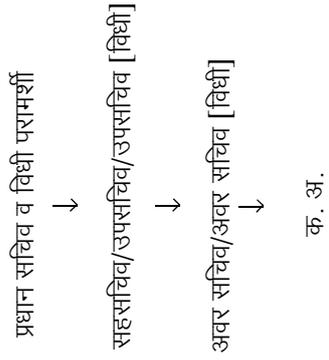
सुधारित अंदाज २०१९-२०२० Revised Estimates 2019-2020	अर्थसंकल्पीय अंदाज २०२०-२०२१ Budget Estimates 2020-2021	
5	6	
		... 2014—ADMINISTRATION OF JUSTICE
853729	1316271	... High Court
3848122	4289653	... High Court
15326588	18307096	... Civil & Sessions
899778	1050829	... Criminal Courts
681412	737106	... Small Causes Courts
685101	750510	... Metropolitan Magistrates Courts
20174	16098	... Administrator General & Official Trustees
19778	25033	... Sheriff of Mumbai
10	10	... Mah. State Law Commission
1356758	1211357	... Legal Advisors and counsels
35421	40246	... Official Assignee
600	600	... 800 Other Expences
23727471	27744809	... Total
		... 2052—SECRETARIATE GENERAL SERVICES
596559	499345	... Law & Judiciary Deptt. (Mantralaya)
--	--	... Plan
596559	499345	... Total
		... 2070 --- OTHER ADMINISTRATIVE SERVICES
801156	939328	... Charity Organisation
801156	939328	... Total
		... 2250—OTHER SOCIAL AND COMMUNITY SERVICES
5269	5797	... Charitable and Religious Endowments
5269	5797	... Total
		... 3475 --- OTHER GENERAL ECONOMIC SERVICE
39940	44658	... Registrar of Firms
39940	44658	... Total
59200	73260	3604--- COMPENSATION AND ASSIGNMENTS
--	--	... TO LOCAL BODIES AND PANCHAYATI
40000	90000	... RAJ INSTITUTIONS.
--	--	... Total
40000	90000	... 4059 --- CAPITAL OUTLAY ON PUBLIC WORKS
--	--	...
40000	90000	... Total

विधी विषयक शाखा

प्रधान सचिव व विधी परामर्शी (विभाग प्रमुख)

विधी विषयेतर शाखा [प्रशासन]

कार्यासने - १ ते २५ व कार्यासन २-अ

१. विधी व न्याय विभाग (मंत्रालय विभाग)

प्रस्तावना

मंत्रालयातील विधी व न्याय विभाग हा मुख्यतः तांत्रिक विभाग आहे. त्याच्या दोन शाखा असून त्यापैकी एक विधीविषयेतर आणि दुसरी विधीविषयक काम पाहणारी आहे.

विधीविषयेतर शाखा ह्या विधी व न्याय विभाग (खुद्द), न्यायमंडळ, विधी अधिकारी व धर्मदाय संघटना, महाप्रशासक व शासकीय विश्वस्त आणि निबंधक, भागीदारी संस्था ह्या कार्यालयांच्या आस्थापनेसंबंधी व अनुषंगिक बाबींवर कार्यवाही करीत असतात. ही प्रशासकीय बाबींची कामे एकूण २६ कार्यासने पाहतात.

विधीविषयक कामाचे तीन भाग पडतात मंत्रालयीन विभागांना वैधानिक सल्ले देणारा, कज्जे व अभिहस्तांतरण लेखनविषयक कामे करणारा आणि विधी विधान विषयक कामाचे मसुदे तयार करणारा, असे ते तीन भाग आहेत.

विभागाच्या कामाचा सविस्तर तपशील

(१) विधीविषयेतर शाखा :-

(अ) विधी व न्याय विभागाच्या प्रशासकीय नियंत्रणाखाली असलेल्या खालील कार्यालयांच्या प्रशासकीय व वित्तीय बाबी या विभागाकडून हाताळण्यात येतात.

- (१) विधी व न्याय विभाग (मंत्रालय खुद्द),
- (२) धर्मादाय आयुक्त, महाराष्ट्र राज्य, मुंबई,
- (३) महाप्रशासक व शासकीय विश्वस्त,
- (४) लघुवाद न्यायालये,
- (५) मुंबईचे शेरीफ,
- (६) दिवाणी, सत्र आकण फौजदारी न्यायालये,
- (७) महानगर दंडाधिकाऱ्यांचे न्यायालय, मुंबई,
- (८) विधी सल्लागार व समुपदेशी,
- (९) धर्मादाय व धार्मिक दाननिधी,
- (१०) निबंधक, भागीदारी संस्था,
- (११) महाराष्ट्र राज्य विधी आयोग,
- (१२) महाराष्ट्र विधी सेवा प्राधिकरण.

(ब) तसेच या विभागाकडून उच्च न्यायालयाशी संबंधित वित्तीय बाबीही हाताळल्या जातात.

(क) नागपूर व औरंगाबाद येथे मुंबई उच्च न्यायालयाच्या खंडपीठाची स्थापना झाल्यानंतर या विभागाच्या आस्थापनेअंतर्गत नागपूर व औरंगाबाद येथे सह सचिव यांच्या नियंत्रणाखाली कार्यालये स्थापन करण्यात आली आहेत. ही कार्यालये संबंधित खंडपीठातील विविध विभागांच्या प्रकरणी विधी विषयक सल्ले देण्याचे काम करतात.

(ड) श्री सिध्दिविनायक गणपती मंदिर विश्वस्त व्यवस्था (प्रभादेवी) अधिनियम, १९८० नुसार श्री सिध्दिविनायक गणपती मंदिर न्यास दादर, मुंबई; श्री साईबाबा संस्थान विश्वस्त व्यवस्था (शिर्डी) अधिनियम, २००४ मधील

तरतूदीनुसार श्री साईबाबा विश्वस्त व्यवस्था, शिर्डी; पंढरपूर मंदिर अधिनियम, १९७३ अन्वये श्री विठ्ठल रुक्मिणी मंदिर, पंढरपूर समिती व मुंबई विश्वस्त अधिनियम, १९६० मधील प्रकरण ७(अ) अन्वये पश्चिम महाराष्ट्र देवस्थान व्यवस्थापन समिती, कोल्हापूर यांच्या कामकाजाचे नियमन या विभागामार्फत केले जाते.

(ई) या विभागाकडून उच्च न्यायालयातील व दुय्यम न्यायालयातील सरकारी वकील व सहायक सरकारी वकील व महाराष्ट्र प्रशासकीय न्यायाधिकरणामधील मुख्य सादरकर्ता अधिकारी व सादरकर्ता अधिकारी यांच्या नियुक्त्यांचे आदेश निर्गमित केले जातात. तसेच गृह विभागाकडून विशेष शासकीय अभियोक्त्यांबाबत आलेल्या प्रस्तावांवर अभिप्राय देऊन ते शासनाच्या मान्यतेसाठी सादर केले जातात.

(२) विधीविषयक शाखा

(अ) वैधानिक बाबींवर अभिप्राय / सल्ले देणारी शाखा :-

या शाखेस 'अ' शाखा असे संबोधले जाते. या शाखेचा संबंध मुख्यतः मंत्रालयातील सर्व प्रशासकीय विभागांना दिवाणी व फौजदारी प्रकरणी विधीविषयक सल्ला देण्याच्या कामाशी तसेच विद्यापीठांच्या कायदानुसार कुलगुरु/राज्यपाल यांच्या कार्यालयास अभिप्राय देण्याच्या कामाशी येते.

(ब) या शाखेकडून पुढील कामे केली जातात :-

या बाबतची कामे पुढील ३ भागांमध्ये केली जातात.

(१) फौजदारी कज्जे :- राज्यातील प्रथम संवर्ग न्यायदंडाधिकारी, सत्र न्यायालये व उच्च न्यायालयातील फौजदारी खटल्यामध्ये शासनाच्या विरुद्ध पारीत होणाऱ्या न्यायनिर्णयाविरुद्ध उच्च न्यायालयात/सर्वोच्च न्यायालयात अपिल दाखल करण्याबाबत प्राप्त होणाऱ्या अपिल प्रस्तावांची छाननी करून अपिल दाखल करण्याबाबतचे निर्णय या शाखेकडून घेण्यात येतात.

(२) अभियोग मंजूरी :- शासकीय कर्मचाऱ्याविरुद्ध भ्रष्टाचार प्रतिबंधक अधिनियम, १९८८ च्या कलम १९ तसेच फौजदारी प्रक्रिया संहिताचे कलम १९६/१९७ अन्वये अभियोग दाखल करण्यास आवश्यक असलेली मंजूरी देण्याबाबतचे प्रस्ताव या शाखेकडून हाताळण्यात येतात.

(३) खटले मागे घेण्याबाबत :- कारखाना अधिनियम १९४८ व भारतीय दंड संहिता, १८६०, मुंबई पोलीस अधिनियम, १९५० अंतर्गत दाखल झालेले खटले फौजदारी प्रक्रिया संहिताचे कलम ३२१ मधील तरतूदीनुसार मागे घेण्याबाबतच्या प्रस्तावांची छाननी करून त्याबाबत अभिप्राय देण्याचे काम या शाखेकडून केले जाते.

(४) विशेष अभियोक्त्याचे नेमणूक :- मा. उच्च व सर्वोच्च न्यायालयामध्ये तसेच इतर राज्यांच्या उच्च न्यायालयात फौजदारी प्रकरणामध्ये विशेष विशेष अभियोक्त्याची नेमणूक या शाखेकडून केली जाते.

ह्या शाखेस ई शाखा असे म्हणतात. या शाखेकडून पुढील कामे केली जातात.

(१) निर्णयार्थ पाठविण्यात आलेल्या विक्रीकरांच्या कज्जांसह उच्च न्यायालयाच्या मूळ न्यायशाखेतील कज्जे, उच्च न्यायालयातील (अपील न्याय शाखेत) रिट अर्ज, नगर दिवाणी न्यायालये, लघुवाद न्यायालये व सर्वोच्च न्यायालयातील कज्जे संबंधीचे काम शहर कज्जे शाखा पहात असते. शिवाय कज्जाच्या बाबतीत इतर विभागांना ही शाखा सल्ला देत असते. शासकीय अभियोक्त्यांना प्रशासकीय विभागाने सूचना केल्यास त्या प्रस्तावावर कायदेशीर बाबींचा विचार करून विशेष सरकारी अभियोक्त्यास सरकारची बाजू मांडण्याबाबत सूचना दिल्या जातात.

(२) महाराष्ट्राचे राज्यपाल ज्यांत पक्षकार आहेत असे विलेख अगर लेख तयार करणे व त्यांची छाननी करणे, तसेच भाडेपट्टा लेख, लायसन्स वगैरेसाठी करारनामे करणे व अभिहस्तांतरणाची संबंधित असलेली इतर प्रकरणेही या शाखेमार्फत हाताळली जातात.

(३) नौ अधिकरण वाद, समन्स आणि सन १९५२ च्या लेख प्रमाणक (नोटरी) अधिनियमांसंबंधीचे काम देखील 'इ' शाखा पहाते.

(३) मुफसल कज्जे :-

या शाखेस 'म' शाखा असे संबोधले जाते. या शाखेकडून पुढील कामे केली जातात.

(१) विदर्भ आणि मराठवाडा विभागाशिवाय इतर विभागातील मुफसल कज्जांच्या कामात शासनाच्या वतीने कज्जे दाखल करणे अगर कज्जात शासनाच्या वतीने बचाव करणे या कामाच्या सुसाध्यतेबद्दल सल्ला देणे, फिरीयाद-कज्जांची व कैफियतेची छाननी करणे आणि जिल्हा न्यायालये, उच्च न्यायालय यात अपील दाखल करण्याबद्दल अगर न करणे इ. कामाचा समावेश होतो. या विभागातून इतर राज्याच्या वतीने किंवा भारतातील इतर राज्यातील अधिकाऱ्यांच्या वतीने आणि भारत सरकार व त्यांचे अधिकारी यांच्या वतीने मुफसल न्यायालयामधील दिवाणी कज्जांवर लक्ष ठेवण्यात येते व असे कज्जे चालविण्यात येतात.

(२) जिल्ह्यातील शासकीय मुफसल खटल्यांवर योग्य नियंत्रण ठेवण्याच्या प्रयोजनासाठी महाराष्ट्र शासनाने १९७७ पासून जिल्हा सरकारी वकीलांच्या कार्यालयांच्या तपासणीचे काम हाती घेण्याची योजना सुरु केली आहे. सॉलिसिटर (मुफसल वाद), अपर सॉलिसिटर (मुफसल वाद), यांनी या तपासण्या करावयाच्या असतात. अशा तपासणीच्या वेळी जिल्ह्यातील सर्व स्थानिक अधिकारी व न्यायासनाचे अध्यक्ष व सदस्य यांच्याशी संपर्क साधून शासकीय कज्जासंबंधीच्या बाबीसंबंधी चर्चा केली जाते. मुफसल क्षेत्रातील शासकीय दिवाणी खटल्यांचे प्रभावी पर्यवेक्षण करण्याच्या आणि त्यावर नियंत्रण ठेवण्याच्या बाबतीत आणि बऱ्याचश्या अडचणी दूर करण्याच्या व विधि अधिकाऱ्यांच्या मनातील गैरसमज दूर करण्याच्या तसेच जिल्हा कार्यालयातील कामाचा दर्जा सूधारण्याच्या दृष्टीने या तपासण्या फारच उपयुक्त ठरत असल्याचे दिसून आले आहे.

(३) प्रशासकीय सोयीसाठी नागपूर आणि औरंगाबाद येथे विभागाच्या दोन स्वतंत्र शाखा आहेत. ह्या मंत्रालयीन विभागाचाच एक भाग असून त्या-त्या महसूल विभागाच्या कक्षेत काम करतात. या शाखांना सह सचिवांच्या दर्जाचे अधिकारी आहेत. नागपूर आणि औरंगाबाद येथे असलेल्या विधि व न्याय विभागाच्या शाखा अनुक्रमे विदर्भ आणि मराठवाडा विभागातील दिवाणी व फौजदारी कज्जे, अभिप्रायाच्या बाबी तसेच रिट, वादाच्या सूचना आणि किरकोळ बाबी यासंबंधी कार्यवाही करीत असतात.

(२-ब) विधि विधानाचे मुसदे तयार करणारी शाखा :-

(१) विधि व न्याय विभागाच्या ह्या शाखेस व (विधि विधान) शाखा असे संबोधले जाते. विधि विधानाचे काम म्हणजे भारतीय संविधानाच्या सातव्या परिशिष्टातील याद्या २ व ३ या नमूद केलेल्या सर्व राज्य व समवर्ती विषयासंबंधीची शासकीय विधेयके व अध्यादेश या संबंधात कार्यवाही होय. तसेच सर्व गौण विधि विधानाचे मुसदे म्हणजे संविधानीक नियम, उपविधि, अधिसूचना, आदेश, योजना व तत्सम इतर लेख जे केंद्रीय अधिनियमाखाली अगर राज्य अधिनियमाखाली काढावयाचे असतात त्यांचे मुसदे तपासण्याचे/ छाननी करण्याचे काम ही शाखा करते. ही शाखा वेगवेगळ्या मंत्रालयीन प्रशासकीय विभागांनी तयार केलेल्या विधि विधान विषयक प्रस्तावांना त्याचप्रमाणे महाराष्ट्र विधानमंडळ सचिवालयाकडून आलेल्या अशासकीय विधेयकांचा अंमल करण्याकरिता कोणत्याही विधि विधानाचे काम हाती घेण्याच्या इच्छेचा व सक्षमतेचा प्रश्न विधिविषयक दृष्टीकोनातून तपासून पाहते. या अनुषंगाने राज्याच्या विधिमंडळाशी संबंधित असलेल्या सर्व तांत्रिक बाबींचे कामही याच शाखेमार्फत करण्यांत येत असते.

(२) महाराष्ट्र राज्यात अंमलात असलेले सर्व राज्य अधिनियम असलेले महाराष्ट्र संहिता हे एक शासकीय प्रकाशन आहे. कायद्याचा व्यवसाय करणाऱ्यांना तसेच इतर नागरिकांनाही हे प्रकाशन उपयुक्त असल्याचे आढळून आले आहे. त्यामुळे या प्रकाशनाद्वारे राज्याचे सर्व अधिनियम हे सर्वसाधारण जनतेला वाजवी किंमतीत उपलब्ध करून देण्याचा उद्देश आहे. अधिनियमांच्या पुनर्मुद्रणाचे काम आणि महाराष्ट्र संहिता अद्ययावत ठेवण्यासाठी पुनःस्थापना मालिका वेळोवेळी काढण्याचे काम, त्याचप्रमाणे राज्य अधिनियम शासनाच्या संकेतस्थळावर (वेबसाईट) घेण्याचे काम देखील या शाखेत सचिव (विधि विधान), विधि व न्याय विभाग यांच्या देखरेखीखाली होत असते.

(३) नियम व आदेश अद्यावत करणाऱ्या शाखेस 'र' शाखा असे संबोधले जाते. महाराष्ट्र नियम व आदेश हे सर्वात जुन्यापैकी एक महत्वाचे प्रकाशन असून त्यामध्ये भारतीय संविधानासहित केंद्राने व राज्याने केलेल्या निरनिराळ्या अधिनियमाखाली राज्या शासनाने केलेले नियम व आदेश समाविष्ट आहेत. हे प्रकाशन दोन भागात म्हणजे राज्याने केलेल्या अधिनियमाखाली केलेले नियम व आदेश आणि केंद्राने केलेल्या अधिनियमाखाली केलेले नियम व आदेश यामधील सर्व महत्वाच्या दुय्यम विधि विधानाचा एकाच ठिकाणी समावेश केलेला आहे. हे प्रकाशन विधानमंडळाचे सभासद, न्यायालये, वकिलवर्ग व सर्वसाधारण जनता यांना उपयुक्त ठरते असे आढळून आले आहे. वेळोवेळी पुनःस्थापना मालिका काढून हे नियम व आदेश अद्ययावत ठेवण्यात येत आहेत. सचिव, विधि व न्याय विभाग (विधि विधान) यांच्या देखरेखीखाली विधि व न्याय विभागाची 'र' शाखा हे काम पाहते.

(दोन) वित्तीय आवश्यकता

(II) Financial Requirements

(दोन) वित्तीय आवश्यकता
(II) Financial Requirements

तक्ता - १
TABLE-I

(रुपये हजारत)
(Rs. in thousands)

1	2	3	4	5	अर्थसंकल्पीय अंदाज २०२०-२०२१	
					अर्थसंकल्पीय अंदाज २०१९-२०२०	अर्थसंकल्पीय अंदाज २०२०-२०२१
प्रत्यक्ष रकमा २०१८-२०१९		सुधारित अंदाज २०१९-२०२०		अर्थसंकल्पीय अंदाज २०२०-२०२१		
Actual 2018-2019		Revised Estimates 2019-2020		Budget Estimates 2020-2021		
(अ) कार्याचे वर्गीकरण
विधी व न्याय विभाग
एकूण (अ)
ब) उद्दिष्टनिहाय वर्गीकरण
(०९०) ०१ विधी व न्याय विभाग
(मंत्रालयीन विभाग) (२०१२०२५९)
(१) वेतन	176824	270290	252544	297990	297990	297990
(२) अतिकालिन भत्ता	96	190	94	196	196	196
(३) दूरध्वनी वीज, पाणी	477	1150	1150	1150	1150	1150
(४) देशांतर्गत प्रवास	1285	2145	1506	2360	2360	2360
(५) कार्यालयीन खर्च	7438	14140	8836	15342	15342	15342
(६) भाडे पट्टी व कर	0	10	151	10	10	10
(७) प्रकाशने	0	0	0	0	0	0
(८) संगणकावरील खर्च	748	1123	704	1190	1190	1190
(९) इतर खर्च	0	7	4	7	7	7
(१०) जाहिरात व प्रसिध्दी	209	100	70	100	100	100
एकूण- (ब) (एक)	187077	289765	265059	318345	318345	318345
...
एकूण- (ब) (एक)	187077	289765	265059	318345	318345	318345

तक्ता - १ - चालू
TABLE-I - Contd.

1	2	3	4	5
(००) (०२) इ. गव्हर्नन्स प्रकल्पाच्या अमलबाजावणी साठी तरतुद (२०५२५११६)				
संगणक खर्च	154822	330000	330000	180000
एकूण	341899	619765	595059	498345
(००) (०३) प्रशिक्षण				
(००) (०१) शासकिय कर्मचाऱ्यांना प्रशिक्षण (२०५२५११९)				
५० इतर खर्च	59	1500	1500	1000
एकूण (ब) (दोन)	59	1500	1500	1000
(ब) (दोन) मागणी क्रमांक जे-३				
३६०४ स्थानिक संस्था व पंचायती राज्य संस्था यांना नुकसान भरपाईच्या व अभिहस्तकित रकमा देणे :-	66600	74000	59200	73260
एकूण (ब) (दोन)	66600	74000	59200	73260
Total--(B) (II)				

तक्ता - १ - चालू
TABLE-I - Contd.

1	2	3	4	5
(तीन) २०१४ - २०० (०१) जनावरास निवृत्तयेने वागविण्यास प्रतिबंध व निर्धन पेटी निधी सहायक अनुदान (२०१४०३२३)	400	600	600	600
				(III) 2014-800(01) Prevention of cruelty to Animals and Fund. for Poor Box 41/- Grant in aid (20140323)
एकूण (ब) (तीन)	400	600	600	Total--(B) (III)
(चार) ४०५९ - सार्वजनिक बांधकामावरील खर्च भू-संपादन (४०५९०५९२)	10110	40000	40000	90000
				(IV) 4059-Capital outlay onpublic Work-Land acquisition
एकूण (ब) (चार)	10110	40000	40000	Total--(B) (IV)
एकूण (ब)	10110	40000	40000	Total--(B)
(क) वित्तीय व्यवस्थेची साधने मागणी क्रमांक : प्रधान शीर्ष				C-Sources of Finances Demand No. Major Head.
जे १ २०१४ न्यायदान (दत्तमत)	--	--	--	2014 Administration of Justice. (Voted)
जे २ २०५२ सर्वसाधारण सेवा सचिवालय	341958	621265	596559	J2 2052 Sectt. Gen. Services.
जे ३ ३६०४ स्थानिक संस्था व पंचायती राज यांना नुकसान भरपाई रकमा देणे.	666000	74000	59200	J 3 3604 Compensations Assignment to Local Bodies and Panchayati Raj Institutions.
जे - ४				
४०५९ - सार्वजनिक बांधकामावरील भांडवली खर्च	10110	40000	40000	90000
				Capital outlay on Public works.
एकूण (क)	308097	544851	288779	Total -- (C)

विधी व न्याय विभाग
Law and Judiciary Department

कार्यासन पध्दती कामाचा तक्ता
THE DESK SYSTEM WORK-LOAD TABLE

विधी व न्याय विभागाचे प्रशासित मुख्य कार्य म्हणजे न्यायांग, धर्मादाय संघटना वगैरे आहेत.

न्यायांगाशी संबंधित असलेले कार्यक्रम (म्हणजे उच्च न्यायालय, दिवाणी, सत्र व फौजदारी न्यायालये, लघुवाद न्यायालये, महानगर दंडाधिकार्यांची कार्यालये) वगळता या विभागाच्या अखत्यारीतील येणाऱ्या इतर कार्यक्रमांचे कार्यान्वयन संबंधित विभाग प्रमुख किंवा कार्यालय प्रमुखाद्वारा केले जाते. न्यायांगासंबंधीच्या कार्यक्रमांचे उच्च न्यायालयाद्वारा कार्यान्वयन केले जाते. कार्यक्रमाच्या कार्यभाराचा सारांश प्रत्येक कार्यक्रमांची कामगिरी दर्शवितो.

हे कार्यक्रम मंत्रालयीन स्तरावर घेतलेल्या धोरणविषयानुसार कार्यान्वित केले जातात त्यामुळे मंत्रालयीन विभागांना कार्यक्रमांच्या कार्यभाराचा गोषवारा देण्यासाठी कोणतीही मोजमापे विहित करणे योग्य व सुसंबद्ध ठरणार नाही. ही मोजमापे फक्त प्रत्येक कार्यात्मक कार्यक्रमाच्या प्रगतीचा अंदाज घेण्यासाठी उपयुक्त आहेत. खालील विवरणपत्रे विधी व न्याय विभागात हाताळलेल्या कार्यभाराची व्याप्ती दर्शवितात.

कार्यासन पध्दती
DESK SYSTEM

तक्ता-२
TABLE-II

संबंधित वर्षामध्ये विधी व न्याय विभागातील कार्यासनात आलेली व त्यांनी निकालात काढलेली प्रकरणे खालील तक्ता दर्शवितो.

कार्यासन/ शाखाची संख्या No. of Desks Branches	वर्षाच्या आरंभी प्रलंबित असलेली प्रकरणे Cases pending at the beginning of the year		वर्षात आलेली प्रकरणे Cases received during the year		एकूण Total		वर्षात निकालात काढलेली प्रकरणे Cases disposed off during the year		वर्षाच्या अखेरीस प्रलंबित असलेली प्रकरणे Cases pending at the end of the year		२०१८-१९ मध्ये येणारी अंदाजित प्रकरणे Cases estimated to be received during 2018-19		कार्यासनाच्या कामाच्या उरकाची सरासरी Average disposal per Desk				
	2018 Upto one year	2019 Over one year	2018	2019	2018	2019	2018	2019	2018	2019	2018	2019	2018	2019			
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	18	--
	1955	921	1955	1178	5547	6220	8423	9353	5290	6514	1955	1178	1746	1093	9500	250	325

The main functions administered by the Law and Judiciary Department are Judiciary, Charity Organisation, etc.

The programmes under these functions are implemented through the respective Heads of Departments or Heads of Offices under them except in the case of programmes concerning Judiciary (i. e. High Court, Civil, Sessions and Criminal Courts, Small Cause Courts, Metropolitan Magistrate's Courts). The programmes relating to Judiciary are implemented through the High Court. The work load summary in respect of all programmes indicating the achievements are attached to the respective programme.

The programmes are implemented on the basis of the policy decision taken at the Mantralaya level. It is, therefore, not very relevant and appropriate to prescribe performance measurement yard-sticks in the case of Mantralaya Department as these yard-sticks are only relevant for assessing the performance under individual Function/Programme. However, following statements will indicate the extent of work-load handled in the Law and Judiciary Department.

The following table indicates the cases received and disposed off by the Desks in the Law and Judiciary Department during the respective years.

तक्ता-३
TABLE-III

Low and Judiciary Department/ 'B' Note to be recorded in the Performance Budget 2020-2021

The appended Table indicates, for the years 2017, 2018 and 2019 the Acts passed by the State Legislature and the Ordinances promulgated by the Hon'ble Governor of Maharashtra with reference to the subjects enumerated in Lists II and III in the Seventh Schedule to the Constitution of India. The Table also indicates the Subordinate Legislation work undertaken by the Legislation Branch, consisting of drafting and scrutiny of statutory notifications, rules, orders, schemes, regulations and bye-laws made under the State Acts as well as Central Acts in its application to the State of Maharashtra. In addition to the work mentioned above, the said Table also includes the advisory work done by the Legislation Branch in respect of expediency matters received from various Mantralaya Departments and the work of advice on the technical aspects relating to any legislative proposal received from the Mantralaya Departments and relating to the Non-Official Bills received from the Parliamentary Affairs Department, which are proposed to be introduced in the State Legislature by the Members of the State Legislative Assembly and State Legislative Council.

2. Apart from the above legislative work, Legislation Branch also prepares Replacement Series to the Maharashtra Code in order to update the State Acts in force in the State, compiled in the Maharashtra Code, which is an official publication, kept for sale to public by the Directorate of Printing, Stationary and Publication, Maharashtra State, Mumbai. Besides this, as per the requisition received from the Directorate of printing, Stationary and publication Maharashtra State Mumbai, from time to time, having regard to the public demand for revision and reprinting of various Maharashtra Acts and Central Acts in its application to the State of Maharashtra, the work relating to printing of up-to-date 'Reprints' of the Maharashtra Acts and Central Acts in its application to the State of Maharashtra is also undertaken by this Branch as shown in the said Table. However, having regard to number of extensive amendments made to State or Central Acts, this branch also undertakes work of updation of reprints of Acts. Certain Central Acts, which are of interest to general public of the state are republished in the Maharashtra Government Gazette, by this Branch, for the information of the public.

3. The work relating to up-loading of all the Acts and regulations in force in the State of Maharashtra contained in the Maharashtra Code (Volume Numbers I to X) on the Website of the Law and Judiciary Department by this Branch, i.e. www.lj.maharashtra.gov.in, for an information of all the concerned and general public is already completed. This branch also uploads reprints of State Acts and Central Acts, in its application to the State of Maharashtra, on its above referred website in coordination with the Director, Directorate of printing, Stationary and Publication, Maharashtra State, Mumbai and the Directorate of Information Technology, Government of Maharashtra.

4. Since the nature of work mentioned in paragraph 1 above is of highly technical nature, it is not possible to fix any rigid norms or time, for the legislation work undertaken by the Legislation Branch. Disposal of each case depends upon the nature and volume of the legislative work involved in each individual legislative proposal as well as the nature of the law points involved therein.

5. Besides the above work, the Legislation Branch is also required to attend to the entire legislation process in the State Legislature starting from the giving of notice for introduction of a Bill in the State Legislature, till its final publication as an Act, after receiving the assent of the Hon'ble President, as the case may be, in the *Official Gazette*, as well as promulgation of an Ordinance.

प्रारूप शाखा 'ब'

—खम्बिल तक्त्यात २०१७, २०१८ व २०१९ या वर्षात मसुदे तयार केलेली, प्रख्यापित केलेली किंवा अधिनियमात केलेली विधेयके व अध्यादेश, छाननी केलेले नियम, अधिसूचना, आदेश, उपविधी आणि इतर संकिर्ण संदर्भ, पुनःस्थापना मालिकेची संख्या दर्शविण्यात आलेली आहे.

२. विधेयके, अध्यादेश, नियम, अधिसूचना, आदेश व उपविधी ही प्रकरणे निकालात काढण्यासाठी लागणारा अवधी हा प्रत्येक वैयक्तिक प्रकरणाचे स्वरूप, त्यातील विधीविषयक मुद्दा तसेच त्यातील खंडाचे किंवा नियमाचे स्वरूप यावर अवलंबून असतो. यामुळे विधी विषयक काम निकालात काढण्यासाठी कोणत्याही प्रकारची प्रमाणके निश्चित करणे शक्य नाही. वरील कामाव्यतिरिक्त विधी विधान शाखेत महाराष्ट्र विधान मंडळाच्या अधिवेशन काळात व त्यानंतर विधेयके व वैधानिक संदर्भ यांचे अधिनियमात रूपांतर होई पर्यंत सर्व कार्यवाही पहावी लागते व वरील संदर्भांचा मागोवा घ्यावा लागतो. तथापि विधी विधान शाखेच्या सरासरी वार्षिक उरकाचे आकडे सत्र २ मध्ये दर्शविण्यात आले आहेत.

प्रकरणाचे स्वरूप	प्रमाणके काही असल्यास त्याप्रमाणे निकालात काढावयाची प्रकरणे	वर्षाच्या आरंभी प्रलंबित असलेली प्रकरणे Cases pending at the beginning of the year			वर्षात आलेली प्रकरणे Cases received during the year			वर्षात मसुदा लेखन केलेली व निकालात काढलेली प्रकरणे Cases drafted and disposed of during the year			वर्षाच्या अखेरीस प्रलंबित असलेली प्रकरणे Cases pending at the end of year			Nature of Cases			
		2017	2018	2019	2017	2018	2019	2017	2018	2019	2017	2018	2019				
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	
	As per norms if any, No. of cases to be disposed of																
१. विधेयके	...	0	0	49	250	149	49	250	149	98	249	149	49	1	0	0	1. Bills.
२. ईश्टता प्रकरणे आणि घटनात्मक विधिग्राहते संबंधी प्रकरणे.	--	8	9	04	624	432	329	632	441	333	624	437	332	9	4	1	2. Expendiency cases and cases regarding Constitutional validity.
३. अधिसूचना, आदेश, नियम, उप-विधी, विनियम, योजना, इतर विलेख.	--	25	33	40	1647	1428	1506	1672	1461	1546	1639	1421	1527	9	40	21	3. Notifications, Orders, Rules, By-Laws, Regulations, Schemes, other Instruments.
४. अध्यादेश	--	0	0	27	26	28	27	26	28	54	26	28	27	33	0	0	4. Ordinances.
५. अधिनियमांचे पुनःरिक्षण व पुनःमुद्रण	--	0	39	05	290	1800	1380	290	1839	1385	284	1834	1368	2	5	17	5. Revision and Reprinting of Acts.
६. महाराष्ट्र संहिता पुनःस्थापना मालिका	--	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	5	0	0	6. Maharashtra Code Replacement Series.
७. किरकोळ प्रकरणे	--	5	3	7	952	918	825	957	921	832	954	911	826	3	7	7	7. Miscellaneous.
८. वैधानिक संदर्भ	--	0	2	0	2164	2090	1825	2162	2092	1825	2162	2092	1825	0	0	0	8. Legislative References.

तक्ता-४
TABLE-IV

सल्ला शाखा 'अ'

—वेमकेमळ्या दिवाणी व फौजदारी अधिनियमाखाली देण्यात आलेले अभिप्राय आणि त्या त्या वर्षी (दोष मुक्ती विरुद्ध व शिक्षेत वाढ करण्याबद्दलची) दाखल करण्यात आलेली अपील खालील तक्त्यात दर्शविण्यात आली आहेत.

या शाखेत येणाऱ्या प्रकरणांचे आणि कराव्या लागणाऱ्या कामाचे स्वरूप म्हणजे प्रत्येक प्रकरणामध्ये असलेले मुद्दे व त्यासाठी त्या शाखेमध्ये करीत असलेले संशोधन कार्य विचारात घेता प्रकरणे निकालात काढण्यासाठी प्रमाणके ठरविणे शक्य नाही. तथापि कामाच्या सरासरी वार्षिक उरकाचे आकडे स्तंभ २ मध्ये दाखविण्यात आले आहेत.

Opinion Branch 'A'

The following table indicates the number of opinions given under several Civil Acts and Criminal Acts and the number of Appeals (against acquittal and for enhancement of sentences) filed during the respective years.

After taking into consideration the type of cases and the work done i. e. points involved and research work done in each case by this Branch, no norms for disposal of cases can be fixed. However, the figures of average annual disposal are shown in Column No. 2.

प्रकरणाचे स्वरूप	प्रमाणके काही असल्यास त्याप्रमाणे निकालात काढावयाची प्रकरणे	वर्षाच्या आरंभी प्रलंबित असलेली प्रकरणे		वर्षात आलेली प्रकरणे		एकूण Total	वर्षात निकालात काढलेली प्रकरणे		वर्षाच्या अखेरीस प्रलंबित असलेली प्रकरणे		Nature of Cases
		2017	2018	2019	2020		2017	2018	2019	2020	
१. दिवाणी अधिनियमाखाली अभिप्रायासाठी आलेली प्रकरणे.	...	86	86	241	782	868	627	616	241	193	1. References for opinion under Civil Acts.
(अ) संवैधानिक कायदा	...	-	-	-	-	-	-	-	-	-	(a) Constitutional Law
(ब) प्रशासकीय कायदा	...	-	-	-	-	-	-	-	-	-	(b) Administrative Law
(क) भूधृति	...	-	-	-	-	-	-	-	-	-	(c) Tenure
(ड) सेवा	...	-	-	-	-	-	-	-	-	-	(d) Services
(इ) स्थानिक कर	...	-	-	-	-	-	-	-	-	-	(e) Local Tax
(फ) विद्यापीठीय कायदा	...	-	-	-	-	-	-	-	-	-	(f) University Law
(ग) इतर किरकोळ प्रकरणे	...	-	-	-	-	-	-	-	-	-	(g) Other Miscellaneous Cases
२. फौजदारी अधिनियमाखाली अभिप्रायासाठी आलेली प्रकरणे.	...	13	13	4	132	145	141	140	4	5	2. References for opinion under Criminal Act.

३. आलेली किरकोळ (विवाणी) प्रकरणे.	-	0	0	0	26	26	86	26	26	86	0	0	0	0	3. Miscellaneous references (Civil).
४. आलेली फौजदारी प्रकरणे	-	21	21	7	111	111	8	132	132	15	7	7	0	0	4. Criminal references
५. (१) दोषमुक्ती विरुद्ध व शिक्षेत वाढ करण्याबद्दी फौजदारी अपीलें.	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	5. (i) Criminal Appeals against Acquittal and for enhancement of sentence.
(अ) उच्च न्यायालयात	-	23	23	28	489	489	558	512	512	586	484	484	28	28	(a) In the High Court
(ब) सर्वोच्च न्यायालयात	-	4	4	2	31	31	35	35	35	37	33	33	2	2	(b) In the Supreme Court
(२) फौजदारी अर्ज	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	(ii) Criminal Applications.
(अ) उच्च न्यायालयात	-	18	18	11	108	108	149	126	126	160	115	115	11	11	(a) In the High Court
(ब) सर्वोच्च न्यायालयात	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	(b) In the Supreme Court
(३) किरकोळ प्रकरणे	-	11	11	28	532	532	1175	543	543	1783	515	515	28	28	(iii) Miscellaneous references.

Litigation Branch (City) 'E'

The following table, indicates the no of cases relating to the Special Civil Applications in the High Court, Mumbai, Supreme Court matters, Miscellaneous Petitions, Sales Tax matters, Petitions and Notices of Suits and Institution of Suits, received and disposed of during the respective years. The table also indicates the cases scrutinised and drafted relating to conveyancing during the respective years.

The disposal of the work in respect of matters relating to items 1 to 7, 9 to 16 depends on the cases in courts and no norms of disposal can be fixed in respect thereof. As regards item 8, the average annual disposal is shown in Column No. 2 of the table.

तक्ता-५
TABLE-V

न्यायालयीन वाद शाखा (शहर) - 'ई'

त्याच्या वर्षानुवर्षीच्या अख्येव अख्येव निकालात काढलेले मुद्देच्या उच्च न्यायालयातील विशेष दिवाणी अर्जांशी संबंधित कामकाज या शाखेत सर्वोच्च न्यायालयाच्या बाबी, किरकोळ विनंती अर्ज, विक्रीकराच्या बाबी, कंपनी संबंधीचे विनंती अर्ज, आणि वादाची सूचना व दाखल केलेले वाद यांच्याशी संबंधित प्रकरणे खालील तक्त्यात दर्शविण्यात आले आहेत. याशिवाय त्या त्या वर्षी छाननी केलेली व मसुदे तयार केलेली अमिहस्तांतरणासंबंधीची प्रकरणे त्या तक्त्यात दाखविण्यात आली आहेत.

बाब क्रमांक १ ते ७ व ९ ते १६ संबंधीच्या कामाचा उरक न्यायालयीन प्रकरणांवर अवलंबून असल्याने त्या संबंधी प्रमाणे निश्चित करता येत नाहीत. तथापि बाब क्रमांक ८ च्या संबंधी सरासरी वार्षिक उरकाचे आकडे स्तंभ २ मध्ये दाखविण्यात आलेले आहेत.

प्रकरणाचे स्वरूप	प्रमाणे काही असल्यास त्याप्रमाणे निकालात काढण्याची प्रकरणे As per norms if any, No. of cases to be disposed of	वषाच्या आरंभी प्रलंबित असलेली प्रकरणे				वषात आलेली प्रकरणे				वषात निकालात काढलेली प्रकरणे				वषाच्या अखेरीस प्रलंबित असलेली प्रकरणे				Nature of Cases
		2017	2018	2019	2020	2017	2018	2019	2020	2017	2018	2019	2020	2017	2018	2019	2020	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17		
9. मुंबईच्या उच्च न्यायालयातील विशेष रिट याचिका.	--	95	95	48	621	621	513	716	716	561	632	632	527	84	84	34	(1) City Litigation Section	
2. सर्वोच्च न्यायालयाच्या बाबी	--	15	15	24	142	142	115	157	157	139	132	132	122	25	25	17	1. Writ Petitions in the High Court of Mumbai.	
3. किरकोळ विनंती अर्ज	--	12	12	0	0	0	0	12	12	0	12	12	0	0	0	0	2. Supreme Court Matters	
4. विक्रीकराच्या बाबी	--	3	3	4	26	26	19	29	29	23	23	23	20	6	6	3	3. Miscellaneous Petition	
5. उच्च न्यायालयातील वाद	--	5	5	0	0	0	0	5	5	0	5	5	0	0	0	0	4. Sales Tax Matters	
6. उच्च न्यायालयातील इतर बाबी	--	10	10	0	0	0	0	10	10	0	10	10	0	0	0	0	5. High Court suits	
7. कंपनी संबंधीचे विनंती अर्ज	--	4	4	1	9	9	6	13	13	7	12	12	5	1	1	2	6. Other High Court Matters	
8. वादाच्या सूचना व दाखल केलेले वाद.	--	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	7. Company petitions	
9. नगर दिवाणी न्यायालयातील वाद	--	0	0	3	14	14	9	14	14	12	0	0	10	5	5	2	8. Notices of suits and institution of suits.	
																	9. City Civil Court suits	

तक्ता-६
TABLE-VI

न्यायालयीन वाद (मुफसल) “म” शाखा

Litigation Branch (Mofussil) “M”

शासनाने वादात दाखल केलेल्या कैफियती व मुद्दे व फिर्दाद अर्ज आणि जिल्हा न्यायालय, उच्च न्यायालय व सर्वोच्च न्यायालयात अपील करण्याच्या शक्यतेबद्दल विचार करावयाची, अपीले प्रकरणे आणि त्या त्या वर्षात देण्यात आलेले अभिप्राय खालील तक्त्यात दर्शविण्यात आले आहेत.

The following table, indicates the Written Statement and Plaints filed by Government in suit and the Appeal cases for considering the feasibility of going in Appeal to the District Court, High Court and Supreme Court and the opinion given in litigation during the respective years.

या शाखेतील काम मुफसिल न्यायालयातील न्यायालयीन वादांशी संबंधित असते म्हणून निकालात काढण्यासाठी प्रकरणे प्रमाणके निश्चित करता येत नाहीत. तथापि सरासरी वार्षिक उरकाचे आकडे स्तंभ २ मध्ये दाखविण्यात आलेले आहेत.

The work-done by this Branch relates to litigation filed in mofussil courts and therefore it is not possible to fix any norms of disposal. However figures of average annual disposal of work are given in column 2 of the table.

प्रकरणाचे स्वरूप	प्रमाणके काही असल्यास		वर्षाची आरंभी प्रलंबित असलेली प्रकरणे		वर्षात आलेली प्रकरणे		वर्षात निकालात काढलेली प्रकरणे		वर्षाच्या अखेरीस प्रलंबित असलेली प्रकरणे		Nature of Cases					
	त्याप्रमाणे निकालात काढावयाची प्रकरणे	As per norms if any, No. of cases to be disposed of	Cases pending at the beginning of the year	Cases received during the year	Cases pending at the beginning of the year	Cases received during the year	Cases drafted and disposed during the year	Cases pending at the end of year								
	2017	2018	2018	2019	2017	2018	2018	2019	2017	2018	2019					
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17
१. शासन व त्यांच्या अधिकाऱ्यांनी दाखल केलेल्या कैफियतीची छाननी.	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	1. Scrutiny of written statements filed by Govt. and its officers.
२. शासनाने दाखल केलेल्या वावातील फिर्दाद अर्जांची छाननी.	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	2. Scrutiny of plaint in suits filed by Government.
३. जिल्हा न्यायालय, उच्च न्यायालय व न्यायालयात अपील करावयाच्या शक्यतेचा विचार करावयाची प्रकरणे.	--	25	25	--	366	177	--	391	302	--	341	290	--	25	12	3. Appeal cases for considering the feasibility of going in appeal to District Court, High Court and Supreme Court.
४. कळसांबंधात अभिप्रायासाठी मंत्रालयाच्या विभागाकडून अनौपचारिकरित्या आलेली प्रकरणे.	--	5	5	--	104	100	--	109	105	--	104	101	--	5	4	4. Un-official references from Mantralaya Departments for opinion considering litigation.
५. वादाबद्दलच्या सूचना	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	5. Suits notices

तक्ता-७
TABLE-VII

शासनाचे सहसचिव विधी व न्याय विभाग, नागपूर यांचे कार्यालय.

The Office of the Joint Secretary to Government, Law and Judiciary Department, Nagpur.

वेमवेमव्वा विसवणी अधिनिसम-व फौजदारी अधिनिसमखाली देव्कतत-आलेले अभिप्राय आणि (दोषमुक्ती विरुद्ध व शिक्षेत वाढ करण्याबद्दलची) फौजदारी अपीले तसेच त्या त्या वर्षी उच्च न्यायालयात व सर्वोच्च न्यायालयात दाखल करण्यात आलेले फौजदारी अर्जही खालील तक्त्यात दर्शविण्यात आले आहेत.

The following table, indicates the opinions given under several Civil Acts and Criminal Acts and the Criminal appeals against acquittals and for enhancement of sentence and also Civil and Criminal applications filed in the High Court and Supreme Court during the respective years.

हे कार्यालय मुख्यतः विदर्भ विभागासंबंधीचे काम करते व ते, विधी व न्याय विभागातील 'अ' शाखा निकालात काढित असलेल्या कामकाजाप्रमाणेच असल्याने निकालासंबंधीची प्रमाणके निश्चित करता येत नाहीत.

This office mainly does the work pertaining to Vidarbha Region and is similar to the work disposed of by litigation Branch in L. & J. D. Mantralaya Mumbai. Hence no norms of disposal can be fixed.

प्रकरणाचे स्वरूप	प्रमाणके काही असल्यास त्याप्रमाणे निकालात काढावयाची प्रकरणे	वर्षाची आरंभी प्रलंबित असलेली प्रकरणे	वर्षात आलेली प्रकरणे	एकूण Total	वर्षात निकालात काढलेली प्रकरणे	वर्षाच्या अखेरीस प्रलंबित असलेली प्रकरणे	Nature of Cases									
							As per norms if any, No. of cases to be disposed of	Cases pending at the beginning of the year	Cases received during the year	Cases drafted and disposed during the year	Cases pending at the end of year	2017	2018	2019	2018	2019
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17

१. दिवाणी अधिनियमाखाली अभिप्रायासाठी आलेली प्रकरणे-

1. References for opinion under Civil Acts.	(अ) रविविधानिक कायदा	(ब) प्रशासकीय कायदा	(क) भूधृति	(ड) सेवा	(इ) स्थानिक कर	(फ) विद्यापीठीय कायदा	(ग) इतर किरकोळ प्रकरणे	1. References for opinion under Civil Acts.								
								(a) Constitutional Law	(b) Administrative Law	(c) Tenure	(d) Services	(e) Local Tax	(f) University Law	(g) Other Miscellaneous cases	2017	2018
०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०

२. फौजदारी अधिनियमाखाली अभिप्रायासाठी आलेली प्रकरणे.

२. References for opinion under Criminal Acts.	३. Criminal Appeals, opinions (against Acquittal and enhancement of sentence).	2. References for opinion under Criminal Acts.														
		2017	2018	2019	2018	2019	2018	2019								
०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०

तक्ता-८
TABLE-VIII

शासनाचे सह-सचिव विधी व न्याय विभाग, औरंगाबाद यांचे कार्यालय.

The Office of the Joint Secretary to Government, Law and Judiciary Department, Aurangabad.

वेगवेगळ्या दिवाणी अधिनियम व फौजदारी अधिनियमाखाली देण्यात आलेले अभिप्राय आणि (दोषमुक्ती विरुद्ध व शिक्षेत वाढ करण्याबद्दलची) फौजदारी अपील तसेच त्या त्या वर्षी उच्च न्यायालयात व सर्वोच्च न्यायालयात दाखल करण्यात आलेले फौजदारी अर्जही खालील तक्त्यात दर्शविण्यात आले आहेत.

The following table, indicates the opinions given under several Civil Acts and Criminal Acts and the Criminal appeals against acquittals and for enhancement of sentence and also Civil and Criminal applications filed in the High Court and Supreme Court during the respective years.

हे कार्यालय मुख्यतः मराठवाडा विभागासंबंधीचे काम करते व ते, मुंबई कार्यालयीन वाद शाखा निकालात काढित असलेल्या कामकाजप्रमाणेच असल्याने निकालासंबंधीची प्रमाणके निश्चित करता येत नाहीत.

This office mainly does the work pertaining to Marathwada Region and is similar to the work disposed of by litigation Branch in Mumbai. Hence no norms of disposal can be fixed.

प्रकरणेचे स्वरूप	प्रमाणके काही असल्यास त्याप्रमाणे निकालात काढण्याची प्रकरणे As per norms if any, No. of cases to be disposed of	वर्षाची आरंभी प्रलंबित असलेली प्रकरणे				वर्षात आलेली प्रकरणे				वर्षात निकालात काढलेली प्रकरणे				वर्षाच्या अखेरीस प्रलंबित असलेली प्रकरणे				Nature of Cases			
		2017	2018	2019	2020	2017	2018	2019	2020	2017	2018	2019	2020	2017	2018	2019	2020				
१. दिवाणी अधिनियमाखाली अभिप्रायांसाठी आलेली प्रकरणे-	--	3	3	4	4	287	287	346	346	287	287	350	350	287	287	346	346	3	3	4	1. References for opinion under Civil Acts.
(अ) संविधानिक कायदा	--	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	(a) Constitutional Law
(ब) प्रशासकीय कायदा	--	5	5	--	518	555	530	523	555	492	555	530	555	520	526	520	526	26	26	10	(b) Administrative Law
(क) भूयुति	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	(c) Tenure
(ड) सेवा	--	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	(d) Services
(इ) स्थानिक कर	--	5	5	--	518	555	530	523	555	492	555	530	555	520	526	520	526	26	26	10	(e) Local Tax
(फ) विद्यापीठीय कायदा	--	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	(f) University Law
(ग) इतर किरकोळ प्रकरणे	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	(g) Other Miscellaneous cases
२. फौजदारी अधिनियमाखाली अभिप्रायासाठी आलेली प्रकरणे.	--	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	2. References for opinion under Criminal Acts.
३. दोषमुक्ती विरुद्ध व शिक्षेत वाढ करण्याबद्दली फौजदारी अपीले.	--	5	5	--	518	555	530	523	555	492	555	530	555	520	526	520	526	26	26	10	3. Criminal Appeals, opinions (against Acquittal and enhancement of sentence).

4. Miscellaneous references																	
४. किरकोळ प्रकरणे	--	1	1	3837	3968	3968	3844	3969	3969	3832	3965	3965	--	4	4	12	(i) Civil
(एक) दिवाणी	--	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	(ii) Criminal
(दोन) फौजदारी	--	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	
५. सर्वोच्च न्यायालयातील वाद	--	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	(i) Civil
(एक) दिवाणी	--	6	6	2	30	53	42	36	53	44	34	34	41	2	2	3	(ii) Criminal
(दोन) फौजदारी	--	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	
६. उच्च न्यायालयातील वाद	--	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	(i) 1st and 2nd Appeal (Civil)
(एक) प्रथम व द्वितीय अपीले	--	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	(ii) Miscellaneous application (Civil and Criminal).
(दोन) किरकोळ दिवाणी व फौजदारी अर्ज.	--	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	(iii) Criminal Appeals and Applications Bail Revision.
(तीन) फौजदारी अपीले, सुधारीत.	--	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	(iv) Writ Petitions receipts.
(चार) लेखी जामीन अर्ज	--	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	
७. महाराष्ट्र प्रशासकीय न्यायाधिकरणातील वाद.	--	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	
८. जिल्हा न्यायालयातील वाद	--	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	
(एक) दिवाणी संहिताच्या कलम ८० खालील सूचना.	--	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	(i) Suit notices u/s 80 of Civil Procedure Code.
(दोन) दिवाणी दाव्याच्या सूचना करिता किंवा बचावाकरिता मंजुरी.	--	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	(ii) Sanction for institutions or defence of Civil Suits.
(तीन) दिवाणी दाव्यातील लिखित विवरण पत्रास मान्यता.	--	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	(iii) Approval of written statement in Civil Suits.
(चार) दिवाणी अपीले दाखल करण्यास मंजुरी.	--	11	11	--	638	26	72	649	649	72	649	649	72	0	0	0	(iv) Sanction for filing of Civil Appeals

-१०
-X

Fees and Law Charges Bill of Law Officers

The following table, indicates the Number of bills of fees and law charges received and paid to the Special Counsel and Supreme Court Advocates fees for murder cases and references; regarding reasonableness of fees from other Departments of Mantralaya, Government of India and other State Governments and law charges of District Government Pleaders and the Government Counsels in the Appellate side and original side of the High Court during the respective years. In addition to these Bills the work of scrutiny, passing and duly counter signing of Bills of Fees and Law Charges in civil cases, enhanced fees of Government Pleaders is done in the XVIII and in the office of the Joint Secretary, Law and Judiciary Deptt., Nagpur and Aurangabad.

रक्कम देण्यात आलेली बिले						वर्षाच्या अखेरीस प्रलंबित असलेली बिले			Nature of Bills (up to 31-12-2019)
Payment of Biills made						Bills pending at the end of year			
2017-2018		2018-2019		2019-2020		2017-18	2018-19	2019-20	
बिले Bills 12	रक्कम Amount 13	बिले Bills 14	रक्कम Amount 15	बिले Bills 16	रक्कम Amount 17	18	19	20	
A. Desk XVIII									
0	1890000	--	2030000	--	1337000	3	4	0	1. Fees and Law Charges Bills of Special Counsel.
0	5203300	--	5644950	--	5154750	47	48	15	2. Fees and Law Charges Bills of Supreme Court Advocates.
0	0	0	0	0	0	0	0	0	3.Fees Bills in Murder Cases.
0	43023307	--	63347651	--	60363082	60	65	30	4.Fees of Govt. Pleaders, Public Prosecutors and Counsel of High Court and City Civil and Sessions Court, Mumbai.
0	4055800	--	4877300	--	4629700	0	0	0	5.Fees of Presenting Officers and Panel Counsel of Maharashtra Administative Tribunal.
0	232500	--	322220	--	352302	18	2	2	6.Fees and Law charges of District Govt. Pleaders.
0	54404907	0	76222121	--	71836834	128	119	47	Total (1 to 6)
0	0	0	0	0	0	0	0	0	7.Reference regarding reasonableness of fees.
B. Joint Secretary Law and Judiciary, Department, Nagpur.									
0	0	0	0	0	0	0	0	0	1.Fees and Law Charges Bills of Special Counsel.
0	0	0	0	0	0	0	0	0	2.Fees and Law Charges Bills of Supreme Court Advocates.
0	0	0	0	0	0	0	0	0	3.Fees Bills in Murder Cases.
239	53423000	217	49794250	198	46695500	0	0	0	4.Fees of Counsel on original side and Appellate side.
55	6265860	54	8204900	34	5976050	0	0	0	5.Fees of Presenting Officers and Panel Counsel of Maharashtra Administative Tribunal.
35	321000	27	380300	6	75000	0	0	0	6.Fees and Law Charges of District Govt. Pleaders.
--	--	--	--	--	--	--	--	--	7.Legal Assistance.
329	60009860	298	58379450	238	52746550	0	0	0	Total (1 to 7)
--	--	--	--	--	--	--	--	--	8.Reference regarding reasonableness of fees.

तक्ता -
TABLE---

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
क) सह. सचिव, विधी व न्याय विभाग, औरंगाबाद										
१. विशेष समुपदेशींची फी व वादव्ययाची बिले.		0	0	0	16	8	08	16	08	0
२. सर्वोच्च न्यायालयातील अभिवक्त्यांची फी व १२८ वादव्ययाची बिले.		0	0	0	0	0	0	0	0	0
३. खून प्रकरणातील फी व बिले		-	-	-	-	-	-	-	-	-
४. मूळ आणि अपील शाखांकडील समुप-देशींची फी		0	1	2	248	227	230	248	228	232
५. महाराष्ट्र प्रशासकीय न्यायाधिकरणांकडील समुपदेशींची फी.		0	0	2	52	६९	33	52	६९	35
६. जिल्हा सरकारी वकीलांची फी व वादव्ययाची बिले.		0	0	0	0	0	0	0	0	0
एकूण (१ ते ६)		0	4	4	352	313	283	352	314	287
७. फी बदलच्या रास्तपणासाठी आलेले संदर्भ		-	-	-	-	-	-	-	-	-

तक्ता - १०
TABLE--X

खालील तक्ते महाराष्ट्र राज्य विधी सेवा प्राधिकरणाची माहिती दर्शवितात.
(डिसेंबर २०१७ पर्यंत)

Following table indicates the budget provision and expenditure made by Maharashtra State Legal Services Authority. (December 2017)

वित्तिय वर्ष	अनुदान Budget provision	झालेला खर्च Expenditure incurred
1	2	3
2017-2018	113241000	110740194
2018-2019	113241000	110740194
2019-2020	00	00

खालील तक्ता लोकन्यायालयाची माहिती दर्शवितो

वर्ष	लोकन्यायालयाची संख्या	निकालात काढलेली प्रकरणे	मोटार अपघात दावा प्रकरणातील नुकसान भरपाई रक्कम	योजनेचा फायदा मिळालेल्यांची संख्या
1	2	3	4	5
2017-2018	3243	188975	867272324	377950
2018-2019	3243	188975	867272324	377950
2019-2020	0	0	0	0

(३१ डिसेंबर २०१८ पर्यंत)

विधी सेवेची माहिती :-

वर्ष	मागील वर्षातील प्रलंबित अर्ज	आलेले अर्ज	निकाली अर्ज	वर्ष अखेरीस प्रलंबित अर्ज	कायदेविषयक सहाय्य देण्यात आलेल्या व्यक्ती
1	2	3	4	5	6
2017-2018	0	0	0	0	6094
2018-2019	0	0	0	0	6094
2019-2020	0	0	0	0	

(३१ डिसेंबर २०१८ पर्यंत)

विधी साक्षरता शिबीरे :-

वर्ष	विधी साक्षरता शिबीरे	योजनेचा लाभ मिळाल्यांची संख्या
1	2	3
2017-2018	5080	470899
2018-2019	5080	470899
2019-2020	0	0

(३१ डिसेंबर २०१८ पर्यंत)

- ९ चालू
--- IX

12	13	14	15	16	17	18	19	20	
									C. Joint Secretary, Law and Judiciary Department, Aurangabad.
192000	148440	148000	0	0	0	0	0	0	1. Fees and Law Charges Bills of Special Counsel
0	0	0	0	0	0	0	0	0	2. Fees and Law Charges Bills of Supreme Court, Advocates
-	-	-	-	-	-	-	-	-	3. Fees Bill in Murder Cases.
62368527	10646000	55680250	1	2	5	0	0	0	4. Fees of Counsel on Original Side and Appellate Side.
52	67	33	10661000	20028146	9423400	0	2	2	5. Fees of Panel Counsels of Maharashtra Administrative Tribunal.
0	0	0	0	0	0	0	0	0	6. Fees and Law Charges of District Govt. Pleaders.
352	310	280	73470027	30930586	65517150	1	4	7	Total (1 to 6)
-	-	-	-	-	-	-	-	-	7. References regarding reasonableness of fees

तक्ता - १३
TABLE—XIII

शासकीय कर्मचाऱ्यांना उत्सवासाठी अग्रिम धने :-

—खालील तक्ता विधी व न्याय विभाग तसेच त्यांच्या नियंत्रणाखालील कार्यालयाकडून देण्यात आलेल्या कर्मचाऱ्यांची संख्या व त्यांना देण्यात आलेली उत्सव अग्रिमाची एकूण रक्कम दर्शवितो.

Festival Advance to Government Servants.

The following Table indicates the No. of Government servants to whom the advances for festival were paid by this Department and also heads of offices under Law and Judiciary Department for the staff working under them.

	2018-2019		2019-2020		2020-2021		Nature of Advance
	व्यक्ती No. of Persons	दिलेली रक्कम Amount Paid	व्यक्ती No. of Persons	दिलेली रक्कम Amount Paid	व्यक्ती No. of Persons	दिलेली रक्कम Amount Paid	
1	2	3	4	5	6	7	8
उत्सव अग्रिम	19587	195870000	20223	252787500	14946	186714000	Festival Advance

तक्ता-१४
TABLE--XIV

नगरपालिका व इतर स्थानिक संस्था यांना दिलेली सहाय्यक अनुदाने -

(१) खालील तक्ता नगरपालिका व इतर स्थानिक संस्था यांना संबंधित अधिनियमांखालील प्रकरणात दंडाच्या व फीच्या स्वरूपात वसूल केलेल्या व शासनाकडे जमा झालेल्या रकमाच्या प्रमाणात त्यांना शासनाने दिलेले सहाय्यक अनुदान दाखवतो.

मुख्य महानगर दंडाधिकारी व जिल्हा न्यायाधीश यांनी दिलेल्या माहितीच्या आधारे, वसूल झालेल्या व शासनाकडे जमा झालेल्या दंड व फीच्या एकूण रकमेमधून साक्षीदारांचे भत्ते व न्यायाधिकाऱ्यांचा प्रवास खर्च यावरील प्रत्यक्ष खर्च याशिवाय आस्थापना खर्च म्हणून एकूण रकमेच्या ५० टक्के एवढी रक्कम वजा करून शिल्लक ५० % रक्कम नगरपालिका व इतर स्थानिक संस्थाना सहाय्यक अनुदान म्हणून दिली जाते. ३१-३-१९९६ पूर्वी हे प्रमाण ६० : ४० या प्रमाणात होते न्यायालयाच्या आस्थापना खर्चामध्ये झालेल्या वाढीमुळे पुर्वलक्षी प्रभावाने हे प्रमाण १५ फेब्रुवारी, १९९९ पासून ५० : ५० असे करण्यात आले आहे. तदनंतर १-४-२००१ रोजी सदर निर्णय नव्याने काढणे अपेक्षित होते शा. नि. वि. व. न्या. वि. दि. २९-३-२०१४ अन्वये सदर ५०.५० प्रमाणास १-४-२००१ पासून पुर्वलक्षी प्रभावाने मंजूरी देण्यात आली आहे.

		वजा करण्यात यावयाच्या रकमा deductions to be made			
		वसूल झालेली व शासनाकडे जमा झालेली दंड व फीची रक्कम Amount of Fines and Fees realised and credited to Government A/c	आस्थापना खर्च Establishment Charges		
		2018-2019	2019-2020	2018-2019	2019-2020
1	2	3	4	5	
एकूण ...	150134255	--	75308138	--	

प्राण्यांस निर्दयतेने वागविण्यास प्रतिबंध करणाऱ्या संस्थांना दिलेले सहाय्यक अनुदाने -

(२) खालील तक्ता प्राण्यांना निर्दयतेने वागविण्यास प्रतिबंध अधिनियम, १९६० खालील प्रकरणांमधून वसूल झालेल्या व शासनाकडे जमा झालेल्या एकूण फी व दंडाच्या रकमांबाबत प्राण्यांस निर्दयतेने वागविण्यास प्रतिबंध करणाऱ्या संस्थांना दिलेले "सहाय्यक अनुदान" दर्शवितो. दंड व फीच्या रकमेमधून साक्षीदारांचे भत्ते व न्यायाधिकाऱ्यांचा प्रवास खर्च या वरील प्रत्यक्ष खर्च तसेच आस्थापना खर्च म्हणून एकूण रकमेच्या २० टक्के एवढी रक्कम वजा करून हे सहाय्यक अनुदान दिले जाते.

		वजा करण्यात deductions			
		वसूल झालेली व शासनाकडे जमा झालेली दंड व फीची रक्कम Amount of Fines and Fees realised and credited to Government A/c	आस्थापना खर्च Establishment Charges		
		2018-2019	2019-2020	2018-2019	2019-2020
1	2	3	4	5	
एकूण ...	605800	--	121160	--	

१४
XIV

Grant-in-aid paid to Local Bodies and Municipalities.

(1) The following table indicates the grant-in aid sanctioned to the Municipalities and other Local Bodies in respect of fines and fees realised and credited to Government Account in cases under the Municipal and other Local Acts during the respective years.

The amount equal to 50 per cent of the total fines and fees realised in these cases is deducted on account of establishment charges in addition to the amount spent on expenses to meet Bhatta charges to witnesses and Travelling Allowance to Magistrates on the basis of the information furnished by the Chief Metropolitan Magistrate, Mumbai and the District and Sessions Judges and the balance amount is paid as grant-in-aid. The percentage formerly was in the ratio of 60:40 and has been revised as per G. R. dated 15-2-1999 to 50:50 with effect from 1st April 96 owing to the increase in the establishment charges of Courts. G. R. dated 29-3-2014 keep the ratio 50.50 percent retrospectively.

यावयाच्या रकमा
to be made

इतर खर्च Other Charges		दंडाची परत केलेली रक्कम Amount of the fine refunded		देय रक्कम Net payable	मंजूर केलेले सहाय्यक अनुदान Amount of grant-in-aid sanctioned		
2018-2019	2019-2020	2018-2019	2019-2020	2019-2020	2018-2019	2019-2020	एकूण
6	7	8	9	10	11	12	
0	0	52702944	0	0	51800000	0	... Totals

१५
XV

Grant-in-aid paid to the societies for Prevention of Cruelty to Animals.

(2) The following table indicates the grant-in-aid sanctioned to the institutions for the Prevention of Cruelty to Animals from the fines and fees realised and credited to Government Account in cases under the Prevention of Cruelty to Animals Act, 1960. The amount of grant-in-aid was being paid after deduction of an amount equal to 20% of the total fines and fees realised in these cases in addition to the actual expenses incurred on the Bhatta charges to witnesses and travelling expenses of the Magistrate.

यावयाच्या रकमा
to be made

इतर खर्च Other Charges		देय रक्कम Net payable		मंजूर केलेले सहाय्यक अनुदान Amount of grant-in-aid sanctioned		
2018-2019	2019-2020	2017-2018 (2-4-6)	2018-2019	2018-2019	2019-2020	
6	7	8	9	10	11	
0	0	0	0	350000	0	... Total

तक्ता-१६
TABLE-XVI

नियम व आदेश शाखा (र शाखा)

खालील तक्ता केंद्रीय व राज्य कायद्यांखालील महाराष्ट्र नियम व आदेशांच्या पुनःस्थापना मालिकाकरिता तयार केलेली पृष्ठे संख्या दर्शवितो.

कामाचे विशिष्ट स्वरूप पहाता कामे निकालात काढण्यासाठी प्रमाणके ठरविणे शक्य नाही.

Rules and Orders Branch (R Branch)

The following table shows the number of pages prepared for Replacement Series to Maharashtra Rules and Orders under State and Central Acts.

Looking to the peculiar nature of the work, it is not possible to fix any norms.

अ. नं. Sr. No.	कामाचे स्वरूप	पृष्ठ संख्या No. of pages			Nature of Work
		2017 3	2018 4	2019 5	
1	2				6
१.	पुनःस्थापना मालिकेकरिता निवडण्यासाठी तपासावयाची राजपत्राची पृष्ठ संख्या.	4838	6358	13603	1. No of Gazette pages required to be examined for sorting out rules and orders for Replacement Series.
२.	छापलेल्या नियम व आदेशामध्ये सुधारणा केलेली पृष्ठसंख्या.	--	--	--	2. No of pages in which corrections have been carried out in the published Rules and Orders.
	(अ) वर्षाच्या आरंभी ... राज्य कायदे	8027	11817	9837	(a) No of pages in balance. ... State Acts
	शिल्लक असलेली पृष्ठ संख्या ...केंद्रीय कायदे	1192	2162	3766	at beginning of the year. ... Central Acts
	(ब) वर्षात सुधारणा केलेली ...राज्य कायदे	--	--	--	(b) No. of pages corrected during ... State Acts
	पृष्ठ संख्या ...केंद्रीय कायदे	--	--	--	the year. ... Central Acts
	(क) मूळ अधिसूचना व नवीन ...राज्य कायदे	--	--	--	(c) No. of pages pasted relating to ... State Acts
	नियमासंबंधी चिकटविलेली ...केंद्रीय कायदे	--	--	--	to original Notifications and ... Central Acts
	पृष्ठ संख्या.				New Rules.
	एकूण...(२)	8027	11817	9837	Total (b) ... State Acts
	...केंद्रीय कायदे	1192	2162	3766	... Central Acts
३.	पुनःस्थापना मालिका ... राज्य कायदे	--	--	--	3. No. of pages sent to the Press ... State Acts
	छापण्यासाठी मुद्रणालयास ... केंद्रीय कायदे	--	--	--	for printing the replacement ...Central Acts
	पाठविलेली पृष्ठ संख्या.				Series.
४.	शिल्लक राहिलेली पृष्ठ संख्या ... राज्य कायदे	11817	9837	21654	4. No of pages remained in balance ...State Acts
	... केंद्रीय कायदे	970	3766	4736	... Central Acts
५.	मुद्रित तपासण्यासाठी मुद्रणालयाकडून आलेली पृष्ठ संख्या-				5. No. of pages received from the press for checking the Proof.
	(अ) वर्षाच्या आरंभी शिल्लक ...राज्य कायदे	--	--	--	(a) No. of pages in balance at the ... State Acts
	असलेली पृष्ठ संख्या. ... केंद्रीय कायदे	--	--	--	beginning of the year. ... Central Acts
	(ब) वर्षात आलेली पृष्ठ संख्या ... राज्य कायदे	--	--	--	(b) No. of pages received during ... State Acts
	... केंद्रीय कायदे	--	--	--	the year. ... Central Acts
	एकूण (५)	--	--	--	Total (5) ... State Acts
	... केंद्रीय कायदे	--	--	--	... Central Acts
६.	पुनःस्थापना मालिकेच्या अंतिम ... राज्य कायदे	--	--	--	6. No. of pages sent to the press for ... State Acts
	मुद्रणासाठी पाठविलेली पृष्ठ संख्या... केंद्रीय कायदे	--	--	--	final printing of the Replacement Series Central Acts
७.	अंतिम मुद्रणासाठी अद्याप ... राज्य कायदे	11817	9837	21654	7. No. of pages yet to be sent to the... State Acts
	पाठवावयाची पृष्ठ संख्या. ... केंद्रीय कायदे	2162	3766	4736	press for final Printing. ... Central Acts
८.	संकीर्ण ...	60	38	26	8. Miscellaneous.

तक्ता - १७
TABLE--XVII

(चार) कर्मचारी विषयक गोषवारा

Personnel Summary

Designation 1	Scale of Pay / वेतनश्रेणी + G. P. 2 + ग्रेड पे. Rs.	No. of Posts/पदसंख्या		पदनाम 4
		2018-2019	2019-2020	
PROGRAMME --		१. कार्यक्रम-		
LAW AND JUDICIARY DEPARTMENT (Mantralaya)		विधी व न्याय विभाग (मंत्रालय विभाग)		
<i>Gazetted --</i>		(अ) राजपत्रित-		
Principal Secretary and Remembrancer of Legal Affairs	... 70290-1540-76450	...	1	1 .. प्रधान सचिव व विधी परामर्शी
Secretary (Legislation)	... 57700-1230-58930-58930-1380-67210-1540-70290	...	1	1 .. सचिव (विधी विधान)
Secretary & Senior Legal Adviser	... 57700-1230-58930-58930-1380-67210-1540-70290	...	2	3 .. विधी सल्लागार नि-सह-सचिव
Joint Secretary, Law & Judiciary D. Nag.	... 118500-214100	...	2	2 .. सहसचिव विधी व न्याय विभाग, नागपूर
Joint Secretary, Law & J. Dept. A.Bad.	... 118500-214100	...	1	.. सहसचिव (विधी व न्याय विभाग औरंगाबाद)
Joint Secretary (Law & J.D., N/A)	... 118500-214100 सॉलिसिटर-नि-सहसचिव
Legal adviser-cum-Joint Secretary	... 51550-1230-58930-1380-63070	...	2	3 .. विधी सल्लागार-नि-सहसचिव
Draftsman-cum Joint Secretary	... 118500-214100	...	2	2 .. प्रारूपकार-नि-सहसचिव
Solicitor and Joint Secretary	... 118500-214100	...	2	2 .. सह-सचिव (विधी)
Deputy Legal Adviser-cum-Deputy Secretary.	... 39530-92040450-1080-49090-1230-54010...	...	5	5 .. उप विधी सल्लागार नि-उप सचिव
Deputy Draftsman-cum-Deputy Secretary.	.. 78800-209200	...	2	4 .. उपप्रारूपकार-नि-उपसचिव
Solicitor (Mofussil Litigation) Cum. Dy Sec	... 78800-209200	...	1	2 .. सॉलिसिटर(मुफसिल लिटिगेशन)नि-उप सचिव
Assistant Solicitor and Deputy Secretary	... 78800-209200	...	1	1 .. सहायक सॉलिसिटर-नि-पदसिध्द उपसचिव
Joint Secretary/Deput Secretary	... 118500-214100/78800-2092200	...	0	2 .. सह / उप सचिव
Deputy Secretary (Law)/Under Secretary (Law)	... 78800-209200/67700-208700	...	7	7 उपसचिव/अवर सचिव (विधि)
Assistant legal Advisor-cum-Under Secretary	...67700-208700	...	4	4 .. सहायक विधी सल्लागार-नि-अवर सचिव
Assistant Draftsman-cum-Under Secretary	... 67700-208700	...	10	10 .. सहायक प्रारूपकार-नि-अवर सचिव
Under Secretary	... 67700-208700	...	4	4 .. अवरसचिव
Total			51	51 .. एकूण
<i>Gazetted-Class II-</i>				
Librarian-cum-Reference Officer	... 56100-177500	...	1	1 .. ग्रंथपाल-नि-संदर्भाधिकारी
Junior Draftsman	... 56100-177500	...	4	4 .. कनिष्ठ प्रारूपकार
Section Officer	... 47600-151100	...	27	27 .. कक्ष अधिकारी
Superintendent (legal)	... 47600-151100	...	8	8 .. वरीष्ठ स्वीय सहायक
Stenographer (Selection Grade)	... 44900-142400	...	1	1 .. नवडश्रेणी लघुलेखक
Total		...	93	95 .. एकूण
<i>Non-Gazetted-Class II-</i>				
Assistant Section Officer	... 38600-122800	...	20	20 (ब) अराजपत्रित वर्ग-२
Assistant (Law)	... 38600-122800	...	65	65 .. कक्ष अधिकारी
Stenographer (H.G.)	... 41800-132300	...	22	22 .. सहायक (विधि)
Stenographer (L.G.)	... 38600-122800	...	21	21 .. लघुलेखक (उच्चश्रेणी)
<i>Class-III</i>				
Steno-Typist	... 25500-81100	...	4	4 .. लघुटंकलेखक
Searcher-cum-Movement Keeper	... 19900-63200	...	3	3 .. सर्चर-कम-मुव्हमेंट कीपर
Clerk cum Typist	... 19900-63200	...	90	90 .. लिपिक टंकलेखक
Driver	... 19900-63200	...	6	6 .. वाहन चालक
Total	...		231	231 .. एकूण
<i>Class IV</i>				
Havaldar	... 16600-52400	...	1	1 (क) अराजपत्रित वर्ग-४
Naik	.. 16600-524008	8 .. हवालदार
Shelf Attendent	... 16600-52400	...	1	1 .. नाईक
Peon	... 15000-47600	...	0	36 .. अलमारी परिचर
Zerox Operator	... 16600-52400	...	1	1 .. शिपाई
Roneo Operator	... 16600-52400	...	1	1 .. झेरोक्स ऑपरेटर
Total	...		48	48 .. रोनिओ चालक
Grant Total	...		372	372 .. एकूण बेरीज

न्याय मंडळाची रचना
Organizaton of Judiciary Department

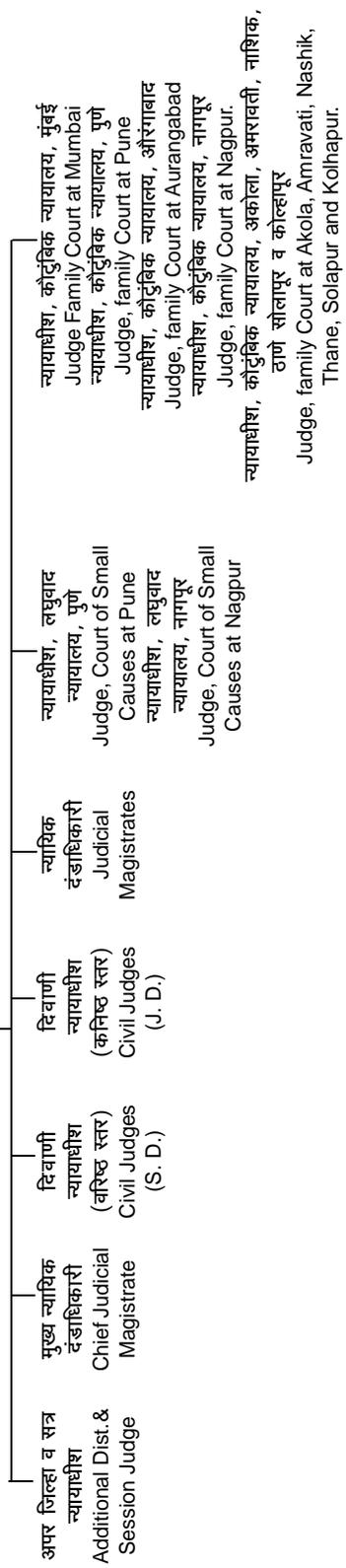
उच्च न्यायालय
HIGH COURT

Programmes 2, 4, 5 and 6 are concerned with the Judiciary.

कार्यक्रम २, ४, ५ आणि ६ हे न्याय मंडळाशी संबंधीत आहेत

मूळ न्याय शाखा Original side Registrar प्रबंधक Prothonotary and Senior Master. लेखा अन्वेषण आयुक्त, उच्च न्यायालय, मुंबई Commissioner for Taking Accounts, High Court, Mumbai. सरकारी मुखत्यार, उच्च न्यायालय, मुंबई Official Assignee, High Court, Mumbai. न्यायालय धारक, उच्च न्यायालय, मुंबई Court Receiver, High Court, Mumbai. परिव्यय निर्धारक, उच्च न्यायालय, मुंबई Taxing Master, High Court, Mumbai. नादारी प्रबंधक, उच्च न्यायालय, मुंबई Insolvency Registrar, High Court, Mumbai. मुख्य अनुवादक व दुभाषी, उच्च न्यायालय, मुंबई Chief Translator and Interpreter, High Court, Mumbai. लेखा अधिकारी, उच्च न्यायालय, मुंबई Account Officer, High Court, Mumbai.	अपील शाखा Appellate side प्रबंधक उच्च न्यायालय मुंबई. Registrar, High Court, Mumbai. प्रमुख न्यायाधीश, मुंबई नगर दिवाणी न्यायालय व सत्र न्यायाधीश, बृहन्मुंबई. Principal Judge, Mumbai City Civil Court and Session Judge, Greater Mumbai. अपर प्रमुख न्यायाधीश, मुंबई नगर दिवाणी न्यायालय व अपर सत्र न्यायाधीश बृहन्मुंबई. Additional Principal Judge, Mumbai City Civil Court and Additional Session Judge, Greater Mumbai. नगर दिवाणी न्यायालयाचे न्यायाधीश व अपर सत्र न्यायाधीश, बृहन्मुंबई Judge of the City Civil Court and Additional Session Judge Greater Mumbai. मुख्य महानगर दंडाधिकारी, बृहन्मुंबई. Chief Metropolitan Magistrate, Greater Mumbai. अपर मुख्य महानगर दंडाधिकारी, बृहन्मुंबई आणि महानगर दंडाधिकारी, बृहन्मुंबई. Additional Chief Metropolitan Magistrate, Greater Mumbai and Metropolitan Magistrate, Greater Mumbai. मुख्य न्यायाधीश, लघुवाद न्यायालय, बृहन्मुंबई Chief Judge, Court of Small Causes, Greater Mumbai. अपर मुख्य न्यायाधीश, लघुवाद न्यायालय, बृहन्मुंबई. Additional Chief Judge, Court of Small Causes, Greater Mumbai. न्यायाधीश, लघुवाद न्यायालय, बृहन्मुंबई. Judges, Court of Small Causes, Greater Mumbai.	उच्च न्यायालयाचे नागपूर येथील न्यायपीठ High Court Bench at Nagpur अपर प्रबंधक उच्च न्यायालय मुंबई नागपूर येथील न्यायपीठ. Additional Registrar, High Court of Mumbai at Nagpur. उच्च न्यायालयाचे औरंगाबाद येथील न्यायपीठ High Court Bench at Aurangabad. अपर प्रबंधक उच्च न्यायालय मुंबई औरंगाबाद येथील न्यायपीठ. Additional Registrar, High Court of Mumbai at Aurangabad. उच्च न्यायालयाचे पणजी (गोवे) येथील न्यायपीठ. High Court Bench at Panji (Goa) अपर प्रबंधक, उच्च न्यायालयाचे पणजी (गोवे) येथील न्यायपीठ. Additional Registrar, High Court of Mumbai at Panji (Goa). न्यायिक अधिकारी प्रशिक्षण संस्था, नागपूर / उत्थान जि. ठाणे. Judicial Officer's Training Institute, Nagpur / Utthan Dist. Thane.
---	--	---

जिल्हा व सत्र
न्यायाधीश
District and
Session Judges.

२. मुंबई उच्च न्यायालय

प्रस्तावना:-

मुंबई येथील उच्च न्यायालयाचा न्यायधिकार म्हणजे दिवाणी प्रक्रिया संहिता १९०८ च्या आदेश ४९ अंतर्गत सनदी उच्च न्यायालय आहे आणि देशातील सर्वात जुन्या उच्च न्यायालयांपैकी एक आहे. राणी व्हिक्टोरियाच्या दिनांक २६ जून, १८६२ च्या सनद अंतर्गत मुंबई उच्च न्यायालयाची स्थापना झाली होती आणि त्याचे उद्घाटन १४ ऑगस्ट, १८६२ रोजी झाले.

घटनेच्या २३१ व्या अनुच्छेदानुसार तेंव्हाच्या मुंबई उच्च न्यायालयाची अधिकारीता प्रथमतःत्या वेळच्या गोवा,दमण,आणि दिव या केंद्रशासीत मुंबई उच्च न्यायालय (गोवा,दमण व दिव पर्यन्त अधिकारतेचा विस्तार) अधिनियम १९८१ अन्वये होती. परंतु सन १९८७ मध्ये गोवा,दमण व दिव पुनर्रचना अधिनियम १९८७ अन्वये स्वतंत्र गोवा राज्याची निर्माती झाल्याने घटनेच्या २३१व्या अनुच्छेदानुसार तसेच गोवा,दमण व दिव पुनर्रचना अधिनियम १९८७ च्या कलम २० अन्वये महाराष्ट्र राज्य आणि गोवा राज्य तसेच दादरा नगर हवेली आणि दमण दिव या केंद्रशासीत प्रदेशांसाठी एक सामायिक उच्च न्यायालय कार्यान्वीत झाले. गोवा, दमण, व दिव पुनर्रचना अधिनियम १९८७ च्या कलम २६ अन्वये सामायिक उच्च न्यायालयाची प्रस्थापना करून त्याचे मुख्यालय मुंबई येथे ठेवण्यात आले. त्यामुळे उच्च न्यायालयाची अधिकारिता संपूर्ण महाराष्ट्र राज्य, गोवा राज्य आणि दमण व दिव तसेच दादरा व नगर हवेली या केंद्रशासित प्रदेशावर आहे. या व्यतिरिक्त उच्च न्यायालयाची नागपूर व औरंगाबाद येथे कायम खंडपिठे आहेत.

उच्च न्यायालयाचे प्रधान अधिकारी यांना उच्च न्यायालयाचे महाप्रबंधक म्हणून संबोधले जाते. महाप्रबंधक हे मुंबई उच्च न्यायालयाच्या अपील आणि मूळ न्याय शाखांचे प्रमुख आहेत.

मूळ न्याय शाखा व अपील न्याय शाखा असे उच्च न्यायालयाचे दोन भाग आहेत.

मूळ शाखा:-

एकस्वपत्र व इतर संविधि अन्वये प्रदान करण्यात आलेले विविध अधिकार मूळ न्यायशाखेतील न्यायालये बजावीत असतात. तसेच मूळ न्याय शाखेत दाखल करण्यात आलेल्या प्रकरणात एकस्व पत्राच्या खंड १५ अनुसार उच्च न्यायालयाच्या एकल न्यायाधीशाच्या न्याय निर्णयातून उद्भवणारी अपिले, निकाली काढण्यात येतात. मूळ न्यायाशाखेवरील दाव्यांच्या प्रकरणा संबंधी आर्थिक अधिकारिता रुपये एक कोटीहून अधिक मूल्यांकन असलेल्या प्रकरणी आहे, तर मूळ शाखेवरील प्रकरणासंबंधी प्रादेशिक अधिकारिता बृहन्मुंबई च्या हद्दीपर्यंत आहे.

उच्च न्यायालयाच्या मूळ शाखेमध्ये भारताच्या संविधानाच्या अनुच्छेद २२६ अनुसार राज्य शासन, केंद्र शासन व बृहन्मुंबई महानगरपालिका आणि भारतीय राज्यघटनेच्या अनुच्छेद १२ अंतर्गत येणाऱ्या इतर सर्व प्राधिकारी यांच्या विरुद्ध सर्व रिट विनंती अर्जांची सुनावणी तसेच सार्वजनिक हितासंबंधीची याचिका आणि बृहन्मुंबईतील अज्ञान पाल्यांच्या पालकांची नियुक्ती करण्यासंबंधी सर्व संकिर्ण प्रकरणे आणि विदेशी दत्तकाविधान संबंधी तसेच भारतीय पालकत्व विनंती अर्ज आणि पारसी विवाह व घटस्फोट अधिनियम, १९३६ अंतर्गत विवाह संबंधी अधिकारिता, या संबंधीच्या प्रकरणांतसुनावणी होते.

उच्च न्यायालयातील मूळ शाखेमध्ये पुढील प्रकारची कामेही करण्यात येतात.

१) अपिले / प्रत्यक्ष / अप्रत्यक्ष कर अंतर्गत संदर्भ.

२) भूसंपादन अधिनियम, १९६५, सनदी लेखापाल अधिनियम, १९४९, कंपनी सेक्रेटरीज अधिनियम, १९८० अंतर्गत संदर्भ

३) फेरा / फेमा आणि विदेशी व्यापार (विनियमय आणि विकास) अधिनियम, १९९२.

४) कलम ४३४ खालील आणि १००, ३९१, ३९३, ३९७, ३९८ आणि ६२८ इ. सारख्या इतर निरनिराळ्या कलमांखाली परिसमापच्या प्रकरणासंबंधातील, कंपनी विषयक बाबींच्या आणि कलम ४४६(३) आणि कंपनी अधिनियम, १९५६ च्या कलम १०-फ खालील कंपनी अपील, अशी प्रकरणे.

५) नाविक अधिकारिता संबंधीचे वसाहती न्यायालये अधिनियम, १८९० आणि त्या अंतर्गत नाविक आणि उप-नाविक अधिकारिता खालील दावे आणि प्रकरणे.

६) न्यायालय अवमान अधिनियम, १९७१ अंतर्गत याचिका (अर्ज).

७) लवाद आणि समेट अधिनियम, १९९६ खालील प्रकरणे.

८) मृत्यूपत्रीय आणि अमृत्यूपत्रीय अधिकारिता उत्तराधिकार प्रमाणपत्र, प्रशासन पत्र, मृत व्यक्तीचे अंतिम मृत्यूपत्रासंबंधी मृत्यूपत्रासंबंधी मृत्यूपत्रप्रमाण, तसेच मुंबई विनियमन अधिनियम, १८२७ च्या कलम २ अंतर्गत वारसासंबंधी प्रमाणपत्र संबंधी दावा व विनंती अर्जांची सुनावणी तसेच महाप्रशासक अधिनियम, १९६३ च्या कलम ६ व १७ अंतर्गत विनंती अर्ज / अर्जांची सुनावणी

९) कॉपीराईट (प्रकाशन अधिकार) अधिनियम, १९५७, एकस्व अधिनियम, १९७४ आणि अन्य संबंधित अधिनियमांतर्गत दावे आणि प्रकरणे.

१०) इलाखा शहर नादारी अधिनियम, १९०९ अंतर्गत प्रकरणे.

११) वाणिज्यिक न्यायालय, वाणिज्यिक विभाग आणि उच्च न्यायालयाच्या वाणिज्यिक अपिल विभाग अधिनियम, २०१५ अंतर्गत प्रकरणे.

मुंबई उच्च न्यायालयाच्या सर्वसाधारण मूळ दिवाणी अधिकारितेच्या अधीन इतर सर्व प्रकरणे आणि कार्यवाही.

अपील न्याय शाखा :-

उच्च न्यायालयाच्या अपील शाखेची अधिकारिता महाराष्ट्र राज्याच्या ३४ जिल्ह्यांवर तसेच केंद्रशासित राज्य दमण, दीव आणि दादरा व नगर हवेली या जिल्ह्यांवर आहे.

अपील शाखेकडील न्यायालय खालील प्रकारची अपीले निकालात काढतात.

एक दिवाणी :-

(अ) अपीले :-

(१) दिवाणी प्रकरणातील मूळ हुकूमनाम्यावरून किंवा दिवाणी प्रक्रिया संहिता किंवा एखाद्या स्थानिक किंवा विशेष अधिनियमाखाली दाखल केलेल्या, ज्यात प्रथम न्यायालयातील किंवा न्यायाधिकरण समक्ष असलेल्या

वाद विषयवस्तूचे मूल्य रुपये २ करोड पेक्षा जास्त नाही आणि अजूनही अपीलात असलेल्या वादातील विषयवस्तूचे मूल्य रुपये २ करोड किंवा कमी आहे, परंतु, 'अजूनही अपीलात असलेल्या वादातील विषयवस्तूचे मूल्य' या उप-वाकखंडात येणाऱ्या संज्ञेचा अन्वयार्थ, जेथे अपील करण्यात आलेले आहे तसेच उलटअपील किंवा उलटहरकती दाखल करण्यात आल्या आहेत अशा अपीलात असलेल्या तसेच उलटअपील किंवा अनेक उलटअपीले किंवा प्रतिहरकतीमधील वाद विषयवस्तूचे एकूण मूल्य आहे असे समजण्यात यावे;

(२) दिवाणी प्रकरणातील अपील हुकूमनाम्यावरून किंवा दिवाणी प्रक्रिया संहिता किंवा एखादा स्थानिक किंवा विशेष अधिनियमाखालील दाखल केलेल्या कामकाजाच्या अभिनिर्णयावरून.

(३) दिवाणी प्रक्रिया संहितेच्या कलम १४० खालील हुकूमनाम्यावरून.

(४) दिवाणी प्रक्रिया संहितेच्या कलम १०४ किंवा दिवाणी प्रक्रिया संहितेच्या आदेश ४३, नियम १ अन्वये पारीत केलेल्या आदेशावरून आणि;

(५) हुकूमनाम्याचा अंमल नसलेल्या स्थानिक किंवा विशेष अधिनियमांतर्गत दिलेल्या आदेशावरून.

(ब) पारशी मुख्य विवाहनिषयक न्यायालयाने पारित केलेल्या हुकूमनामा किंवा आदेशातून उद्भवणारे, पारशी विवाह आणि घटस्फोट अधिनियम, १९३६ च्या कलम ५१ अंतर्गत विनंती अर्ज खेरीज करून दिवाणी प्रक्रिया संहितेच्या कलम ११५ खाली किंवा प्रांतिक लघुवाद न्यायालये अधिनियमाच्या कलम २५ किंवा एखाद्या विशेष किंवा स्थानिक अधिनियमाखाली न्यायालयाच्या पुनरिक्षण अधिकारितेच्या वापराकरिता दाखल केलेले अर्ज.

(क) वकीला तर्फे उपस्थिती काढून घेण्यासाठी किंवा वकालतनामा रद्द करण्यासाठी किंवा रक्कम जमा किंवा काढून घेण्यासाठी आणि न्यायालय शुल्काच्या रकमेचा परतावा मिळवण्यासाठी केलेले अर्ज.

(ड) कंपनी अधिनियम, १९५६ अंतर्गत केलेले अर्ज व त्याखालील कामकाज.

(ई) उच्च न्यायालयातील प्रलंबित किंवा उच्च न्यायालयात दाखल करण्यासाठी प्रस्तावित अपीलातून किंवा दिवाणी पुनरिक्षण अर्जातून उद्भवणारे किंवा त्यांच्याशी संबंधित अनुषंगिक किंवा वादकालीन इतर सर्व अर्ज आणि तसेच अपीले काढून घेण्यासाठी अर्ज किंवा दिवाणी प्रक्रिया संहितेच्या आदेश २३ नुसार संमती हुकूमनामा (कसेट डिफ्री) किंवा आदेशाकरीता अर्ज.

या नियमांतर्गत एकल न्यायाधीशद्वारा हाताळवयाच्या अपीलातील किंवा अनेक अपीलाती किंवा विनंती अर्जातील, प्रबंधक, उपप्रबंधक किंवा विशेष अधिकारी यांनी पारीत केलेल्या आदेशाचे पुनरिक्षण.

दोन. फौजदारी -

(अ) ज्यात मृत्यूदंड किंवा जन्मठेप अशी शिक्षा फर्मावली आहे, अशा अपराध सिद्धी आदेशा व्यतीरीक्त, इतर अपराध सिद्धी आदेशां विरुद्ध अपीले, दोषमुक्तते विरुद्ध अपीले, ज्या प्रकरणात आरोपीवर ज्या गुन्ह्याचा दोषारोप आहे त्या गुन्ह्यात अपराध सिद्ध झाल्यावर केवळ दंडात्मक स्वरूपात शिक्षा दिली जाते किंवा १० वर्षांपेक्षा जास्त नाही अशा कारावासाची शिक्षा दिली जाते किंवा असा कारावास आणि दंड अशा दोन्ही शिक्षा दिली जाते. आणि ज्या गुन्ह्यात अपराधसिद्धी नंतर केवळ दंडात्मक शिक्षा आहे किंवा १० वर्षांपेक्षा कमी कारावासाची शिक्षा आहे किंवा असा कारावास दंडात्मक शिक्षा आहे, अशा शिक्षेत वाढ होण्याकरीता फौजदारी प्रक्रिया संहितेच्या कलम ३७७ अंतर्गत अपील पुनरिक्षण अर्ज न्यायालयातर्फे सुचना (कोर्ट नोटीस)

(ब) मिळकतीच्या विल्हेवाटासंबंधी आदेशाविरुद्ध अपील आणि नुकसानभरपाई, खर्च आणि/शुल्क प्रदानाकरीता निदेश देणारे आदेश किंवा आरोपीस हजर राहण्यास बंधनकारक आदेश आणि आरोपीस कोणत्याही वेळी हजर राहण्यास फर्मावण्यात येईल त्यावेळी शिक्षेचा स्वीकार करून दरम्यानच्या काळात चांगली वर्तणूक ठेण्याबाबत स्वतःस बांधून घेणारा आदेश किंवा आरोपीस देण्याचा आदेश.

(क) फौजदारी प्रक्रिया संहितेच्या कलम ४०१ अंतर्गत न्यायालयाच्या पुनरिक्षण अधिकारितेच्या वापराकरिता अर्ज, आणि फौजदारी विवरणपत्रांच्या परिक्षणावरून किंवा अन्यथा, ज्या प्रकरणांचा अभिलेख मागविण्यात येत आहे, त्यावरील अहवाल.

(ड) ज्या गुन्ह्याचा आरोपीवर दोषारोप आहे त्या गुन्ह्याच्या अपराध सिद्धीनंतर केवळ दंडात्मक शिक्षा किंवा १० वर्षांपेक्षा जास्त नाही अशा कालावधीच्या कारावासाची शिक्षा किंवा असा कारावास व दंड, अशा शिक्षापत्र गुन्ह्यातील दोषमुक्तीविरुद्ध, फौजदारी प्रक्रिया संहितेच्या कलम ३७८ (४) अंतर्गत अपील करण्याची परवानगी मागण्यासाठी अर्ज.

(इ) उच्च न्यायालयात अगोदरच प्रलंबित असलेल्या एखाद्या अपील किंवा अर्जातून उद्भवलेले नसलेले किंवा त्यांच्याशी संबंधीत नसलेल्या, जामीन किंवा स्थगितीकरिता केलेले अर्ज.

(फ) एकल न्यायाधीशांद्वारा निकाली काढण्यात आलेल्या प्रकरणात भारतीय घटनेच्या अनुच्छेद १३४ अंतर्गत सर्वोच्च न्यायालयात अपील करण्यासाठी परवानगी मिळविण्याकरिता केलेले अर्ज.

(ग) सर्व संकीर्ण अर्जासहीत, उपरोक्त बाबी (अ) ते (क) खालील प्रकरणातून उद्भवणारे किंवा त्यांच्याशी संबंधीत जामीन व स्थगिती मिळविण्यासाठी केलेले अर्ज.

(ह) फौजदारी प्रक्रिया संहितेच्या कलम ४८२ खालील सर्व अर्जासहित,

(एक) खंडपीठाद्वारे पारित केलेल्या एखाद्या आदेशाचे पुनर्विलोकन, त्यात फेरबदल, किंवा तो आदेश रद्दबातल होण्याकरिता केलेला अर्ज,

(दोन) प्रथम खबरी अहवाल (फर्स्ट इन्फॉर्मेशन रिपोर्ट), गुन्हा नोंद (सी. आर.) दोषारोप पत्र किंवा फौजदारी प्रक्रिया संहितेच्या कलम १५६ (३) अन्वये चौकशीसाठी दिलेला आदेश, रद्दबातल करण्यासाठी केलेले अर्ज, असे अर्ज सरळ कलम ४८२ अंतर्गत किंवा घटनेच्या अनुच्छेद २२६ आणि/किंवा अनुच्छेद २२७ अंतर्गत केलेले आहेत हे लक्षात न घेता जे काही अर्ज असतील अशा सर्व अर्जा व्यतिरिक्त,

एखाद्या खाजगी तक्रारीत आदेशिका (प्रोसेस) निर्गमित करण्यासाठी केलेल्या आदेशास आव्हान देणारे अर्ज.

(ई) कारागृह (मुंबई संचित आणि अभिवचन रजा) नियमावली, १९५९ किंवा कारागृह (गोवा, दमण आणि दीव संचित आणि अभिवचन रजा) नियमावली, १९६८ अन्वये संचित किंवा अभिवचन रजेकरिता अर्ज/विनंती अर्ज किंवा खंडपीठ किंवा एकल न्यायाधीशां समक्ष प्रलंबित प्रकरणात तात्पुरते जामीन मिण्याकरिता केलेले अर्ज, त्या त्या न्यायमंचा समक्ष ठेवले जाईल. अगोदरच निकालात काढलेल्या प्रकरणातून उद्भवणाऱ्या उपरोक्त स्वरूपाचे अर्ज/विनंती अर्ज ज्या एकल न्यायाधीशांना फौजदारी प्रकरणे सोपवण्यात आली असतील त्यांच्या समक्ष ठेवले जातील.

२) ही नियमावली अंमलात आल्यानंतर, आयकर अधिनियम, १९६१ च्या कलम २६० अ, संपत्ती अधिनियम, १९५७ च्या कलम २७ अ, सीमाशुल्क अधिनियम, १९६२ च्या कलम १३०, केंद्रीय जकात अधिनियम, १९४४ च्या कलम ३५ ग, वित्त अधिनियम, १९९४ (सेवा कर) मधील प्रकरण ५ च्या कलम ८३ सह केंद्रीय जकात अधिनियम, १९४४ च्या कलम ३५ ग महाराष्ट्र मूल्यवर्धीत कर अधिनियम, २००२ च्या कलम २७, केंद्रीय विक्रीकर अधिनियम, १९५६ च्या कलम ९ (२) सह महाराष्ट्र मूल्यवर्धीत कर अधिनियम, २००२ च्या कलम २७ किंवा यात वर संदर्भीत केलेल्या व्यतिरिक्त कोणत्याही कर कायद्यांतर्गत किंवा जे अधिनियमीत केलेले किंवा पुर्नअधिनियमीत केलेले किंवा ही नियमावली अंमलात आल्यानंतर जे अधिनियमीत करण्यात येईल अशा कायद्यांतर्गत असलेल्या न्याधिकरणाद्वारा पारीत केलेल्या आदेशातून उच्च न्यायालयात अपील करण्याची तरतूद आहे.

कोल्हापूर, नाशिक, पुणे, रायगड, रत्नागिरी, सिंधुदुर्ग, सातारा सांगली, सोलापूर आणि ठाणे जिल्ह्यातून उद्भवणारे अपील मुंबई येथील उच्च न्यायालय न्यायाधिकाराच्या प्रोथोनोटी आणि सिनिअर मास्टर यांच्याकडे सादर करण्यात येईल आणि त्यावरील सुनावणी मूळ शाखेवरील खंडपीठाकडून होऊन निकाली काढण्यात येईल.

मूळ शाखेवर अशा प्रत्यक्ष वा अप्रत्यक्ष करासंबंधी अपील करण्याची नियमावली, योग्य त्या फेरफारांसह, उपरोक्त जिल्ह्यांमधून उद्भवणाऱ्या सर्व करासंबंधी अपीलांना सुद्धा लागू राहिल.

मुंबईतील उच्च न्यायालयाच्या अध्यक्षपदी मुख्य न्यायमूर्ती असून त्यांच्यासह सध्याची मंजूर संख्या - ९४ आहे व त्यांना सहकारी न्यायाधीश सहाय्य करीत असतात. उच्च न्यायालयाच्या प्रशासकीय विभागाचे कामकाज महाप्रबंधक हे, मूळ शाखेवरील प्रबंधक, प्रोथोनोटी आणि सिनिअर मास्टर आणि अपील शाखेवरील प्रबंधकांच्या मदतीने, पहातात.

मुंबई उच्च न्यायालयाची खंडपीठे :-

नागपूर, औरंगाबाद व पणजी (गोवा) येथे मुंबई उच्च न्यायालयाची कायमस्वरूपी तीन खंडपीठे आहेत मुंबई येथे न्यायाधीशांची ५० मंजूर पदे आहेत. २२ पदे औरंगाबाद येथे, १८ पदे नागपूर येथे आणि ४ पदे पणजी (गोवा) येथे आहेत. खंडपीठाचे प्रशासकीय काम प्रबंधक (प्रशासन) पहातात.

न्यायिक अधिकारी प्रशिक्षण संस्था, महाराष्ट्र, नागपूर

महाराष्ट्र व गोवा राज्यातील न्यायिक अधिकाऱ्यांना न्यायिक प्रशिक्षण देण्याकरिता या संस्थेची पुर्नस्थापना नागपूर येथे दिनांक १२-०१-१९८७ रोजी करण्यात आली. सदर संस्थेत प्रशिक्षणार्थींना राहण्याकरिता वस्तीगृहाची सुविधा उपलब्ध असून तेथे प्रशिक्षणार्थी न्यायिक अधिकारी /सरकारी अभियोक्ता यांना प्रशिक्षण कालावधीत राहावे लागते.

• अतिरिक्त/सहायक सरकारी अभियोक्ता	१ आठवडा
• नवनियुक्त सहायक सरकारी अभियोक्ता	५ आठवडे
• विशेष प्रशिक्षण कार्यक्रम कार्यशाळा	३ दिवस
• नवनियुक्त न्यायालयीन लिपीक	२ दिवस

वस्तीगृहाच्या नवीन इमारतीचे व संस्थेतील विस्तारीत बांधकाम पूर्ण झालेले असून ती इतर सर्व सुख सुविधेने उपलब्ध आहे. त्यामुळे एकाचवेळी ४० प्रशिक्षणार्थींना प्रशिक्षण कालावधीत राहण्याची सोय झाली आहे.

मा. उच्च न्यायालयाने दिलेल्या मंजूरीनुसार २०१३ ते २०१६ मध्ये एकूण ३३४ नवनियुक्त उच्च न्यायालयातील लिपीकवर्गीय न्यायिक कर्मचारी / अधिकाऱ्यांना "Inter Personal Relationship & Stress Management" "Budgetar Provisions" या विषयांवर तसेच इतर प्रशिक्षण देण्यात आले.

संस्थेत तीन अधिकारी म्हणजेच एक संचालक व दोन सहसंचालकांची मंजूर पदे आहेत. सन २०११ पासून महाराष्ट्रातील अतिरिक्त/सहायक सरकारी अभियोक्ता यांना न्यायिक अधिकारी प्रशिक्षण संस्था, नागपूर येथे नियमित प्रशिक्षण देण्यात येत आहे. संस्थेमध्ये आजतागायत एकूण ४११६ अतिरिक्त/ /सहायक/नवनियुक्त सरकारी अभियोक्तांना प्रशिक्षण देण्यात आले आहे व पुढील नजीकच्या काळात न्यायिक अधिकारी, सरकारी अभियोक्ता व न्यायिक कर्मचाऱ्यांना Cyber Laws and Presentation and Advocacy Skills प्रशिक्षण देण्याचा संस्थेचा मानस आहे.

JUDICIAL OFFICERS TRAINING INSTITUTE, MAHARASHTRA NAGPUR.

For imparting training to the Judicial Officers, this Institute has been reestablished at Nagpur from 12/01/1987. This is a Training Institute with hostel facility where it is compulsory for the trainees to stay during their training period.

- Assistant / Additional Public Prosecutors for one week.
- Newly recruited Assistant Public Prosecutors for five weeks.
- Special Training Programme on Cyber Laws and Stress Management and Communication Skills for 3 days.
- Newly recruited Ministerial Staff Members of High Court / District Court for 2 days.

Construction on new Hostel building and expansion of the existing building is completed so the capacity to accommodate 40 trainee officers at a time is there.

Posts of Three Officers i.e. One post of Director and Two posts of Joint Directors all time for imparting training to the trainee Officers.

Since the year 2011 to till date this Institute has given training to 4116 Additional / Assitant & Special Public Prosecutors nominated by Director of Prosecution. State of Maharashtra, Mumbai & Low & Judiciary Dept. Mantralaya, Mumbai.

In the year 2013 to 2016 this Institute has given training to 334 Ministerial Staff members of Hon'ble High Court, Nagpur Bench, Family Court, District Court and Sub-Ordinate courts.

The Training process for District Court employees, training to Supervisory Staff and the newly recruited Ministerial Staff of the High Court has been commenced. Similarly specified training programme on Cyber Laws and Presentation and Advocacy Skills shall also be commenced.

JUDICIAL OFFICERS TRAINING INSTITUTE, NAGPUR.

DETAILS OF VARIOUS TRAINING PROGRAMMES HELD IN LAST NINE YEARS

Particulars	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	Sub Total
Public Prosecutors	393	96	237	128	336	912	620	419	388	3529
Ministerial Staff of Courts	0	0	55	0	118	66	15	0	0	254
Judicial Officers	0	0	48	47	186	8	0	0	44	333
TOTAL	393	96	340	175	640	986	635	419	432	4116

न्यायिक अधिकारी प्रशिक्षण संस्था, महाराष्ट्र, ठाणे.

महाराष्ट्र न्यायिक प्रशिक्षण संस्था ही न्याय वितरण प्रणालीला सक्षम करण्याकरिता आवश्यक प्रशिक्षण व शोध कार्य करून न्यायधिकांची गुणवत्ता व व्यवसायिकता वाढविण्याचे कार्य करित आहे. न्यायधिकांमध्ये न्यायदानाची क्षमता व निर्णायक कौशल्यांचा विकास होईल या उद्देशाने कार्यक्रम आखण्यात आले आहे. महाराष्ट्र न्यायिक अकादमीने फक्त महाराष्ट्र राज्य व गोवा येथील न्यायधिकांनाच नव्हे तर, श्रीलंका व गुजरात राज्य येथील न्यायधिकांना सुद्धा प्रशिक्षण दिलेले आहे. तसेच न्यायदान प्रक्रियेतील इतर घटकांना म्हणजेच सरकारी वकील, बाल न्यायमंडळाचे प्रमुख न्यायदंडाधिकारी आणि सदस्य यांना देखील प्रशिक्षण दिलेले आहे. न्यायिक प्रक्रिया आणि वेगवान न्यायामध्ये गुणवत्ता आणि निष्पक्षता यावर जोर देवून कायद्याच्या आधारावर मजबुतीकरण प्रणालीचा उद्देश व्यापकपणे प्राप्त करण्यासाठी महाराष्ट्र न्यायिक अकादमी कठोर परिश्रम घेते. महाराष्ट्र न्यायिक अकादमी ही प्रशिक्षणार्थी न्यायाधिकांना चांगल्या न्यायधिकांमध्ये परिवर्तित करण्यासाठी तत्पर असून न्यायिक शिक्षण व विकासाकरिता सातत्याने प्रयत्नशील आहे.

The Maharashtra Judicial Academy envisions reinforcing the Justice Delivery System by offering and inspiring continuing Judicial learning and research to enhance the competence and professionalism of Judges. The Programme designed are aimed at Capacity Building of Judges and developing their adjudicative skills. Apart from imparting Judicial education and training to the Judges from the State of Maharashtra and Goa, the Maharashtra Judicial Academy has also been instrumental in designing and conducting Programmes for Sri Lankan Judiciary and State of Gujarat. It is imparting training to other stakeholders like Public Prosecutors, and Principal Magistrates and Members of Juvenile Justice Boards. The Maharashtra Judicial Academy strives hard to comprehensively achieve the object of strengthening system based upon Rule of Law By emphasizing on quality and fairness in adjudicative process and Speedy Justice. The Maharashtra Judicial Academy is keen in promoting transformation of the Trainee Judges into Good Judges and believes in continuous Judicial education and development.

महाराष्ट्र न्यायिक अकादमी व भारतीय मध्यस्थी केंद्र आणि प्रशिक्षण संस्थेची माहिती

उत्कृष्ट हा कौशल्याचा भाग नसून तो एक वृत्तीचा भाग आहे. महाराष्ट्र न्यायिक अकादमीच्या कार्याला चालना देणारा तो एक घटक आहे. ज्ञानाला अद्यावत ठेवणे व त्यास समृद्ध करणे यावर अकादमीचा विश्वास आहे. न्यायिक अधिकारी व न्यायदान प्रक्रियेतील सर्व घटकांना सातत्याने न्यायिक प्रशिक्षण देणे हा अकादमीचा हेतु आहे. न्यायिक अधिकाऱ्यांची कार्यक्षमता, कुशलता व कायदेविषयक ज्ञानाची सखोलता वाढवी यासाठी तेव्हापासून अकादमीने जाणीवपूर्वक दीर्घ व अल्पकालीन विविध अभ्यासक्रमांचे यशस्वीरीत्या आयोजन महाराष्ट्र व गोवा राज्यातील विविध न्यायिक अधिकाऱ्यांसाठी केले आहे. अकादमीने न्यायिक अधिकाऱ्यांना नवीन संसाधने व अभ्यास साहित्य उपलब्ध करून देऊन सर्व न्यायालयातील न्यायिक अधिकाऱ्यांना कायद्यातील नवनवीन सुधारणांबाबत अवगत करणेचा प्रयत्न केलेला आहे. व्यावहारिक प्रशिक्षणावर भर देऊन न्यायिक अधिकाऱ्यांची न्यायदान व प्रशासन क्षमता विकासाकरिता त्यांची न्यायिक जागरूकता व संवेदनशीलता वाढविण्याचा अकादमीने सातत्याने प्रयत्न केला आहे. आजपर्यंत अकादमीने एकूण ४७५

प्रशिक्षण कार्यक्रमांचे आयोजन करण्यात आले आहे. अकादमी यापुढे कर्मचाऱ्यांच्या प्रशिक्षणासह जास्तीत जास्त प्रशिक्षण कार्यक्रम आयोजित करण्याचे योजले आहे.

अकादमी न्यायालयीन सुधारणांसाठी एक स्वतंत्र संशोधन शाखा तयार करण्याचेही योजित आहे. अकादमीस राष्ट्रीय ज्ञान संजाल (National Knowledge Network) मार्फत अतिवेगवान इंटरनेट जोडणी प्राप्त झालेली आहे व त्याचा वापर अकादमीच्या विविध शैक्षणिक कार्यक्रमांसाठी करण्यात येत आहे.

टेकड्या व तळे यांनी वेढलेल्या निसर्गरम्य ५ हेक्टर परिसरात उत्तन - गोराई रसत्यावर अकादमी वसली आहे. महाराष्ट्र शासनाने अकादमीस १३.७८ हेक्टर एवढी अतिरिक्त जमीन मंजूर केलेली असून त्याचा ताबा मिळण्याची कार्यवाही चालू आहे. प्रशिक्षणार्थ्यांसाठी अत्यंत उत्तम पायाभूत सुविधा अकादमीत उपलब्ध करून देण्यात आल्या आहेत.

अकादमीमध्ये विविधरंगी फुलझाडांनी विकसित केलेली बाग असून त्यामुळे सुंदर वातावरणनिर्मिती झालेली आहे.

तक्ता - ११ चालू
Table -- XI - Contd.

1	2	3	4	5
१०२ (०५) (०१) परिय्याय निर्धारक (२०१४०१२७)				१०२ (०५) (०१) Taxing Master (20140127)
वेतन ...	5575	7611	6635	8372
अतिकालिक भत्ता ...	0	0	0	0
टेलिफोन, इलेक्ट्रीक चार्जेस ...	23	50	50	50
कार्यालयीन खर्च ...	83	97	97	105
संगणकावरील खर्च ...	5	10	10	11
लहान बांधकाम ...	0	1	1	1
एकूण-(५) ...	5686	7769	6793	8539
१०२ (०६)(०१) नादारी प्रबंधक (२०१४०१३६)				१०२(०६)(०१) Insolvency Registrar (20140136)
वेतन ...	7238	10759	10759	11835
अतिकालिक भत्ता ...	0	0	0	0
टेलिफोन, इलेक्ट्रीक चार्जेस ...	44	55	42	55
देशांतर्गत प्रवास ...	0	1	1	1
कार्यालयीन खर्च ...	108	117	117	140
संगणकावरील खर्च ...	25	27	27	29
एकूण-(६) ...	7415	10959	10946	12060
१०२ (०७) (०१) न्यायालय धारक व परिभाषक (२०१४०१४५)				१०२ (०७) (०१) Court Receiver (20140145)
वेतन ...	52533	75890	66015	83479
अतिकालिक भत्ता ...	0	0	0	0
टेलिफोन, इलेक्ट्रीक चार्जेस ...	425	622	437	622
देशांतर्गत प्रवास ...	0	40	62	44
कार्यालयीन खर्च ...	252	280	241	304
भाडेपट्टी व कर ...	54	100	100	100
संगणक ...	37	39	31	41
एकूण-७ ...	53301	76971	66886	84590
१०२ (०८) (०१) लेखा अधिकारी- (२०१४०१५४)				१०२ (०८) (०१) Accounts Officer- (20140154)
वेतन ...	5303	7998	6896	8798
अतिकालिक भत्ता ...	0	0	0	0
टेलिफोन, इलेक्ट्रीक चार्जेस ...	41	70	70	70
कार्यालयीन खर्च ...	100	97	70	70
संगणकावरील खर्च ...	5	15	10	16
लहान बांधकाम ...	0	1	1	1
एकूण-(८) ...	5449	8181	7074	8990

१०२-(०९) ११ व्या आयोगाच्या
शिफारशीनुसार न्यायालयानी
दर्जावाढ व प्रलंबित प्रकरणे
त्यावरील निकालात काढण्यासाठी
विशेष अनुदान (२०१४-०३८८)

... 102-(09)(01) Special Grant for
gradation and wipeout of
pending cases as per recommen-
dation of 11th Finance Commission
(2014-0388)

वेतन	328728	460025	327501	475000
दुरुवनी, वीज व पाणी	2938	6150	4990	6150
कार्यालयीन खर्च	7746	20045	6500	21749
लहान बांधकाम	0	100	100	105
सहा. अनुदाने	0	100	80	100
यंत्र सामुग्री	0	100	80	100
अतिकालीन भत्ता	0	40	32	40
देशांतर्गत प्रवास	3893	5854	4412	6439
भाडेपट्टी	992	1665	1359	1665
संगणक खर्च	0	574	444	608
व्यावसायिक व विशेष	13333	14950	14950	14950
एकूण-(०९)	357630	509503	360368	5268806

उच्च न्यायालय एकूण-(६)
१११ सरकारी मुखत्यार
(२०१४०२६१)

वेतन	26725	39363	34080	39363
अतिकालिक भत्ता	0	0	0	0
टेलीफोन, इलेक्ट्रिक चार्जेस	68	120	120	120
कार्यालयीन खर्च	258	312	577	439
संगणकीय खर्च	90	106	106	112
व्यावसायिक विशेष सेवा	0	0	538	212
प्रवास भत्ता	0	0	0	0
एकूण-(९)	27141	39901	35421	40246

खालील तक्ता मुंबई उच्च न्यायालयाने त्या त्या वर्षी केलेले काम दर्शवितो.

**The following tables indicate the work done by the High Court of Judicature at
Mumbai**

वर्ष	मंजूर केलेली न्यायाधिकांची संख्या Sanctioned Judge strength		नेहमीच्या कामाबाहेर इतर काम सोपविलेल्या न्यायाधिकांची संख्या No. of Judges entrusted with work outside their normal duties		फक्त न्यायालयाचे काम सोपविलेल्या न्यायाधिकांची संख्या No. of Judge entrusted with court work only		Year
	2	3	4	5	6		
२०१७	...	--	--	--	--	2017	
२०१८	...	--	--	--	--	2018	
२०१९	...	--	--	--	--	2019	

तक्ता - २ /TABLE -- II-Contd.

प्रकरणाचे स्वरूप	वर्षाच्या आरंभी प्रलंबित असलेली प्रकरणे Cases pending at the beginning of the years				वर्षात दाखल केलेली प्रकरणे Cases Instituted during the year				एकूण Total				निकालात काढलेली प्रकरणे Cases disposed off during the year				वर्षाखेरीस प्रलंबित असलेली प्रकरणे Cases pending at the end of the year				Nature of Cases			
	2017	2018	2019	2020	2017	2018	2019	2020	2017	2018	2019	2020	2017	2018	2019	2020	2017	2018	2019	2020				
१	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16									
१ मुळ शाखा																					(1) Original Side			(2) Appellate Side
मुख्य दिवाणी प्रकरणे	...	40503	42142	25563	22611	22920	66166	64753	65570	24024	22103	21727	42142	42650	43843	...	Main Civil Cases							
संकीर्ण दिवाणी प्रकरणे	...	13126	14353	15332	7659	9284	20785	23637	23060	6432	8305	7357	14353	15332	15703	...	Misc. Civil Cases							
एकूण	...	53729	56495	57982	33222	31895	30648	88390	88630	30456	30408	29084	56495	57982	59546	...	Total							
२ अपील शाखा																					(1) Original Side			(2) Appellate Side
मुख्य दिवाणी प्रकरणे	...	169856	177650	186560	55160	53835	54034	225016	231485	240594	47366	44925	45251	177650	186560	195343	...	Main Civil Cases						
संकीर्ण दिवाणी प्रकरणे	...	121020	120861	127670	42162	42010	41055	163182	162871	168725	42321	35201	36924	120861	127670	131801	...	Misc. Civil Cases						
मुख्य फौजदारी प्रकरणे	...	51190	54493	58654	25830	28802	31901	77020	83295	90555	22527	24641	23779	54493	58654	66776	...	Main Criminal Cases						
संकीर्ण फौजदारी प्रकरणे	...	12987	13597	13497	12854	14379	12037	25841	27976	25534	12244	14479	11024	13597	14510	...	Misc. Criminal Cases							
एकूण	...	355053	366601	386381	136006	139026	139027	491059	505627	525408	124458	119246	116978	366601	386381	408430	...	Total						
एकूण १ + २	...	408782	423096	444363	169228	170921	169675	578010	594017	61038	154914	149654	146062	423096	444363	467976	...	Total 1+2						

तक्ता-३
TABLE-III

न्यायालय धारक, उच्च न्यायालय, मुंबई.

खालील तक्ता त्या त्या वर्षात ज्यामध्ये न्यायालय धारक नेमले गेले व कार्यमुक्त केले गेले अशा बाबी व मिळकतीचे हाताळलेले हिशेब दर्शवितो.

The Court Receiver, High Court, Mumbai.

The following table indicates the matters in which Court Receiver was appointed and discharged and the accounts of properties handled by him during the respective years.

अ. क्र.	प्रकरणाचे स्वरूप	2017	2018	2019	Nature of Cases
	1	2	3	4	
	दिवाणी प्रक्रिया संहितेच्या आदेश ४० नियम १ अन्वये न्यायालय धारकाला मिळकतीचे धारक नेमले आहे अशा दाव्याची प्रकरणे				Suit Matters where Court Receiver is appointed as Receiver of the property under Order 40, Rules of Civil Procedure Code.
१.	वर्षाच्या आरंभी प्रलंबित असलेली धारकाबाबतची प्रकरणे.	15794	15739	15757	1. Pending Receivership matters at the beginning of the year.
२.	वर्षभरात आलेली प्रकरणे.	71	463	37	2. Matters received during the year.
	एकूण ...	15865	16219	15799	... Total
३.	ज्यांमध्ये धारकाला कार्यमुक्त केले अशी प्रकरणे.	387	462	370	3. Matters in which Receiver is discharged.
४.	वर्षाच्या अखेरीस प्रलंबित असलेली प्रकरणे.	15739	15757	15429	4. Matters pending at the end of the year.
५.	रक्कम मिळाल्याबाबत देण्यात आलेल्या एकूण पावत्या.	224	236	298	5. Total No. of Receipts.
६.	वैयक्तिक लेखा खातेवहीमधील प्रारंभीची शिल्लक.	Rs. 236463968.5	Rs. 473704828.64	Rs. 371299096.55	6. Opening Balance in the Personal Ledger Account at the beginning of the year.
७.	वर्षात मिळालेली रक्कम-	0	0	0	7. Amount received during the year.
	(१) वसूल केलेले भाडे ...	18505995	2552632	28410657	(1) Rent Collected.
	(२) इतर रक्कम ...	111093915	79791483	61452124	(2) Other.
	एकूण [७ (१ ते ७)] ...	366096093.5	556097819.64	89862811	... Grand Total [7(1+7)]
८.	पक्षकारांना परत केलेल्या रकमा ...	1525924343	1740560988	2329983676.79	8. Payment made to the parties
९.	कायम ठेवीत करण्यात आलेली गुंतवणूक.	636528381	934275634	950702366	9. Investment made in the fixed deposits
	एकूण (८ + ९)...	2162452724	2674836622	3280686042.79	... Total (8+9)
१०.	वैयक्तिक लेखा खातेवहीमधील अखेरची शिल्लक.	473704828	371299096	32870505690	10. Balance in Personal Ledger Account
११.	कार्यालयाने मिळविलेल्या कमिशनच्या रकमांची बेरीज.	35000000	25000000	38000000	11. Total amount of commission fees earned.

तक्ता - ४
TABLE -- IV

सरकारी मुखत्यार, उच्च न्यायालय, मुंबई.

सरकारी मुखत्यार, उच्च न्यायालय, मुंबई यांच्या ताब्यात असलेली संबंधित वर्षामधील नादारांची संपदा, वसूल झालेल्या रकमा व मिळालेले कमिशन दर्शविते.

सरकारी मुखत्यार, उच्च न्यायालय, मुंबई यांच्या कामकाजाबाबत प्रमाणके ठरविणे शक्य नाही असे उच्च न्यायालयाने कळविले आहे.

The Official Assignee, High Court, Mumbai.
The following tables indicate the Insolvents-Estates in the Official Assignees hands, amounts realised in the Insolvent-Estates and Commission earned by him.

The High Court has informed that no norms can be fixed for the Work-done by the Official Assignee.

स्थूल वर्गीकरणामध्ये प्रकरणांचे स्वरूप	एका महिन्यामध्ये न्यायालयाचे कामाचे दिवस Siting of the Court in a month			वर्षाच्या आरंभी प्रशासनासाठी कामे चालू असलेल्या नादारांच्या संपदा Insolvents estates pending for administrative purposes at the beginning of the year			वर्षात सरकारी मुखत्यारांच्या हाती आलेल्या नवीन संपदा New estates in hands of Official Assignee during the year			एकूण Total			वर्षाच्या अखेरीस ज्या संपदांची कामे प्रशासकीय कारणासाठी बंद करण्यात आलेली आहेत त्या संपदा Estates closed for administrative purposes by the end of the year			Nature of Cases in broad categories	
	2017	2018	2019	2017	2018	2019	2017	2018	2019	2017	2018	2019	2017	2018	2019		
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	
	-	-	-	Twice	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	Insolvency matters and proceedings in respect thereof

नादारीची कामे आणि त्या

बाबतीतील कामकाज

तक्ता - २ /TABLE -- II-Contd.

स्थूल वर्गीकरणामध्ये प्रकरणांचे स्वरूप	वर्षाच्या अखेरीस कामे चालू असलेल्या संपदा Estates pending for administrative Purposes at the end of the year			वर्षाच्या अखेरीस ज्या संपदा बाबतीत लामांश जाहीर करण्याकरिता घेतलेल्या संपदा Estates taken up for declaration of dividends in 2011			वर्षाच्या अखेरीस ज्या संपदा आला त्या संपदा Estates in which dividends have been declared by the end of the year			नादारांच्या संपदातून वसूल केलेली रक्कम Amount realised in the Insolvents estates			एकूण वसुली व शासनाकडे जमा केलेल्या रकमेवरील नादारी कार्य धारकांना मिळालेले कमिशन Official Assignee's Commission earned on the total recoveries and credited to the Government			Nature of Cases in broad categories		
	2017	2018	2019	2017	2018	2019	2017	2018	2019	2017	2018	2019	2017	2018	2019			
18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30	31					
																		Insolvency matters and proceedings in respect thereof

नादारीची कामे आणि त्या

बाबतीतील कामकाज

तक्ता - ५
TABLE -- V

(ब) संबंधित वर्षामध्ये सरकारी मुखत्यार, उच्च न्यायालय, मुंबई यांच्या कार्यालयाने केलेल्या कामाचे विवरण पत्र :-

प्रकरणांचे स्वरूप	वर्षाच्या आरंभी असलेली प्रकरणे			वर्षात आलेली प्रकरणे			एकूण Total			कार्याची पूर्तता किंवा विलोपन यामुळे वर्षात निकालात काढलेली प्रकरणे			वर्षाच्या अखेरीस प्रलंबित असलेली प्रकरणे			Nature of Cases
	2017	2018	2019	2017	2018	2019	2017	2018	2019	2017	2018	2019	2017	2018	2019	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	
नादारीचे अर्ज आणि त्या बाबतीतील कामकाज	216	0	0	4	0	0	220	0	0	11	0	0	209	0	0	-

तक्ता - ६
TABLE -- VI

नादारी प्रबंधक उच्च न्यायालय, मुंबई
खमसिस-वक्स-त्या-त्या-वर्षत प्रलंबित असलेल्या, दाखल केलेल्या व उच्च न्यायालयाने दिलेल्या न्यायिक अधिकाराखाली नादारी प्रबंधक यांनी निकालात काढलेल्या प्रकरणांची संख्या दर्शवितो.

प्रकरणांचे स्वरूप	वर्षाच्या आरंभी असलेली प्रकरणे			वर्षात आलेली प्रकरणे			एकूण Total			वर्षात निकालात काढलेली प्रकरणे			वर्षाच्या अखेरीस प्रलंबित असलेली प्रकरणे			Nature of Cases
	2017	2018	2019	2017	2018	2019	2017	2018	2019	2017	2018	2019	2017	2018	2019	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	
मुळ शाखा	587	733	567	198	183	182	785	916	749	52	155	166	733	761	583	-
नादारी प्रकरणे	587	733	567	198	183	182	785	916	749	52	155	166	733	761	583	...
एकूण

The Insolvency Registrar, High Court, Mumbai.
The following table indicate the number of cases pending, instituted and disposed off during the respective years by the Insolvency Registrar under the Judicial powers delegated by the High Court.

लेखा अन्वेषण आयुक्त, उच्च न्यायालय, मुंबई.**The Commissioner for Taking Accounts, High Court, Mumbai.**

खालील तक्ता मिल्कतीची विक्री, आदेशाप्रमाणे घेतलेल्या लेखा, अभिहस्तांतर पत्र नक्की व निष्पादित करणे, न्यायालय धारक व खाजगी धारक, अज्ञानाचे पालक, वेड्यांचे व्यवस्थापक आणि मृत व्यक्तींच्या मिल्कतीचे प्रशासक यांच्या लेखा तपासणी मंजूर करणे तसेच स्थावर मिल्कतीच्या विक्रीची उद्घोषणा नक्की करणे, आदि बाबीसंबंधी उच्च न्यायालयाकडून किंवा नगर दिवाणी न्यायालय याजकडून आलेले व केलेले काम दर्शवितो.

The following tables indicate the cases relating to sales of properties, accounts taken as ordered, conveyances or executed, accounts of Court Receiver and Private Receivers, Guardians of minors, Managers of Lunatics and Administrators of estates of deceased persons perused and passed, proclamations of sale of immovable properties settled during the respective years.

प्रकरणांचे स्वरूप	वर्षाच्या आरंभी असलेली प्रकरणे			वर्षात आलेली प्रकरणे			एकूण			वर्षात निकालात काढलेली प्रकरणे			वर्षाच्या अखेरीस प्रलंबित असलेली प्रकरणे			Nature of Cases
	2017	2018	2019	2017	2018	2019	2017	2018	2019	2017	2018	2019	2017	2018	2019	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	
(१) मिल्कतीची विक्री करणे	...	1	2	6	1	4	1	2	6	7	0	0	1	2	6	(1) To effect sales of properties.
(२) आदेश झाल्याप्रमाणे हिशेब घेणे	...	18	19	20	1	2	3	19	21	23	0	1	1	18	20	(2) To take account as ordered.
(३) अभिहस्तांतर पत्रे नक्की करणे व निष्पादित करणे	...	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	(3) To settle and execute conveyances.
(४) हुदुमनास्याच्या बजावणीत शेरीफांनी जप्त केलेल्या स्थावर मिल्कतीच्या विक्रीची उद्घोषणा करणे.	...	280	354	400	108	99	82	388	453	482	34	53	104	354	400	(4) To settle proclamations of sale of immovable properties attached by the Sheriff in execution of Decrees.
(५) न्यायालय धारक व खाजगी धारक यांचे हिशेब लक्षपूर्वक वाचणे व संमत करणे.	...	50	0	3	1	42	29	51	42	62	51	9	40	0	33	(5) To peruse and pass accounts of Court Receiver and private Receiver.
(६) अज्ञानांच्या पालकांनी, वेड्यांचे व्यवस्थापक आणि मृत इसमांच्या मिल्कतीचे प्रशासक यांनी दाखल केलेले हिशेब लक्षपूर्वक वाचणे व संमत करणे.	...	1	0	1	2	3	1	3	3	2	3	2	2	0	1	(6) To peruse and pass account filed by Guardians of minors Managers of Lunatic and Administrators of Estates of deceased persons.
(७) अज्ञानांच्या पालकांनी, वेड्यांचे संमत करणे.	...	0	0	1	0	1	0	0	1	1	0	0	0	0	1	(7) Testamentary Matters

परिव्यय निर्धारक, उच्च न्यायालय, मुंबई.**The Taxing Master, High Court, Mumbai.**

खर्चासंबंधी न्यायालयाच्या न्यायालयीन शुल्कांच्या निश्चितीसाठी प्रकरणांची संख्या दर्शवितो. इत्यादिवर आकारावयाच्या न्यायालयीन शुल्कांच्या निश्चितीसाठी प्रकरणांची संख्या, तसेच वादपत्र, अपिले

The following tables indicate the number of cases in respect of taxing the Bills of costs and determining the amount of Court-fees leviable on plans, appeals etc. during respective years.

प्रकरणांचे स्वरूप	वर्षाच्या आरंभी असलेली प्रकरणे		वर्षात आलेली प्रकरणे				वर्षात निकालात काढलेली प्रकरणे				वर्षाच्या अखेरीस प्रलंबित असलेली प्रकरणे		Nature of Cases			
	2017	2018	2019	2017	2018	2019	2017	2018	2019	2017	2018	2019				
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	
(१) (अपील शाखा सोडून)	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	(1) To tax the Bill of Costs on every side of the Court (except the Appellate Side) and in the Insolvency Court. To determine the amount of costs payable to an attorney by his client for all work, contentions and/or non-contentions, done by the Attorneys for the said client.
न्यायालयाच्या प्रत्येक शाखेतील व नादारी न्यायालयातील परिव्ययपत्रांची आकारणी करणे. अशीलासाठी न्यायप्रतिनिधीनी केलेल्या विवादीत आणि/अथवा अविवादीत अशा सर्व कामाबद्दल अशीलाने न्याय प्रतिनिधीला देय असलेल्या खर्चाची रक्कम ठरविणे.	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	(2) To determine the amount of Court-fees leviable on a plaint, counter claims and memo of appeal or any other documents filed in the High Court. To determine for the purpose of jurisdiction the valuation of the subject matter of a suit filed in the High Court, when-ever directed to do so by an order of the Court.
(२) उच्च न्यायालयात दाखल केलेले वादपत्र, प्रतिदावा व अपील अर्ज अथवा दुसरे कोणतेही दस्तऐवज यावर आकारावयाच्या न्यायालय फीची रक्कम ठरविणे. न्यायालयाने तसा आदेश दिला असेल तेंव्हा अधिकारितेसाठी उच्च न्यायालयात दाखल केलेल्या दाव्याच्या विषय वस्तुचे मूल्यांकन ठरविणे....	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	

मुख्य अनुवादक व दुभाषी, उच्च न्यायालय, (मुळशाखा व अपील शाखा) मुंबई.

The Chief-Translator and Interpreter, High Court, (Original Side and Appellate Side) Mumbai.

खालील तक्ता मुख्य अनुवादक व दुभाषी, उच्च न्यायालय, मुंबई यांच्या कार्यालयाने त्या त्या वर्षी केलेले काम दर्शवितो.

The following tables indicate the work done by the Office of the Chief Translator and Interpreter, High Court, Mumbai during the respective years.

प्रकरणांचे स्वरूप	वर्षाच्या आरंभी असलेली प्रकरणे Cases pending at the beginning of the year				वर्षात आलेली प्रकरणे Cases instituted during the year				एकूण Total				वर्षात निकालात काढलेली प्रकरणे Cases disposed during the year				वर्षाच्या अखेरीस प्रलंबित असलेली प्रकरणे Cases pending at the end of the year				Nature of Cases
	2017	2018	2019	2017	2018	2019	2017	2018	2019	2017	2018	2019	2017	2018	2019	2017	2018	2019			
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16						
अनुवाद :-																				Translation :-	
(१) उच्च न्यायालयात (मुळशाखा)	0	0	0	50677	88985	56912	50677	88985	56912	50677	88985	56912	0	0	0	0	0	0	0	0	(1) High Court (Original Side)
(२) उच्च न्यायालयात (अपील शाखा)	0	0	0	9661	7232	50331	9661	7232	50331	9661	7232	50331	0	0	0	0	0	0	0	0	(2) High Court (Appellate Side)
एकूण	0	0	0	60338	96217	107243	60338	96217	107243	60338	96217	107243	0	0	0	0	0	0	0	0	Total
अनुवाद :-																				Translation :-	
(१) उच्च न्यायालयाच्या (मुळशाखा)	0	0	0	20507	29304	29176	20507	29304	29176	20507	29304	29176	0	0	0	0	0	0	0	0	(1) High Court (Original Side)
(अ) कार्यालयात	0	0	0	1039	948	480	1039	948	480	1039	948	480	0	0	0	0	0	0	0	0	(a) In the Office
(ब) न्यायालयात	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	(b) In Court
(२) उच्च न्यायालयात (अपील शाखा)	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	(2) High Court (Appellate Side)
(अ) कार्यालयात	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	(a) In the Office
(ब) न्यायालयात	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	(b) In Court
एकूण	0	0	0	21546	30252	29656	21546	30252	29656	21546	30252	29656	0	0	0	0	0	0	0	0	Total

तक्ता-१०
TABLE-X

लेखा अधिकारी, उच्च न्यायालय, मुंबई.

The Accounts Officer, High Court, Mumbai.

खालील तक्ता त्या त्या वर्षात उघडलेली व बंद केलेली खाती, निरनिराळ्या प्रकारच्या गुंतवणुकीवर व्याज लाभांसह पक्षकारांना देण्यात आलेल्या व गुंतवणुक केलेल्या रकमा दर्शवितो.

The following table indicates the accounts opened and closed, total deposits received and payments made to the parties by way of interest/dividend on various types of investment made during the respective years.

अ. क्र.	प्रकरणाचे स्वरूप	2017	2018	2019	Nature of Cases
	1	2	3	4	
१.	वर्षाच्या आरंभी असलेली खात्याची संख्या	2116	2055	2000	1. Maintenance of Accounts (live account)
२.	वर्षभरात उघडलेली खाती ...	20	15	4	2. No. of Accounts opened during the year
	एकूण ...	2136	2070	2004	... Total
३.	वर्षात बंद केलेली खाती. ...	81	70	32	3. Number of Accounts closed during the year.
४.	वर्षाच्या अखेरीस असलेली खाती....	2055	2000	1972	4. Number of Accounts at the end of the year.
५.	निरनिराळ्या गुंतवणुकीवर रोजकिर्दी मध्ये केलेल्या नोंदी. ...	--	--		5. Total No. of entries made in the journal on various investments.
६.	खातेवहयामध्ये केलेल्या नोंदी ...	--	--		6. Total No. of entries made in the ledger
७.	शिल्लक रकमेची दिलेली प्रमाणपत्रे ...	89	64	52	7. Certificate of Balance issued.
८.	वर्षाच्या आरंभी वैयक्तिक खातेलेखामध्ये (Personal Ledger Acctts.) शिल्लक असलेली रक्कम	26446011.46	22758960.79	20028141.25	8. Balance in the Personal Ledger Account at the beginning of the year.
९.	वर्षात मिळालेल्या ठेवी ...	23537885.3	75636367.51	19154082.98	9. Total amount of deposits received during the year
१०.	मिळालेल्या व्याजाची/लाभांशाची एकूण रक्कम ...	11065876.19	6861195.9	5942366.56	10. Inerest/dividend received.
	एकूण (८+९+१०) ...	61,049,772.95	105256,524.2	45,124,590.79	... Total (8+9+10)
११.	पक्षकारांना दिलेल्या रकमा				11. Total payment made.
	(१) पक्षकारांची एकूण संख्या ...	153	123	96	(i) No. of parties
	(२) दिलेल्या रकमा ...	35410280.14	1379788.25	3485471.17	(ii) Amount paid.
१२.	केलेली गुंतवणूक-				12. Investment made.
	(१) नियत ठेव...	25688851.07	19119093.12	23963002.71	(i) Fixed deposits (Nationalised Bank)
	(२) युनीट ...	--	--	--	(ii) Inits of Unit Trust of India
	(३) सरकारी कर्ज रोखे ...	--	--	--	(iii) 9% Relief Bonds
	(४) राष्ट्रीय बचत प्रमाणपत्रे	--	--	--	(iv) National Saving Certificates.
	(५) इतर बचत...	--	--	--	(v) Other Investment
	(६) एस.बी.आय. ...	--	--	--	(vi) SBI Bond.
	एकूण (११ (२) + १२)	61099284.21	20499004.37	27448569.88	Total (11(ii) + 12).
१३.	वर्षाच्या अखेरीस वैयक्तिक खाते लेखा (P. L. A.) मध्ये शिल्लक असलेली रक्कम (१० — १२)	22758960.79	20028141.25	19058690.86	13. Balance in the PLA at the end of the year (10 — 12).
१४.	गुंतवणुकीवर मिळालेल्या एकूण व्याजावर ३% दराने मिळविलेल्या कमिशनच्या रकमांची बेरीज	449252	433711	552545.6	14. Total amount of commission earned @ 3 per cent on gross interest earned on investments.

तक्ता-११
TABLE-XI

High Court, (Original Side) Mumbai.

उच्च न्यायालय, (मूळशाखा) मुंबई.

खालील तक्ता उच्च न्यायालय, (मूळशाखा) मुंबई यांचे संबंधीत वर्षातील उत्पन्न दर्शवितो.
(३१-१२-२०१७ पर्यंत)

The following table indicates the income of High Court (Original Side), Mumbai, during the respective years.

उत्पन्नाचा तक्ता
INCOMESTATEMENT

(Upto 31-12-2017)

अ. क्र.	उत्पन्नाच्या बाबी	2017-2018	2018-2019	2019-2020	Nature of Cases
	1	2	3	4	5
१.	प्रबंधक उच्च न्यायालय (मुळशाखा)				1. Maintenance of Accounts (live account)
(१)	मुद्रांकात जमा केलेली न्यायालयीन फी	393798441.5	430925920	--	(1) Court fees collected in stamps.
(२)	रोख रकमेत जमा केलेली न्यायालयीन फी	818036.00	981807	--	(2) Court fees collected in cash.
(३)	इतर बाबी	246222.00	246222	--	(3) Other Item.
(४)	उच्च न्यायालयाने जमा केलेला दंड	48000.00	48000.00	--	(4) Fines by High Court
२.	न्यायालय धारकाची फी	3,50,000	—	--	2. Fees of the Court Receiver.
३.	सरकारी मुखत्यार (१) फी	—	—	--	3. Official Assignee (1) Fees
	(२) संकीर्ण जमा	—	--	--	(2) Misc. Receipts.
४.	लेखा अन्वेषण आयुक्त न्यायालयीन फी	4943.00	—	--	4. Commissioner for Taking Accounts Court Fees
५.	नादारी प्रबंधक (मुद्रांकात)	4343.00	—	--	5. Insolvency Registrar Fees Collected in Stamp
६.	परिव्यय निर्धारक (मुद्रांकात)	--	--	--	6. Taxing Master (Court Fees Stamp)
७.	मुख्य अनुवादक व दुभाषी (मुद्रांकात)	277206.00	—	--	7. Chief Translator & Interpreter (Court Fees Stamp)
८.	लेखा अधिकारी	2634.00	—	--	8. Accounts officer.

तक्ता-१३
TABLE-XIII

(iv) Personnel Summary

(चार) कर्मचारी विषयक गोषवारा

अनुक्रमांक 1	Designation 2	वेतनमान + ग्रेड पे. Scale of pay + G.P. 3	पदसंख्या No. of post		पदनाम 1
			2018-2019 4	2019-2020 5	
HIGH COURT (Original Side)					उच्च न्यायालय (मूल शाखा)
	The Honourable Chief Justice ..	90000	1	1	मा. मुख्य न्यायमूर्ती
	Honourable Judges ..	80000	93	93	माननीय न्यायमूर्ती
(A) Gazetted Class I					(अ) राजपत्रित- वर्ग - १
	Prothonotary and Senior Master ..	57700-1230-58930-1380-67210-1540-70290	1	1	प्रोथोनोटरी व सिनि. मास्टर
	Registrar, Original Side ..	57700-1230-58930-1380-67210-1540-70290	2	2	मूल शाखा, प्रबंधक
	Add. Registrar, O.S./Addi ..	51550-1230-58930-1380-63070	2	2	अति प्रबंधक
	Prothonotary & Senior Master				
	Master & Asst. Prothonotary(dudl)..	43690-1080-49090-1230-56470	1	1	-
	Master & Asst. Prothonoty(Adm.)..	43690-1080-49090-1230-56470	1	1	-
	Company Registrar ..	43690-1080-49090-1230-56470	1	1	कंपनी प्रबंधक
	First Assistant Master ..	43690-1080-49090-1230-56470	1	1	प्रथम सहा. प्रबंधक
	Master & Asst. Prothonotary(Adm.)..	S-25 (78800-209200)	2	2	मास्टर क. सा. प्रोमोकेटर (प्र.शा)
	Sr. Private Secretary ..	S-25 (78800-209200)	4	4	वरिष्ठ खाजगी सचिव
	Second Assistant master ..	S-25 (78800-209200)	1	1	द्वितीय सहायक प्रबंधक
	Third Assistant Master ..	S-25 (78800-209200)	1	1	तृतीय सहायक प्रबंधक
	Associates ..	S-25 (78800-209200)	28	28	सहयोगी
	Master (Administration) ..	S-23 (67700-208700)	10	10	प्रबंधक (प्र. शा.)
	Asstt. Prothonotary (Adm.)		-	...	-
	Private Secretary ..	S-23 (67700-208700)	14	14	खाजगी सचिव
	Protocol Officer-cum ..	S-23 (67700-208700)	1	1	राजशिष्टाचार अधिकारी-नि
	Court Keeper				न्यायालय धारक
	Personal Assistant ..	S-20 (56100-177500)	31	31	स्टिम सहायक
	Assistant Director ..	S-20 (56100-177500)	1	1	सहा. संचालक
	Total		102...	102	एकूण
(B) Gazetted, Class II					(ब) राजपत्रित वर्ग २
	Section Officer ..	S-17 (47600-151100)	22	22	कक्ष अधिकारी
	Court Keeper ..	S-17 (47600-151100)	1	1	न्यायालय रक्षक
	Total		23...	23	एकूण
(C) Non-Gazetted Class III					(क) अराजपत्रित वर्ग-४
	Stenographer (Higher Grade) ..	S-17 (47600-151100)	4	4	लघुलेखक (उच्च श्रेणी)
	Assistant ..	S-14 (38600-122800)	34	34	सहायक
	Stenographer (Lower Grade) ..	S-14 (38600-122800)	5	5	लघुलेखक (निम्नलेखक)
	Clerk ..	S-6 (19900-63200)	77	77	लिपिक
	Clerk-cum-Typist ..	S-6 (19900-63200)	22	22	लिपिक टंकलेख
	Section Writers ..	S-6 (19900-63200)	12	12	लेष्टनक
	Typist ..	S-6 (19900-63200)	6	6	टंकलेखक
	Staff Car Drivers ..	S-6 (19900-63200)	19	19	चालम
	AC Operator ..	S-6 (19900-63200)	1	1	एसी ऑफरेटर
	Total		180	180	एकूण

तक्ता-१३-चालू
TABLE-XIII-Contd.

1	2	3 2018-19	4 2019-20	5		
(D) Non-Gazetted Class IV				अराजपत्रित वर्ग ४		
Chobdar Attached to the Hon'ble Judges	... S-6 (19900-63200)	...	—	चोबदार		
Office Chobdar	... S-6 (19900-63200)	...	37	37	चोबदार (कार्यालय)	
Book Binder	... S-6 (19900-63200)	...	04	04	पुस्तक बाधणीकार	
Filer	... S-6 (19900-63200)	...	06	06	फाईलकरी	
Havildar	... S-6 (19900-63200)	...	01	01	हवालदार	
Naik	... S-3 (16600-52400)	...	03	03	नाईक	
Liftman	... S-3 (16600-52400)	...	15	15	फॉलयमन	
Pumpman	... S-3 (16600-52400)	...	02	02	पंपमन	
Darwan	... S-3 (16600-52400)	...	02	02	दारवान	
Xerox Operator	... S-3 (16600-52400)	...	03	03	झेरॉक्स ऑपरेटर	
Watchman	... S-1 (15000-47600)	...	06	06	वाचमन	
Chowkidar	... S-1 (15000-47600)	...	03	03	चौकीदार	
Peon	... S-1 (15000-47600)	...	91	91	शिपाई	
Hamal	... S-1 (15000-47600)	...	35	35	हमाल	
Halalkhor	... S-1 (15000-47600)	...	08	08	हलालखोर	
Helper	... S-1 (15000-47600)	...	06	06	मदतनिस	
Mali	... S-1 (15000-47600)	...	05	05	माळी	
		Total	...	227	227	एकूण
Court Receiver				न्यायालय धारक		
Gazetted-				राजपत्रित		
Court Receiver	.. 51550-63070	...	1	1	न्यायालय धारक	
1st Assistant to Court Receiver	.. 43690-56470	...	1	1	१ले सहा. न्यायालय धारक	
2nd Assistant to Court Receiver	.. 78800-209200	...	1	1	२रे सहा. न्यायालय धारक	
Assistant Court Receiver (Adm)	.. 67900-208700	...	3	3	सहा. न्यायालय धारक (प्रशा.)	
Account Officer	.. 44900-142400	...	1	1	लेखाधिकारी	
Section Officer	.. 56100-177500/47600-151100	...	11	11	कक्ष अधिकारी	
		Total	...	18	18	एकूण
Non-Gazetted, Class III-				राजपत्रित वर्ग ३		
Assistant cashier	.. 38600-122800	...	1	1	सहायक रोखपाल	
Asst.	38600-122800	...	17	17	सहायक	
Stenographer (Higher Grade)	.. 41800-132300	...	1	1	लघुलेखक (उच्च श्रेणी)	
Stenographer (Lower Grade)	.. 38600-122800/44900-142400	...	3	3	लघुलेखक (निम्न श्रेणी)	
Clerks	.. 38600-122800/19900-63200	...	37	37	लिपिक	
		Total	...	59	59	एकूण
Non-Gazetted Class IV				अराजपत्रित वर्ग ४		
Filer	... 19900-63200	...	1	1	फाईलकरी	
Naik	... 16600-52400	...	1	1	नाईक	
Peon	... 16000-52400/1500-47600	...	13	13	शिपाई	
		Total	...	15	15	एकूण
		Grand Total	...	92	92	एकूण
Official Assignee				सरकारी मुखत्यार		
Gazetted-				राजपत्रित		
Official Assignee	सरकारी मुखत्यार	
Dy. Official Assignee	उपसरकारी मुखत्यार	
1st Assistant Official Assignee	१ले सहायक सरकारी मुखत्यार	
2nd Assistant Official Assignee	२ रे सहायक सरकारी मुखत्यार	
Asstt. Official Assignee (Adm)	सहा.सरकारी मुखत्यार (आस्था)	
Section Officer	कक्ष अधिकारी	
		Total	एकूण	

तक्ता-१३-चालू
TABLE-XIII-Contd.

1	2	3 2017-18	4 2018-19	5
<u>Non-Gazetted Class III</u>				अराजपत्रित चतुर्थ -श्रेणी-चालू
Assistant	... --	सहायक
Stenographer (Higher Grade)	.. --	लघुलेखक (उच्च श्रेणी)
Stenographer (Lower Grade)	.. --	लघुलेखक (निम्न श्रेणी)
Clerks	.. --	लिपिक
		Total	...	एकूण
<u>Non-Gazetted Class IV</u>				अराजपत्रित वर्ग ४
Chopdar	... --	...	—	चोपदार
Naik	... --	...	—	नाईक
Peon	... --	...	—	शिपाई
		Total	... —	एकूण
		Grand Total	... —	एकूण (सर्व मिल्डून)
<u>Commissioner of Taking Accounts</u>				लेखा अन्वेषण आयुक्त
<u>Gazetted-</u>				राजपत्रित
Commissioner	.. 51550-1230-58930-1380-63070	01	01	आयुक्त
Section Officer	.. S-20(56100-177500)	01	01	कक्ष अधिकारी
		Total	02 02	एकूण
<u>Non-Gazetted, Class III-</u>				राजपत्रित वर्ग ३
Assistant	.. S-14(38600-122800)	01	01	रोखपाल
Stenographer (Higher Grade)	.. S-15(41800-132300)	01	01	लघुलेखक (उच्च श्रेणी)
Clerks	.. S-6(19900-63200)	01	04	लिपिक
		Total	06 06	एकूण
<u>Non-Gazetted Class IV</u>				अराजपत्रित वर्ग ४
Peons	... S-3(16600-52400)	03	03	शिपाई
		Total	03 03	एकूण
		Grand Total	11 11	एकूण (सर्व मिल्डून)
<u>Insolvency Registrar</u>				नादारी प्रबंधक
<u>Gazetted-</u>				राजपत्रित
Insolvency Registrar	.. 43690-564470	01	01	नादारी प्रबंधक
Section Officer	.. S-20(56100-177500)	01	01	कक्ष अधिकारी
		Total	02 02	एकूण
<u>Non-Gazetted, Class III-</u>				राजपत्रित वर्ग ३
Assistant	.. S-14(38600-122800)	01	01	सहायक
Clerks-cum-Typist (Stagnation- Scale)	.. S-14(38600-122800)	01	00	लिपिक-टंकलेखक
Clerks	.. S-6(19900-63200)	04	03	लिपिक
		Total	06 04	एकूण

तक्ता-१३-चालू
TABLE-XIII-Contd.

1	2	3	4 2018-19	5 2019-20	6
<u>Non-Gazetted Class IV</u>					<u>अराजपत्रित वर्ग ४</u>
Peons (Stagnation Scale)	...	S-3 (16600-52400)	02	02	शिपाई
Peons	...	S-1 (15000-47600)	02	02	शिपाई
			Total	04	04
			Grand Total	10	10
					एकूण
					एकूण (सर्व मिलाऊन)
<u>Taxing Master</u>					<u>परिव्यय निर्धारक</u>
<u>Gazetted</u>					<u>राजपत्रित</u>
Taxing Master	...	43690-56470	1	1	परिव्यय निर्धारक
Assistant Commissioner and Asstt. Taxing Master	...	15600-39100+6600	1	1	सहायक आयुक्त आणि सहायक परिव्यय निर्धारक
Section Officer	...	S-20 (56100-17750)	1	1	कक्ष अधिकारी
			Total	3	3
					एकूण
<u>Non-Gazetted Class III</u>					<u>अराजपत्रित वर्ग ३</u>
Clerks	...	S-6 (19900-63200)	5	5	लिपिक
			Total	5	5
<u>Non-Gazetted Class IV</u>					<u>अराजपत्रित वर्ग ४</u>
Peons	...	S-1 (15000-47600)/S-3 (16600-52400)	...	2	शिपाई
			Total	2	2
					एकूण
			Grand Total	10	10
					एकूण (सर्व मिलाऊन)
<u>Chief Translator and Interpreter (O.S. Side + A. Side)</u>					<u>मुख्य अनुवादक व दुभाषी</u>
<u>Gazetted</u>					<u>राजपत्रित</u>
Chief Translator and Interpreter	...	S-25 (78800-209200)	1	0	मुख्य अनुवादक व दुभाषी
Dy. Chief Translator and Interpreter	...	S-23 (67700-208700)	1	0	उप-मुख्य अनुवादक व दुभाषी
Assistant Chief Translator and Interpreter	...	S-23 (67700-208700)	1	0	सहायक मुख्य अनुवादक व दुभाषी
Section Officer	...	S-17 (47600-151100)	5	5	कक्ष अधिकारी
Senior Translator and Interpreter	...	S-15 (41800-132300)	7	7	वरिष्ठ अनुवादक व दुभाषी
			Total	15	12
					एकूण
<u>Non-Gazetted Class III</u>					<u>अराजपत्रित वर्ग ३</u>
Assistant	...	S-14 (38600-122800)	1	1	सहायक
Junior Translator and Interpreter	...	S-13 (35400-112400)	5	5	कनिष्ठ अनुवादक व दुभाषी
Clerks	...	S-6 (19900-63200)	7	7	लिपिक
			Total	...	9
					एकूण
<u>Non-Gazetted Class IV</u>					<u>अराजपत्रित वर्ग ४</u>
Naik	...	S-6 (19900-63200)	1	0	नाईक
Peons	...	S-1 (15000-47600)	5	1	शिपाई
			Total	6	1
					एकूण
			Grand Total	42	22
					एकूण (सर्व मिलाऊन)

तक्ता-१३-चालू
TABLE-XIII-Contd.

1	2	3 2018-19	4 2019-20	5
Account Officer				
Gazetted				
Account Officer (Judi.)	... 433690-56470	1	1	लेखा अधिकारी
Section Officer	... S-20(56100-177500)	1	1	कक्ष अधिकारी
		Total	2	2
Non-Gazetted Class III				
Assistant	... S-14(38600-122800)	1	1	अराजपत्रित वर्ग ३
Clerks	... S-8(19900-63200)	4	4	कनिष्ठ अनुवादक व दुभाषी
		Total	5	5
Non-Gazetted Class IV				
Peons	... S-3(16600-52400)	2	2	अराजपत्रित वर्ग ४
		...	-	शिपाई
	Total	2	2	एकूण (सर्व मिल्डून)
High Court (O.S.)	Grand Total	9	9	एकूण बेरीज उच्च न्यायालय (मु.शा.)

HIGH COURT (Appealate Side)**Gazetted --**

S.N.	Designation	Scale of Posts	Bombay	Nagpur	A'bad	Total	उच्च न्यायालय (अपील शाखा) राजपत्रित
Group - A							
1	Registrar General	Super time Pay Scale	01	0	0	1	महाप्रबंधक प्रबंधक
2	Registrar	51500-63070	09	02	02	13	प्रबंधक
3	Dy. Registrar	43690-56470	24	05	05	34	उप प्रबंधक
4	Asst. Registrar	67700-208700	29	09	09	47	सहाय्यक प्रबंधक
5	Project Manager	--	-	-	-	-	प्रोजेक्ट मॅनेजर
6	Registrar/Principal Secretary to the Hon'ble Chief Justice	51550-63070	01	0	0	01	मा. मुख्य न्यायमुर्तीचे प्रधान सचिव
7	Secretary to the Hon'ble Chief Justice	78800-209200	01	0	0	01	मा. मुख्य न्यायमुर्तीचे सचिव
8	Senior Private Secretary	78800-209200	04	01	01	06	मुख्य खजगी सचिव
9	Private Secretary to Hon'ble Judge	67700-208700	39	19	23	81	खाजगी सचिव
10	Chief Librarian	67700-208700	01	0	0	01	मुख्य ग्रंथपाल
11	Personal Assistant to the Hon'ble Judge	56100-177500	75	38	44	157	माननीय न्यायाधिकांचे स्वीयसहायक
12	Librarian	56100-177500	01	01	01	03	ग्रंथपाल
13	Assistant Director	56100-177500	01	0	0	01	न्यायालय लघुलेखक
14	Genral Manager	--	02	01	0	03	वरिष्ठ अधिक्षक
15	Chief Translator & Interpreter	78800-209200	0	01	0	01	मुख्य अनुवादक व दुभाषी
16	Dy. Chief Translator	67700-208700	0	02	01	03	उप मुख्य अनुवादक
17	Protocol Officer cum Courtkeepers	67700-208700	0	01	01	2	राजशिष्टाचार अधिकारी व न्यायालय धारक
	Total		190	80	88	358	एकूण

S.N.	Designation	Scale of Posts	Bombay	Nagpur	A'bad	Total	उच्च न्यायालय (अपील शाखा) राजपत्रित
Group - B							
18	Section Officer	--	172	45	69	286	महाप्रबंधक प्रबंधक
19	Hardware Engineer	41800-132300	02	01	01	4	प्रबंधक
20	Software Engineer	41800-132300	02	01	01	4	उप प्रबंधक
21	Senior Translator & Interpreter	41800-132300	0	06	01	07	सहाय्यक प्रबंधक
22	Administrative Officer (JOTI)	44900-142400	0	01	0	01	
23	Dy. Librarian	41800-132300	0	01	0	02	
Total			174	53	70	298	
Total A + B			--	--	--	--	

S.N.	Designation	Scale of Posts	Bombay	Nagpur	A'bad	Total
Group - C						
1	Assistant	41800-132300	196	53	70	319
2	Software Programmer	41800-132300	04	0	0	4
3	Clerk	19900-63200	433	163	188	784
4	Section Writer	19900-63200	10	26	0	36
5	Senior Librarian Asst.	27100-69100	02	3	0	5
6	Stenographer (H.G.)	41800-132300	23	5	5	33
7	Stenographer (L.G.)	38600-122800	30	4	08	42
8	Staff Car Driver	19900-63200	62	26	29	117
9	Telex Operator	Nil	0	0	0	0
10	Junior Translator & Interpreter	41800-132300	0	13	01	14
11	Librarian (JOTI)	38600-122800	0	1	0	1
12	Senior Assistant Librarian	41800-132300	0	1	0	1
13	Assistant Librarian	29200-92300	0	1	0	1
14	Typist	38600-122800	0	1	0	1
Total			762	279	301	1360

S.N.	Designation	Scale of Posts	Bombay	Nagpur	A'bad	Total
Group - D						
1	Book Binder	19900-63200	11	5	10	26
2	Filer	19900-63200	13	5	6	24
3	Jamadar	19900-63200	1	0	0	1
4	Additional Jamadar	19900-63200	1	0	0	1
5	Havildar	19900-63200	5	1	5	11
6	Naik	16600-52400	8	1	5	13
7	Chobdar	19900-63200	86	41	49	173

S.N.	Designation	Scale of Posts	Bombay	Nagpur	A'bad	Total
Group - D						
8	Officiating Chobdar	19900-63200	0	1	0	1
9	Peon	15000-47600	279	114	130	523
10	Library Attendant	19900-63200	6	2	0	8
11	Hamal	15000-47600	44	7	0	51
12	Farash	15000-47600	5	6	0	11
13	Assistant Head Book Binder	21700-69100	1	0	0	1
14	Senior Binder	19900-63200	1	0	0	1
15	Binder Boy	16600-52400	13	0	0	13
16	Roneo Peon	16600-52400	2	0	01	3
17	Watchmen	15000-47600	4	2	13	19
18	Cooks	15000-47600	3	2	4	9
19	Xerox Operator	16600-52400	2	2	2	6
20	Head Book Binder	21700-69100	1	0	0	1
21	Junior Binder	19900-63200	2	0	0	2
22	Sweeper	15000-47600	0	5	15	20
23	Head Mali	18000-56900	0	1	0	1
24	Pump Operator	19900-63200	0	1	0	1
25	Mali	16600-52400	0	3	2	5
26	Assistant Head Mali	18000-56900	0	1	0	1
27	Garden Mazadoor	15000-47600	0	8	0	8
28	Female Garden Mazadoor	16600-52400	0	1	0	1
29	Liftman	16600-52400	0	0	01	1
30	Senior Library Attendent	25500-81100	0	2	0	2
31	Night Watchman	15000-47600	0	1	0	1
32	Room Boy	15000-47600	0	4	0	4
33	Sweeper cum Hamal	--	0	3	0	3
Total			488	220	244	952
Total Group A,B,C,D			1614	652	705	2971

३. दिवाणी, सत्र आणि फौजदारी न्यायालये

(एक) प्रस्तावना

(अ) नगर दिवाणी आणि सत्र न्यायालय, मुंबई.-

मुंबई नगर दिवाणी आणि सत्र न्यायालयाची स्थापना बृहन्मुंबई क्षेत्राकरिता १९४८ साली झाली. हे न्यायालय दिवाणी आणि फौजदारी प्रकरणात न्यायदान प्रक्रियेचे कार्य करते. सदर न्यायालय, हे ज्या दाव्यातील विषयवस्तूचे मूल्य रु. १०,००० पेक्षा जास्त पण रु. १,००,००,००० पर्यंत आहे अशा अधिकार घोषणेचा वाद (डिक्लेरेटरी सूटस) समरी सूटस् आणि कमर्शियल केसेस अशा प्रकरणांची सुनावणी करून निर्णय देते. नोटीस ऑफ मोशन, सार्वजनिक जागेतून निष्कासन अधिनियम (पब्लिक प्रिमायसेस एक्विशन अॅक्ट) तसेच महानगरपालिका अधिनियम व इतर अधिनियमांतर्गत किरकोळ अर्जावर सुनावणी करून निर्णय देते. शासनाने मुंबई शहर दिवाणी न्यायालय (सुधारणा) अधिनियम, २०१२ (Mah-XXV of 2012) आणि विधि व न्याय विभागाच्या शासन अधिसूचना क्रमांक सीसीएस-२९११/सीआर-५८/कार्यासन क्र. १९, दिनांक २८ ऑगस्ट २०१२ अन्वये रुपये दहा हजार पेक्षा जास्त पण रुपये एक कोटी पर्यंत असलेल्या आर्थिक मूल्यांचे दिवाणी दाव्यांमध्ये न्यायप्रदान करण्याचे अधिकार या न्यायालयाला दिले आहेत व उक्त अधिनियमाची कलमे १,२,३,५,६ आणि ७ अंमलात आणण्यासाठी दिनांक १ सप्टेंबर २०१२ तसेच उक्त अधिनियमाचे कलम ४ अंमलात आणण्यासाठी दिनांक १ ऑक्टोबर २०१२ पासून सुरुवात करण्यात आली आहे.

फौजदारी शाखेत सत्र न्यायालय हे महानगर दंडाधिकारी यांच्याकडून न्यायचौकशी करीता पाठविलेल्या प्रकरणात न्यायचौकशी करून निर्णय देते तसेच भ्रष्टाचार प्रकरणात देखील सुनावणी करते. १ एप्रिल १९७४ पासून सत्र न्यायालयास बृहन्मुंबई मधील महानगर दंडाधिकार्यांनी संपरीक्षण केलेल्या प्रकरणांमधील फौजदारी अपिले आणि पुर्नरिक्षण अर्ज व त्यातील जामिन अर्जावर सुनावणी करण्याचे अधिकारही देण्यात आले आहेत. सदर न्यायालयात दोन प्रधान न्यायाधीश आणि दोन अतिरिक्त प्रधान न्यायाधीशांसह ८२ न्यायाधीशांची मंजूर पदे आहेत व ५६ न्यायालये मुंबई शहर दिवाणी व सत्र न्यायालयाच्या फोर्ट, मुंबई येथील मुख्य शाखेत कार्यरत आहेत.

त्याचप्रमाणे मा. पंतप्रधान यांनी सूचित केल्याप्रमाणे केंद्रीय गुन्हे अन्वेषण यांनी दाखल केलेली प्रकरणे चालविण्यासाठी ४ विशेष न्यायालयांच्या न्यायाधिकाऱ्यांची समावेश आहे.

फौजदारी शाखेत सत्र न्यायालय हे महानगर दंडाधिकारी यांच्याकडून न्यायचौकशी करीता पाठविलेल्या प्रकरणांमध्ये न्यायचौकशी करून निर्णय देते तसेच फौजदारी अपील आणि पुर्नरिक्षण अर्ज, जामीन अर्ज, सी.बी. आय., ए.सी.बी., इलेक्ट्रीसीटी, एस.सी.एस.टी., पॉक्सो, एन.डी.पी.एस., मोक्का, एम.पी.आय.डी., पी.एल.एम.ए., इ.डी., टाडा, पोटा, एन.आय.ए., से.बी. भ्रष्टाचार या कायदांतर्गत दाखल केलेल्या प्रकरणांमध्ये सुनावणी करून निकाल देण्याचे काम करते.

मुंबई हे प्रधान वाणिज्य व औद्योगिक शहर असल्यामुळे या न्यायालयातील विवाद निरनिराळ्या प्रकारचे असतात आणि या न्यायालयात असलेल्या प्रचंड कार्यभारावरून विवादांची बेसुमार वाढ दिसून येते. शासनाने मा. उच्च न्यायालय, मुंबई यांच्याशी विचारविनिमय करून शासन अधिसूचना, विधि व न्याय विभाग क्र. संकिर्ण १२०७/५/सीआर.-३/का-११ दि. २० फेब्रुवारी २००७ अन्वये दि. १९ सप्टेंबर २००७ पासून दिडोशी येथे गोरेगाव, मालाड, कांदिवली, बोरीवली, व दहिसर या क्षेत्राचा समावेश असलेल्या विभागाकरिता बोरीवली (सत्र) न्यायालय विभाग स्थापन केला आहे शासनाने मुंबई येथील उच्च न्यायालयाशी विचार विनिमय करून दि. ३० सप्टेंबर २०१५ रोजी अधिसूचनेद्वारे अंधेरी परीसर व अंधेरी येथील पोलीस ठाणी आणि परक्राम्य संलेख अधिनियमाच्या कलम १३८ अन्वये उद्भवणारी प्रकरणे बोरीवली सत्र विभागात समाविष्ट केलेली आणि उक्त क्षेत्रात उद्भवणाऱ्या प्रकरणांची न्यायचौकशी, दिडोशी (गोरगांव) येथील सत्र न्यायालयात करण्यात येते. दिडोशी येथील अपर सत्र न्यायाधीश हे त्याच्या प्रमुखपदी असून आणि त्यांची अधिकारिता ही, अंधेरी येथील अपर मुख्य महानगर दंडाधिकारी व महानगर दंडाधिकारी यांच्या न्यायालयांशी देखील समव्यापी आहे. तसेच, सत्र न्यायाधीश, बृहन्मुंबई हे उक्त विभागासाठी सत्र न्यायाधीश असून त्यांना बोरीवली सत्र विभागाची अधिकारिता आहे आणि त्यांना उक्त सत्र विभागाकडील प्रकरणे काढून स्वतःकडे घेण्याचे किंवा सक्षम अधिकारिता असलेल्या इतर कोणत्याही न्यायालयाकडे किंवा त्यास योग्य वाटेल असे कोणतेही प्रकरण गोरेगांव, दिडोशी येथील अपर सत्र न्यायाधीशकडे अभिहस्तांकित करण्याचे अधिकार प्रदान केलेले आहेत. सध्या तेथे १६ न्यायालये आहेत.

तसेच, विधि व न्याय विभाग, मंत्रालय यांच्या शासन अधिसूचना क्र. जगन्या १४१६/प्र.क्र.२०४/का. ९, दिनांक १८ ऑगस्ट, २०१७ नुसार चौदाव्या वित्त आयोगांतर्गत दिडोशी येथे १ जलदगती न्यायालय स्थापन करण्यात आलेले आहे. तसेच शासन निर्णय क्र. संकिर्ण-०११८/१६२/प्र.क्र.४२/का.११, दिनांक ५ जून, २०१८ नुसार कोर्ट क्र. १५ व १६ अशी नविन न्यायालये स्थापन करण्यात आलेली आहेत. त्या अनुषंगाने दिडोशी येथील सध्या अस्तित्वात असलेली १४ न्यायालये व प्रस्तावित २ नविन न्यायालये अशी एकूण १६ न्यायालयाकरीता व दिवाणी विभागाकरीता एकूण १३२ पदांचा प्रस्ताव या कार्यालयाचे पत्र क्र. R/SSP/5745 of 2018, Dated 16th August, 2018 नुसार मा. उच्च न्यायालयामार्फत शासनाकडे सादर करण्यात आलेला आहे.

मा. उच्च न्यायालय, मुंबई यांचे आदेशानुसार या न्यायालयांत दि. १ ऑक्टोबर, २०११ पासून दिवाणी दाव्यांतील पक्षकारांकरीता मध्यस्थी केंद्र (Mediation Center) स्थापन करण्यात आले असून ते पुर्णपणे कार्यरत आहे. आपणांस असे निदर्शनास आणण्यात येते की, नगर दिवाणी व सत्र न्यायालयाच्या फोर्ट, मुंबई येथील मुख्य शाखेत अतिरिक्त न्यायालये स्थापन करण्यासाठी, मा. उच्च न्यायालय यांच्या आदेशानुसार आणि विधि व न्याय विभाग ज्ञापन क्र. संकिर्ण - ०४१६/प्र.क्र. ४८/कार्या-११, दिनांक ४ मार्च, २०१७ च्या शासन ज्ञापनानुसार, हुतात्मा चौक, फ्लोरा फाउंटन,

मुंबई येथील एम. टी. एन. एल. इमारतीतील सहाय्या मजल्यावरील १३,५३३.३२ चौ. फूट जागा या न्यायालयाने सन २०१७-१८ या आर्थिक वर्षात रु. ३७,२१,६६३/- इतके मासिक भाडे (भाडेदरात प्रतीवर्षी ५ % वाढीने + १८ % जी.एस.टी. व सी.जी.एस.टी.) व मालमत्ता कर, पाणीपट्टी कर यांचा अंतर्भाव करून पाच वर्षासाठी घेतली आहे. सदरहु जागेचा ताबा ह्या न्यायालयाने दिनांक १ डिसेंबर, २०१७ रोजी घेतला आहे.

विधि व न्याय विभाग, मंत्रालय यांच्या शासन अधिसूचना क्र. SPC-1316/C.R.14/IX, Dated 15th December, 2018 नुसार नगर दिवाणी व सत्र न्यायालय, मुंबई, (मुख्य शाखा) करीता ११ व्यावसायीक न्यायालये व नगर दिवाणी व सत्र न्यायालय, बोरीवली विभाग, (दिंडोशी) करीता ५ व्यावसायीक न्यायालये स्थापन करण्याची मान्यता मिळाली आहे. त्यानुसार नगर दिवाणी व सत्र न्यायालय, मुंबई, (मुख्य शाखा) येथील ११ व्यावसायीक न्यायालयांकरीता १०४ पदे व नगर दिवाणी व सत्र न्यायालय, बोरीवली विभाग (दिंडोशी शाखा) येथील ५ व्यावसायीक न्यायालयांकरीता ६३ पदांचा प्रस्ताव मा. उच्च न्यायालयामार्फत या कार्यालयाचे पत्र क्र. C/B-Estb(4)8523/2018, Dated 21st December, 2018 नुसार शासनाकडे सादर करण्यात आलेला आहे.

न्याय विभाग, विधि व न्याय विभाग, मंत्रालय, भारत सरकार यांचे दिनांक ५ सप्टेंबर, २०१९ चे पत्र व उच्च न्यायालयाच्या दिनांक ११ नोव्हेंबर, २०१९ च्या पत्रानुसार खटल्यांचा त्वरीत निकाल काढण्यासाठी नगर दिवाणी व सत्र न्यायालय, मुंबई, (मुख्य शाखा) करीता १४ विशेष जलदगती न्यायालये व नगर दिवाणी व सत्र न्यायालय, बोरीवली विभाग, (दिंडोशी शाखा) करीता ११ विशेष जलदगती न्यायालये स्थापन करण्याची मान्यता मिळाली आहे. सदर विशेष जलदगती न्यायालयांमध्ये एका पॉक्सो न्यायालयाचाही समावेश करण्यात आलेला आहे.

प्रधान न्यायाधीश या न्यायालयाचे प्रशासकीय प्रमुख असून एक प्रबंधक (दिवाणी), तीन अप्पर प्रबंधक (दिवाणी), दोन प्रबंधक (सत्र), दोन अप्पर प्रबंधक (सत्र), सात उपप्रबंधक ही राजपत्रित अधिकारी पदे या कार्यालयाची प्रशासकीय बाजू सांभाळण्यासाठी मंजूर केलेली आहेत. या न्यायालयातील प्रबंधकांना मुंबई नगर दिवाणी न्यायालय अधिनियम, १९४८ च्या कलम ८(२) अन्वये अधिकार प्रदान करण्यात आलेले आहेत.

(ब) मुफसिल क्षेत्रातील दिवाणी आणि सत्र न्यायालय हे जिल्हा व सत्र न्यायालय म्हणून ओळखले जाते.

(एक) प्रमुख जिल्हा न्यायाधीशांच्या न्यायालयाशिवाय इतर न्यायालये म्हणजेच जिल्हा न्यायाधीश आणि वरिष्ठ व कनिष्ठ स्तर दिवाणी न्यायाधीश आणि मुख्य न्यायदंडाधिकारी यांची न्यायालये जिल्ह्याच्या ठिकाणी असतात. जिल्हा न्यायाधीशांची न्यायालये ही जिल्ह्याच्या मुख्यालय शहरात असतात. तसेच काही तालुक्यांच्या ठिकाणी असतात, दिवाणी न्यायाधीश, वरिष्ठ स्तर व मुख्य न्यायदंडाधिकारी यांची न्यायालय सुध्दा त्याप्रमाणे असतात. प्रमुख जिल्हा न्यायाधीश हे जिल्हा न्यायाधीश दोन्ही स्तरांचे दिवाणी न्यायाधीश आणि मुख्य न्यायदंडाधिकारी यांच्या न्यायालयांवरील देखरेख करतात.

(दोन) एकुण २८० पदे सामायिक संवर्गातील जिल्हा न्यायाधीशांची आहेत. त्यापैकी ५३ पदे निवडश्रेणी जिल्हा न्यायाधीश पदांत परिवर्तित केली आहेत. सध्या ५०२ पदे दिवाणी न्यायाधीश, (वरिष्ठ स्तर) आणि मुख्य न्यायदंडाधिकारी या संयुक्त संवर्गातील आहेत १११८ पदे ही दिवाणी न्यायाधीश (कनिष्ठ स्तर) आणि न्यायदंडाधिकारी मुफसल अधिकारिते अंतर्गत आहेत.

(तीन) जिल्हा न्यायाधीशांना दोन प्रकारच्या अधिकारितेचा म्हणजे (१) मूळ आणि (२) अपिलीय अधिकारितेचा वापर करण्याचा अधिकार आहे. जिल्हा न्यायालय हे जिल्ह्यातील मूळ दिवाणी अधिकारितेचे मुख्य न्यायालय आहे. तसेच सदर न्यायालय हे अपिल न्यायालय सुध्दा आहे.

(चार) जिल्हा न्यायाधीश हे मूळ प्रकरणांमध्ये सुनावणी करतात. जिल्हा न्यायाधीशांना अमर्याद आर्थिक अधिकारिता आहे. दिवाणी न्यायाधीश, कनिष्ठ स्तर यांना रु. २५,००० पर्यंत रकमेच्या दाव्यांत सुनावणी करण्याचे अधिकार आहेत, तर वरिष्ठ स्तर न्यायाधीशांना कोणत्याही मर्यादेपर्यंतच्या रकमेच्या दाव्यांत सुनावणी करण्याचे अधिकार आहेत.

(पाच) जिल्हा न्यायाधीश हे त्या-त्या जिल्ह्याचे सत्र न्यायाधीश असतात आणि त्यानुसार ते फौजदारी प्रकरणांमध्ये सुनावणी सुध्दा करतात. या कामात त्यांना अतिरिक्त सत्र न्यायाधीश, ज्यांना सत्र न्यायालयाचे सुध्दा अधिकार प्राप्त आहेत, त्यांचे सहाय्य लाभते ते जिल्ह्यातील सर्वोच्च न्यायिक प्राधिकारी असतात. सत्र न्यायाधीश हे दंडाधिकार्यांना प्राथमिक चौकशी केल्यानंतर त्यांच्याकडे म्हणजेच सत्र न्यायाधीशांकडे पाठविलेले खटले चालवितात आणि दुय्यम दंडाधिकार्यांनी दिलेल्या निर्णयाविरुद्ध केलेल्या अपिलात सुध्दा सुनावणी करतात.

(सहा) सत्र न्यायाधीश किंवा अतिरिक्त सत्र न्यायाधीश हे कायद्याच्या अंतर्गत प्राधिकृत केलेली कोणतीही शिक्षा देऊ शकतात, परंतु अशा न्यायाधीशांनी दिलेली फाशीची शिक्षा ही उच्च न्यायालयाने कायम करण्याअधिन असते.

(सात) सहाय्यक सत्र न्यायाधीश हे फाशीची शिक्षा किंवा जन्मठेपेची शिक्षा किंवा दहा वर्षावरील कैदेची शिक्षा सोडून अन्य कोणतीही शिक्षा, जी कायदांतर्गत, प्राधिकृत आहे देऊ शकतात.

(आठ) मुख्य न्यायदंडाधिकारी हे फाशीची शिक्षा किंवा जन्मठेपे किंवा सात वर्षापेक्षा जास्त कैदेची शिक्षा सोडून अन्य कोणतीही शिक्षा, जी कायदांतर्गत प्राधिकृत आहे, देऊ शकतात.

(नऊ) महाराष्ट्र राज्यात न्यायपालिका ही शासनांगापासून विभक्त केली आहे परिणामतः आता फौजदारी न्यायालये ही उच्च न्यायालयाच्या अधीन आहेत. १ एप्रिल १९७४ पासून भारत सरकारने नवीन फौजदारी प्रक्रिया संहिता, १९७३ अंमलात आणली, त्या संहितेच्या कलम १२ अंतर्गत प्रत्येक जिल्ह्यात मुख्य न्यायदंडाधिकारी नियुक्त करणे आवश्यक आहे. कलम १२ च्या तरतुदींच्या अंमलबजावणीकरिता राज्य शासनाने उच्च न्यायालयाच्या शिफारशींवरून मुख्य न्याय दंडाधिकार्यांची २९ पदे निर्माण

केली व त्यापैकी प्रत्येक जिल्ह्यात एक आणि अतिरिक्त मुख्य न्यायदंडाधिकाऱ्यांची दोन पदे, प्रत्येकी एक पुणे आणि नागपूर जिल्ह्यांकरिता निर्माण केली आहेत. ही पदे दिवाणी न्यायाधीश, वरिष्ठ स्तर या पदास समकक्ष समजली गेली आहेत.

(क) कौटुंबिक न्यायालये.- कौटुंबिक न्यायालये अधिनियम, १९८४ च्या तरतूदीन्वये पुणे, मुंबई, औरंगाबाद, नागपूर, अमरावती, अकोला, ठाणे, नाशिक, सोलापूर, कोल्हापूर व नांदेड लातूर येथे कौटुंबिक न्यायालयांची स्थापना अनुक्रमे २७ जानेवारी १९८९, ७ ऑक्टोबर १९८९, २० फेब्रुवारी १९९३, २२ फेब्रुवारी १९९६, २९ नोव्हेंबर २००९, २१ डिसेंबर २००९, २२ एप्रिल २०१०, २३ ऑक्टोबर २०१० व ८ सप्टेंबर २०१२, २ मार्च, २०१३ व २८ मार्च, २०१४ कार्यान्वीत पासून झाली आहेत. या न्यायालयातील न्यायाधिकाऱ्यांची मंजूर संख्या अनुक्रमे ५, ७, २, ४ व प्रत्येकी १ याप्रमाणे एकूण २६ अशी आहे. या न्यायालयांचे मुख्य कार्य म्हणजे सर्व विवाहासंबंधी प्रकरणे, जी सदर अधिनियम-प्रकरण तीन मधील कलम ७ अंतर्गत येतात, त्यात सुनावणी करणे हे होय, पुणे न्यायालयाच्या अधिकारक्षेत्रात पुणे शहर महानगरपालिकेचे क्षेत्र, कॅन्टोनमेंट क्षेत्र आणि खडकी यांचा समावेश होतो. सुरुवातीपासूनच पुणे येथील कौटुंबिक न्यायालय हे भारती विद्यापीठाच्या ७ व्या व ९ व्या मजल्यांवर भाड्याच्या जागेत स्थित आहे. मुंबई येथील कौटुंबिक न्यायालयाच्या अधिकारक्षेत्रात बृहन्मुंबई महानगरपालिका क्षेत्राचा समावेश होतो. औरंगाबाद येथील कौटुंबिक न्यायालय अधिकार क्षेत्रात औरंगाबाद जिल्ह्याच्या संपूर्ण क्षेत्राचा समावेश होतो. त्याचप्रमाणे नागपूर येथील कौटुंबिक न्यायालयाच्या अधिकार क्षेत्रात नागपूर शहर महानगरपालिकेचे क्षेत्र आणि कामटी कॅन्टोनमेंट बोर्डाचे क्षेत्र यांचा समावेश होतो. तसेच नाशिक, ठाणे, सोलापूर, अकोला, अमरावती, कोल्हापूर व नांदेड लातूर या जिल्ह्याच्या महानगरपालिकेच्या क्षेत्रासाठी प्रत्येकी १ कौटुंबिक न्यायालय स्थापन करण्यास मंत्रीमंडळाने मान्यता दिली आहे.

(ड) जलदगती न्यायालये.-११ व्या वित्त आयोगाच्या शिफारशीनुसार माननीय उच्च न्यायालयाने राज्यातील प्रलंबित खटले जलदगतीने निकालात काढण्यासाठी, महाराष्ट्र राज्याकरिता एक कृती आराखडा तयार केला. या आराखड्याची अंमलबजावणी ३ एप्रिल २००१ पासून करण्यात आली आहे. केंद्र शासनाने राज्य शासनास १८७ जलदगती न्यायालये सुरु करण्याचे निदेश दिले होते आणि त्याअनुषंगाने राज्यशासनाने दिनांक २३ मार्च २०११ रोजी राज्यशासनाच्या खर्चातून १०० जलदगती न्यायालये पुढील पाच वर्षांपर्यंत चालू ठेवण्याचा निर्णय घेतला आहे. आता त्याप्रमाणे राज्यात १०० जलदगती न्यायालये स्थापन करण्यात आली. सदर न्यायालयात दिनांक १ जानेवारी, २०१७ ते दिनांक ३१ डिसेंबर, २०१७ पर्यंत ३५,०४६ इतके (दिवाणी व फौजदारी) प्रकरणे निकालात काढली.

(३) महाराष्ट्र ज्युडिशियल अॅकॅडमी आणि इंडियन मेडिएशन सेंटर व ट्रेनिंग इन्स्टिट्यूट : महाराष्ट्र राज्यामध्ये न्यायीक अधिकाऱ्यांची संख्या मोठ्या प्रमाणात आहे. दरवर्षी नवीन न्यायिक अधिकाऱ्यांना नेमणुका दिल्या जातात. त्यांना उत्तम दर्जाचे पूर्वप्रशिक्षण व त्यानंतर वेळोवेळी त्यांच्याकरीता चर्चासत्र, शासनाच्या विचाराधिन होती. जागतिकीकरण व देशाची अर्थिक परिस्थिती तसेच मुंबई व्यापारी व अर्थिक महत्त्व विचारात घेऊन महाराष्ट्र ज्युडिशियल अॅकॅडमी आणि इंडियन मेडिएशन सेंटर व ट्रेनिंग इन्स्टिट्यूट मुंबईजवळ स्थापन करावी असा प्रस्तावही शासनाच्या विचाराधिन होता. मेकडेशन सेंटरमुळे आर्थिक स्वरूपाचे वाद लवादामार्फत सामोपचाराने मिटविता येतील तसेच प्रशिक्षणाची देखील सोय होईल, अशी शासनाची भुमिका होती. त्यानुसार उत्तम, जि. ठाणे येथे महाराष्ट्र ज्युडिशियल अॅकॅडमी आणि इंडियन मेडिएशन सेंटर व ट्रेनिंग इन्स्टिट्यूट दिनांक २७ जून २००९ रोजी सुरु करण्यात आली आहे. या संस्थेच्या उद्दिष्टानुसार नवनियुक्त न्यायीक अधिकाऱ्यांना मुलभूत प्रशिक्षण देण्याचा कार्यक्रम प्रत्यक्षात सुरु करण्यात आला आहे.

तक्ता - १

TABLE-I

(दोन) वित्तीय आवश्यकता

(II) Financial Requirements

तक्ता - १

TABLE-I

(रुपये हजारत)

(Rs. in thousands)

	प्रत्यक्ष रकमा २०१८-२०१९ Actual 2018-2019	अर्थसंकल्पीय अंदाज २०१९-२०२० Budget Estimates 2019-2020	सुधारित अंदाज, २०१९-२०२० Revised Estimates 2019-2020	अर्थसंकल्पीय अंदाज २०२०-२०२१ Budget Estimates 2020-2021
1	2	3	4	5
(अ) कार्याचे वर्गीकरण				
दिवानी व सत्र न्यायालये	...	--	--	--
एकूण (अ)	...	--	--	--
(ब) उद्दिष्टवार वर्गीकरण				
(१०५) (एक) मुंबई शहर दिवाणी व सत्र न्यायाधीश (२०१४ ०१६३)				
वेतन	542722	722400	722400	791000
अतिकालीक भत्ता	100	100	80	100
देशांतरित प्रवास खर्च	2337	1700	1700	1800
कार्यालयीन खर्च	19379	23204	18110	25176
टेली., इले. चार्जस	11742	12000	12000	11500
व्यावसायिक सेवा	248	250	250	250
पेट्रोल तेल वंगण	0	1	1	1
भाडे, पट्टी व कर	54688	56000	62627	60150
संगणकावरील खर्च	809	1123	898	1190
कंत्राटी सेवा	0	1	1	1
लहान बांधकामे	18000	32367	25894	33985
एकूण (१)	650025	849146	843961	925153
(१०५) (०१) (०२) कौटुंबीक न्यायालये (२०१४ ०३४१)				
वेतन	289245	408088	397511	408088
अतिकालीक भत्ता	106	271	217	271
मजुरी	0	5	5	5
प्रवास खर्च	1944	2148	2215	2363
कार्यालयीन खर्च	10464	12654	12490	13730
टेली., इले. चार्जस	5693	5900	5850	6200
भाडे, पट्टी व कर	4992	8500	5043	8500
संगणकावरील खर्च	600	636	1309	674
मोटार वाहने	0	0	0	0
कंत्राटी सेवा	268	735	659	772
प्रकाशन	0	1	1	1
व्यावसायिक सेवा	0	1	1	1
लहान बांधकामे	0	1	1	1
एकूण (२)	313312	438940	425302	440606
...
(A)-Activity Classification:				
Civil Sessions and Criminal Courts	...	--	--	--
... Total--A Gross	...	--	--	--
(B) Objectwise Classification				
... (105) Mumbai City Civil and Session Judge (20 40163)				
Salaries	...	791000	791000	791000
O. T.	...	100	80	100
Travel Expenses	...	1800	1700	1800
Office Expenses	...	25176	18110	25176
Tel. Elect. Charges	...	11500	12000	11500
Payment for Professional and Special Services.	...	250	250	250
Rent, Rates and Taxes	--	1	1	1
Computer Expenses	...	60150	62627	60150
Contractual Services	...	1190	898	1190
Minor Work	...	1	1	1
...	...	33985	25894	33985
Total-- (i)	...	925153	843961	925153
(105)(01)(02) Family Courts				
Salaries	...	408088	397511	408088
Overtime	...	271	217	271
Wages	...	5	5	5
Travel Expenses	...	2363	2215	2363
Office Expenses	...	13730	12490	13730
Tel. Elect. Charges	...	6200	5850	6200
Rent, Rates and Taxes	...	8500	5043	8500
Computer Expenses	...	674	1309	674
Motor Vehicles	...	0	0	0
Contractual Services	...	772	659	772
Publication	...	1	1	1
Professional Service	...	1	1	1
Minor Work	...	1	1	1
... Total-- (1) (2)	...	440606	425302	440606

(१०५) (दोन) जिल्हा दिवाणी व सत्र न्यायाधीश (२०१४ ०१०२)		... (105) (2) District and Sessions Judge (2014-0172).	
वेतन	9529225	12950000	15711034
अतिकालिन भत्ता	5521	9950	12729
मजुरी	4544	2270	1654
टेलीफोन, लाईट व पाणी	143167	140000	154000
प्रवास खर्च	59442	146335	146335
कार्यालयील खर्च आणि भारीत	338555	491356	533121
कंत्राटी सेवा	6581	8618	9049
व्यावसायिक व विशेष सेवाबद्दल प्रदाने	2361	4500	4500
भाडे, पट्टी व कर	52056	55000	55000
प्रकाशन	184	400	400
सहाय्यक अनुदान	350	500	495
संगणकावरील खर्च	3921	6126	6494
लहान बांधकामे	42769	1	1
पेट्रोल तेल व वंगण	0	0	0
जाहिरात व प्रसिध्दी	0	50	50
एकूण भारित	10188676	13819013	16634862
एकूण (२) दसमत
(०२)(०२) ग्राम न्यायालय अधिनियम, २००८			
अंतर्गत ग्राम न्यायालयाची स्थापना (२०१४ ०४०७)			
वेतन	26920	54270	59697
अतिकालीक भत्ता	0	43	44
मजुरी	0	50	53
दूरध्वनी, वीज व पाणी शुल्क	12	606	580
पेट्रोल तेल व वंगण	0	0	0
कंत्राटी सेवा	0	1	1
देशातर्गत प्रवास खर्च	169	900	990
कार्यालयील खर्च	3022	8467	8467
भाडे, पट्टी व कर	166	720	720
प्रकाशन	0	10	10
संगणक खर्च	118	700	742
जाहिरात व प्रसिध्दी	5	200	200
व्यावसायिक खर्च	0	101	101
एकूण (५)	30412	49686	71605
(१०५) (पाच) न्यायिक अधिकारी प्रशिक्षण संस्था (२०१४ ०२०७)			
वेतन	21605	34093	51445
कार्यालयील खर्च	5322	21995	39775
प्रवास खर्च	472	968	1065
टेलीफोन खर्च	7402	10000	10000
भाडे, पट्टी व कर	283	800	800
संगणकावरील खर्च	85	185	196
इतर प्रशासकीय खर्च	0	1	1
लहान बांधकामे	5000	1	1
व्यावसायिक व विशेष सेवा	0	1	1
अतिकालिक भत्ता	195	224	231
कंत्राटी सेवा	0	1	1
प्रकाशन	44	50	50
एकूण (५)	40408	67591	103566
... (105) (5) Judicial Officers Training Institute (2014-0207).			
(०२)(०२) Establishment of Gram Nyayalays as per Gram Nyayalays Act, 2008. (2014 0477)			
वेतन	59697	23657	59697
अतिकालीक भत्ता	44	21	44
मजुरी	53	13	53
दूरध्वनी, वीज व पाणी शुल्क	580	229	580
पेट्रोल तेल व वंगण	0	0	0
कंत्राटी सेवा	1	1	1
देशातर्गत प्रवास खर्च	990	320	990
कार्यालयील खर्च	8467	4215	8467
भाडे, पट्टी व कर	720	720	720
प्रकाशन	10	3	10
संगणक खर्च	742	359	742
जाहिरात व प्रसिध्दी	200	94	200
व्यावसायिक खर्च	101	54	101
एकूण (५)	71605	49686	71605
... Total-- (ii) Voted			
... Total-- (V)			

तक्ता - १-चालू
TABLE-I-Contd.

1	2	3	4	5
(०६) केंद्रीय गृहे अन्वेषण विशेष न्यायालय (०६)(०१) केंद्रीय गृहे अन्वेषण (सी.बी.आय.) विशेष न्यायालय (२०१४ ०४६८)				(06) Central Bureau of Investigation (06)(01) Central Bureau of Investigation 0(CBI) Special Court
बेतन	38806	52150	52150	59900
अतिकालीक भत्ता	0	10	0	0
दूरधनी, वीज व पाणी शुल्क	147	740	740	300
लहान बांधकामे	0	0	0	0
देशांतरित प्रवास खर्च	115	900	900	700
कार्यालयीन खर्च	2033	4500	4500	3500
भाडे, पट्टी व कर	0	0	0	0
प्रकाशने	0	0	0	0
संगणक	321	1000	1000	700
व्यावसायिक सेवा	94	710	710	300
	45516	60000	60000	65400
एकूण (क)				Total
(१०८) फौजदारी न्यायालये (२०१४ ०२४३)				... (108) Criminal Courts (2014-0243).
बेतन	570190	932989	868830	1019254
मजुरी	3	31	31	31
अतिकालीक भत्ता	64	304	304	313
टेलीफोन खर्च	2458	5000	5000	5000
कंत्राटी सेवा	76	87	98	91
प्रवास खर्च	1864	4808	4763	5289
कार्यालयीन खर्च	6986	11375	11385	12342
भाडे, पट्टी व कर	572	1000	1002	1000
लहान बांधकामे	0	1	1	1
संगणक	94	309	297	328
व्यावसायिक व विशेष सेवाबद्दल प्रदाने	279	1254	1254	1254
	582586	957158	892965	1044903
एकूण (क)				Total (vi)
एकूण (ब)				Total (B)

तक्ता-२
TABLE-II

खालील तक्ता कौटुंबिक न्यायालयांनी त्या त्या वर्षामध्ये केलेल्या कामाची आकडेवारी दर्शविते.

Following table indicates the work done by the family Court during the respective years.

न्यायालय	वर्षांमधील प्रलंबित असलेली प्रकरणे				नवीन दाखल केलेली प्रकरणे				एकूण Total				वर्षात निकालात काढलेली प्रकरणे				वर्षाच्या अखेरीस प्रलंबित असलेली प्रकरणे				Name of Cases
	Cases pending at the beginning of the year				Cases instituted during the year				Total				Cases disposed during the year				Cases pending at the end of the year				
	2017	2018	2019	2020	2017	2018	2019	2020	2017	2018	2019	2020	2017	2018	2019	2020	2017	2018	2019	2020	
मुंबई	...	11914	12503	...	8338	8317	...	20252	20820	...	7749	7587	...	12503	13233	...	Mumbai				
पुणे	...	4925	5189	...	4158	4537	...	9082	9726	...	3893	3999	...	5189	5727	...	Pune				
नागपूर	...	6028	6126	...	3863	4010	...	9891	10136	...	3765	3660	...	6129	6476	...	Nagpur				
औरंगाबाद	...	990	891	...	840	843	...	1830	1734	...	939	909	...	891	825	...	Aurangabad				
अमरावती	...	1375	1093	...	831	863	...	2206	1956	...	1113	898	...	1093	1058	...	Amrawati				
अकोला	...	678	759	...	681	702	...	1359	1461	...	600	560	...	759	901	...	Akola				
नाशिक	...	2630	2941	...	1829	1919	...	4459	4860	...	1518	1643	...	2641	3217	...	Nashik				
ठाणे	...	1783	1781	...	1219	1205	...	3002	2986	...	1221	1274	...	1781	1712	...	Thane				
सोलापूर	...	912	937	...	728	812	...	1640	1749	...	703	596	...	937	1153	...	Solapur				
कोल्हापूर	...	660	648	...	504	505	...	1164	1153	...	516	515	...	648	638	...	Kolhapur				
नांदेड	...	796	831	...	664	691	...	1460	1522	...	629	618	...	831	94	...	Nanded				
लातूर	...	0	530	...	850	447	...	850	977	...	320	604	...	530	373	...	Latur				
अहमदनगर	...	0	0	...	0	1052	...	458	1052	...	0	219	...	0	833	...	Ahemadnagar				
बुलढाणा	...	0	228	...	0	40	...	93	264	...	0	50	...	0	218	...	Buldhana				
एकूण	...	32691	34457	...	17426	24505	...	57195	60396	...	22966	23132	...	33932	36458	...	Total				

तब्ता - ३ चालू
TABLE-III-Contd.

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16
(2) District AKOLA															
I. District Courts															
...	3096	2735	2400	1051	1010	910	4147	3745	3310	1412	1345	1145	2735	2400	2165
(एक) दिवाणी	...	2809	2846	2132	2194	2481	4829	5003	5321	2020	2157	2449	2809	2846	2878
(दोन) फौजदारी
II. Sub-Ordinate Courts															
...	12904	12970	14241	4543	6248	5580	17447	19218	19821	4477	4977	5168	12970	14241	14653
(एक) दिवाणी	...	43240	44041	46233	20196	20158	22668	63436	64199	68901	19395	17966	44041	46233	51960
(दोन) फौजदारी
एकूण	...	61937	62555	65720	27922	29610	31639	89859	92165	97359	27304	26445	62555	65720	71656
(3) District AMRAVATI															
I. District Courts															
...	8256	8162	8420	2147	2908	2492	10636	11070	10912	2474	2650	2481	8162	8420	8431
(एक) दिवाणी	...	4591	4845	3134	3849	4061	7725	8694	9367	2880	3388	3395	4845	5306	5972
(दोन) फौजदारी
II. Sub-Ordinate Courts															
...	15620	16060	16860	8638	10423	10907	24258	26483	27767	7965	9623	9237	16060	16860	18530
(एक) दिवाणी	...	56397	60271	63500	28038	24995	26422	84435	85266	89922	24164	21766	18833	60271	63500
(दोन) फौजदारी
एकूण	...	84864	89338	94086	41957	42175	43882	127054	131513	137968	37483	37427	89338	94086	104022
(4) District AURANGABAD															
I. District Courts															
...	12528	13452	14902	3994	5209	3714	16522	18661	18616	3070	3759	3051	13452	14902	15565
(एक) दिवाणी	...	6450	7409	7844	5508	5797	6756	11958	13206	146000	4549	5362	7409	7844	9043
(दोन) फौजदारी
II. Sub-Ordinate Courts															
...	27232	27713	27847	7072	9628	9448	34304	37341	37295	6591	9494	8673	27713	27847	28622
(एक) दिवाणी	...	67260	73844	80649	33770	35978	39971	101030	109822	120620	27186	29173	28915	73844	80649
(दोन) फौजदारी
एकूण	...	113470	122418	131242	50344	56612	59889	163814	179030	191131	41396	47788	46196	122418	131242
(5) District BEED															
I. District Courts															
...	11407	9750	7867	2350	3247	1621	13757	12997	9488	4007	5130	2116	9750	7867	7372
(एक) दिवाणी	...	2684	2877	3099	2608	3071	3151	5292	5948	6250	2415	2849	2896	3099	3354
(दोन) फौजदारी
II. Sub-Ordinate Courts															
...	22340	23425	27638	15367	16446	18757	37707	39871	46395	14282	12233	16302	23425	27638	30093
(एक) दिवाणी	...	39704	39041	43499	19281	19017	17837	58985	58058	61336	19944	14559	15773	39041	43499
(दोन) फौजदारी
एकूण	...	76135	75093	82103	39606	41781	41366	115741	116874	123469	40648	34771	75093	82103	86382

(6) District BHANDARA																
I. District Courts												Total				
	...	1549	1638	1372	728	319	648	2277	1957	2020	639		585	682	1638	1372
१. जिल्हा न्यायालये	...	1549	1638	1372	728	319	648	2277	1957	2020	639	585	682	1638	1372	1338
(एक) दिवाणी	...	1549	1638	1372	728	319	648	2277	1957	2020	639	585	682	1638	1372	1338
(दोन) फौजदारी	...	756	770	840	852	1004	986	1608	1774	1826	838	934	937	770	840	889
२. दुय्यम न्यायालये	...	756	770	840	852	1004	986	1608	1774	1826	838	934	937	770	840	889
(एक) फौजदारी	...	4325	4246	4778	1422	1937	1861	5747	6183	6639	1501	1405	1557	4246	4778	5082
(दोन) दिवाणी	...	11724	11329	11661	10685	10783	10807	22409	22112	22468	11080	10451	10064	11329	11661	12404
एकूण	...	18354	17983	18651	13687	14043	14302	32041	32026	32953	14058	13375	13240	17983	18651	19713
(7) District BULDHANA																
I. District Courts												Total				
	...	4856	5079	5790	1514	1643	1947	6370	6722	7437	1291		1232	1349	5079	5490
१. जिल्हा न्यायालये	...	4856	5079	5790	1514	1643	1947	6370	6722	7437	1291	1232	1349	5079	5490	6088
(एक) दिवाणी	...	4856	5079	5790	1514	1643	1947	6370	6722	7437	1291	1232	1349	5079	5490	6088
(दोन) फौजदारी	...	3327	3617	3844	2108	2429	2799	5435	6046	6643	1818	2202	2385	3617	3844	4258
२. दुय्यम न्यायालये	...	3327	3617	3844	2108	2429	2799	5435	6046	6643	1818	2202	2385	3617	3844	4258
(एक) दिवाणी	...	11580	12353	12939	4154	4343	4526	15724	16696	17465	3381	3757	4493	12353	12939	12972
(दोन) फौजदारी	...	36098	39776	46936	24525	24046	23537	60623	63822	70473	20847	16886	16425	39776	46936	54048
एकूण	...	55861	60825	69509	32301	32461	32809	88152	93286	102018	27337	24077	24652	60825	69209	77366
(8) District CHANDRAPUR																
I. District Courts												Total				
	...	3667	3388	3061	882	622	724	4549	4010	3785	1161		949	733	3388	3061
१. जिल्हा न्यायालये	...	3667	3388	3061	882	622	724	4549	4010	3785	1161	949	733	3388	3061	3052
(एक) दिवाणी	...	3667	3388	3061	882	622	724	4549	4010	3785	1161	949	733	3388	3061	3052
(दोन) फौजदारी	...	2517	2379	2448	3490	3568	2633	6007	5947	5081	3628	3499	2605	2379	2448	2476
२. दुय्यम न्यायालये	...	2517	2379	2448	3490	3568	2633	6007	5947	5081	3628	3499	2605	2379	2448	2476
(एक) दिवाणी	...	10567	10943	12283	3068	3615	3394	13635	14558	15677	2692	2275	2440	10943	12283	13237
(दोन) फौजदारी	...	36454	44460	50618	26348	25007	23255	62802	69467	73873	18342	18849	18032	44460	50618	55841
एकूण	...	53205	61170	68410	33788	32812	30006	86993	93982	98416	25823	25572	23810	61170	68410	74606

तक्ता - ३ चालू
TABLE-III-Contd.

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16
(9) District DHULE															
I. District Courts															
१. जिल्हा न्यायालये
(एक) दिवाणी	7092	7106	7134	9377	19952	13535 [^]	16469	27058	20669	9363	19924	13648	7106	7134	7021 ... (i) Civil
(दोन) फौजदारी	2057	2071	2218	3351	4830	5345	5408	6901	7563	3337	4683	5098	2071	2218	2465 ... (ii) Criminal
II. Sub-Ordinate Courts															
२. दुय्यम न्यायालये
(एक) दिवाणी	5953	6221	6776	4089	13074	12982	10042	19295	19758	3821	12519	12399	6221	6776	7359 ... (i) Civil
(दोन) फौजदारी	19136	19151	20358	14003	23743	27287	33139	42894	47645	13988	22536	24632	19151	20358	23013 ... (ii) Criminal
एकूण	34238	34549	36486	30820	61599	59149	65058	96148	95635	30509	59662	55777	34549	36486	39858 ... Total
(10) District JALGAON															
I. District Courts															
१. जिल्हा न्यायालये
(एक) दिवाणी	5514	6277	5758	2696	2055	2548	8210	8332	8306	1933	2574	2116	6277	5758	6190 ... (i) Civil
(दोन) फौजदारी	3652	3756	3926	2718	3343	3953	6370	7099	7879	2614	3173	3304	3756	3926	4575 ... (ii) Criminal
II. Sub-Ordinate Courts															
२. दुय्यम न्यायालये
(एक) फौजदारी	27506	26623	24898	7379	9062	9636	34885	35685	34534	8262	10787	11494	26623	24898	23040 ... (i) Civil
(दोन) दिवाणी	53553	54604	51618	57581	55713	39713	111134	110317	91333	56530	58699	41769	54604	51618	49564 ... (ii) Criminal
एकूण	90225	91260	86200	70374	70173	55852	160599	161433	142052	69339	75233	58683	91260	86200	83369 ... Total
(11) District JALNA															
I. District Courts															
१. जिल्हा न्यायालये
(एक) दिवाणी	5111	5052	5203	1525	1724	2407	6636	6776	7610	1584	1753	1091	5052	5203	6519 ... (i) Civil
(दोन) फौजदारी	2283	2579	2447	2105	2268	2032	4388	4847	4478	1809	2400	1998	2579	2447	2481 ... (ii) Criminal
II. Sub-Ordinate Courts															
२. दुय्यम न्यायालये
(एक) दिवाणी	12353	12371	12602	4317	4565	4105	16670	16936	16707	4299	4334	3966	12371	12602	12741 ... (i) Civil
(दोन) फौजदारी	25551	25079	27749	11329	11240	12105	36880	36319	39854	11801	8570	8622	25079	27749	31232 ... (ii) Criminal
एकूण	45298	45081	48001	19276	19797	20649	64574	64878	68650	19493	17057	15677	45081	48001	52973 ... Total

तक्ता - ३ चालू
TABLE-III-Contd.

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16
(15) District : NASHIK															
I. District Court															
(१५) जिल्हा : नाशिक
१. जिल्हा न्यायालये
(एक) दिवाणी	15416	15788	18083	5146	6439	6436	20562	22227	24519	4774	4144	4391	15788	18083	20128
(दोन) फौजदारी	5484	5969	6409	5069	5749	6277	10553	11718	12686	4584	5309	5664	5969	6409	7022
२. दुय्यम न्यायालये
(एक) दिवाणी	33270	34104	34497	7642	8624	9002	40912	42728	43499	6808	8231	7608	34104	34497	35891
(दोन) फौजदारी	93065	99773	107665	60785	63715	60235	153850	163488	167900	54077	55823	50384	99773	107663	117516
एकूण	147235	155634	166654	78642	84527	81950	225877	240161	248604	70243	73507	68047	155634	166654	180557
(16) District : OSMANABAD															
I. District Court															
(१६) जिल्हा : उस्मानाबाद
१. जिल्हा न्यायालये
(एक) दिवाणी	5387	6127	6978	4267	2898	3147	9654	9025	10125	3527	2047	1938	6127	6978	8187
(दोन) फौजदारी	1778	1875	1977	2634	2048	1999	4412	3923	3976	2537	1946	1747	1875	1977	2229
२. दुय्यम न्यायालये
(एक) दिवाणी	24543	24717	23591	17995	29013	21970	42538	53730	45561	17821	30139	21228	24717	23591	24333
(दोन) फौजदारी	23168	25308	27157	11809	13258	11557	34977	38566	38714	9669	11409	8610	25308	27157	30104
एकूण	54876	58027	59703	36705	47217	38673	91581	105244	98376	33554	45541	33523	58027	59703	64853
(17) District : LATUR															
I. District Court															
(१७) जिल्हा : लातूर
१. जिल्हा न्यायालये
(एक) दिवाणी	9859	10429	11756	3123	3325	3504	12982	13754	15260	2553	1998	1904	10429	11756	13356
(दोन) फौजदारी	1948	1972	2162	1563	1610	2047	3511	3582	4209	1539	1420	1962	1972	2162	2247
२. दुय्यम न्यायालये
(एक) दिवाणी	18736	18675	19164	10563	11100	11789	29299	29775	30953	10624	10611	11155	18675	19164	19798
(दोन) फौजदारी	26880	27618	31062	14065	12527	12552	40945	40145	43614	13327	9083	10309	27618	31062	33305
एकूण	57423	58694	64144	29314	28562	29892	86737	87256	94036	28043	23112	25330	58694	64144	68706

(१८) जिल्हा : परभणी

(18) District : PARBHANI

१. जिल्हा न्यायालये ...

I. District Court

(एक) दिवाणी ...	5921	6203	6477	6008	8157	4631	11929	14360	11108	5726	7883	4207	6203	6477	6901	...	(i) Civil
(दोन) फौजदारी ...	2932	3018	4205	3670	6729	4184	6602	9747	8389	3584	5542	3898	3018	4205	4491	...	(ii) Criminal

२. दुय्यम न्यायालये ...

II. Sub-ordinate Court

(एक) दिवाणी ...	13981	13481	13895	10773	11248	12350	24754	24729	26245	11273	10834	11508	13481	13895	14737	...	(i) Civil
(दोन) फौजदारी ...	35973	36384	35639	31261	34513	32720	67234	70897	68359	30850	35258	29137	36384	35639	39222	...	(ii) Criminal
एकूण	58807	59086	60216	51712	60647	53885	110519	119733	114101	51433	59517	48750	59086	60216	65351	...	Total

(१९) जिल्हा : पुणे

(19) District : PUNE

१. जिल्हा न्यायालये ...

I. District Court

(एक) दिवाणी ...	32853	34617	37518	9866	10472	11080	42719	45089	48596	8102	7573	7905	34617	37516	40691	...	(i) Civil
(दोन) फौजदारी ...	14662	16398	16389	10822	12212	35544	24233	26874	29933	9571	10485	11935	14662	16389	17998	...	(ii) Criminal

२. दुय्यम न्यायालये ...

II. Sub-ordinate Court

(एक) दिवाणी ...	68872	69714	71896	4871	15268	16224	83743	84982	88320	14029	13086	14530	69714	71896	73790	...	(i) Civil
(दोन) फौजदारी ...	207305	213665	248510	109499	124904	135004	316804	338569	383514	103139	90059	83438	213665	248510	300076	...	(ii) Criminal
एकूण	322441	332658	374311	145058	162856	176052	467499	495514	550363	134841	121203	117808	332658	374211	432555	...	Total

(२०) जिल्हा : रायगड

(20) District : RAIGAD

१. जिल्हा न्यायालये ...

I. District Court

(एक) दिवाणी ...	9501	9929	10732	2448	3247	7580	11949	13176	18312	2020	2444	6721	9929	10732	11591	...	(i) Civil
(दोन) फौजदारी ...	3176	3335	3533	1949	2132	3940	5125	5467	7473	1790	1934	3772	3335	3533	3701	...	(ii) Criminal

२. दुय्यम न्यायालये ...

II. Sub-ordinate Court

(एक) दिवाणी ...	24013	23992	25352	5844	7144	7374	9857	31136	32626	5865	5784	5837	23992	25352	26889	...	(i) Civil
(दोन) फौजदारी ...	28835	30309	31791	9523	19407	15464	48358	49716	47255	18049	17925	12584	30309	31791	34671	...	(ii) Criminal
एकूण	65525	67565	71408	29764	31930	34358	95289	99495	105766	27724	28087	28914	67565	71408	76852	...	Total

तक्ता ३- चालू
TABLE III-Contd.

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16
(२१) जिल्हा : रत्नागिरी	(21) District : RATNAGIRI														
१. जिल्हा न्यायालये ...	I. District Court														
(एक) दिवाणी ...	3124	2687	2759	967	968	1736	4091	3655	4495	1404	896	1840	2687	2759	2655 ... (i) Civil
(दोन) फौजदारी ...	854	830	900	623	730	873	1477	1560	1773	647	660	730	830	900	1043 ... (ii) Criminal
२. दुय्यम न्यायालये ...	II. Sub-ordinate Court														
(एक) दिवाणी ...	5531	6137	6420	2472	2646	3248	8003	8783	9668	1866	2363	2513	6137	6420	7155... (i) Civil
(दोन) फौजदारी ...	8730	9090	9700	6952	7407	7340	15682	16497	17040	6592	6797	7381	9090	9700	9699... (ii) Criminal
एकूण ...	18239	18744	19779	11014	11751	13197	29253	30495	32976	10509	10716	12464	18744	19779	20512 ... Total
(२२) जिल्हा : सांगली	(22) District : SANGALI														
१. जिल्हा न्यायालये ...	I. District Court														
(एक) दिवाणी ..	9874	10015	6643	2412	2754	2908	12286	12769	9551	2271	6126	2939	10015	6643	6612 ... (i) Civil
(दोन) फौजदारी ...	3763	3730	3666	2256	2879	3323	6019	6609	6989	2289	2943	3006	3730	3666	3983... (ii) Criminal
२. दुय्यम न्यायालये ...	II. Sub-ordinate Court														
(एक) दिवाणी ...	23789	23741	28077	6214	10176	7643	30003	33917	35720	6262	5840	6058	23741	28077	29662... (i) Civil
(दोन) फौजदारी ...	25711	27458	30073	16505	19858	19658	42216	47316	49731	14758	17243	15781	27458	30073	33950 ... (ii) Criminal
एकूण ...	63137	64944	68459	27387	35667	33532	90524	100611	101991	25580	32152	27784	64944	68459	74207 ... Total
(२३) जिल्हा : सातारा	(23) District : SATARA														
१. जिल्हा न्यायालये ...	I. District Court														
(एक) दिवाणी ...	9978	10323	11154	3131	3369	3695	13109	13692	14849	2786	2538	2558	10323	11154	12291 ... (i) Civil
(दोन) फौजदारी ...	3391	3467	3803	2659	2974	3047	6050	6441	6850	2583	2638	3063	3467	3803	3787 ... (ii) Criminal
२. दुय्यम न्यायालये ...	II. Sub-ordinate Court														
(एक) दिवाणी ...	28324	28060	28825	6888	10002	10384	35212	38062	39209	7152	9237	8514	28060	28825	30695 ... (i) Civil
(दोन) फौजदारी ...	31405	31966	36635	20277	41816	21709	51682	73782	58344	19716	37147	16907	31966	36635	41437 ... (ii) Criminal
एकूण ...	73098	73816	80417	32955	58161	38835	106053	131977	119252	32237	51560	31042	73816	80417	88210 ... Total

(२४) जिल्हा : सोलापूर

(24) District : SOLAPUR

१. जिल्हा न्यायालये ...

I. District Court

(एक) दिवाणी ... 10196 6235 6626 4200 5613 4658 14396 11848 11284 8161 5222 4050 6235 4050 5222 8161 11284 11848 14396 11848 11284 8161 5222 4050 6235 4050 5222

(दोन) फौजदारी ... 4305 4601 4871 4390 5528 6979 8695 10129 11850 4094 5258 5770 4601 4871 5258 4094 5258 6979 8695 10129 11850 4094 5258 5770 4601 4871 5258

२. दुय्यम न्यायालये ...

II. Sub-ordinate Court

(एक) दिवाणी ... 38557 43070 46283 15794 13537 15510 54351 56607 61793 11281 10324 10870 43070 46283 50923 ... (i) Civil

(दोन) फौजदारी ... 61625 67068 75047 34145 36592 45564 95770 103660 120611 28702 28613 31176 67068 75047 89435 ... (ii) Criminal

एकूण ... 114683 120974 132827 58529 61270 72711 173212 182244 205538 52238 49417 51866 120974 132827 153672 ... Total

(२५) जिल्हा : सिंधुदुर्ग

(25) District : SINDHUDURG

१. जिल्हा न्यायालये ...

I. District Court

(एक) दिवाणी ... 1641 1683 1927 547 763 768 2188 2446 2695 505 519 818 1683 1927 1877 ... (i) Civil

(दोन) फौजदारी ... 339 332 396 337 468 581 667 800 977 344 404 515 332 396 462 ... (ii) Criminal

२. दुय्यम न्यायालये ...

II. Sub-ordinate Court

(एक) दिवाणी ... 4947 4962 5161 1227 1480 1321 6174 6442 6482 1212 1281 995 4962 5161 5487 ... (i) Civil

(दोन) फौजदारी ... 2739 3089 3780 045 3977 4236 6784 7066 8016 3695 3286 3656 3089 3780 4360 ... (ii) Criminal

एकूण ... 9666 10066 11264 6156 6688 6906 15822 16754 18170 5756 5490 5984 10066 11264 12186 ... Total

(२६) जिल्हा : ठाणे

(26) District : THANE

१. जिल्हा न्यायालये ...

I. District Court

(एक) दिवाणी ... 20304 20427 22324 6318 7074 6297 26622 27501 28621 6195 5177 16478 20427 22324 12143 ... (i) Civil

(दोन) फौजदारी ... 14101 15017 17107 10298 11865 13056 24399 26882 30163 9382 9775 11168 15017 17107 18995 ... (ii) Criminal

२. दुय्यम न्यायालये ...

II. Sub-ordinate Court

(एक) दिवाणी ... 53665 55032 56457 34492 31940 42464 88157 86972 98921 33125 30515 28155 55032 56457 70766 ... (i) Civil

(दोन) फौजदारी ... 182382 189707 202303 186686 150645 178396 369068 340352 380699 179361 138049 157900 189707 202303 222799 ... (ii) Criminal

एकूण ... 270452 280183 298191 237794 201524 240213 508246 481707 538404 228063 183516 213701 280183 298191 324703 ... Total

TABLE III-Contd.

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16
(२७) जिल्हा : वर्धा	(२७) District : WARDHA														
१. जिल्हा न्यायालये
(एक) दिवाणी	2783	2921	3357	1628	3305	5482	4411	6226	8857	1490	2851	4806	2921	3375	4051
(दोन) फौजदारी	1879	1648	1779	2816	3358	3993	4695	5006	5772	3047	3227	3658	1648	1779	2114
२. दुय्यम न्यायालये
(एक) दिवाणी	6793	6919	7059	3013	9372	7183	9806	16291	14242	2887	9232	7323	6919	7059	6919
(दोन) फौजदारी	33056	40644	47405	24106	59026	65595	57162	99670	113000	16518	52265	62961	40644	47405	50039
एकूण	44511	52132	59618	31563	75061	82253	76074	127193	141871	23942	67575	78748	52132	59618	63123
(२८) जिल्हा : यवतमाळ	(२८) District : YAVATMAL														
१. जिल्हा न्यायालये
(एक) दिवाणी	4036	3701	3744	2644	2779	2305	6680	6480	6049	2979	2736	2189	3701	3744	3660...
(दोन) फौजदारी	3665	3719	3678	2233	2394	2528	5898	6113	6206	2179	2435	1854	3719	3678	4352
२. दुय्यम न्यायालये
(एक) दिवाणी	17941	18145	18799	7169	7436	8205	25110	25581	27004	6965	6782	7257	18145	18799	19747...
(दोन) फौजदारी	59403	63594	67761	45072	35187	49272	104475	98781	117033	40881	31020	43009	63594	67761	74024
एकूण	85045	89159	93982	57118	47796	62310	142163	136955	156292	53004	42973	54309	89159	93982	101983
(२९) जिल्हा : गडचिरोली	(२९) District : GADCHIROLI														
१. जिल्हा न्यायालये
(एक) दिवाणी	831	797	883	430	545	358	1261	1342	1241	464	459	218	797	883	1023
(दोन) फौजदारी	653	565	736	975	1282	1185	1628	1847	1921	1063	1111	839	565	736	1082
२. दुय्यम न्यायालये
(एक) दिवाणी	1105	1169	1232	743	936	986	1848	2105	2218	679	873	943	1169	1232	1275...
(दोन) फौजदारी	3897	4823	4929	5582	5262	5382	9479	10085	10311	4656	5156	5142	4823	4929	5169
एकूण	6486	7354	7780	7750	8025	7911	14216	15379	15691	6862	7599	7142	7354	7780	8549
...

(३०) जिल्हा : हिंगोली

(30) District : HINGOLI

		<i>I. District Court</i>		<i>II. Sub-ordinate Court</i>	
		(i) Civil	(ii) Criminal	(i) Civil	(ii) Criminal
१. जिल्हा न्यायालये	...				
(एक) दिवाणी	...				
(दोन) फौजदारी	...				
२. दुय्यम न्यायालये	...				
(एक) दिवाणी	...				
(दोन) फौजदारी	...				
एकूण	...				

(३१) जिल्हा : वाशिम

(31) District : WASHIM

		<i>I. District Court</i>		<i>II. Sub-ordinate Court</i>	
		(i) Civil	(ii) Criminal	(i) Civil	(ii) Criminal
१. जिल्हा न्यायालये	...				
(एक) दिवाणी	...	2768	2777	2260	1887
(दोन) फौजदारी	...	1594	1660	1797	1767
२. दुय्यम न्यायालये	...				
(एक) दिवाणी	...	6514	6138	6999	2983
(दोन) फौजदारी	...	17814	18806	18829	12674
एकूण	...	28690	29381	29885	19311

(३२) जिल्हा : नंदुरबार

(32) District : NANDURBAR

		<i>I. District Court</i>		<i>II. Sub-ordinate Court</i>	
		(i) Civil	(ii) Criminal	(i) Civil	(ii) Criminal
१. जिल्हा न्यायालये	...				
(एक) दिवाणी	...	1753	1461	1460	1886
(दोन) फौजदारी	...	822	678	597	797
२. दुय्यम न्यायालये	...				
(एक) दिवाणी	...	2813	2996	3606	2707
(दोन) फौजदारी	...	6564	8259	9371	9726
एकूण	...	11952	13394	15035	13919

TABLE III-Contd.

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16
(३३) जिल्हा : गोंदिया															(27) District : GONDIA
१. जिल्हा न्यायालये	...														I. District Court
(एक) दिवाणी	... 1659	1231	1390	1276	863	1999	2935	2094	3389	1704	704	2008	1231	1390	1381 ... (i) Civil
(दोन) फौजदारी	... 951	957	1199	1944	1744	2939	2895	2701	4138	1938	1502	2607	957	1199	1531... (ii) Criminal
२. दुय्यम न्यायालये	...														II. Sub-ordinate Court
(एक) दिवाणी	... 3458	3980	4469	3810	2306	3368	7268	6286	7837	3288	1817	2884	3980	4469	4953 ... (i) Civil
(दोन) फौजदारी	... 11912	12958	13438	21438	16676	17047	33350	29634	30485	20392	16196	16342	12958	13438	14143 ... (ii) Criminal
एकूण	... 17980	19126	20496	28468	21589	25353	46448	40715	45849	27322	20219	23841	19126	20496	22008 ... Total

TABLE-IV

तक्ता-४

खालील तक्ता राज्यातील दिवाणी, सत्र व फौजदारी न्यायालयांचे तसेच कौटुंबिक न्यायालयाचे २०१६-२०१७, २०१७-२०१८ व २०१८-२०१९ या वर्षातील उत्पन्न दर्शवितो (३१-१२-२०१९ पर्यंत)

दिवाणी, सत्र व फौजदारी न्यायालयाचे उत्पन्न

जिल्हा	2017-2018					2018-2019	
	सेवा व सेवा फी	दंड व जप्तीच्या रकमा	इतर जमा रकमा	मुद्रांकात जमा केलेली न्यायालयीन फी	एकूण	सेवा व सेवा फी	दंड व जप्तीच्या रकमा
	Service and Service Fees	Fines and Forfeitures	Other Receipt	Court fee collected in stamps	Total	Service and Service Fees	Fines and Forfeitures
1	2	3	4	5	6	7	8
१. नगर दिवाणी न्यायालय							
मुंबई ...	0	11629582	9816912	34416425	55862919	0	4064538
२. अहमदनगर ...	370583	17921933	9959426	39536126	67788068	1488129	12151564
३. अकोला ...	1034384	5436221	1552000	9612616	17635221	635365	8568398
४. अमरावती ...	6271642	4119516	2077331	18910161	31378650	5597324	5352375
५. औरंगाबाद ...	1704442	15322924	869432	46982098	64878896	1556107	13813970
६. बीड ...	3097452	5306487	303737	40018439	48726115	3034778	5424380
७. भंडारा ...	894637	3810988	207341	8971983	13884949	2052635	3319910
८. बुलडाणा ...	1396641	2714721	4071130	11716081	19898573	1225248	3203398
९. चंद्रपूर ...	1436008	10137662	253973	13768372	25596015	1833563	9368380
१०. धुळे ...	481085	3447054	1860212	18316580	24104931	706808	3019099
११. गडचिरोली ...	335355	2912349	361104	4497179	8105987	502200	503325
१२. जळगाव ...	3201023	16366745	2171769	40253565	61993102	3333681	17209171
१३. जालना ...	517013	3030315	3763845	13069065	20380238	235095	2619315
१४. कोल्हापूर ...	3621451	4672509	3594207	57739674	69627841	2614701	7102800
१५. नागपूर ...	134297	72874005	1265479	89027643	163301424	164140	89068228
१६. नांदेड ...	2455687	584554	729166	22423815	31454322	2540247	9197998
१७. नाशिक ...	462197	22712784	3287402	81765039	108277422	300819	26355220
१८. उस्मानाबाद ...	2692251	3345859	954518	19579409	26572037	2691310	2984280
१९. लातूर ...	1052977	2517533	1253050	11051127	15874687	1068475	2946041
२०. परभणी ...	1051471	3173460	2359277	17764111	24348319	842587	4741998
२१. पुणे ...	619115	62788480	27590806	305632561	396630962	1804318	69412466
२२. रायगड ...	3124539	19265654	4414686	99115223	125920102	3212204	15531559
२३. रत्नागिरी ...	1282698	3183044	1667635	9820703	15954080	1657638	6686628
२४. सांगली ...	2756647	11911600	1290571	27903093	43861911	3445642	18919750
२५. सातारा ...	3201358	10182322	5950965	48756312	68090957	2240098	13583410
२६. सिंधुदुर्ग ...	856360	2475185	614691	4870289	8816525	1120174	1449829
२७. सोलापूर ...	4244762	12910554	1923329	56533486	75612131	4140278	10880791
२८. ठाणे ...	6189573	75502846	3049381	290506724	375248524	8090254	95512684
२९. वर्धा ...	1009661	4016250	932883	8681294	1460088	1025198	3647837
३०. यवतमाळ ...	35038	7758309	505919	15421650	24037916	749448	12429424
३१. गोंदिया ...	892376	1558115	124040	4827801	7402332	820561	1869844
३२. हिंगोली ...	0	0	0	0	0	0	0
३३. वाशिम ...	71271	1551400	1881078	1933891	5437640	138875	1054500
३४. नंदूरबार ...	108811	1148765	491101	4847668	6596348	99526	1949340
१. मुंबई ...	0	0	1181430	1264336	2445766	0	0
२. न्यायालय / पुणे ...	630428	0	107394	230918	968740	782800	0
३. नागपूर ...	0	0	397375	380216	777591	0	0
४. औरंगाबाद ...	0	0	560113	98553	658666	0	0
५. अमरावती ...	30097	0	68994	58165	157256	0	0
६. अकोला ...	4050	0	0	45875	49925	1525	0
७. नाशिक ...	0	2800	0	69980	72780	0	2950
८. ठाणे ...	240478	0	0	187787	428265	187438	0
९. सोलापूर ...	109521	0	108096	50660	268277	72684	0
१०. कोल्हापूर ...	95705	0	1960	65810	163475	97511	0
११. नांदेड ...	94452	0	0	107708	202160	102948	0
१२. अहमदनगर ...	0	0	0	0	0	0	0
१३. बुलडाणा ...	0	0	0	220	220	885	0
१४. उस्मानाबाद ...	0	0	0	1055	1055	0	0
१५. लातूर ...	0	0	0	21770	21770	0	0
एकूण ...	58158177	449668673	104099484	1475053078	2086979412	61212332	488475400

क्रमांक ४

No. IV

The following table indicates the income of the Civil, Sessions and Criminal Court and in the state during the years 2016-2017, 2017-2018 and 2018-2019 (upto 31-12-2019).

Income of the Civil, Sessions and Criminal Courts

2018-2019					2019-2020 (1-4-1918 to 31-12-2018)					
इतर जमा रकमा	मुद्रांकत जमा केलेली न्यायालयीन फी	एकूण	सेवा व सेवा फी	दंड व जप्तीच्या रकमा	इतर जमा रकमा	मुद्रांकत जमा केलेली न्यायालयीन फी	एकूण			
Other Receipt	Court fee collected in stamps	Total	Service and Service Fees	Fines and Forfeitures	Other Receipt	Court fee collected in stamps	Total		District	
9	10	11	12	13	14	15	16			
								...	1. City Civil Court Mumbai	
4701004	97573324	106338866	0	0	0	0	0	...	2. Ahmadnagar	
7049394	51977307	72666394	673492	12194236	4637759	96345262	113850749	...	3. Akola	
946301	12361727	23511791	660359	3416560	1576688	11302118	16955725	...	4. Amaravati	
2561442	21026300	34537441	847055	2246757	1558726	20825230	25477768	...	5. Auranagabad	
298761	53365341	69034179	1238621	12593372	330338	45324266	59486597	...	6. Beed	
913983	24290376	33663517	2286507	5908201	136015	25767196	34097919	...	7. Bhandara	
356908	5687375	10416828	661688	2773484	11500	7551674	10998346	...	8. Buldhana	
48999	12769154	19846799	918312	1959692	1285228	10087859	14251091	...	9. Chandrapur	
232888	9320314	20755145	1101714	4236302	340592	9619187	15297795	...	10. Dhule	
1690699	24835157	30251763	489142	14027694	1185640	12779822	28482298	...	11. Gadchiroli	
269291	3216613	9021429	279563	2175350	267595	2153910	4876418	...	12. Jalgaon	
1313861	61706478	83563191	2310836	16507023	802674	35562781	55183314	...	13. Jalna	
2165027	15912033	20931470	160749	2023987	769239	11269180	14223155	...	14. Kolhapur	
4961876	71351019	86030396	1992696	4507018	4065212	57770811	68335737	...	15. Nagpur	
1546696	108811563	199590627	1611235	59331367	795798	81608672	143347072	...	16. Nanded	
559235	22074181	34371661	1702400	6199844	260248	19905395	28067887	...	17. Nashik	
7562824	89677313	108277422	132835	23551947	3486611	7522318	34693711	...	18. Osmanabad	
396380	19579409	25651379	1435697	1641917	257891	14244004	17579509	...	19. Latur	
1645153	20726743	26386412	964041	2690210	1030263	16749993	21434507	...	20. Parbhani	
1935347	17360458	24880390	567999	3525121	1292916	13405998	18792034	...	21. Pune	
9484708	398433784	479135276	409805	60289975	15616782	275880790	352197352	...	22. Raigad	
606901	94921428	114272092	2125979	8331068	284778	111009743	121751568	...	23. Ratnagiri	
1802436	23635265	47803093	2283450	7221040	1031968	32739096	43275554	...	24. Sangli	
3153098	89893669	108870275	395396	2909670	2415260	79422030	85142356	...	25. Satara	
696677	6044689	9311369	712412	1344040	509649	4452615	7018716	...	26. Sindudurg	
3366238	61488201	79875508	2846692	7839078	2141075	95789182	108616027	...	27. Solapur	
3077220	295180201	401860359	5877434	61315123	2393152	206253742	275839451	...	28. Thane	
236403	9541528	14450966	819444	2502555	272188	7708012	11302199	...	29. Wardha	
117961	14670169	27967002	990736	7418753	120953	12403228	20933670	...	30. Yavatmal	
356573	8217740	11264718	575686	1529220	3023926	5103697	10232529	...	31. Gondia	
		0					0	...	32. Hingoli	
2027551	3192924	6413850	143143	806600	921613	1644144	3515500	...	33. Washim	
634362	5590905	8274133	40090	2872230	890780	2791334	6594434	...	34. Nandurbar	
0	0	0	0	0	0	0	0	...	35. F. C. /Mumbai	
788459	1127625	1916084					0	...	/Pune	
260166	387481	1430447	573403	0	119706	374545	1067654	...	/Nagpur	
261801	299188	560989	0	0			0	...	Aurangabad	
222464	108958	331422	0	0	143924	78480	222404	...	/Amrawati	
72661	85240	157901	0	0	50646	48005	98651	...	Akola	
0	33826	35351	0	0	0	0	0	...	Nashik	
0	87855	90805	0	7970:	0	104035	112005	...	Thane	
0	81018	268456	152395	0	3315	117890	273600	...	Solapur	
26715	54637	154036	49199	0	0	56285	105484 1	...	Kolhapur	
0	74415	171926	60344	0	0	50202	110546	...	Nanded	
537492	104366	744806	66330	0	8268	63552	138150 i	...	Ahamadnagar	
3195	23950	27145	0	0	200	19500	19700	...	Buldana	
7123	8480	16488	0	0	0	0	0	...	Osmanabad	
0	10975	10975	0	0	0	6800	6800	...	Latur	
0	25980	25980	0	0	0	21610	21610	...		
73777585	1766412582	2374259145	39242353	349130854	55425462	1339173788	1782972457	...	Total	

तक्ता -५
TABLE-5

(IV) Personnel Summary

कर्मचारी विषयक गोषवारा

Designation 1	Scale of Pay / वेतनमान 2	No. of Posts/पदसंख्या		पदनाम 5
		2018-2019 3	2019-2020 4	
4. District And Session Court (Gazetted)				प्रमुख जिल्हा व सत्र न्यायालय (राजपत्रित)
Prinipal District & Sessions Court	... 51550-1230-58930-1380-63070 (Pay in Judiciary Services)	32	32	प्रमुख जिल्हा न्यायाधीश
Principal District Judge				प्रमुख जिल्हा न्यायाधीश
District Judge & A.S.J.	... 57700-1230-58930-1380-67210-1540-70290	267	278	जिल्हा न्यायाधीश - १
District Judge - 2 and A.S.J.(Spl. Judge)	... 57700-1230-58930-1380-67210-1540-70290	8	2	जिल्हा न्यायाधीश - २ आणि अप्पर सत्र न्यायाधीश (विशेष न्यायाधीश)
District Judge - 3 and A.S.J.(Spl. Judge)	... 57700-1230-58930-1380-67210-1540-70290	1	2	जिल्हा न्यायाधीश - ३ आणि अप्पर सत्र न्यायाधीश (विशेष न्यायाधीश)
District Judge - 4 A.S.J.	... 57700-1230-58930-1380-67210-1540-70290	1	0	जिल्हा न्यायाधीश - ४ जिल्हा न्यायाधीश आणि अप्पर सत्र
District Judge 5 & A.S.J. (Spe.Judge) C.B.I.	... 57700-1230-58930-1380-67210-1540-70290	2	2	जिल्हा न्यायाधीश ५ (विशेष न्यायाधीश) सी.बी.आय.
Extra Jt. District Judge (Addl. S.J.)	... 57700-1230-58930-1380-67210-1540-70290	4	7	अतिरिक्त सह जिल्हा न्यायाधीश
Ad-hoc Dist. Judge and Addl. S.J.	... 57700-1230-58930-1380-67210-1540-70290	70	80	(गुन्हेगारी न्यायालय)
Ad-hoc Dist. Judge - 2 and Addl. S.J.	... 57700-1230-58930-1380-67210-1540-70290	1	1	तदर्थ जिल्हा न्यायाधीश - २ आणि
Extra Jt. Ad-hoc District Judge and Addl. S. J.	57700-1230-58930-1380-67210-1540-70290	1	0	अतिरिक्त सह तदर्थ जिल्हा न्यायाधीश आणि अप्पर सत्र न्यायाधीश
Member M. A. C. T.	... 57700-1230-58930-1380-67210-1540-70290	4	4	अध्यक्ष
Jd. Civil Judge, Senior Pivision and Addl. C.I.M.	57700-1230-58930-1380-67210-1540-70290	1	7	सहदिवाणी न्यायाधीश (व. स्तर) व अतिरिक्त मुख्य न्यायदंडाधिकारी
Civil Judge, Senior Division	39530-920-40450-1080-49090-1230-54010 (Pay in Judiciary Services)	347	358	जिल्हा न्यायाधीश (वरिष्ठ स्तर)
Chief Judicial Magistrate	39530-920-40450-1080-49090-1230-54010	34	34	मुख्य न्याय दंडाधिकारी
Secretary, DLSA	39530-920-40450-1080-49090-1230-54010	14	14	जिल्हा विधी सेवा, प्राधिकरण
Judicial Magistrate F.C.	27700-770-33090-920-40450-1080-44770	4	1	न्याय दंडाधिकारी प्र. श्रे.
Civil Judge (J.D.) and JMFC	27700-770-33090-920-40450-1080-44770	1007	947	दि.न्या.(क.स्तर) व न्या.दं.(प्र.श्रे.)
Extra Jt. Civil Judge (J.D.) and JMFC	27700-770-33090-920-40450-1080-44770	16	0	अतिरिक्त दि.न्या.(क.स्तर) व न्या.दं.(प्र.श्रे.)
Jt. Civil Judge (J.D.) and JMFC	27700-770-33090-920-40450-1080-44770	16	20	सह.दि.न्या.(क.स्तर) व न्या.दं.(प्र.श्रे.)
Gramadhikari (Gram-Nyayalaya)	27700-770-33090-920-40450-1080-44770	3	3	ग्रामाधिकारी
Nayadhikari	... 27700-770-33090-920-40450-1080-44770	2	2	न्यायाधिकारी
Rajistrar(Class II)	... S-20 (56100-177500)	34	34	प्रबंधक (वर्ग-२)
Stenographer (Grade-I)	... S-17 (47600-151100)	104	304	लघुलेखक
Non-Gazetted Class III				अराजपत्रित वर्ग-तीन
Superintendent	... S-16 (44900-14200)	261	265	अधिक्षक
Shirestedar	... S-14 (38600-122800)	7	6	शिरस्तेदार
Stenographer (Grade-II)	... S-15 (41800-132300)	368	324	लघुलेखक (ग्रेड-II)
Stenographer (Grade-III)	S-14 (38600-122800)	1198	1017	लघुलेखक (ग्रेड-III)
Interpreter	... S-10 (29200-92300)	9	9	दुभाशिक

तक्ता -५
TABLE-V

to be Checked

कर्मचारी विषयक गोषवारा

(IV) Personnel Summary

Designation	Scale of Pay / वेतनमान	No. of Posts/पदसंख्या		पदनाम
		2018-2019	2019-2020	
1	2	3	4	5
Asstt. Superintendent	... S-15 (41800-132300)	959	970	सहाय्यक अधीक्षक
Care Taker-cum security Officer	... S-8 (25500-81100)	1	1	मुद्देमाल लिपिक
Senior Clerk	... S-8 (25500-81100)	2592	2629	वरिष्ठ लिपिक
Junior Clerk	... S-6 (19900-63200)	7941	7819	कनिष्ठ लिपिक
Preter Steno Typist	... S-8 (25500-81100)	1	1	लघु लिपीक - टंकलेखक
Steno-cum-Clerks	... S-8 (25500-81100)	50	21	लघुलेखक - लिपीक
Head Bailiff	... S-8 (25500-81100)	297	301	मुख्य बेलिफ
Bailiff	... S-6 (19900-63200)	1767	1785	बेलिफ
Bailiff-cum peon	... S-6 (19900-63200)	7	6	बेलिफ - शिपाई
Typist	... S-6 (19900-63200)	1	2	टंकलेखक
Clerk-cum-Typist	... S-6 (19900-63200)	2	2	लिपीक टंकलेखक
Driver	... S-6 (19900-63200)	160	161	चालक
Court Keeper	... S-6 (19900-63200)	1	1	न्यायालय रक्षक
Non-Gazetted Class IV				अराजपत्रीत वर्ग-चार
Book Binder	... S-5 (18000-56900)	69	71	पुस्तक बंधणीकार
Havaldar	... S-4 (17100-54000)	66	66	हवालदार
Naik	... S-3 (16600-52400)	81	80	नाईक
Zerox Operator	... S-3 (16600-52400)	31	32	झेरोक्स चालक
Daftarband	... S-3 (16600-52400)	2	2	दफतरबंद
Peon	... S-1 (15000-47600)	4205	3981	शिपाई
Sweeper	... S-1 (15000-47600)	320	335	सफाईगार
Watchman	... S-1 (15000-47600)	314	298	पहारेकरी
Gardner	... S-1 (15000-47600)	10	10	माळी
Waterman	... S-1 (15000-47600)	35	38	पाणके
Scavanger	... S-1 (15000-47600)	9	9	मेहत्तर
Liftman	... S-3 (16600-52400)	12	12	उद्वाहन चालक
Jail Warder	... S-1 (15000-47600)	5	5	जेल वॉर्डर
Hamal	... S-1 (15000-47600)	1	1	हमाल
Senior Court Manager	...66400 (Total Emolument) Per Month as per Notification dtd. 7/10/2011	5	5	वरिष्ठ न्यायलयीन व्यवस्थापन
Court Manager	...52900 (Total Emolument) Per Month as per Notification dtd. 7/10/2011	20	21	न्यायालयीन व्यवस्थापक
Clerk Typist	... Basic Pay + G. P. + Fixed D. A.	2	2	लिपिक टंकलेखक
Book Binder (Contract basis)	...	1	1	पुस्तक बंधणीकार (कंत्राटी पध्दती)
Driver (Contract basis)	...	3	3	चालक (कंत्राटी पध्दती)
Peon (Contract basis)	...	6	10	शिपाई (कंत्राटी पध्दती)
Sweeper (Full Time)	...	20	48	सफाईगार (पूर्ण वेळ)
Sweeper (Part Time)	... Rs. 3500 (Fixed remuneration P. M.)	12	0	सफाईगार (अर्धवेळ)
Sweeper (Part Time)	...	22	7	सफाईगार (अर्धवेळ)
Sweeper (Contract basis)	...	13	13	सफाईगार (कंत्राटी पध्दती)
Waterman (on contract basis)	... 4440+1300=50%	1	8	पाणके (कंत्राटी पध्दती)
Waterman (Part Time)	... Rs. 252 (fixed remuneration P. M.)	7	0	पाणके (अर्धवेळ)
Gardner & Sweeper (On dally wages)	17	0	सफाईगार (रोजंदारी)
Watchman (Full Time)	... on Contract Basis	2	34	पहारेकरी (पूर्ण वेळ)
Watchman (Part Time)	... Rs. 432 (Fixed remuneration P.M.)	1	1	पहारेकरी (अर्धवेळ)
Watchman (Contract basis)	...	23	0	पहारेकरी (कंत्राटी पध्दती)
...	Total	22907	22549	एकूण

Post for 13 Womens Special Courts in District as under

Sr. No.	Designation	Pay Seale	Post for one Court	Post for 13 Court
1.	District & Session Judge	51550-1230-58930-1380-63070	1	13
2.	Stenographar (Higher Grede)	रु. 9300-34800/-ग्रेड वेतन रु. 4600	1	13
3.	Suprintendent / Shiristedar	रु. 9300-34800/-ग्रेड वेतन रु. 4400	1	13
4.	Sr. clerk	रु. 5200-20200/-ग्रेड वेतन रु. 2400	1	13
5.	Jr. Clerk	रु. 5200-20200/-ग्रेड वेतन रु. 1900	1	13
6.	Hawalदार	रु. 4400-7440/-+ ग्रेड वेतन रु. 1600	1	13
7.	Peon	रु. 4400-7440/-+ ग्रेड वेतन रु. 1300	1	13
एकूण			7	19

१३ जिल्ह्यातील महिला विशेष न्यायालयांकरिता आवश्यक ७ पदे खालीलप्रमाणे आहेत.

अ. क्र.	पदनाम	वेतनश्रेणी	पदसंख्या १ न्यायालया साठी	पदसंख्या १३ न्यायालयासाठी
१.	जिल्हा व सत्र न्यायाधीश	रु. 51550-1230-58930-1380-63070	1	13
२.	लघुलेखक (उच्च श्रेणी)	रु. 9300-34800/-+ग्रेड वेतन रु. 4600	1	13
३.	अधिक्षक / शिरस्तेदार	रु. 9300-34800/-+ग्रेड वेतन रु. 4400	1	13
४.	वरिष्ठ लिपिक	रु. 5200-20200/-+ग्रेड वेतन रु. 4200	1	13
५.	कनिष्ठ लिपिक	रु. 5200-20200/-+ग्रेड वेतन रु. 1900	1	13
६.	हवालदार	रु. 4400-7440/-+ग्रेड वेतन रु. 1600	1	13
७.	शिपाई	रु. 4400-7440/-+ग्रेड वेतन रु. 1300	1	13
एकूण			7	19

Indivusal Post for 13 District as under

Sr. No.	Designation	Pay Seale	Post
1.	Judge City civil & Session Court	51550-1230-58930-1380-63070	1
2.	Steno graphar (Higher Grede)	रु. 9300-34800/-ग्रेड वेतन रु. 4600	1
3.	Suprintendent / Shiristedar	रु. 9300-34800/-ग्रेड वेतन रु. 4400	1
4.	Interoritor	रु. 5200-20200/-ग्रेड वेतन रु. 2400	1
5.	Clerk Typist	रु. 5200-20200/-ग्रेड वेतन रु. 1900	2
6.	Hawaladar	रु. 4400-7440/-+ ग्रेड वेतन रु. 1600	1
7.	Peon	रु. 4400-7440/-+ ग्रेड वेतन रु. 1300	1
एकूण			8

मुंबई येथील विशेष न्यायालयाकरिता आवश्यक ८ पदे खालील प्रमाणे आहेत.

अ. क्र.	पदनाम	वेतनश्रेणी	पदसंख्या
१.	न्यायाधीश, नगर दिवाणी व सत्र न्यायालय	रु. 51550-1230-58930-1380-63070	1
२.	लघुलेखक (उच्च श्रेणी)	रु. 9300-34800/-+ग्रेड वेतन रु. 4600	1
३.	अधिक्षक / शिरस्तेदार	रु. 9300-34800/-+ग्रेड वेतन रु. 4400	1
४.	दुभाषी	रु. 5200-20200/-+ग्रेड वेतन रु. 4200	1
५.	लिपिक-टंकलेखक	रु. 5200-20200/-+ग्रेड वेतन रु. 1900	2
६.	हवालदार	रु. 4400-7440/-+ग्रेड वेतन रु. 1600	1
७.	शिपाई	रु. 4400-7440/-+ग्रेड वेतन रु. 1300	1
एकूण			8

तक्ता -५-चालू
TABLE-V-Contd.

1	2	3	4	5
4. City Civil And Session Court, Mumbai		2018-19	2019-20	नगर दिवाणी व सत्र न्यायालय, मुंबई
Principal Judge City civil Court Mumbai...57700-1230-58930-1380-67210-1540-70290		2	2	प्रमुख न्यायाधीश, मुंबई नगर दिवाणी न्यायालय, मुंबई
Add. Principal Judge, Mumbai ... (1)	-----	2	2	अपर प्रमुख न्यायाधीश, मुंबई नगर दिवाणी न्यायालय व सत्र न्यायाधीश, बृहन्मुंबई.
City civil Court and Session Judge Gr. Mumbai ... (2)	-----	--	-	...
Judge and Additional Session Judge...51550-1230-58930-1380-63070		74	74	मुंबई नगर दिवाणी न्यायालयातील न्यायाधीश व अपर सत्र न्यायाधीश बृहन्मुंबई.
Registrar (C) ... S-23 (67700-208700)		1	1	प्रबंधक, नगर दिवाणी न्यायालय, मुंबई
Add. Registrar ... S-23 (67700-208700)		3	3	अपर प्रबंधक, नगर दिवाणी व सत्र प्रबंधक (सत्र) नगर दिवाणी व सत्र न्यायालय, मुंबई
Registrar (S) ... S-23 (67700-208700)		2	2	अपर प्रबंधक (सत्र) नगर दिवाणी न्यायालय, मुंबई.
Add. Registrar (S) ... S-23 (67700-208700)		2	2	उप प्रबंधक नगर दिवाणी न्यायालय, मुंबई.
Deputy Registrar (S) ... S-16 (44900-142400)		7	7	निवड श्रेणी लघुलेखक
Stenographer (S. G.) .. S-17 (47600-151100)		18	18	लघुलेखक (उच्च श्रेणी)
Stenographer H. G.) ... S-17 (47600-151100)		66	66	लेखा अधिकारी
Account Officer ... S-16 (44900-142400)		1	1	सहाय्यक प्रबंधक
Asst. Registrar ... S-14 (38800-122800)		17	17	
Chief Superintendent ... S-14 (38800-122800)		1	1	मुख्य अधिक्षक
Superintendent ... S-14 (38600-122800)		45	45	अधिक्षक
Shiristedar ... S-14 (38600-122800)		73	73	शिरस्तेदार
Stenographer (L. G.) ... S-14 (38600-122800)		5	5	लघुलेखक (निम्न श्रेणी)
Nazar ... S-14 (38600-122800)		1	1	नाझर
Interpreter ... S-10 (29200-92300)		71	71	दुभाषी
Librarian ... S-10 (29200-92300)		2	2	ग्रंथपाल
Assistant Superintendent ... S-08 (25500-81100)		42	42	सहाय्यक अधिक्षक
Muddemal Clerk ... S-08 (25500-81100)		1	1	मुद्देमाल लिपीक
Telephone Operator ... S-07 (21700-69100)		4	4	दुरुध्वनी चालक
Clerk-cum- Typist ... S-6 (19900-63200)		392	392	लिपीक-नि-टंकलेखक
Section Writer ... S-6 (19900-63200)		13	13	लेखनिक
Head Typist ... S-6 (19900-63200)		2	2	मुख्य टंकलेखक
Court Keeper ... S-6 (19900-63200)		2	2	न्यायालय रक्षक
Fire Watcher ... S-6 (19900-63200)		1	1	फायर वॉचर
Driver ... S-6 (19900-63200)		21	21	वाहन चालक
Book Binder ... S-5 (18000-56900)		1	1	पुस्तक बांधणीकार
Zerox Operator ... S-3 (16600-52400)		9	9	झेरोक्स चालक
Roneo Operator ... S-3 (16600-52400)		1	1	रोनिओ चालक
Havaladar ... S-3 (16600-52400)		58	58	हवालदार
Filer ... S-3 (16600-52400)		2	2	फाईलकरी
Naik ... S-3 (16600-52400)		7	7	नाईक
Liftman ... S-3 (16600-52400)		13	13	उदवाहक
Pump Attendent ... S-3 (16600-52400)		1	1	पंप परिचर
Darwan ... S-3 (16600-52400)		2	2	दारवान
Asst. Darwan ... S-3 (16600-52400)		1	1	सहाय्यक दारवान
Mukadam ... S-3 (16600-52400)		1	1	मुकादम
Head Hamal... S-3 (16600-52400)		1	1	मुख्य हमाल
Head Sweeper ... S-3 (16600-52400)		1	1	मुख्य सफाईगार
Peon ... S-1 (15000-47600)		116	116	शिपाई
Hamal ... S-1 (15000-47600)		53	53	हमाल
Sweeper ... S-1 (15000-47600)		16	16	सफाईगार
Female Sweeper ... S-1 (15000-47600)		1	1	महिला सफाईगार
Watchman ... S-1 (15000-47600)		3	3	रखवालदार
Total		1162	1162	एकूण

**Family Court, Mumbai, Pune,
Nagpur, Aurangabad, Akola,
Amaravati, Nashik, Thane, Solapur, Kolhapur and Nanded**

कौटुंबिक न्यायालय, मुंबई, पुणे,
नागपूर, औरंगाबाद, अकोला, अमरावती,
नाशिक, ठाणे, सोलापूर कोल्हापूर व नांदेड.

Designation	Scale of pay /वैतनश्रेणी	No of post 2018-19	पदसंख्या 2019-20	कौटुंबिक न्यायालये
Principal Judge	... 57700-1230-58930-1380-67210-1540-70290	11	11	प्रमुख न्यायाधीश
Judge	... 51550-1230-58930-1380-63070	14	14	न्यायाधीश
Marriage Counsellor	... 15600-39100+G.P.5400	43	43	विवाह समुपदेशी
Registrar	... 9300+34800+G.P.4400	11	11	प्रबंधक
Dy. Registrar	... 9300+34800+G.P.4300	4	4	उपप्रबंधक
Superintendent	... 9300-34800+G.P.4300	20	20	अधिक्षक
Assistant Superintendent	... 9300-34800+G.P.4200	7	7	सहाय्यक अधिक्षक
Stenographer (H. G.)	... 9300+34800+G.P.4400	25	25	लघुलेखक (उच्च श्रेणी)
Stenographer (L. G.)	... 9300+34800+G.P.4300	19	19	लघुलेखक (निम्न श्रेणी)
Cashier	... 9300+34800+G.P.4200	1	1	रोखपाल
Shiristedar	... 9300+34800+G.P.4300	8	8	शिरस्तेदार
Interpreter	... 5200-20200+G.P.2800	7	7	दुभाषी
Assistant Cashier	... 5200-20200+G.P.2400	1	1	सहाय्यक रोखपाल
Asstt. Shiristedar	... 5200-20200+G.P.2400	18	18	सहाय्यक शिरस्तेदार
Deposition Writer	... 5200-20200+G.P.1900	16	16	डिपॉझिशन लेखनिक
Senior Clerk	... 5200-20200+G.P.2400	7	7	वरिष्ठ लिपीक
Junior Clerk	... 5200-20200+G.P.1900	92	92	कनिष्ठ लिपीक
Driver	... 5200-20200+G.P.1900	13	13	वाहन चालक
Bailiff	... 4440-7440+G.P.1300	20	20	बेलीफ
Havaldar	... 4440-7440+G.P.1600	16	16	हवालदार
Liftman	... 4440-7440+G.P.1600	3	3	उदवाहक
Peon	... 4440-7440+G.P.1300	68	68	शिपाई
Peon/Watchman	... 4440-7440+G.P.1300	25	25	शिपाई/पहारेकरी
Watchman	... 4440-7440+G.P.1300	16	16	पहारेकरी
Sweeper	... 4440-7440+G.P.1300	16	16	सफाईगार
Total	...	481	481	एकूण
Judicial Officers' Training Institute, Nagpur				न्यायिक अधिकारी प्रशिक्षण संस्था, नागपूर.
Director	... 57700-1230-58930-13867210-1540-70290	1	1	... संचालक
Joint Director	... 51550-1230-58930-1380-63070	2	2	... सह-संचालक
Total	...	3	3	एकूण
Grand Total	...	494	494	एकूण

**The Maharashtra Judicial Academy
and Indian Mediation Centre and
Training Institute at Uttan, Dist. Thane.**

महाराष्ट्र न्यायीक अकादमी व भारतीय
मध्यस्थी केंद्र आणि प्रशिक्षण संस्था,
उत्तन, जिल्हा ठाणे.

Designation	Scale of pay /वेतनश्रेणी	No of post 2018-19	पदसंख्या 2019-20	पदनाम
Director	...	1	1	संचालक
Joint Director	57700-70290	2	2	सह संचालक
Additional Director	51550-1230-58930-1380-63070	3	3	अतिरिक्त संचालक
Administrative Officer	39530-54010	1	1	प्रशासकीय अधिकारी
Assistant Director	27700-44770	1	1	सहाय्यक संचालक
Personel Secretary to Director (Selection Grade Steno)	Levd S-16 (44900-142400)	1	1	संचालकांचे स्वीय सचिव (निवड श्रेणी लघुलेखक)
IT Project Manager	Levd S-23 (67700-2087700)	1	1	आय.टी.प्रकल्प व्यवस्थापक
Desk Officer	Levd S-15 (41800-132300)	1	1	कक्ष अधिकारी
Account Officer	Levd S-15 (41800-132300)	1	1	लेखा अधिकारी
Librarian	Levd S-10 (29200-92300)	1	1	मुख्य ग्रंथपाल
Stenografer (Lower Grade) ..	Levd S-14 (38600-122800)	4	4	सहाय्यक ग्रंथपाल
Assistant Librarian	Levd S-10 (29200-92300)	1	1	निम्नश्रेणी लघुलेखक
Assistant	Levd S-14 (38600-122800)	3	3	सहाय्यक
Clerk-cum-Typist	Levd S-6 (19900-63200)	8	8	लिपीक टंकलेखक
Driver	Levd S-6 (19900-63200)	4	4	वाहन चालक
Peon	Levd S-01 (1600-47600)	14	14	शिपाई
Book Binder	Nil	--	--	पुस्तक बांधणीकार
Cook	Nil	--	--	खानसामा वर्ग
Cooker	Nil	--	--	स्वयंपाकी
Watchman	Nil	--	--	पहारेकरी
Sweeper	Nil	--	--	सफाईगार
Mali	Nil	--	--	माळी
Total ...		47	47	एकूण

४. केंद्रीय गुन्हे अन्वेषण (सी.बी.आय.) विशेष न्यायालये

मा. पंतप्रधान यांनी सूचित केल्यानुसार राज्यामध्ये केंद्रीय गुन्हे अन्वेषण (सी.बी.आय.) यांनी दाखल केलेली प्रकरणे चालविण्यासाठी मुंबई येथे ७, नागपूर ३, अमरावती व पुणे येथे प्रत्येकी १ याप्रमाणे एकूण १२ विशेष न्यायालये दिनांक २२ ऑक्टोबर, २००७, १६ नोव्हेंबर, २०१० व २ मे, २०१३ पासून स्थापन करण्यात आली आहेत.

As Proposed by the Hon'ble Prime Minister Government of Maharashtra has established 6 New C.B.I. Special Courts including 7 at Mumbai, 3 at Nagpur and one each at Pune & Amravati from 22-10-2007, 16th November, 2010 & 2nd May, 2013

Central Bureau of Investigation

केंद्रीय गुन्हे अन्वेषण (सी.बी.आय.)

(C.B.I.) Special Courts

विशेष न्यायालये

Designation	Scale of pay /वेतनश्रेणी	No of post 2016-17	पदसंख्या 2017-18	पदनाम
Judge	51550-1230-58930-1380-63070	12	12	न्यायाधीश
Stenografer (Higher Grade)	9300-34800+G.P.4400	12	12	लघुलेखक (उच्च श्रेणी)
Shirstedhar	9300-34800+G.P.4300	12	12	शिरस्तेदार
Clerk-Typist	5200-20200+G.P.1900	12	12	लिपीक - टंकलेखक
Peon	4440-7440+G.P.1300	12	12	शिपाई
Total	...	60	60	एकूण

५. ग्राम न्यायालय

ग्राम न्यायालय कायदा, २००८ मधील तरतुदीश अनुलक्षण राज्यात तळगाळातील जनतेसाठी ग्रामन्यायालयाची स्थापना करण्यात येत आहे. राज्यातील कोणीही व्यक्ती सामाजिक, आर्थिक वा इतर कोणत्याही असमर्थतेमुळे न्यायापासून वंचित राहू नये या हेतूने तळगाळातील जनतेसाठी “न्याय त्यांच्या दारी ” या संकल्पनेतून ग्रामन्यायालयांची स्थापना करणात येत आहे. ग्राम न्यायालय कायदा २००८ जम्मू- काश्मिर, नागालँड, अरुणाचल प्रदेश, सिक्कीम व आदिवासी क्षेत्रे वगळता, संपूर्ण भारतासाठी लागू आहे.

२. उच्च न्यायालयाशी विचारविनिमय केल्यानंतर सध्या अस्तित्वात असलेल्या इतर कोणत्याही न्यायालयांव्यतिरिक्त एक किंवा अनेक ग्राम न्यायालये प्रत्येक पंचायत समिती/गट स्तरावर, किंवा सामुदायिक पंचायत समिती/गट स्तरावर किंवा ज्या राज्यांमध्ये पंचायत समिती/गट स्तर नाही अशा राज्यांमध्ये ग्राम न्यायालयांची स्थापना करण्यात येत आहे. उच्च न्यायालयाच्या शिफारशीनुसार ग्राम न्यायालयाच्या कार्यक्षेत्रात बदल करण्यात येतात.

३. महाराष्ट्र राज्यात एकूण २५ ग्राम न्यायालये स्थापन करण्यात आली आहेत. त्यांचा तपशील खालीलप्रमाणे आहे.

अ. क्र.	ग्राम न्यायालयाचे ठिकाण	ग्राम न्यायालयाची स्थापना केल्याचा दिनांक
१.	साक्री, जिल्हा धुळे	०२.१०.२००९
२.	खरवली, महाड, जिल्हा रायगड	०२.१०.२००९
३.	कोरपना, जिल्हा चंद्रपुर	०२.१०.२००९
४.	सेवाग्राम, जिल्हा वर्धा	०२.१०.२००९
५.	लोणी काळभोर, हवेली, जिल्हा पुणे	०२.१०.२००९
६.	जव्हार, जिल्हा पालघर	०२.१०.२००९
७.	पारनेर, जिल्हा अहमदनगर	०२.१०.२००९
८.	पाली, जिल्हा रत्नागिरी	०२.१०.२००९
९.	कासारखेडा, जिल्हा नांदेड	०२.१०.२००९
१०.	बोदवड, जिल्हा जळगाव	२२.०१.२०१३
११.	कोरची, जिल्हा गडचिरोली	१७.११.२०१३
१२.	मुलचेरा, जिल्हा गडचिरोली	११.०१.२०१४
१३.	वैभववाडी, जिल्हा सिंधुदूर्ग	२५.०१.२०१४
१४.	गोरेगाव, जिल्हा गोंदिया	०२.०२.२०१४
१५.	शिरूर अनंतपाळ, जिल्हा लातूर	२२.०२.२०१४
१६.	जळकोट, जिल्हा लातूर	२२.०२.२०१४
१७.	तळा, जिल्हा रायगड	२२.०२.२०१४
१८.	मंडणगड, जिल्हा रत्नागिरी	०२.०३.२०१४
१९.	सालेकसा, जिल्हा गोंदिया	२८.०६.२०१४
२०.	मुळशी माले, जिल्हा पुणे	२३.०८.२०१४
२१.	अलिपूर, जिल्हा वर्धा	०२.१०.२०१४

अ. क्र.	ग्राम न्यायालयाचे ठिकाण	ग्राम न्यायालयाची स्थापना केल्याचा दिनांक
२२.	देवळा, जिल्हा नाशिक	२२.११.२०१५
२३.	पोलादपूर, जिल्हा रायगड	१७.०१.२०१६
२४.	त्र्यंबकेश्वर, जिल्हा नाशिक	०६.०३.२०१६
२५.	देवळी, जिल्हा वर्धा	१०.०८.२०१९

४. कोरपना, जिल्हा चंद्रपुर व बोधवड, जिल्हा जळगाव येथे नियमित प्रथम वर्ग न्यायदंडाधिकारी न्यायालये कार्यरत झाल्याने तेथील ग्राम न्यायालये बंद करण्यात आली आहेत. मा. उच्च न्यायालयाच्या शिफारशीनुसार राज्यात अन्य ठिकाणी ग्राम न्यायालय स्थापन करण्याची बाब विचाराधीन आहे.

५. उच्च न्यायालयाशी विचारविनिमय करून प्रत्येक ग्राम न्यायालयाकरीता एक न्यायाधिकारी, यांची नियुक्ती करण्यात येते. न्यायाधिकारी हे पद न्यायिक सेवेतील अधिकाऱ्यांमधून घेण्यात येत असून त्याचा दर्जा न्यायदंडाधिकारी (प्रथम वर्ग) असा आहे. न्यायाधिकारी यांनी त्यांच्या अधिकार क्षेत्रात येत असलेल्या खेडेगावांना ठराविक कालावधीने भेट द्यावयाची आहे. मुख्यालयाबाहेर जर फिरते ग्रामन्यायालय स्थापन करावयाचे असेल तर सदर न्यायालय कधी व कोठे भरविण्यात येणार आहे याला व्यापक प्रसिध्दी देण्यात येते.

६. ग्राम न्यायालय कायदा, २००८ मध्ये तरतुद केल्यानुसार व प्रदत्त मर्यादेपर्यंत ही न्यायालये फौजदारी प्रक्रिया संहिता, १९०८ किंवा त्यावेळी अस्तित्वात असलेल्या इतर कायदांअंतर्गत दिवाणी व फौजदारी प्रकरणे हाताळू शकतात. फौजदारी प्रक्रिया संहिता, १९७३ किंवा त्यावेळी अस्तित्वात असलेला इतर कोणताही कायदा यामधील तरतुदीशिवाय एखाद्या तक्रारीवरून किंवा पोलीस अहवालावरून ग्राम न्यायालयामार्फत एखाद्या गुन्हाची प्रकरणे दाखल करून घेता येतात.

७. ग्राम न्यायालये त्यांच्या न्यायनिवाडयाची प्रत दोन्ही बाजूंच्या पक्षकारांना विनाविलंब व विनामूल्य देतात.

८. एखाद्या खटल्याचे कामकाज चालविताना जेव्हा ग्राम न्यायालयाच्या असे निदर्शनास येईल की, सदर प्रकरणात समेटाशी पुरेशी शक्यता आहे, तेव्हा हा समेट घडवून आणण्यासाठी जेवढा कालावधी लागेल तेवढ्या कालावधीसाठी त्या प्रकरणाच्या कामकाजास स्थगिती देण्यात येईल, कलम २६ मधील नमुद केलेल्या उद्दीष्टांच्या पूर्ततेसाठी जिल्हा न्यायालय संबंधित जिल्हा न्यायाधिकाऱ्यांच्या सहमतीने ग्रामस्तरावरील समाज सेवकांच्या नावांचा समावेश असलेले एक मंडळ तयार करेल. या समाजसेवकांमध्ये समेटकर्ता म्हणून आवश्यक असणारी अर्हता व अनुभव उच्च न्यायालयाने निर्धारित केल्याप्रमाणे असणार आहे.

९. ग्राम न्यायालयापुढील न्यायालयीन कामकाज आणि त्यांचे न्यायनिवाडे शक्यतो इंग्रजीऐवजी संबंधित राज्याच्या अधिकृत भाषेत असणे आवश्यक आहे.

१०. आपली कार्ये-कर्तव्ये पार पाडत असताना जेव्हा ग्राम न्यायालय एखाद्या महसूल अधिकाऱ्याला किंवा शासकीय कर्मचाऱ्याला काही निदेश देतील तेव्हा त्या निदेशांचे पालन करणे संबंधितांना बंधनकारक असणार आहे.

११. ग्राम न्यायालयाच्या प्रत्येक न्यायालयाच्या स्थापनेमध्ये येणारा अनावर्ती खर्च पूर्णतः रुपये १८ लक्ष इतक्या कमाल मर्यादेपर्यंत केंद्र शासन करणार आहे. तर आवर्ती खर्चाबाबत केंद्र शासन प्रत्येक न्यायालयासाठी पहिल्या ३ वर्षासाठी ५० टक्के खर्च करणार असून रुपये ३.२ लक्ष इतक्या कमाल मर्यादेपर्यंत अनुदान उपलब्ध करून देणार आहे.

१२. केंद्र शासन आवर्ती खर्चासाठीचे केंद्रीय अर्थसहाय्य रुपये १८ लक्ष पैकी ७० टक्के अनुदान पहिल्या टप्प्यात वितरीत करणार आहे. उर्वरीत ३० टक्के केंद्रीय अर्थसहाय्य हे उपयोगिता प्रमाणपत्रे सादर केल्यानंतर वितरीत करण्यात येईल.

१३. प्रत्येक ग्राम न्यायालयासाठी मंजूर करण्यात आलेला अधिकारी / कर्मचारीवृंद व पदांची वेतनश्रेणी खालीलप्रमाणे आहे.

अ.क्र.	पदनाम	पदसंख्या	वेतनश्रेणी
१.	दिवाणी न्यायाधिश (कनिष्ठ स्तर) आणि प्रथम वर्ग न्यायदंडाधिकारी	१	२७,७००-७७०-३३,०९०-९२०- ४०,४५०-१०८०-४४,७७०
२.	लघुलेखक	१	९,३००-३४,८००
३.	वरिष्ठ लिपिक	१	५,२००-२०,२००
४.	कनिष्ठ लिपिक	१	५,२००-२०,२००
५.	वेलिफ कम शिपाई	१	५,२००-२०,२००
एकूण		५	

१४. या व्यतिरिक्त मागणीनुसार प्रत्येक ग्राम न्यायालयासाठी वाहनचालकांची काल्पनिक पदे निर्माण करण्यात येत आहेत. सद्यःस्थितीत कोरची, जिल्हा गडचिरोली व मुलचेरा, जिल्हा गडचिरोली या दोन ग्राम न्यायालयांसाठी वाहनचालकांची एकूण दोन पदे निर्माण करण्यात आली आहेत.

१५. मागणी क्रमांक जे-१, २०१४ न्यायदान २४ (दत्तमत) १०५ दिवाणी व सत्र न्यायालय (०२) जिल्हा व सत्र न्यायाधिश, (०२) (०२) ग्राम न्यायालय अधिनियम २००८ अन्वये ग्राम न्यायालयाची स्थापना (२०१४ ०४७७) या उद्दीष्टामधून ग्राम न्यायालयासाठी अनुदान देण्यात येते.

१६. २५ ग्राम न्यायालयांसाठी वर्ष २०२०-२१ रुपये (रुपये हजारत) इतके अनुदान मंजूर करण्यात आले आहे.

६. लघुवाद न्यायालय

प्रस्तावना :

(१) लघुवाद न्यायालय मुंबई -इलाखा शहर लघुवाद न्यायालये अधिनियम, १८८२ अंतर्गत लघुवाद न्यायालयाची स्थापना झाली आहे. सदर न्यायालयातील कामकाज इलाखा शहर, लघुवाद न्यायालये अधिनियम १८८२, दिवाणी संहिता, १९८६ आणि दिवाणी प्रक्रिया संहिता १९०८ च्या तरतुदीनुसार चालते.

(२) लघुवाद न्यायालय, मुंबई, या न्यायालयाच्या आस्थापनेवर न्यायाधीशांची एकूण मंजूर पदे ४४ आहेत. त्यामध्ये १ मुख्य न्यायाधीश, १० अप्पर मुख्य न्यायाधीश व ३३ न्यायाधीशांचा समावेश आहे. दि. १ डिसेंबर २०१८ रोजी कार्यरत न्यायाधीशांची संख्या ४१ असून त्यामध्ये १, मुख्य न्यायाधीश १० अप्पर मुख्य न्यायाधीश व ३० न्यायाधीशांचा समावेश आहे.

(३) मुख्य न्यायाधीश हे या न्यायालयाचे विभाग प्रमुख आहेत. इलाखा शहर लघुवाद न्यायालये अधिनियम, १८८२ अंतर्गत कलम १३ च्या तरतुदीनुसार प्रबंधक हे लघुवाद न्यायालयाचे मुख्य प्रशासकीय अधिकारी आहेत. त्याव्यतिरिक्त, या न्यायालयाच्या आस्थापनेवर ४ अप्पर प्रबंधकांची पदे कार्यरत आहेत. प्रबंधक आणि अप्पर प्रबंधक हे या न्यायालयाची प्रशासकीय बाजू सांभाळतात. प्रबंधक यांना इलाखा शहर लघुवाद न्यायालय अधिनियम, १८८२ च्या अंतर्गत कलम १३(१)(aa) च्या तरतुदीनुसार प्रतिवादीने कैफियत सादर न केलेले व अंतरिम अर्ज चालविण्याचे अधिकार आहेत. त्याचप्रमाणे, प्रबंधक सदर अधिनियमाच्या कलम १४, ३३, ३४, ३५, ५३ आणि ६१ च्या तरतुदीनुसार न्यायाधीशांप्रमाणे न्यायिक काम करतो. तसेच, भाडे नियंत्रण कायदांतर्गत दाखल झालेल्या दाव्यांमध्ये प्रतिवादी लिखित जबाब/कैफियत सादर करेपर्यंत कार्यवाही करण्याचे अधिकार प्रबंधक यांना आहेत.

मुख्य न्यायाधीश, लघुवाद न्यायालय, मुंबई हे या आस्थापनेचे नियंत्रण अधिकारी आहेत तर प्रबंधक हे आहरण व संवितरण अधिकारी आहेत.

प्रबंधक व अतिरिक्त मुख्य न्यायाधीश, लघुवाद न्यायालय, मुंबई हे मा. उच्च न्यायालयाने माहितीचा अधिकार, २००५ च्या अंतर्गत तयार केलेल्या जिल्हा न्यायालय माहिती अधिकार (सुधारित नियम), २००९ च्या तरतुदीनुसार अनुक्रमे जनमाहिती अधिकारी व पहिले अपिलीय अधिकारी आहेत.

(४) मुंबई येथील लघुवाद न्यायालयातील न्यायाधीशांचे अधिकार इलाखा शहर लघुवाद न्यायालये अधिनियम १८८२ च्या कलम १९ अन्वये निश्चित केलेले अपवाद अधीन न्यायाधीशांना रक्कम रुपये १०,००० पेक्षा जास्त दावा नसलेल्या आर्थिक दाव्यांची सुनावणी करून निकालात काढण्याचे अधिकार आहेत. सदर रु. १०,००० च्या आर्थिक अधिकारीतेत वाढ करून महाराष्ट्र शासनाने ती महाराष्ट्र कायदा क्र. १५/१९८७ द्वारे दि. ७ मे १९८७ च्या महाराष्ट्र शासन राजपत्रामध्ये प्रसिध्द करून ती रुपये २५,००० एवढी केलेली आहे. परंतु त्याची प्रत्यक्ष अंमलबजावणी झालेली नाही. त्याचप्रमाणे अधिनियमाच्या कलम ४१ अन्वये दाव्यात सुनावणी करून निकाली काढण्याचे अधिकार आहेत. अधिनियम कलम ३८ अन्वये पूर्ण न्यायालय अर्जावरील सुनावणी या न्यायालयाच्या दोन न्यायाधीश असलेल्या खंडपीठाद्वारे केली जाते. इलाखा शहर लघुवाद न्यायालये १८८२ च्या कलम ४२ अंतर्गत द्विसदस्यीय खंडपीठ अपिल आणि पुनरीक्षण प्रकरणांच्या सुद्धा सुनावणी करतात.

(५) लघुवाद न्यायालय, मुंबईला मुंबई भाडे, हॉटेल आणि निवासगृहे दर नियंत्रण अधिनियम, १९४७ च्या कलम २८ अन्वये अनन्य अधिकारिता आहे आणि म्हणून या अधिनियमांतर्गत बृहन्मुंबईतील सर्व दाव्यांची सुनावणी सदर न्यायालय करते. मुंबई भाडे अधिनियम १९४७ अंतर्गत न्यायाधीशाने

दिलेल्या निर्णयावरील अपिल /पुनरिक्षण मधील सुनावणी “मुंबई भाडे, हॉटेल आणि निवासगृह दर नियंत्रण अधिनियम १९४७” च्या कलम २९ अन्वये दोन सदस्यीय खंडपीठाद्वारे केली जाते. प्रमाणभूत भाडे निश्चितीकरीता कलम ११ अन्वये सर्व अर्जावरील सुनावणी मुंबई येथील लघुवाद न्यायालय करते आणि अत्यावश्यक सेवा किंवा पुरवठा पुनःस्थापना पूर्ववत करण्याकरीता कलम २४ अंतर्गत सर्व अर्जावरील सुनावणी सदर न्यायालय करते. या न्यायालयास महाराष्ट्र भाडे नियंत्रण अधिनियम १९९९, ३१ मार्च २००० पासून अंमलात आला आहे, त्या अंतर्गत सुद्धा अनन्य अधिकारिता आहे.

(६) (अ) मुंबई महानगरपालिका अधिनियम १८८८ कलम २१७,२१८(ए), २१८,बी २१८सी आणि ३९४ (५) अंतर्गत अपिले व कार्यवाहीत सुनावणी मुख्य न्यायाधीश किंवा कोणत्याही अतिरिक्त मुख्य न्यायाधीशांद्वारे केली जाते. तसेच कलम ५०३, ५०४ अ ५०७ अंतर्गत अर्जावरील सुनावणी मुख्य न्यायाधीश किंवा कोणत्याही अतिरिक्त मुख्य न्यायाधीश मार्फत केली जाते कलम ३२ अंतर्गत निवडणूक याचिका मुख्य न्यायाधीश किंवा कोणत्याही अतिरिक्त मुख्य न्यायाधीशांमार्फत निकाली काढली जाते.

महाराष्ट्र शासनाने अधिनियम, विधी व न्याय विभाग क्र. एससीसी-२९६४/२१७५-एच, दिनांक ३ जानेवारी १९६८ नुसार अतिरिक्त मुख्य न्यायाधीशास मुख्य न्यायाधीशाचे अधिकार व जबाबदाऱ्या दिलेल्या आहेत.

६ (ब) मुख्य न्यायाधीशांना फौजदारी कायदा (सुधारणा) वटहुकूम १९४४ च्या कलम ३ सह कलम ४ अन्वये अर्जावर सुनावणी करून निकाली काढण्याचे अधिकार आहेत.

(७) वेतन प्रदान अधिनियम १९३६ अंतर्गत अपिलात सुनावणी या न्यायालयाच्या एक न्यायाधीशामार्फत केली जाते.

(८) मुंबई येथील लघुवाद न्यायालय यांना खालीलबाबतीत सुद्धा अधिकारिता प्राप्त आहे.

(अ) महाराष्ट्र मालकीतत्वावरील सदनिका (प्रवर्तन, बांधक विक्री, व्यवस्थापन आणि हस्तांतर यांचे विनियमन) अधिनियम १९६३ चे कलम १२ ए.

(ब) महाराष्ट्र कर्ज निवारण अधिनियम १९७५ चे कलम २३.

(क) नियंत्रकाने पारित केलेल्या आदेशावरून, मुंबई भाडे हॉटेल आणि निवासगृह दर नियंत्रण अधिनियम १९४८ च्या कलम ४२ अन्वये दाखल अपिलात सुनावणी.

(ड) या न्यायालयाच्या न्यायाधीशांना विस्थापीत व्यक्ती अधिनियम, १९५४ अंतर्गत अर्जावरील सुनावणी करण्याचे देखील अधिकार आहेत.

९. मुख्यालय व उपशाखा :

अ) मुख्यालय - लघुवाद न्यायालय, धोबी तलाव, लोकमान्य टिळक मार्ग, मुंबई - ४०० ००२ येथे असून त्यांचे प्रादेशिक अधिकार क्षेत्र कुलाबा ते मुलुंड मध्य रेल्वे लाईन उपनगर आणि मानखुंद हार्बर रेल्वे लाईन उपनगर आणि माहिम पश्चिम रेल्वे लाईन उपनगर पर्यंत आहे. मुख्यालयात एकूण ३१ न्यायालये असून त्यापैकी २ न्यायिक अधिकाऱ्यांचे मिळून ५ पुनर्विचार न्यायालये (Appellate Benches) २६ सुनावणी न्यायालये (Trial Court) असून त्यामध्ये प्रबंधकांच्या न्यायालयाचा समावेश आहे. दोन न्यायिक अधिकाऱ्यांचे मिळून न्यायालय क्र. २ हे विशेष पुनर्विचार न्यायालय असून तेथे खरीखुरी प्रामाणिक गरजेचे (Bonafide Requirement) दावे चालतात.

न्यायालय क्र. १० व १६ हि विशेष न्यायालये असून तेथे खरीखुरी प्रामाणिक गरजेचे (Bonafide Requirement) दावे चालतात. न्यायालय क्र. ११ व १२ ही विशेष न्यायालय असून तेथे प्रमाणित भाडे निश्चित करण्याबाबतचे दावे चालतात व त्या न्यायालयांना "प्रमाणित भाडे न्यायालय" असे संबोधिले जाते. न्यायालय क्र. १८ व ३० ही विशेष न्यायालये असून तेथे बृहन्मुंबई महानगरपालिका कायदा, १८८८ च्या तरतुदीनुसार दावे चालतात सध्या न्यायालय क्र. ३० हे तात्पुरत्या स्वरूपात रिक्त आहे व ह्या न्यायालयांना "बी.एम.सी. न्यायालय" असे संबोधिले जाते. न्यायालय क्र. १९ व २३ ही विशेष न्यायालये असून तेथे इलाखा शहर, लघुवाद न्यायालय कायदा, १८८२ च्या अंतर्गत कलम ४१ च्या तरतुदीनुसार टीई आणि टीईआर दावे चालतात व ज्या दाव्यातील जागांना भाडे नियंत्रण कायद्यांमध्ये संरक्षण नाही व त्यांना "विशेष न्यायालय" असे संबोधिले जाते. न्यायालय क्र. २१ हे विशेष न्यायालय असून तेथे पैसेविषयक संक्षिप्त व नियमित (Summary and Regular Suits) दावे चालतात. न्यायालय क्रमांक २४, मध्ये मुंबई पोर्ट ट्रस्टने दाखल केलेले व त्याच्या विरोधात दाखल केलेले दावे चालतात व त्याला "बीपीटी न्यायालय" असे संबोधले जाते. सध्या बी.एम.सी. न्यायालय क्र. ३० रिक्त आहे.

ब) उपशाखा – वांद्रे शाखा ही भास्कर बिल्डींग, अनंत काणेकर मार्ग, मुंबई - ४०००५१ येथे स्थित आहे. भास्कर बिल्डींग मधील ३ ते ८ मजले सदर न्यायालयाच्या अधिपत्याखाली आहेत. बांद्रा मुंबई येथील लघुवाद न्यायालयाची शाखा दिनांक ६ ऑगस्ट, १९९० पासून सुरु करण्यात आली असून त्यांचे प्रादेशिक अधिकार क्षेत्र माहिम ते दहिसर पश्चिम रेल्वे लाईन उपनगर पर्यंत आहे.

वांद्रे शाखा येथे ११ न्यायालये कार्यरत असून त्यातील १ पुर्नविचार न्यायालये (Appellate Benches), १० सुनावणी न्यायालये (Trial Court) व त्यामध्ये प्रबंधकांच्या न्यायालयाचा समावेश आहे. न्यायालय क्र. ३२ येथे खरीखुरी प्रामाणिक गरजेचे (Bonafide Requirement) दावे चालतात. त्याचप्रमाणे तेथे इलाखा शहर, लघुवाद न्यायालय कायदा, १८८२ च्या अंतर्गत कलम ४१ च्या तरतुदीनुसार टीई आणि टीईआर दावे चालतात व ज्या दाव्यातील जागांना भाडे नियंत्रण कायद्यांमध्ये संरक्षण नाही व त्यांना "विशेष न्यायालय" असे संबोधिले जाते. सध्या न्यायालय क्र. ३९ रिक्त आहे.

1	2	3	4	5
	प्रत्यक्ष रकमा २०१८-२०१९ Actuals 2018-2019	अर्थसंकल्प २०१९-२०२० Budget Estimates 2019-2020	सुधारलेले अंदाज २०१९-२०२० Revised Estimates 2019-2020	अर्थसंकल्प २०२०-२०२१ Budget Estimates 2020-2021
(अ) कार्याचे वर्गीकरण- १०६-लघुवाद न्यायालये				
एकूण (अ)	--	--	--	--
(ब) उच्चिष्ठ्यार वर्गीकरण- (१०६)(एक)इलाखा शहर न्यायालये (२०१४ ०२१६)				
वेतन	381424	509743	509743	536360
अतिकालीक भत्ता	198	764	459	787
दुरुध्वनी वीज व पाणी शुल्क	4727	6664	5620	6664
प्रवास खर्च	719	1218	1218	1340
कार्यालयीन खर्च	11442	42003	251080	45573
भाडे पट्टी व कर	99	120	120	120
पेट्रोल, तेल व वगण	0	0	0	0
संगणक खर्च	584	1124	1124	1191
लहान बांधकामे	33381	1	29454	1
एकूण (एक)	432574	561637	572918	592036
(१०६) (२) लघुवाद न्यायालये (२०१४ ०२२५)				
वेतन	81772	129000	106499	141900
मजुरी	0	0	0	0
अतिकालीक भत्ता	10	39	23	40
टेलीफोन चार्जेस	101	321	192	301
कंत्राटी सेवा	0	1	1	1
प्रवास खर्च	200	753	451	828
कार्यालयीन खर्च	1417	1791	1274	1943
प्रदाने	0	0	0	0
संगणक	42	53	53	56
लहान बांधकामे	0	1	1	1
एकूण (दोन)	83542	131959	108494	145070
एकूण (ब)				
एकूण (एक)	--	--	--	--
(A) Activity Classification (106) Small Causes Courts Total (A)				
(B) Objectwise Classification 106 (i) Presidency Courts (20140216).				
Salaries				
... Overtime Allowances				
Telephone Expenses				
Travel Expenses				
Office Expenses				
Rent, Rates and Taxes				
Petrol, Oil and Lubricants				
Computer Charges				
Minor Works				
Total (I)				
106 (ii) Small Causes Courts (20140225).				
Salaries				
Wages				
Overtime Allowances				
Telephone Expenses				
Contractual s Services				
Travel Expenses				
Office Expenses				
Special Services				
Computer				
Minor Works				
Total (i) 15895				

तक्ता-२ (एक)
TABLE-II-(i)

खालील तक्ता लघुवाद न्यायालय, मुंबई पुणे व नागपूर यांनी त्या त्या वर्षात केलेले काम दर्शवितो. The following table indicates the work done by the Small Causes Courts, Mumbai Pune and Nagpur.

वर्ष	न्यायाधीशांची मंजूर पदे इतर काम सोपविले आहे अशा न्यायाधीशांची संख्या Sanctioned Judges No. of Judges entrusted with Strength work outside their normal dutie	नेहमीच्या कामाबाहेर सोपविले आहे अशा न्यायाधीशांची संख्या No. of Judges entrusted with court work only	फक्त न्यायालयाचे काम	कामाचे दिवस No. of working days the year	Year
1	2	3	4	5	6
2017	...	44	-	235	2017
2018	...	44	-	235	2018
2019	...	44	-	235	2019

TABLE-II

तक्ता-२

प्रकरणांचे स्वरूप	वर्षारंभी प्रलंबित असलेली प्रकरणे Cases pending at the beginning of the year			नवीन दाखल झालेली प्रकरणे Cases instituted during the year		
	2017	2018	2019	2017	2018	2019
	1	2	3	4	5	6
लघुवाद न्यायालय, मुंबई						
१. मुख्य प्रकरणे (दिवाणी) ...	24196	24580	24224	4927	4866	4518
२. किरकोळ प्रकरणे (दिवाणी) ...	4419	4603	4452	2131	1773	1996
एकूण ...	28615	29183	28676	7058	6639	6514
लघुवाद न्यायालय, पुणे						
१. मुख्य प्रकरणे (दिवाणी) ...	4927	5160	2780	875	630	515
२. किरकोळ प्रकरणे (दिवाणी) ...	1413	1458	563	385	284	515
एकूण ...	6340	6618	3343	1260	914	606
लघुवाद न्यायालय, नागपूर						
१. मुख्य प्रकरणे (दिवाणी) ...	1864	1805	1858	347+17 Rest	350Rest+ 13Rest	374+9Rest
२. किरकोळ प्रकरणे (दिवाणी)1094	1269	1314	339+1 Rest	275+2Rest	271
एकूण2958	3074	3202	686+18 Rest	625+15 Rest	645+9Rest

खालील तक्ता, लघुवाद न्यायालयांचे २०१६-२०१७, २०१७-२०१८ व २०१८-२०१९ (३१-१२-२०१८ पर्यंतच्या) वर्षाचे उत्पन्न दर्शवितो

लघुवाद न्यायालये

प्रकरणांचे स्वरूप	मुंबई Mumbai			नागपूर Nagpur		
	2017-2018	2018-2019	2019-2020	2017-2018	2018-2019	2019-2020
	1	2	3	4	5	6
१. सेवा व सेवा फी ...	16917735	10739389	13427703		0	0
२. दंड व जप्तीच्या रकमा ...	0	0	0	0	0	0
३. मुद्रांक जमा केलेली न्यायालयीन फी	2716378	2942990	2247612	81007	78513	52205
४. इतर बाबी ...	357293	399308	286375	2182905	2979513	2006196
एकूण ...	19991406	165737110	15961600	2263912	3058026	2058401

- (दोन)

--II

एकूण			वर्षात निकालात काढलेली प्रकरणे			वर्षाच्या अखेरीस प्रलंबित असलेली प्रकरणे			Nature of Cases	
Total			Cases disposed during the year			Cases pending at the end of the year				
2017	2018	2019	2017	2018	2019	2017	2018	2019		
8	9	10	11	12	13	14	15	16		
Court of Small Causes, Mumbai										
29123	29446	28742	4543	5222	4810	24580	24224	23932	...	1. Main Cases (Vivil)
6550	6376	6448	1947	1924	1991	4603	4452	4457	...	2. Miscellaneous Cases (Civil)
35673	35822	35190	6490	7146	6801	29183	28676	28389	...	Total
Court of Small Causes, Pune										
5802	5790	3295	642	1007	517	5160	4783	2778	...	1. Main Cases (Vivil)
1798	1742	654	340	301	172	1458	1441	482	...	2. Miscellaneous Cases(Civil)
7600	7532	3949	982	1308	689	6618	6224	3260	...	Total
Court of Small Causes, Nagpur										
2228	2168	2241	421+2 Tr	305+5Tr	366+3Tr	1805	1858	1872	...	1. Main Cases (Vivil)
1434	1546	--	159+6 Tr	202	359+1Tr	1269	1344	1355	...	2. Miscellaneous Cases (Civil)
3662	3714	3856	580+8 Tr	507+5Tr	625+4Tr	3074	3202	3227	...	Total

-३

--III

The following table indicates the income of the Court of Small Causes during the years 2017-2018, 2018-2019 and 2019-2020 (upto 31-12-2019).

The Court of Small Causes					
पुणे Pune			Nature of Cases		
2017-2018	2018-2019	2019-2020			
8	9	10			
0	0	0	...	1. Service and Service Fees,	
0	0	0	...	2. Fines and forfeiture.	
4586237	6109342	2593289	...	3. Court Fees collected in Stamp	
389227	64382	66980	...	4. Other Matters,	
4975464	6173724	2660269	...	Total	

तक्ता -५
TABLE-V

(IV) Personnel Summary

(चार) कर्मचारी विषयक गोषवारा

Designation	Scale of Pay / वेतनमान	पदसंख्या /No. of Posts		पदनाम
		2018-2019	2019-2020	
1	2	3	4	5
4. Small Causes Courts				
Gazetted.-				
	R s .			
Chief Judge	... (70290-1540-76450)	01	01	मुख्य न्यायाधीश
Additional Chief Judge	... (51550-1230-58930-1350-63070)	10	10	अति. मुख्य न्यायाधीश
Judge	...(39530-920-40450-1080-44090-1230-54010)	33	33	न्यायाधीश
Registrar	... S-16 (44900-142400)	01	01	प्रबंधक
Additional Registrar	... S-16 (44900-142400)	04	04	अपर प्रबंधक
Personal Assistant	... S-16 (44900-142400)	07	07	स्वीय सहायक
	Total ...	56	56	एकूण
Non-Gazetted Class III-				
Deputy Registrar	... S-14 (38600-122800)	02	02	अराजपत्रित वर्ग तीन- उप प्रबंधक
Assistant Registrar	... S-14 (38600-122800)	04	04	सहायक प्रबंधक
Accountant	... S-14 (38600-122800)	02	02	लेखापाल
Chief Judge's Judicial Clerk	... S-13 (35400-112400)	01	01	मुख्य न्यायाधीशांचा न्याय लिपीक
Chief Clerk	... S-13 (35400-112400)	02	02	मुख्य लिपिक
Superintendent (Correspondence)	... S-13 (35400-112400)	02	02	अधीक्षक (पत्र व्यवहार)
Cashier	... S-13 (35400-112400)	03	03	रोखपाल
Additional Cashier	... S-6 (19900-63200)	01	01	अपर रोखपाल
Judicial Clerk	... -----"-----	44	44	न्याय लिपिक
Translator and Interpreter	... S-10 (24200-92500)	44	44	अनुवादक आणि दुभाषी
Stenographer (Higher Grade)	... S-15 (41800-132300)	42	42	लघुलेखक (उच्च श्रेणी)
Stenographer (Lower Grade)	... S-14 (38600-122800)	02	02	लघुलेखक (निम्न श्रेणी)
Appraiser	... S-8 (25500-81100)	02	02	मुल्य निर्णोता
Superintendent	... S-8 (25500-81100)	13	13	अधीक्षक
Assistant Cashier	... S-8 (25500-81100)	02	02	सहायक रोखपाल
Librarian	... S-7 (21700-69100)	02	02	ग्रंथपाल
Steno Typist	... -----"-----	04	04	लघु टंकलेखक
Assistant Translator	... S-8 (25500-81100)	03	03	सहायक अनुवादक
Assistant Account	... S-8 (25500-81100)	02	02	सहायक लेखापाल
Sr. Clerk	वरिष्ठ लिपिक
Assistant Appraiser	... S-6 (19900-63200)	01	01	सहायक मुल्य निर्णोता
Additional Assistant Cashier	... -----"-----	01	01	अपर सहायक रोखपाल
Accounts Clerk	... S-6 (19900-63200)	03	03	लेखा लिपीक
Clerk	...	216	236	लिपीक
Clerk Typist	... S-6 (19900-63200)	06	06	लिपीक टंकलेखक
Telephone Operator	... S-7 (21700-69100)	02	02	दूरध्वनिचालक
Head Bailiff	... S-8 (25500-81100)	02	02	प्रमुख बेलीफ
Beliff	... S-6 (19900-63200)	74	74	बेलीफ
Driver	... S-6 (19900-63200)	09	09	चालक
Shroff	... S-6 (19900-63200)	16	16	श्रॉफ
Typist	... S-6 (19900-63200)	14	14	टंकलेखक
	Total ...	521	535	एकूण
Class IV				
Liftman	... S-3 (16600-52400)	10	10	उदवाहन चालक
Havaldar	... S-4 (17100-5400)	02	02	हवालदार
Naik	... S-3 (16600-52400)	07	07	नाईक
Pump Operator	... S-3 (16600-52400)	02	02	पंप परिचारक
Roneo Operator	... S-3 (16600-52400)	01	01	रोनिओ चालक
Xerox Operator	... S-3 (16600-52400)	02	02	झेरोक्स चालक
Mali	... S-1 (15000-47600)	02	02	माळी
Peon	... S-1 (15000-47600)	63	63	चपराशी
Hamal	... S-1 (15000-47600)	92	92	हमाल
Sweeper	... S-1 (15000-47600)	00	00	सफाईगार
Watchman	... S-1 (15000-47600)	06	06	पहारेकरी
Halalkhor	... S-1 (15000-47600)	4	04	हलालखोर
Water Server	... S-1 (15000-47600)	01	01	पाणके
	Total ...	192	192	एकूण
	Grand Total ...	769	783	एकूण बेरीज

७. मुख्य महानगर दंडाधिकारी न्यायालये, मुंबई

महानगर दंडाधिकारी न्यायालये, मुंबई.

प्रस्तावना -

मा. उच्च न्यायालयाच्या स्थापने अगोदर दंडाधिकार्याची न्यायालये अस्तित्वात आली आहेत. महानगर दंडाधिकार्यांची न्यायालये, पूर्वी “इलाखा शहर दंडाधिकारी” न्यायालये म्हणून ओळखली जात होती, त्यांचे अस्तित्व गेल्या २०७ वर्षांपासून आहे. ही न्यायालये पूर्वी ‘पोलीस न्यायालय’ म्हणून सुध्दा ओळखली जात होती. पोलीस न्यायालये म्हणून सन १८१० साली स्थापित झाली. त्यावेळी एक वरिष्ठ न्यायालय व एक कनिष्ठ न्यायालय. अशी दोन न्यायालये होती.

१ एप्रिल १९७४ पासून फौजदारी प्रक्रिया संहितेत झालेल्या पहिल्या सुधारणेनुसार “इलाखा शहर दंडाधिकारी” चे पदनाम “महानगर दंडाधिकारी न्यायालये” असे बदलण्यात आले.

मुख्य महानगर दंडाधिकारी, अतिरिक्त मुख्य महानगर दंडाधिकारी व महानगर दंडाधिकारी, यांना विविध प्रकारचे रिमांड अर्ज, जामीन अर्ज, नोटीस आणि किरकोळ अर्ज आणि फौजदारी प्रकरणे हाताळण्याचे अधिकार आहेत. महानगर दंडाधिकारी न्यायालये, मुंबई येथील मंजूर पदसंख्या ७५ आहे. त्यात १ मुख्य महानगर दंडाधिकारी, १४ अतिरिक्त मुख्य महानगर दंडाधिकारी आणि ६० महानगर दंडाधिकारी असून बृहन्मुंबईतील निम्नलिखित १६ केंद्रावर कार्यरत आहेत. न्यायालयीन केंद्राची नावे पुढील प्रमाणे आहेत.

(१) एस्प्लेड, (२) माझगाव (शिवडी) (३) गिरगाव, (४) दादर, (५) अंधेरी, (६) बांद्रा, (७) बोरीवली, (८) कुर्ला, (९) विक्रोळी, (१०) मुलुंड, (११) बेलार्ड पिअर, (१२) सी. एस. टी. (१३) मुंबई सेंट्रल, (१४) विलेपार्ले, (१५) शिंदेवाडी, (१६) बाल न्यायालय, उमरखाडी, मुंबई.

महानगर दंडाधिकार्यांची नियुक्ती न्याय दंडाधिकारी, प्रथम वर्ग आणि दिवाणी न्यायाधीश, वरिष्ठ स्तर यातून मा. उच्च न्यायालयाद्वारे केली जाते. महानगर दंडाधिकारी न्यायालयांशिवाय, विशेष महानगर दंडाधिकारी न्यायालये, सुध्दा सकाळच्या सत्रामध्ये चालविली जातात. ते किरकोळ स्वरुपाच्या गुन्ह्यांमधील प्रकरणे हाताळत असून आणि त्यांना “प्रभात न्यायालये” म्हणून संबोधिले जाई. सदर प्रभात न्यायालयांचे कामकाज ३१,१०,२०१० पर्यंत चालू होते.

महानगर दंडाधिकारी न्यायालयात आर्थिक कायदयाशी निगडित प्रकरणे म्हणजेच सीमा शुल्क अधिनियम, विदेशी मुद्रा विनिमय अधिनियम, केंद्रीय उत्पादन शुल्क आणि मीठ अधिनियम, आयकर अधिनियम, विक्रीकर अधिनियम, पी.एफ. (भ.नि.नि.) अधिनियम इत्यादी अधिनियम अन्वये खटले चालविले जातात.

या प्रकरणा व्यतिरिक्त भारतीय दंड संहिता अंतर्गत प्रकरणे राज्य व केंद्र शासनाने पारित केलेल्या कायद्यांतर्गत तसेच कौटूंबिक अत्याचार प्रतिबंधक कायद्यांतर्गत प्रकरणे दाखल केली जातात. महानगर दंडाधिकारी यांच्या न्यायालयात मुंबई महानगरपालिका अधिनियम व भारतीय रेल्वे अधिनियम अंतर्गत सुध्दा प्रकरणे चालविली जातात. मुंबई महानगरपालिका अधिनियम आणि भारतीय रेल्वे अधिनियम अंतर्गत प्रकरणे हाताळण्यासाठी ६ स्वतंत्र न्यायालये आहेत. सध्या १ स्वतंत्र न्यायालय केंद्रीय गुन्हा अन्वेषण (सी. बी. आय.) विभागा द्वारे दाखल प्रकरणे चालविण्यासाठी आहे. तसेच मा. उच्च न्यायालयाच्या आदेशानुसार या आस्थापनाच्या

अधिपत्याखाली एकूण ३ विशेष न्यायालये सन २००७ पासून कार्यरत होती. १९९२-९३ मधील दंगलीच्या प्रकरणांची सुनावणी करण्यासाठी स्थापन करण्यात आलेल्या दोन न्यायालयांचे काम ऑगस्ट २००८ मध्ये संपुष्टात आले. अनैतिक मानवी व्यापार प्रतिबंधक कायद्यांतर्गत प्रकरणे निकाली काढण्यासाठी स्थापन करण्यात आलेले एक विशेष न्यायालय माझगाव (शिवडी) येथे सुरु आहे. तसेच सदरच्या कायद्याखालील प्रकरणांचा निपटारा करण्यासाठी माझगाव येथील दुसऱ्या एक न्यायालयास सदर प्रकरणांचा अतिरिक्त कार्यभार देण्यात आला आहे.

या कार्यालयात अतिरिक्त मुख्य महानगर दंडाधिकारी ३ रे न्यायालय, एस्प्लेड यांच्या अधिपत्याखाली प्रेस आणि बुक्स रजिस्ट्रेशन कायदा, १८६७ अंतर्गत कामासाठी स्वतंत्र विभाग आहे. रजिस्ट्रार ऑफ न्युज पेपर्स फॉर इंडिया, केंद्र शासन यांच्या सहमतीने सदर कामकाज चालविले जाते. मुंबई येथील महानगर दंडाधिकारी यांना फौजदारी प्रक्रिया संहितेच्या कलम १४५ अंतर्गत अर्ज आणि परक्राम्य लेखा अधिनियमाच्या कलम १३८ अंतर्गत प्रकरणांत सुध्दा निर्णय द्यावे लागतात आणि आता २ न्यायालये केवळ परक्राम्य लेख अधिनियमाच्या कलम १३८ खालील प्रकरणे हाताळण्यासाठी आहेत

न्यायदानामध्ये सुधारणा करण्यासाठी सहसंचालक, वित्त मंत्रालय, भारत सरकार, नवी दिल्ली यांचे पत्र क्र. एफ-३२.(१) एफसीडी/२०१० दि. ३०-०६-२०१० नुसार १४ व्या वित्त आयोगाच्या शिफारशी प्रमाणे महाराष्ट्र राज्यास सकाळची व संध्याकाळची न्यायालये स्थापन करण्याकरिता रु. ३,४७,५४,५०८ एवढा निधी सन २०१०-२०१५ या पाच वर्षांकरिता उपलब्ध करून देण्यात आला होता व त्या अनुषंगाने मा. उच्च न्यायालयाच्या आदेशानुसार बृहन्मुंबईमध्ये १० सायंकालीन न्यायालये आणि २० प्रभात न्यायालये स्थापन करण्यात आली होती त्यापैकी २ सायंकालीन न्यायालये मार्च २०१० मध्ये स्थापन करण्यात आलेली आहेत उर्वरीत ८ सायंकालीन न्यायालये व २० प्रभात न्यायालये ऑगस्ट २०१० मध्ये स्थापन करण्यात आली आहेत. सदर न्यायालया मधून परक्राम्य अधिनियम १८८१ कलम १३८ कायद्यांतर्गत येणारी प्रकरणे चालविण्यात येतात. सध्या २० प्रभात न्यायालये आणि १० सायंकालीन न्यायालये आळीपाळी पध्दतीने मा. उच्च न्यायालयाचा आदेश क्र. अ-३९०५/२०१५ दि. २२-१२-१४ नुसार ३१-०३-२०१५ पर्यंत कार्यरत होती. प्रलंबित खटले निकाली काढून त्यांची संख्या कमी करण्यावर भर देण्याचे शासनाचे तसेच मा. उच्च न्यायालयाचे धोरण आहे. विधी व न्याय विभागाचे ज्ञापन क्र. एमसीजी-०८१०/८५६/सीआर-१६५/कार्यासन- ११ दिनांक १९ ऑक्टोबर २०१० नुसार उपरोक्त न्यायालयांच्या कामकाजासाठी नियमावली तयार करण्यात आली आहे.

महानगर दंडाधिकार्यांच्या न्यायालयात दरवर्षी मा. उच्च न्यायालयाच्या आदेशानुसार संचित खटल्यांचा निपटारा करण्याकरिता वेळोवेळी विशेष अभियान मोहिम राबविण्यात येते. तसेच महाराष्ट्र राज्य विधी सेवा प्राधिकारा यांच्या आदेशानुसार महालोक अदालत व मेगा लोक अदालतीचे आयोजन करण्यात येते. यावर्षी दि. २३-११-२०१३ रोजी राष्ट्रीय विधी सेवा प्राधिकारण यांच्या आदेशानुसार पहिल्या राष्ट्रीय लोक अदालतीचे आयोजन करण्यात आले होते यावर्षी राष्ट्रीय लोक अदालतीचे आयोजन दि. १७.०३.२०१९, १३.०७.२०१९, १४.०९.२०१९, ०२.१०.२०१९ व १४.१२.२०१९ रोजी करण्यात आले त्यामुळे कार्यालयीन खटल्यांचा निपटारा होऊन प्रलंबित खटल्यांची संख्या मोठ्या प्रमाणात कमी होण्यात सहाय्य झाले.

तक्ता-२ (दोन)
TABLE-II-(ii)

महानगर दंडाधिकारी न्यायालये, बृहन्मुंबई
(तीन) कार्यक्रम कार्यप्रवाहाचा सारांश -

खालील तक्ता महानगर दंडाधिकारी न्यायालये, बृहन्मुंबई यांनी २०१७, २०१८ व २०१९ मध्ये केलेले कामकाज दर्शवितो.

**The Metropolitan Magistrates Courts, Greater Mumbai.
(III) Programme Work Load Summary :**

The following table indicates the work done by the Metropolitan Magistrates Courts, Greater Mumbai during the years 2017, 2018 and 2019.

वर्ष	न्यायाधीशांची मंजूर पदे	नेहमीच्या कामाबाहेर इतर काम सोपविले आहे अशा न्यायाधीशांची संख्या	फक्त न्यायालयाचे काम सोपविले आहे अशा न्यायाधीशांची संख्या	कामाचे दिवस	Year	
1	2	3	4	5	6	
	Sanctioned Judges	Strength	No. of Judges entrusted with outside their normal duties	No. of Judges entrusted with court work only	No. of working days	Year
२०१७	...	2	3	4	5	2017
२०१८	...	2	3	4	5	2018
२०१९	...	75	0	75	263	2019
...	...	---	---	---	---	...

113

* 4 Vacant ** 5 Vacant *** 6 Vacant

तक्ता-३(तीन)
TABLE-III

महानगर दंडाधिकारी न्यायालये, बृहन्मुंबई

The metropolitan Magistrates Courts, Greater Mumbai.

प्रकरणाचे स्वरूप	वर्षाच्या आरंभी प्रलंबित असलेली प्रकरणे				वर्षात दाखल केलेली प्रकरणे				वर्षात निकालात काढलेली प्रकरणे				वर्षाच्या अखेरीस प्रलंबित असलेली प्रकरणे				Name of Cases
	2017	2018	2019	2019	2017	2018	2019	2019	2017	2018	2019	2017	2018	2019	2019		
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16		
१. मुख्य प्रकरणे (फौजदारी)	...402498	388984	385815	908215	774048	487434	1310713	1163032	873249	921729	777217	483740	388984	385815	389509	... 1. Main Cases (Criminal)	
२. किरकोळ प्रकरणे (फौजदारी)	...114611	18498	22597	26382	26458	28983	40993	44956	51580	22495	22359	22082	18498	22597	29498	... 2. Miscellaneous Cases (Criminal)	
एकूण	417109	407482	408412	934597	800506	516417	1351706	1207988	924829	944224	799576	505822	407482	408412	419007	Total	

तक्ता -४ (चार)
TABLE-IV

महानगर दंडाधिकारी न्यायालये

The Metropolitan Magistrates Courts

खालील तक्ता महानगर दंडाधिकाऱ्यांच्या न्यायालयाचे २०१७-२०१८, २०१८-२०१९ व २०१९-२०२० (३१-१२-२०१९ पर्यंतच्या) वर्षांचे उत्पन्न दर्शवितो.

The following table indicates the Income of the Metropolitan Magistrates Courts during the years 2017-2018, 2018-2019 and 2019-2020 (upto 31-12-2019).

उत्पन्नाची बाब	2017-2018	2018-2019	2019-2020 (31-12-2020)	Item of Income
1	2	3	4	5
१. सेवा आणि सेवा फी	5449280	6359459	5421000	Service and Service fees
२. जप्तीच्या रकमा	102776	267386	2419222	Forfeitures
३. दंड व इतर बाबी	114521717	181201241	53554656	Fines and other Receipts
एकूण	120073773	187828086	61394878	Total

तक्ता -५
TABLE-5

(IV) Personnel Summary

(चार) कर्मचारी विषयक गोषवारा

Designation	Scale of Pay / वेतनमान	पदसंख्या /No. of Posts		पदनाम
		2018-2019	2019-2020	
1	2	3	4	5
5. METROPOLITAN MAGISTRATES COURTS, MUMBAI				
Gazetted.-				
	Rs.			
Chief Metropolitan Magistrate Mumbai ...	39530-920-40450-1080-49090-1230-54010	01	10	मुख्य महानगर दंडाधिकारी
Additional Chief metropolitan Magistrate	-----"	14	14	अपर मुख्य महानगर दंडाधिकारी
Metropolitan Magistrate	-----"	61	61	महानगर दंडाधिकारी
Metropolitan Magistrate (Juvenile Court) Umerkhadi.	-----"	01	01	महानगरदंडाधिकारी (बाल न्यायालय)
Registrar Metropolitan Magistrate	44900-142400	01	01	उमरखाडी
	Total ...	78	78	प्रबंधक व महानगर दंडाधिकारी एकूण
Non-Gazetted Class II-				
Personal Assistant	44900-142400	08	08	अराजपत्रित वर्ग दोन-स्वीय सहायक
	Total ...	08	08	एकूण
Non-Gazetted Class III-				
Deputy Registrar	38600-122800	1	1	अराजपत्रित वर्ग तीन-उप प्रबंधक
Assistant Registrar	-----"	6	6	सहायक प्रबंधक
Chief Interpreter and Sr. Judicial Clerk	-----"	2	1	मुख्य दुभाषी आणि वरिष्ठ न्याय लिपीक
Office Superintendent	-----"	1	1	अधीक्षक
Judicial Clerk	35400-112400	74	74	मुख्य लिपिक
Interpreter	29200-92300	74	74	दुभाषी
Stenographer (Higher Grade)	41800-132500	49	49	लघुलेखक (उच्च श्रेणी) मुख्य लिपिक
Stenographer (Lower Grade)	38600-122800	18	18	लघुलेखक (निम्न श्रेणी)
Head Clerk	35400-112400	02	02	प्रमुख रोखपाल
Head Cashier	25500-81100	13	13	मुख्य रोखपाल
Asstt. Superintendent	25500-81100	20	20	—
Record Keeper	-----"	01	01	अभिलेखापल
Senior Clerk	-----"	07	07	वरिष्ठ लिपिक
Head Typist	-----"	2	2	मुख्य टंकलेखक
Asstt. Cashier	19900-63200	49	49	रोखपाल (सहायक)
Cashier	19900-63200	1	1	रोखपाल
Clerk	19900-63200	172	172	लिपिक
Clerk Typist	1900-63200	23	23	लिपिक टाईपिस्ट
Typist	1900-63200	131	131	टंकलेखक
Cashier Clerk	1900-63200	1	1	रोखपाल लिपीक
Car Driver	-----"	11	11	वाहन चालक
Jeep Driver	-----"	1	1	वाहन चालक
	Total ...	659	658	एकूण
Class IV				
Havaldar	16600-52400	01	01	हवालदार
Naik	-----"	07	07	नाईक
Peon	15000-47600	118	118	शिपाई
Hamal	-	54	54	हमाल
Chapراسي	-----"	48	48	चपराशी
Liftman	16600-52400	05	05	उद्वाहक
Mali	15000-47600	04	04	माली
Sweeper	15000-47600	02	02	सफाईगार
Meheter	15000-47600	11	11	मेहतर
Zerox Operator	19600-63200	01	01	झेरोक्स ऑपरेटर
	Total ...	251	251	एकूण
	Grand Total ...	---	---	एकूण बेरीज

Class - I (ON CONTRACT BASIS)

Court Manager	...	Consolidated Monthly emolument (Rs.40000/- FixPay)+Rs. 7000 (HRA)+ Rs 1400/- (CA) +Rs 2500/-(PA)+Rs 2000/- (medical Allw.)=Rs.63399/-	1	1	...	न्यायालय व्यवस्थापक
---------------	-----	--	---	---	-----	---------------------

Total			1	1	...	
--------------	--	--	----------	----------	-----	--

Class - IV (ON CONTRACT BASIS)

Peon	...	4400-7400+ GP 1300	3	...	शिपाई
Hamal	...	4400-7400+ GP 1300	4	...	हमाल
Chaprasi	...	4400-744 0+ GP 1300	3	...	चपराशी
Sweeper	...	4400-7440+ GP 1300	3	...	सफाईगार

Total		...	13		
--------------	--	-----	-----------	--	--

Grand Total	...		1010	...	एकूण एकूण बेरीज
--------------------	-----	--	-------------	-----	--------------------

८. महाप्रशासक आणि शासकीय विश्वस्त

(एक) प्रस्तावनात्मक

महाप्रशासक आणि शासकीय विश्वस्त, महाराष्ट्र राज्य, मुंबई हे लोकयोपयोगी कार्यालय आहे, या कार्यालयाचे कामकाज केंद्र शासनाच्या (अ) महाप्रशासक अधिनियम, १९६३ (ब), शासकीय विश्वस्त अधिनियम, १९९३ व (क) कोषाध्यक्ष धर्मादाय दाननिधी अधिनियम, १८९० या तीन अधिनियमांन्वये चालते.

(अ) महाप्रशासक म्हणून :-

महाप्रशासक हे महाप्रशासक अधिनियम, १९६३ अन्वये महाराष्ट्र राज्याकरिता नियुक्त झालेले एक निगम असून, त्यांचे काम न्यायिक स्वरूपाचे आहे. वरील अधिनियमाच्या सुधारित कायदा क्र. १२ सन २००२ अनुसार महाप्रशासक, महाराष्ट्र राज्य मुंबई हे रु. १०,००,००० पर्यंतच्या संपत्तीचे प्रशासन स्वतःच्या प्राधिकारात करू शकतात व रु. १०,००,००० च्या वरील संपत्तीचे प्रशासन मा. उच्च न्यायालयाच्या आदेशाने करू शकतात.

कुठलीही व्यक्ती महाप्रशासकांना त्यांच्या इच्छापत्राचा /मृत्युपत्राचा एकमात्र प्रशासक म्हणून नेमू शकते. जेव्हा मृत व्यक्तीचे वारसदार भारताबाहेर रहात असतील व इतर कारणास्तव त्यांना मृत व्यक्तीची संपत्ती प्रशासन करण्यास वेळ उपलब्ध नसेल. अशा वेळेस वारसदारांनी महाप्रशासकांना लेखी कळविले तर, महाप्रशासक प्रशासनपत्रासाठी उच्च न्यायालयात अर्ज करू शकतात. कुठलेही खाजगी व्यवस्थापक/प्रशासक त्यांना मृत्युपत्राचे सत्यापन किंवा प्रशासन अधिकार पत्रान्वये सोपविलेली संपत्ती महाप्रशासकांकडे त्यांच्या पूर्व-संमतीने हस्तांतर करू शकतात. सूट दिलेल्या व्यक्ती सोडून इतर व्यक्तींच्या संपत्तीचे प्रशासक म्हणून महाप्रशासक प्रशासन अधिकारपत्रासाठी अर्ज करू शकतात. (सूट दिलेली व्यक्ती म्हणजे भारतीय उत्तराधिकार अधिनियम, १९२५ च्या कलम ३ अन्वये भारतीय ख्रिश्चन, हिंदू, मुसलमान, पारसी किंवा बौद्ध व्यक्ती ज्यांना ते अधिनियम लागू होण्यापासून सूट दिली आहे.) मृत्यू पावलेल्या व्यक्तींचे राज्यात स्थित असलेल्या संपत्तीचे मूल्य रु. १०,००,०००/- पर्यंत असेल आणि मृत्युपत्राने नियुक्त केलेले वारस, निकट कुळातील व्यक्ती किंवा मृत्युपत्र व्यवस्थापक यांनी महाप्रशासक यांच्याकडे प्रमाणपत्रासाठी विहित नमुन्यात अर्ज करावयाचे राहून गेले असेल अशा प्रकरणात महाप्रशासक स्वतःच्या अधिकारात प्रशासनपत्राशिवाय प्रशासनपत्र दिले आहे असे समजून संपत्तीचे प्रशासन करू शकतील. जर मृताच्या संपत्तीचे मूल्य रु. १०,००,०००/- हून अधिक असेल अशा प्रकरणात प्रथम पोलीस विभाग किंवा इतर माध्यमांद्वारे मिळालेल्या माहितीनुसार संपत्ती ताब्यात घेऊन मा. उच्च न्यायालयाकडून तिचे प्रशासन करण्यासाठी प्रशासन अधिकारपत्र (लेटर्स ऑफ अॅडमिनीस्ट्रेशन) कमी वेळात व कमी खर्चात प्राप्त करू शकतात. तत्पश्चात मृत व्यक्तीच्या वारसांबाबत माहिती मिळाली तर योग्य शहानिशा करून त्या वारसांना मृतांच्या संपत्तीचे प्रदान केले जाते. जर मृताचे वारस अज्ञान असतील तर ते सज्ञान होईपर्यंत संपत्तीचे प्रशासन केले जाते. तसेच मृत्यू पावलेल्या व्यक्तीची संपत्ती मुंबई उच्च न्यायालयाच्या साधारण किंवा असाधारण अधिकार

क्षेत्रात असेल व प्रशासनपत्राअभावी अशा संपत्तीची अफरातफर/न्हास किंवा उधळण्याचा धोका असेल अशा प्रकरणात महाप्रशासक मा. उच्च न्यायालयाच्या आदेशाने प्रशासनपत्र प्राप्त करण्यासाठी अर्ज करू शकतात.

याव्यतिरिक्त महाप्रशासक अधिनियम, १९६३ च्या कलम २९ अन्वये महाप्रशासक मृत व्यक्तींच्या रु. १०,००,०००/- पर्यंतच्या मूल्यांच्या संपत्तीकरीता (शासकीय बचत खाते व भविष्य निर्वाह निधी अधिनियम, १९२५ खाली अंतर्भूत भविष्य निर्वाह निधी वगळता) मृताची पत्नी, मृत्युपत्राने नियुक्त केलेले वारस किंवा संपत्ती प्रशासन करणारी व्यक्ती यांनी विहित नमुन्यात केलेल्या अर्जानुसार महाप्रशासकांचे प्रमाणपत्र देऊ शकतात.

(ब) शासकीय विश्वस्त म्हणून :-

समाजातील कोणत्याही ज्ञातीच्या कोणत्याही व्यक्तीला शासकीय विश्वस्तांना (त्यांच्या संमतीने) न्यास करार किंवा न्यासाचे दस्तऐवज तयार करून आपल्या संपत्तीचे विश्वस्त म्हणून नेमता येते. शासकीय विश्वस्तांनी संपत्तीचे प्रशासन करावे व विश्वस्त म्हणून काम पहावे असे वाटले तर ते शासकीय विश्वस्तांना मृत्युपत्रान्वये एकमात्र व्यवस्थापक म्हणून नेमू शकतात. समाजातील कुठल्याही ज्ञातीचे कुठल्याही व्यक्तीला मृत्युपत्रान्वये खाजगी व्यक्तीला व्यवस्थापक व शासकीय विश्वस्तांना विश्वस्त म्हणून नेमता येते. मुंबई उच्च न्यायालयाच्या साधारण किंवा असाधारण दिवाणी अधिकार क्षेत्रात असलेले असे न्यास की ज्यांच्यामध्ये संपत्ती आहे, परंतु त्या संपत्तीचे प्रशासन/व्यवस्थापन करण्यासाठी विश्वस्त नाहीत किंवा असलेले विश्वस्त न्यासाचे काम सांभाळण्यास असमर्थ आहेत अशा प्रकरणात मा. उच्च न्यायालय शासकीय विश्वस्तांना त्यांच्या संमतीने न्यासाच्या संपत्तीचे विश्वस्त म्हणून नेमू शकते. तसेच शासकीय विश्वस्तांना त्यांच्या संमतीने निवृत्त होणाऱ्या विश्वस्तांच्या जागी बदली विश्वस्त म्हणून, अज्ञान किंवा मनोरुग्णाच्या वारसातील हिस्सा/भाग/वाटा किंवा बक्षीस यांचे विश्वस्त म्हणून व सार्वजनिक/अर्ध-सार्वजनिक निधीचे (भविष्यनिर्वाह निधी, ज्ञातींच्या संस्थांचे निधी धर्मादाय किंवा लोककल्याणासाठी स्थापन झालेल्या संस्थांचे निधी) विश्वस्त म्हणून नियुक्त करता येते.

(क) कोषाध्यक्ष, धर्मादाय दाननिधी म्हणून :-

वरील कार्याव्यतिरिक्त, महाप्रशासक व शासकीय विश्वस्त यांची दिनांक १ फेब्रुवारी १९७७ पासून धर्मादाय आयुक्त यांच्या जागी कोषाध्यक्ष धर्मादाय दाननिधी, महाराष्ट्र राज्य, मुंबई व अभिकर्ता कोषाध्यक्ष धर्मादाय दाननिधी भारताकरिता म्हणून नियुक्ती करण्यात आली आहे. दाननिधीच्या संबंधात कर्जरोख्यांवरील व्याज/मुदतठेवींवरील व्याज वसूल करून व त्यांची वाटणी दाननिधीच्या प्रशासकांमध्ये करण्याचे काम ते करतात.

कोणत्याही व्यक्तीस संबंधित सरकारी खात्याकडे अर्ज करून दाननिधीची स्थापना करता येते (उदाहरणार्थ दाननिधीचा उद्देश जर शैक्षणिक असेल तर शिक्षण खात्याकडे, दाननिधीचा उद्देश वैद्यकीय असेल तर आरोग्य खात्याकडे) व त्यांनंतर दाननिधीचा फंड वरील गोष्टींकरिता कोषाध्यक्षांकडे देण्यात येतो. अशा तऱ्हेने निधीवरील येणारे उत्पन्न हे संबंधित प्रशासकांना विशिष्ट उद्दिष्टपूर्तीकरिता पाठविले जाते.

तक्ता-१
TABLE-I

(रुपये हजारत)
(Rs. in thousands)

(दोन) वित्तीय आवश्यकता
(II) Financial Requirements

1	2		3		4		5		
	प्रत्यक्ष रकमा २०१७-२०१८ Actuals 2017-2018	अर्थसंकल्प २०१८-२०१९ Budget Estimates 2018-2019	सुधारलेले अंदाज २०१८-२०१९ Revised Estimates 2018-2019	अर्थसंकल्प २०१९-२०२० Budget Estimates 2019-2020					
(अ) कार्याचे वर्गीकरण- ११०-महाप्रशासक आणि शासकीय ... विश्वस्त (२०१४०२५२)	--	--	--	--	--	(A) Activity Classification 110 Administrator General and Official Trustee (20140252)			
एकूण (अ)	--	--	--	--	--	Total (A)			
(ब) उद्दिष्टवार वर्गीकरण- वेतन ... माजूरी ... अतिकालीन भत्ता ... इले. टेलि. खर्च ... प्रवास खर्च. ... कार्यालयीन खर्च ... संगणक ... लहान बांधकामे ...	10496 0 0 132 0 287 24 0	17013 0 22 190 55 478 48 0	17013 0 22 190 55 478 48 0	15302 0 15 150 61 519 51 0	...	(B) Objectwise Classification Salaries ... Wages ... Overtime Allowances ... Telephone Charges ... Travel Expenses ... Office Expenses ... Computer Expenses ... Other Expenditures ...			
एकूण (ब)	10939	17806	20174	16098	...	Total (B)			

(क) वित्तीय व्यवस्थेची साधने
(II) Financial Requirements
सागणी क्रमांक जे-१, (तत्समत्)

२०१४-न्यायदान	Total (C)			
एकूण (क)	Total (C)			

तक्ता-२
TABLE-II

खालील तक्ता संपदा व न्यास, लेखा आणि मालमत्ता याचा त्या त्या वर्षामधील तपशील दर्शवितो.

The following table indicate the No. of estates and trusts, their accounts and particulars of values of the assests during the respective years.

धारणेचे स्वरूप	2017 रक्कम Amount	2018 रक्कम Amount	2019 रक्कम Amount	Nature of holding
1	2	3	4	
(अ) संपदा-				-Estates
संपदाची संख्या	222	222	200	No. of Estates
लेख्यांची संख्या	241	235	240	No. of Account
शेअर्सची संख्या	37927	21136.88	219041	No. of Shares
ठेवीच्या पावत्या	782	776	713	No. of F. D. Receipts
मालमत्ता-	0	0	0	-Assets
शेअर्स	379270	311369	616464	Value of Shares
ठेवी	84734727	93325145	95809885	Value of F. D. Receipts
रोखे	27181000	28284000	28184000	Securities
दागिने	3540000	5056720	5231931	Ornaments
स्थावर मालमत्ता	1513649	1513649	1513649	Immovable properties
पौन्ड	0	0	0	Pounds
एकूण	117387818	128490883	131355929	Total
(ब) न्यास-				-Trusts
न्यासांची संख्या	331	327	327	No. of Trusts
लेख्यांची संख्या	364	354	354	No. of Accounts
शेअर्सची संख्या	311656.15	337495.15	337897.15	No. of Shares
बॉन्डची संख्या	43124000	37098000	37098000	No. of Bonds
ठेवीच्या पावत्या	1462	1644	1230	No. of F. D. Receipts
मालमत्ता	0	0	0	Assets
शेअर्स	311656.15	337495.15	337897.15	Value of Shares
परदेशी शेअर्सची किंमत	0	0	0	Value of Foreign Shares
बॉन्डसची किंमत	43124000	37098000	37098000	Value of Bonds
ठेवी	140522022.13	17766274.21	15920756.27	Value of F. D. Receipts
रोखे	0	0	0	Securities
दागिने	58757	58757	58757	Ornaments
स्थावर	13524000	13524000	13524000	Immovable properties
एकूण	19750435.28	228680976.36	210226216.42	Total
परदेशी शेअर्सची किंमत	0	0	0	Value of Foreign Shares
स्टर्लिंग	100	100	100	Sterling
पौन्ड	1027.8	1027.8	1027.8	Pounds
एकूण (१) महाप्रशासक रुपये	117348646	128490883	131355929	Total (1) A. G.
पौन्ड	0	0	0	Pounds
एकूण (२) शासकीय विश्वस्त रु.	19754043.28	228680976.36	210226216.42	Total (2) O. T.
स्टर्लिंग (रोखे)	100	100	100	Sterling (Securities)
परदेशी शेअर्सची किंमत	0	0	0	Value of Foreign Shares
पौन्ड	1027.8	1027.8	1027.8	Pounds (Securities)
एकूण (१+२)	314889081.28	357171859.36	341582145.42	Total (1+2)
परदेशी शेअर्सची किंमत	0	0	0	Value of Foreign Shares
पौन्ड	0	0	0	Pounds
स्टर्लिंग (रोखे)	100	100	100	Sterling (Securities)
पौन्ड (रोखे)	1027.8	1027.8	1027.8	Pounds (Securities)

महाप्रशासक व शासकीय विश्वस्त, महाराष्ट्र राज्य मुंबई

**Administrator General and Official Trustee, Maharashtra State Mumbai
(III) Programme Work-Load Summary and Explanation of Financial Requirements.**

(तीन) कार्यक्रम कार्यभाराचा सारांश आणि आर्थिक गरजांचे स्पष्टीकरण

महाप्रशासक आणि शासकीय विश्वस्त यांना विश्वस्त या नात्याने काम करावे लागते, त्यांच्या नियंत्रणाखाली असलेल्या मिल्कतीमधील भाडी वसूल करण्याकरिता दाखल केलेले दावे, प्रमाणपत्राकरता आलेले अर्ज तसेच मालमत्ता व न्यासाची संख्या खालील तक्ता दर्शवितो.

महाप्रशासक व शासकीय विश्वस्त यांच्या ताब्यात येणाऱ्या संपदा, न्यास दाननिधी आणि स्थावर मालमत्ता ही बरीच वर्षे त्यांच्या ताब्यात राहतात व त्या संबंधित वैध दस्तऐवजाप्रमाणे निकालात काढल्या जातात. त्याचप्रमाणे न्यायालयात दाखल केलेल्या प्रकरणी निकाल न्यायालयीन कार्यवाहीवर अवलंबून असतो. म्हणून ह्या बाबी निकालात काढण्यासंबंधी काही प्रमाणे उरविता येत नाहीत.

The following table indicates the number of estate and trusts in which the Administrator General and Official Trustee has to act as Administrator General and Official Trustee and number of suits for recovery of rents in property under his control and the petitions received for Administrator's Certificate.

The Estate, Trusts, endowments and the immovable properties received by the Administrator General and Official Trustee, are to remain in his office for a good number of years and are disposed of as per provisions of the legal documents held therein. Similarly disposal of suit filed in Courts depend upon the Court proceedings. Hence it is not possible to fix norms of disposal for the items.

प्रकरणाचे स्वरूप	प्रमाणके काही असल्यास, त्या प्रमाणे निकालात काढायची प्रकरणे As per norms if any, No of cases to be disposed of	वर्षाच्या आरंभी प्रलंबित असलेली प्रकरणे Cases pending at the beginning of the year			वर्षात आलेली प्रकरणे Cases received during the year			एकूण Total			वर्षात बजावणी आणि अंमल-बजावणी कलेली प्रकरणे Cases served and executed during the year			वर्षाच्या अखेरीस प्रलंबित असलेली प्रकरणे Cases pending at the end of the year			Nature of Cases	
		2017	2018	2019	2017	2018	2019	2017	2018	2019	2017	2018	2019	2017	2018	2019		
		1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15		16
१. संपदा	...	-	216	222	214	9	3	0	225	225	214	3	11	14	222	214	200	1. Estates
२. न्यास	...	-	337	331	327	0	0	0	337	331	327	6	4	0	331	327	327	2. Trusts
३. दाननिधी	..	-	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	3. Charitable Endowments
(१) राज्य	...	-	547	547	547	0	0	0	547	547	547	0	0	0	547	547	547	(1) State
(२) मध्यवर्ती	...	-	36	36	36	0	0	0	36	36	36	0	0	0	36	36	36	(2) Central

४. महाप्रशासक प्रमाणपत्राकरितांचे अर्ज	...	0	144	122	132	49	48	51	193	170	183	71	38	52	122	132	131	4. Petition for A. G. Certificate
५. नियंत्रणाखालील स्थावर मिल्कती.	0	35	38	30	30	5	1	0	40	39	30	2	7	0	38	32	30	5. Immovable properties under control.
(१) मुंबईमध्ये—																		(1) In Mumbai.
महाप्रशासक	...	0	31	33	28	4	1	0	35	34	28	2	4	0	33	30	28	... Administrator General.
शासकीय विश्वस्त	...	0	1	1	1	0	0	0	1	1	1	0	0	0	1	1	1	... Official Trustee.
(२) जिल्ह्यामध्ये																		(2) In District.
महाप्रशासक	...	0	3	4	1	1	0	0	4	4	1	0	3	0	4	1	1	... Administrator General.
शासकीय विश्वस्त	...	0	1	1	1	0	0	0	1	1	1	0	0	0	1	1	1	... Official Trustee
राज्याबाहेर	...	0	1	1	1	0	0	0	1	1	1	0	0	0	1	1	1	... out of State.
६. वर्षात दाखल केलेले दावे																		6. Suits filed during the year.
महाप्रशासक	...	0	14	14	18	3	6	4	17	20	22	3	2	0	14	18	22	... Administrator General
शासकीय विश्वस्त	...	0	2	2	2	0	0	0	2	2	2	0	0	0	2	2	2	... Official Trustee.

TABLE—IV

खालील तक्ता महाप्रशासक व शासकीय विश्वस्त राज्य दाननिधी व मध्यवर्ती दाननिधीच्या बाबतीत भारताच्या धर्मादाय दाननिधीच्या कोषाध्यक्षाचे अभिकर्ता (प्रतिनिधी) म्हणून काम पाहात असलेल्या राज्य व मध्यवर्ती दाननिधींची संख्या दर्शवितात.

The following Table indicates the number of State and Central Endowments which are administered by the Administrator General and Official Trustee, Mumbai as Treasurer of Charitable Endowments in respect of State Endowments and Agent of Treasurer of Charitable Endowments for India in respect of Central Endowments.

दाननिधीची नावे	2017		2018		2019		Name of Endowment.
	एकूण संख्या No.	किंमत Value रुपये	एकूण संख्या No.	किंमत value रुपये	एकूण संख्या No.	किंमत value रुपये	
1	2	3	4	5	6	7	1
राज्य दाननिधी	547	10020217	547	10020217	547	10020217	State Endowments
मध्यवर्ती दाननिधी	36	9320385	36	9320385	36	9320785	Central Endowments
एकूण	583	19341002	583	19341002	583	19341002	Total

TABLE—V

महाप्रशासक व शासकीय विश्वस्त, महाराष्ट्र राज्य मुंबई.

The Administrator General and Official Trustee, Maharashtra State Mumbai

खालील तक्ता महाप्रशासक व शासकीय विश्वस्त मुंबई यांचे २०१७-२०१८, २०१८-२०१९ व २०१९-२०२० (दि. ३१-१२-२०१९ पर्यंत) या वर्षांचे उत्पन्न दर्शवितो.

The following Table indicates the incomes of the Administrator General and Official Trustee of the year, 2015-2016, 2016-2017 and 2017-2018 (upto 31-12-2017).

उत्पन्नाच्या बाबी	2017		2018		2019		Items of Income
	2	3	4	5	6	7	
1	2	3	4	5	6	7	1
१. महाप्रशासक व शासकीय विश्वस्त यांची फी	...	9138177	7777806.82	3605451	1.	Frees of the Administrator General and Official Trustee	
२. केंद्रीय धर्मादायाच्या कामासंबंधी भारतीय शासनाने दिलेले अंशदान	...	0	0	0	--	2.	Contribution by Govt. of India regarding Central Endowments
३. राज्य धर्मादायासंबंधी मिळालेली शुल्क व अनुदान	...	15838	16521	17300	3.	Frees and Commission on State Charitable Endowments	
४. केंद्रीय धर्मादायासंबंधी मिळालेली फी व कमिशन	...	7174	7174	6752	4.	Frees and Commission on Central Charitable Endowments	
५. बेवारशी व सरकार जमा झालेल्या मालमत्तेची विक्री	...	—	—	—	5.	Sale proceeds of unclaimed and Exchequered properties	
६. दंड	...	—	—	—	6.	Fines	
७. संकीर्ण जमा रकमा	...	—	—	—	7.	Misc. receipts.	
एकूण	...	9161189	7801501.82	7801501.83	Total		

तक्ता -५
TABLE-V

(iv) Personnel Summary

(चार) कर्मचारी विषयक गोषवारा

अनुक्रमांक	Designation	वेतनमान Scale of Pay	पदसंख्या No. of Posts		पदनाम
			2018-2019	2019-2020	
1		2	3	4	5
Administrator General and Official Trustee					महाप्रशासक व शासकीय विश्वस्त
Gazetted (Group-A)					राजपत्रित (गट-अ)
Administrator General and Trustee.	... --		1	--	महाप्रशासक व शासकीय विश्वस्त
Assistant Director	... --		1	--	सहायक संचालक
Total			2	--	एकूण
Non-Gazetted (Group-B)					अराजपत्रित (गट-ब)
Suprentendent	... --		1	--	अधीक्षक
Assistant Account Officer --		1	--	सहायक लेखा अधिकारी
Stenographer --		1	--	लघुलेखक
Total			3	--	एकूण
Non-Gazetted. (Group-C)					अराजपत्रित (गट-क)
Deputy Accountant	... --		1	--	उपलेखापाल
Assistant	... --		7	--	सहायक
Clerk/Clerk-cum-typist	... --		10	--	लिपिक/लिपिक-टंकलेखक
Driver	... --		1	--	वाहन चालक
Total ...			19	--	एकूण
Group-D					गट-ड
Daphtary	... --		1	--	दपतरी
Naik	... --		1	--	नाईक
Peon	... --		4	--	चपराशी
Total ...			6	--	एकूण
Grand Total...			30	--	एकूण बेरीज

९. मुंबईचे शेरीफ

(एक) प्रस्तावनात्मक

मुंबईचे शेरीफ : मुंबईच्या शेरीफांचे कार्यालय हे आदेशिका बजाविणारे आणि अंमलबजावणी करणारे खाते असून ते उच्च न्यायालय व शहर दिवाणी न्यायालय, मुंबई यांनी काढलेली समन्स, (आवाहन पत्रे) नोटिसा आणि अधिपत्रे बेलीफामार्फत बजावते आणि त्यांची अंमलबजावणी करते. डिक्रीधारकांनी दाखल केलेल्या हुकूमनाम्याची अंमलबजावणी करतांना स्थावर व जंगम मिळकत जप्त करून हुकूमनाम्यांची वसुली सार्वजनिक लिलाव करून करते. हे कार्यालय उच्च न्यायालयाने काढलेल्या आदेशिका यावर फी गोळा करते व उच्च न्यायालयाच्या हुकूमनाम्याच्या वसुलीवर वटणावळ वसूल करते.

याशिवाय नौअधिकरण क्षेत्राखाली शेरीफ, जहाजे व जहाजी

मालाला अटकाव करण्याच्या अधिपत्रांची अंमलबजावणी करतात व विक्रीची अधिपत्रे काढण्यात आली असतील तर ते जहाज किंवा जहाजीमाल यांचा शेरीफ लिलाव करतात. नौअधिकरण क्षेत्राखाली उच्च न्यायालयाने काढलेल्या आदेशिका यांची बजावणी त्यांच्याकडून केली जाते.

शेरीफ हे सार्वजनिक समारंभात कार्यशील असल्याने, जेव्हा जेव्हा शासनाकडून विनंती केली जाते, तेव्हा तेव्हा विशेष मान्यवर व्यक्तींचे विमानतळावर स्वागत करतात व निरोप देतात. मुंबईच्या जीवनातील सर्व क्षेत्रातील बहुसंख्य नागरिकांनी जर तशा प्रकारचे निवेदन दिल्यास, प्रमुख नागरिकांच्या झालेल्या निधनावद्दल शोक व्यक्त करण्यासाठी, मुंबईतील शहरवासियांच्या सार्वजनिक सभासुद्धा बोलावतात.

तक्ता-१
TABLE-I

(दोन) वित्तीय आवश्यकता
(II) Financial Requirements

(रुपये हजारत)
(Rs. in thousands)

	प्रत्यक्ष रकमा २०१८-२०१९ Actuals 2018-2019	अर्थसंकल्प २०१९-२०२० Budget Estimates 2019-2020	सुधारलेले अंदाज २०१९-२०२० Revised Estimates 2019-2020	अर्थसंकल्प २०२०-२०२१ Budget Estimates 2020-2021
1	2	3	4	5
(अ) कार्याचे वर्गीकरण- ११३-शेरीफ	...	---	---	---
एकूण (अ)	---	---	---	---
(ब) उद्दिष्टवार वर्गीकरण- ११३ (१) शेरीफ (२०१४०२७२)
वेतन	13148	24477	19300	24477
अतिकालीन भता	0	0	0	0
इले. टेलि. खर्च	41	100	60	100
प्रवास खर्च	7	24	24	26
कार्यालयीन खर्च	208	320	320	347
संगणकावरील खर्च	55	66	66	70
इतर प्रशासकीय खर्च	0	12	7	12
लहान बांधकामे	5575	1	1	1
एकूण (ब)	19034	25000	19778	25033
...
(A) Activity Classification 113 -(1) Sherif of Mumbai	...	---	---	---
Total (A)	---	---	---	---
(B) Objectwise Classification 113 -(1) Sherif of Mumbai (२०१४०२७२)
Salaries
Overtime Allowances
Telephone Charges
Travel Expenses
Office Expenses
Computer Expenses
Other Administrative Expenses
Minor Works
Total (B)

तक्ता -२
TABLE-II

(१) मुंबईचे शेरीफ, मुंबई

(तीन) —कार्यक्रम-कार्यभाराचा सारांश आणि आर्थिक गरजांचे स्पष्टीकरण

(अ) उच्च न्यायालय, मुंबई व नगर दिवाणी न्यायालय, मुंबई यांनी काढलेली समन्स (आवाहन पत्रे) नोटीसा आणि अधिपत्रे यांची केलेली बजावणी आणि अंमलबजावणी तसेच दाखल केलेल्या नौअधिकरण दाव्यांची आणि मिळकतीचे केलेले लिलाव यांची संख्या खालील तक्तेंत दर्शवितात.

शेरीफचे कार्यालय, उच्च न्यायालय व शहर दिवाणी न्यायालय, मुंबई यांनी काढलेली समन्स सूचना व अधिपत्रे बजावणे, स्थावर/जंगम मालमतेचे लिलाव करणे हे काम पहाते तसेच उच्च न्यायालयाच्या नियम व प्रपत्र (मूळशाखा) (१९५७ ची आवृत्ती) च्या प्रकरण २६ मध्ये विहित केलेली कर्तव्य पार पाडली जातात. कोणत्याही प्रकरणासाठी काल मर्यादा निश्चित केलेली नाही म्हणून प्रकरणाच्या निकालासंबंधी प्रमाणके ठरविता येत नाहीत. तथापि मुख्य बेलीफ व द्वितीय बेलीफ यांना दरमहा उच्च न्यायालयातील बाबीसंबंधी ५ जप्तीची अधिपत्रे व कब्जा प्रकरणी २ रिट तसेच शहर दिवाणी न्यायालयातील बाबीसंबंधी स्थावर व जंगम मिळकतीच्या जप्तीची १० अधिपत्रे बजावणीचे काम नेमून देण्यात येते. प्रत्येक बेलीफ सरासरी सुमारे ६० आदेशिका दर महिन्याला बजावतो.

(१) Sheriff of Mumbai

(III) Programme Work-Load Summary and Explanation of Financial Requirements.

(A) The following table indicates the number of summons, notices and warrants issued by the High Court and the City Civil Court, Mumbai served and executed. Admirally suits filed and auctions of property made during respective years by the office of the Sheriff of Mumbai.

The Sheriff's Office does the work of executing summons, notice and warrants issued by the High Court and the City Civil Court, Mumbai conducting auction sale of immovable/movable property and the duties anre prescribed in Chapter XXVI of the Rules and forms of the Mumbai High Court (original side) (1957 edition) and no specific time limit is fixed for any of these case. It is therefore not possible to fix norms on the basis of total numbers of cases. However, Head bailiff and 2nd Bailiff are assigned five warrants of Attachments and two Writs of Possession in High Court matters per month and 10 warrants of attachment of immovable and movable property in City Civil Court matters. Each Bailiff on an average serves about 60 processes per month.

प्रकरणाचे स्वरूप	वर्षाच्या आरंभी प्रलंबित असलेली प्रकरणे						वर्षात आलेली प्रकरणे						एकूण Total						वर्षात बजावणी आणि अंमल-बजावणी केलेली प्रकरणे						वर्षाच्या अखेरीस प्रलंबित असलेली प्रकरणे					
	2017		2018		2019		2017		2018		2019		2017		2018		2019		2017		2018		2019		2017		2018		2019	
	Cases pending at the beginning of the year	2017	2018	2019	2017	2018	2019	Cases received during the year	2017	2018	2019	2017	2018	2019	Cases served and excuted during the year	2017	2018	2019	2017	2018	2019	2017	2018	2019	Cases pending at the end of the year	2017	2018	2019	2017	2018
उच्च न्यायालय	...	515	534	512	17346	14490	13524	17861	15024	14036	14036	17327	14512	13528	534	512	508	508	512	508	508	512	508	508	512	508	508	512	508	508
(अ) समन्स (आवाहन पत्रे)	...	515	534	512	17346	14490	13524	17861	15024	14036	14036	17327	14512	13528	534	512	508	508	512	508	508	512	508	508	512	508	508	512	508	508
(ब) नोटीसा	...	445	465	382	8592	9328	9603	9037	9793	9985	9985	8572	9411	9618	645	382	367	367	382	367	367	382	367	367	382	367	367	382	367	367
(क) अधिपत्रे	...	376	440	544	13568	16233	14821	13944	16673	15365	15365	13504	16129	14828	440	544	537	537	544	537	537	544	537	537	544	537	537	544	537	537
(ड) नौअधिकरण दावे	...	2	7	10	75	20	79	77	27	89	89	70	17	66	7	10	23	23	7	10	23	7	10	23	7	10	23	7	10	23
(इ) लिलावाने विक्री	...	12	19	32	42	17	48	54	36	80	80	35	4	42	19	32	38	38	19	32	38	19	32	38	19	32	38	19	32	38

तक्ता -४
TABLE-IV

(iv) Personnel Summary

(चार) कर्मचारी विषयक गोषवारा

अनुक्रमांक Designation 1	वेतनमान Scale of Pay 2	पदसंख्या No. of Posts 2018-2019 2019-2020 3 4		पदनाम 5
8. SHERIFF OF MUMBAI				८. मुंबईचे शेरीफ, मुंबई
8. SHERIFF				८. शेरीफ
<u>Gazetted-</u>				<u>राजपत्रित-</u>
Deputy Sheriff of Mumbai ...	S-25 (78800-209200)	...	1 1	मुंबईचे उप शेरीफ
Section Officer ...	S-15 (41800-132300)	...	0 0	कक्ष अधिकारी
	Total	...	1 1	एकूण
<u>Non Gazetted. Class II.</u>				<u>अराजपत्रित वर्ग दोन-</u>
Accountant ...	S-14 (38600-122800)	...	1 1	अकाउंटन्ट
<u>Non Gazetted. Class III.</u>				<u>अराजपत्रित वर्ग तीन-</u>
Head Clerk and Head Bailiff ...	S-14 (38600-122800)	...	0 0	मुख्य लिपिक आणि मुख्य बेलीफ
Steno-cum-Secretary ...	S-15 (47600-151100)	...		1 लघुलेखक नि-सचिव
Book-Keeper, and Cashier ...	S-8 (47600-81100)	...	0 0	लेखाकार, रोखपाल व द्वितिय बेलीफ
Ilnd Bailiff cashier & Book keeper ...	S-8 (25500-81100)	...	1 1	रोखपाल व बुक किपर.
Cashier Book keeper ...	S-8 (25500-81100)	...	0(रिक्त) 0(रिक्त)	तिसरा बेलीफ
3rd Bailiff and Clerk ...	S-8 (25500-81100)	...	1(रिक्त) 1	(अ) बेलिफ व लिपीक (२४ वर्षे)
Bailiff & Clerk (a) ...	S-6 (19900-63200)	...	0 1	(ब) बेलिफ व लिपीक-(कालबध्द पदोन्नती १२ वर्षे)
Bailiff & Clerk (b) ...	S-6 (19900-63200)	...	20 19	(क) बेलिफ व लिपीक
Bailiff & Clerk (c) ...	S-6 (19900-63200)	...	- --	(ड) बेलिफ व लिपीक (रिक्त)
Bailiff & Clerk (d) ...	S-6 (19900-63200)	...	- --	(इ) बेलिफ व लिपीक
Bailiff & Clerk (e) ...	S-6 (19900-63200)	...	10(रिक्त) 10(रिक्त)	
	Total ...		32 32	एकूण
<u>Class IV-</u>				<u>वर्ग चार-</u>
Havaldar ...	5200-20200+1900	...	1 1	हवालदार
Naik ...	5200-20200+1900	...	1 (रिक्त) 10(रिक्त)	नाईक
Supervisor ...	5200-20200+1900	...	1 1	पर्यवेक्षक
Peon ...	4440-7440+1600	...	1 1	शिपाई
Peon ...	4440-7440+1300	...	3 3	शिपाई
Peon ...	4440-7440+1300	...	0 0	शिपाई
	Total ...		7 7	एकूण
	Grand Total ...		42 39	एकूण बेरीज

१०. विधी सल्लागार व समुपदेशी

(एक) प्रस्तावना :-

(अ) विधी अधिकारी—

(एक) शासनाचे विधी विषयक कामकाज चालविण्याकरिता, महाराष्ट्र विधी अधिकारी (नियुक्ती सेवेच्या शर्ती आणि परिश्रमिक) नियम, १९८४ आणि शासकीय विधी विषयक कामकाज चालविण्याबाबत आचरण नियम, १९८४ अन्वये खाली दर्शविल्याप्रमाणे विधी अधिकाऱ्यांची नियुक्ती केली जाते.

(दोन) विधी अधिकाऱ्याची नियुक्ती :- सर्व विधी अधिकाऱ्यांची नियुक्ती शासनाकडून केली जाते आणि शासनाची मर्जी असेपर्यंत ते आपले पद धारण करतात. मात्र उपरोक्त नियमा-नुसार महाअधिवक्ता यांच्या व्यतिरिक्त सर्व विधी अधिकाऱ्यांची नियुक्ती सर्वसाधारणपणे ३ वर्षांच्या मुदतीकरीता केली जाते. ते नियमित शासकीय कर्मचारी नाहीत. त्यांचे काम समाधानकारक आढळल्यास, त्यांची मुदत संपल्यानंतरही, त्यांची पुनर्नियुक्ती करण्यास ते पात्र ठरतात. मात्र वयाची ६२ वर्षे पूर्ण झाल्यानंतर, कोणत्याही विधी अधिकाऱ्यास, सर्वसाधारणपणे पदावर ठेवले जात नाही. जरी कोणत्याही विधी अधिकाऱ्याची नियुक्ती शासनाची मर्जी असेतोवर असली तरी नियम ३० (६) (अ) अन्वये त्यास १ महिन्याची सूचना देऊन त्याची सेवा समाप्त करता येते.

(तीन) महाअधिवक्ता व सहयोगी महाअधिवक्ता :- यांची नियुक्ती भारतीय संविधानाखाली राज्याकरिता केली जाते. त्यांची कर्तव्ये व अधिकार उपरोक्त नियमामध्ये नमूद केलेले आहेत.

(चार) सरकारी वकील उच्च न्यायालय -

(१) सरकारी वकील उच्च न्यायालय (मूळ शाखा) हे मूळ न्यायशाखेत सर्व प्रकारच्या दाखल केलेल्या प्रकरणाबाबत तसेच अपर सरकारी वकील उच्च न्यायालय (अपील शाखा) हे उच्च न्यायालयातील अपील शाखेतील रीट प्रकरणाबाबतचे शासनाच्या वतीने काम पहातात. सध्या उच्च न्यायालयात (मूळशाखा व अपील शाखा) एकूण १७० सरकारी वकील कार्यरत आहेत.

उच्च न्यायालयातील रीट शाखेतील प्रकरणे चालविण्यासाठी सरकारी वकील, सहायक सरकारी वकील व सरकारी वकीलाचे मानसेवी सहायक या व्यतिरिक्त "अ" आणि "ब" अशी समुपदेशीची दोन तज्ञ मंडळे आहेत. कमीत कमी १५ वर्षे व्यवसाय करित असलेल्या व घटनात्मक प्रकरणाबाबत अनुभव असलेल्या वकीलांची "अ" तज्ञमंडळावर आणि कमीतकमी सात वर्षे व्यवसाय करित असलेल्या वकीलाची "ब" तज्ञमंडळावर नियुक्ती केली जाते.

(२) नगर दिवाणी व सत्र न्यायालय, मुंबई येथील दिवाणी दाव्यासंबंधीचे शासकीय-कामकाज हे सरकारी वकील, नगर दिवाणी न्यायालय, मुंबई हे सहायक सरकारी वकील आणि सत्र न्यायालयातील फौजदारी प्रकरणांचे कामकाज सरकारी अभियोक्ता बृहन्मुंबई, मुंबई हे अपर सरकारी अभियोक्ता यांच्या मदतीने करतात आणि लघुवाद न्यायालयातील कामकाज सरकारी वकील, लघुवाद न्यायालय हे पहातात. सध्या वरील कार्यालयात एकूण ४२ सरकारी अभियोक्ते कार्यरत आहेत.

(३) मुफसिल विभागात जिल्हा सरकारी वकील, हे सहायक सरकारी वकील व मानसेवी सहायक यांच्या मदतीने जिल्हातील दिवाणी दाव्यासंबंधीचे शासकीय काम पहातात. दुय्यम सरकारी वकील हे तालुका न्यायालयात शासकीय दाव्यासंबंधीचे काम पहातात.

(पाच) सरकारी अभियोक्ते -

(१) फौजदारी प्रक्रिया संहिता, १९७३ च्या कलम २४ अन्वये, उच्च न्यायालय किंवा जिल्हातील न्यायालये यामध्ये शासनाच्या वतीने फौजदारी प्रकरणे चालविण्याकरिता सरकारी अभियोक्ता किंवा अपर सरकारी अभियोक्ता राज्य शासनाला नियुक्त करता येतो. अशा तऱ्हेने नियुक्त केलेल्या वकिलाचा किमान ७ वर्षे व्यवसाय असला पाहिजे परंतु जिल्हा न्यायालयात जिल्हा दंडाधिकारी यांनी शासनाच्या मान्यतेने बनविलेल्या तज्ञ मंडळातील वकिलामधून यांची नियुक्ती होते. सध्या एकूण ३७६ सरकारी अभियोक्ते व अपर सरकारी अभियोक्ते कार्यरत आहेत.

(२) सरकारी अभियोक्ता, अपर सरकारी अभियोक्ता बृहन्मुंबई, मुंबई यांच्या व्यतिरिक्त महानगर दंडाधिकारी आणि सत्र न्यायालय, मुंबई यांच्या न्यायालयातील

कज्यांचे काम चालविण्यासाठी मुंबईमध्ये विशेष सरकारी अभियोक्त्यांची नियुक्ती करण्यासाठी एक मंडळ प्रस्थापित करण्यात आलेले आहे. विशेष सरकारी अभियोक्ता म्हणून मंडळावर वकिलाची केलेली नियुक्ती, फौजदारी प्रक्रिया संहितेच्या कलम २४ (८) अन्वये अधिसूचना काढून जाहीर करावी लागते.

(सहा) विशेष सरकारी अभियोक्ता/विशेष समुपदेशी—

महत्वाच्या कज्यांच्या बाबतीत, शासन त्या कज्यांची कामे चालविण्याकरिता विशेष सरकारी अभियोक्ते/विशेष समुपदेशी यांची नियुक्ती करते. त्यांना विशेष फी, म्हणून उपरोक्त नियमामध्ये विहित केलेल्या फी पेक्षा अधिक फी दिली जाते.

(सात) महाराष्ट्र शासनाचे सर्वोच्च न्यायालयातील शासकीय दाव्यासंबंधीचे कामकाज सरकारी वकील व अपर सरकारी वकील यांजकडून पाहिले जाते. त्याशिवाय तथे समुपदेशीची तज्ञमंडळे असून सर्वोच्च न्यायालयातील वरिष्ठ वकीलांकडून महाराष्ट्र शासनाची प्रकरणे त्या तज्ञमंडळातील समुपदेशीकडे सोपविली जातात.

(आठ) महाराष्ट्र शासनाचे प्रशासकीय न्यायाधिकरणातील दाव्यांचे काम मुख्य सादरकर्ता अधिकारी पहातात. सध्या एकूण ३ मुख्य सादरकर्ता अधिकारी हे व २१ सादरकर्ता अधिकारी कामकाज पहातात.

महाराष्ट्र राज्य विधी सेवा प्राधिकरण—

भारतीय संविधानाच्या परिच्छेद क्र. ३९ अ च्या तरतूदीनुसार समान न्याय व विशेषतः आर्थिक व अन्य कारणांनी कोणत्याही नागरीकांस न्याय मिळण्याची संधी नाकारली जाणार नाही हे उद्दीष्ट लक्षात ठेऊन भारत सरकारने विधी सेवा प्राधिकरण अधिनियम १९८७ (१९८७ चा ३९) हे अधिनियम अंमलात आणून विधी सेवा प्राधिकरणाची नियुक्ती राज्य शासनास बंधनकारक केली. या अधिनियमाच्या कलम २८ अन्वये प्रदान करण्यात आलेल्या अधिकाराचा वापर करून व मुंबई उच्च न्यायालयाच्या मुख्य न्यायमूर्तीशी विचारविनिमय करून महाराष्ट्र शासनाने महाराष्ट्र राज्य विधी सेवा प्राधिकरण नियम १९९८ हे नियम दिनांक १४ जानेवारी १९९८ पासून अंमलात आणले. त्यानुसार पूर्वीच्या महाराष्ट्र राज्य कायदेविषयक सहाय्य व सल्ला मंडळाऐवजी महाराष्ट्र राज्य विधी सेवा प्राधिकरण स्थापन करण्यात आले. राज्यातील आर्थिक दृष्ट्या दुर्बल तसेच सामाजिक दृष्ट्या मागासवर्गातील लोकांना कायदेविषयक सहाय्य व सल्ला देण्यासाठी सदर योजना शहरी व ग्रामीण अशा दोन्ही भागांना लागू करण्यात आली असून ती धर्मनिरपेक्ष व राजकारणापासून अलिप्त अशी आहे. या योजनेचे वैशिष्ट्य असे की, ती न्यायिक अधिकारी, वकील, समाजसेवक व शासकीय अधिकारी यांच्यामार्फत राबविली जाते. या योजनेची अंमलबजावणी कार्यक्षम होण्यासाठी सदर प्राधिकरणाने उच्च न्यायालय विधी सेवा समिती, मुंबई व त्यांच्या मुंबई उच्च न्यायालय खंडपीठ नागपूर व औरंगाबाद येथे उपसमित्या ३४ जिल्हा विधी सेवा प्राधिकरणे आणि ३०२ तालुका विधी सेवा समित्यांची निर्मिती केली आहे. राज्यात लोकन्यायालये भरविण्यासाठी कालबद्ध कार्यक्रम आखण्यात आला आहे. तसेच कायमस्वरूपी लोकन्यायालये स्थापन करण्यात आली आहेत. तुरुंगातील कैद्यांना कायद्याचा सल्ला मिळण्यासाठी तुरुंगामध्ये कायदा सहाय्य केंद्र स्थापण्यात आली आहेत. किरकोळ गुन्हातील आरोपींसाठी तुरुंगात न्यायालये स्थापन करण्यात आली आहेत. फौजदारी प्रक्रिया संहिता कलम १२५ खालील प्रलंबित प्रकरणांमध्ये तडजोडीसाठी जिल्हा व तालुका न्यायालयांमध्ये समुपदेशक केंद्रे स्थापन करण्यात आली आहेत. कायदा साक्षरता प्रसारासाठी चर्चासत्रे व शिबीरे भरविण्यात येतात तसेच वादमुक्त गाव योजना सुरु करण्यात आली आहे.

(४) महाराष्ट्र शासनाच्या सर्वोच्च न्यायालयातील कामकाजावर देखरेख करण्यासाठी तसेच, महाराष्ट्र शासनाच्या सर्वोच्च न्यायालयातील प्रकरणांसंबंधीच्या अभिलेखांची योग्य ती काळजी घेण्यासाठी महाराष्ट्र सदन नवी दिल्ली येथे "सरकारी वकील कार्यालय, विधी व न्याय विभाग, सर्वोच्च न्यायालय" या नावाने विधी कक्ष स्थापन करण्यात आला आहे.

(दोन) वित्तीय आवश्यकता

तक्ता - १
TABLE-I(रुपये हजारत)
(Rs. in thousands)

1	2		3		4		5	
	प्रत्यक्ष रकमा २०१८-२०१९ Actual 2018-2019	अधिसंकल्पीय अंदाज २०१९-२०२० Budget Estimates 2019-2020	अधिसंकल्पीय अंदाज २०१९-२०२० Budget Estimates 2019-2020	सुधारित अंदाज २०१९-२०२० Revised Estimates 2019-2020	अधिसंकल्पीय अंदाज २०२०-२०२१ Budget Estimates 2020-2021			
(अ) कार्याचे वर्गीकरण ११४-विधी व सल्लागार समुपदेशी	...	--	--	--	--	--	--	--
एकूण (अ)	...	--	--	--	--	--	--	--
११४-विधी व सल्लागार समुपदेशी
शहर अधिकारी (२०१४०२९९)
वेतन	173670	306603	259932	337263				
अतिकालीक भत्ता	106	298	205	307				
दूरध्वनी	2162	4000	3552	4000				
प्रवास खर्च	84	213	191	229				
कार्यालयीन खर्च	30005	13020	21519	14127				
व्यावसायिक व विशेष	254673	210000	337381	210000				
सेवाबद्दल प्रदाने	0	0	0	0				
प्रकाशने	278	250	360	250				
संगणकावरील खर्च	944	1255	1004	1330				
कंत्राटी सेवा	0	110	88	110				
भाडेपट्टी व कर	39493	27473	40473	31301				
एकूण- (एक) ११४ (१)	501415	563222	664705	598917				
(भारित) २०१४०४३२	--	--	--	--				
११४ (दोन) मुफसल अधिकारी (२०१४०३०५)				
वेतन	93672	144477	144477	158925				
मजुरी	0	1	1	1				
अतिकालीक भत्ता	2	10	8	10				
दूरध्वनी, वीज पाणीशुल्क	858	1628	1281	1628				
कंत्राटी सेवा	0	1	1	1				
प्रवास खर्च	72	508	279	559				
कार्यालयीन खर्च खर्च	2230	6092	3927	6610				
भाडेपट्टी व कर	0	1	1	1				
प्रकाशने	133	487	282	480				
संगणक खर्च	198	833	617	883				
व्यावसायिक सेवा	175225	180000	288700	180000				
इतर खर्च	0	0	0	0				
एकूण (११४) (२)	272390	334038	439574	349098				
११४ (II) मुफसल अधिकारी (20140305)				
Salaries.	158925							
Wages	1							
O.T.	10							
Telephone, Ele.	1628							
Contractual Services	1							
Domestic Travel Expense.	559							
Office Expenses	6610							
Rent, Rents of Taxes	1							
Publication	480							
Computer Expenses	883							
Professional Services.	180000							
Other Charges	0							
Total -- 114 (I)	598917							
Total -- (B)	--	--	--	--				
११४ (II) मुफसल अधिकारी (20140305)				
Salaries.	158925							
Wages	1							
O.T.	10							
Telephone, Ele.	1628							
Contractual Services	1							
Domestic Travel Expense.	559							
Office Expenses	6610							
Rent, Rents of Taxes	1							
Publication	480							
Computer Expenses	883							
Professional Services.	180000							
Other Charges	0							
Total -- 114 (II)	349098							

14 (iii) Maharashtra State legal Services Authority (20140314)

११४(तीन) महाराष्ट्र राज्य विधी सेवा प्राधिकरण (२०१४०३१४)

वेतन	165729	223016	245318
अतिकालीन भत्ता	245	211	272
टेलि. इले. खर्च	1843	2000	2000
प्रवास खर्च	740	777	1068
कार्यालयीन खर्च	2329	4527	10395
भाडेपट्टी व कर	777	1535	35
प्रकाशने	38	40	50
संगणकावरील खर्च	231	224	297
पेट्रोल, तेल व वंगण	0	0	0
जाहिरात विक्री व प्रसिध्दी	325	400	500
लहान बांधकामे	0	1	1
व्यावसायिक सेवा	1450	11000	2500
एकूण ११४ (३)	173707	243731	262436

(अ) कार्यचे वर्गीकरण

११४(चार) महाराष्ट्र राज्य विधी आयोग ...	--	--	--
एकूण (अ)	--	--	--

(ब) उद्दिष्टवार वर्गीकरण
११४ (०४) महाराष्ट्र विधी आयोग
(२०१४०३५२)

वेतन	0	1	1
अतिकालिक भत्ता	0	1	1
टेलिफोन चार्जेस	0	1	1
प्रवास खर्च	0	1	1
कार्यालयीन खर्च	0	1	1
भाडे, पट्टी व कर	0	1	1
प्रकाशने	0	1	1
इतर खर्च	0	1	1
व्या. वि. से.	0	1	1
संगणक	0	1	1
एकूण (ब)	0	10	10

११४ (पाच) कोर्ट फी स्टॅम्प

खरेदी (२०१४०४१२)	0	0	0
कार्यालयीन खर्च	--	--	--
एकूण ११४ (५)	--	--	--
भारित	--	--	--
एकूण (ब) दत्तमत	--	--	--

तक्ता-१
TABLE-I

(दोन) वित्तीय आवश्यकता
(II) Financial Requirements

(रुपये हजारत)
(Rs. in thousands)

	1	2	3	4	5
	प्रत्यक्ष रकमा २०१६-२०१७ Actuals 2016-2017	अर्थसंकल्प २०१७-२०१८ Budget Estimates 2017-2018	अर्थसंकल्प २०१७-२०१८ Revised Estimates 2017-2018	सुधारलेले अंदाज २०१७-२०१८ Budget Estimates 2018-2019	अर्थसंकल्प २०१८-२०१९ Budget Estimates 2018-2019
(क) वित्तीय व्यवस्थेची साधने.					
मागणी क्रमांक जे-१					
२०१४ न्यायदान (दत्तमत)	...	-	-	-	-
एकूण (क) (दत्तमत)	...	-	-	-	-
(अ) कार्याचे वर्गीकरण					
८००-इतर खर्च	...	--	--	--	--
एकूण (अ)	...	--	--	--	--
(ब) उद्दिष्टवार वर्गीकरण					
(००)(०२) न्यायदानात अधिक सुधारणा करण्यासाठी					
१३व्या वित्त आयोगाच्या शिफारशीनुसार अनुदान (२०१४ ०४५९)					
वेतन	...	०	०	०	०
कंत्राटी सेवा	...	०	०	०	०
दूरध्वनी, वीज व पाणी शुल्क	...	०	०	०	०
प्रवास खर्च	...	०	०	०	०
कार्यालयीन खर्च	...	०	०	०	०
व्यावसायिक व विशेष सेवाबदल	...	०	०	०	०
इतर	...	०	०	०	०
प्रदाने	...	०	०	०	०
प्रकाशने	...	०	०	०	०
संगणकावरील खर्च	...	०	०	०	०
भाडे पट्टी व कर	...	०	०	०	०
इतर प्रशासकीय खर्च	...	०	०	०	०
लहान बांधकामे	...	०	०	०	०
एकूण (ब)	...	०	०	०	०
(क) वित्तीय व्यवस्थेची साधने-					
मागणी क्रमांक-जे-१ दत्तमत	...	--	--	--	--
२०१४, न्यायदान (दत्तमत)	...	--	--	--	--
एकूण (क) (दत्तमत)	...	--	--	--	--
C - Sources of Finance					
Demand No. J- 1.					
... Administration of Justice	...	-	-	-	-
... Total (C)	...	-	-	-	-
(A) Activity Classification					
... 114-Legal Advisor Counsel	...	--	--	--	--
... Total (A)	...	--	--	--	--
(B) Objectwise Classification					
(00)(02) 13th Finance Commission Grants for					
improving delivery of Justice (2014 0459)					
... Salaries	...	०	०	०	०
... Contractual Services	...	०	०	०	०
... Telephone	...	०	०	०	०
... Travel Expenses	...	०	०	०	०
... Office Expenses	...	०	०	०	०
... Payment for professional and Special Services.	...	०	०	०	०
... Other	...	०	०	०	०
... Publication	...	०	०	०	०
... Computer Expenses	...	०	०	०	०
... Rent, Rates and Taxes	...	०	०	०	०
... Other Administrative Exp.	...	०	०	०	०
... Minor Works	...	०	०	०	०
... Total (B)	...	०	०	०	०
C-Source of Finance					
... Demand No. J-1.	...	--	--	--	--
... 2014, Administration of Justice.	...	--	--	--	--
... Total (C)	...	--	--	--	--

क्रमांक	विधी अधिकाऱ्याचे पदनाम	Sr. No.	Designation of Law Officer	Number of Posts
१	२	१	२	पदसंख्या
	उच्च न्यायालय, मुंबई		High Court, Mumbai	
१.	महा-अधिवक्ता, महाराष्ट्र राज्य मुंबई	१.	The Advocate General, Maharashtra State, Mumbai	१
२.	सहायोगी महा-अधिवक्ता, महाराष्ट्र राज्य, मुंबई	२.	The Associate Advocate General, Maharashtra State, Mumbai	—
३.	महा-अधिवक्ता, यांचे मानसेवी सहाय्यक, मुंबई	३.	The Hon. Assistant to Advocate General, Mumbai	—
४.	सरकारी वकील आणि सरकारी अभियोक्ता, उच्च न्यायालय, (अ. शा.) मुंबई	४.	The Government Pleader and Public Prosecutor, High Court, (A. S.) Mumbai	१
५.	अतिरिक्त सरकारी वकील आणि अतिरिक्त सरकारी अभियोक्ता, उच्च न्यायालय, (अ. शा.) मुंबई	५.	The Additional Government Pleader and Additional Public Prosecutor, High Court, (A. S.) Mumbai	८
६.	अतिरिक्त सरकारी वकील आणि अतिरिक्त सरकारी अभियोक्ते, उच्च न्यायालय, (अ. शा.) मुंबई.	६.	The Assistant Government Pleader and Additional Public Prosecutors, High Court, (A. S.) Mumbai	३९
७.	सरकारी वकील आणि सरकारी अभियोक्ते यांचे मानसेवी सहाय्यक, उच्च न्यायालय, मुंबई	७.	The Hon. Assistant to the Government Pleader and Public Prosecutors, High Court, Mumbai	—
८.	सरकारी वकील, उच्च न्यायालय (मूळ शाखा), मुंबई	८.	The Government Pleader, High Court, (Original Side) Mumbai	१
९.	अतिरिक्त सरकारी वकील (मुळ शाखा) मुंबई.	९.	The Add Govt. pleader (o.s) Mumbai	५
१०.	सरकारी वकील आणि सरकारी अभियोक्ता, उच्च न्यायालय अपील शाखा (रिट सेल) मुंबई	१०.	The Government Pleader and Public Prosecutor, High Court, Appellate side (Write Cell) Mumbai	१
११.	सहाय्यक सरकारी वकील, उच्च न्यायालय (मूळ शाखा), मुंबई	११.	The Assistant Government Pleader, High Court, (Original Side) Mumbai	२४
१२.	अतिरिक्त सरकारी वकील, व अतिरिक्त सरकारी अभियोक्ता उच्च न्यायालय (अपील शाखा), मुंबई.	१२.	The Additional Government Pleader, High Court, (Appellate Side) Mumbai	७
१३.	सहाय्यक सरकारी वकील, व अतिरिक्त सरकारी अभियोक्ता उच्च न्यायालय (अपील शाखा), (रिट शाखा) मुंबई	१३.	The Assistant Government Pleader, High Court, (Appellate Side) (Writ cell) Mumbai	२
१४.	'अ' मंडळ समुपदेशी, उच्च न्यायालय, मुंबई	१४.	'A' Panel Council, High Court Mumbai	४४
१५.	'ब' मंडळ समुपदेशी, उच्च न्यायालय, मुंबई	१५.	'B' Panel Council, High Court Mumbai	१०
१६.	विशेष समुपदेशी, उच्च न्यायालय, मुंबई	१६.	SPI Council High Court Mumbai.	३९
	नागपूर येथील उच्च न्यायालयाचे न्यायपीठ		High Court Bench at Nagpur	
१७.	सरकारी वकील आणि सरकारी अभियोक्ता, उच्च न्यायालय, नागपूर	१७.	The Government Pleader and Public Prosecutor, High Court, Nagapur	१
१८.	अतिरिक्त सरकारी वकील आणि अतिरिक्त सरकारी अभियोक्ता, उच्च न्यायालय, नागपूर	१८.	The Additional Government Pleaders and Additional Public Prosecutors, High Court, Nagapur.	७
१९.	सहाय्यक सरकारी वकील आणि अपर सरकारी अभियोक्ते, उच्च न्यायालय, नागपूर	१९.	The Assistant Government Pleader and Additional Public Prosecutors, High Court, Nagpur.	४४
२०.	'अ' मंडळ समुपदेशी, उच्च न्यायालय, नागपूर	२०.	'A' Panel Council, High Court, Nagpur	२३
२१.	'ब' मंडळ समुपदेशी, उच्च न्यायालय, नागपूर	२१.	'B' Panel Council, High Court Nagpur	—
	औरंगाबाद येथील उच्च न्यायालयाचे न्यायपीठ		High Court Bench at Aurangabad	
२२.	सरकारी वकील आणि सरकारी अभियोक्ता, उच्च न्यायालय, औरंगाबाद	२२.	The Government Pleader and Public Prosecutors, High Court, Aurangabad	१
२३.	अतिरिक्त सरकारी वकील आणि अतिरिक्त सरकारी अभियोक्ता, उच्च न्यायालय, औरंगाबाद	२३.	The Additional Government Pleaders and Additional Public Prosecutors, High Court, Aurangabad.	०४
२४.	सहाय्यक सरकारी वकील आणि सहाय्यक सरकारी अभियोक्ता, उच्च न्यायालय, औरंगाबाद	२४.	The Assistant Government Pleaders and Assistant Public Prosecutors, High Court, Aurangabad.	४४
२५.	सरकारी वकीलांचे मानसेवी सहाय्यक, उच्च न्यायालय, औरंगाबाद	२५.	The Hon. Assistant to the Government Pleader, High Court, Aurangabad	—
२६.	'अ' मंडळ समुपदेशी, उच्च न्यायालय, औरंगाबाद	२६.	'A' Panel Council, High Court Aurangabad	१६
२७.	'ब' मंडळ समुपदेशी, उच्च न्यायालय, औरंगाबाद	२७.	'A' Panel Council, High Court Aurangabad	—

क्रमंक	विधी अधिकाऱ्याचे पदनाम	Sr. No.	Designation of Law Officer	Number of Posts
१	२	१	२	पदसंख्या
	सत्र न्यायालय, मुंबई		Sessions Court, Mumbai	
२८.	बृहन्मुंबईकरिता सरकारी अभियोक्ता	...	The Public Prosecutor for Greater Mumbai	...
२९.	बृहन्मुंबईकरिता अतिरिक्त सरकारी अभियोक्ता	...	The Public Additional Prosecutor for Greater Mumbai	...
३०.	मुंबईतील विशेष अभियोक्त्यांचे मंडळ (सत्र न्यायालय आणि महानगर दंडाधिकारी न्यायालये यांच्याकरिता).	...	A Panel of Special Prosecutors in Mumbai (For Session Court and Courts of Metropolitan Magistrates).	...
	नगर दिवाणी न्यायालय, मुंबई		City Civil Court, Mumbai	
३१.	सरकारी वकील, नगर दिवाणी न्यायालय, मुंबई	...	The Government Pleader, City Civil Court, Mumbai	...
३२.	अतिरिक्त सरकारी वकील, नगर दिवाणी न्यायालय, मुंबई	...	The Additional Government Pleader City Civil Court, Mumbai	...
३३.	सहायक सरकारी वकील, नगर दिवाणी न्यायालय, मुंबई	...	The Assistant Government Pleader City Civil Court, Mumbai	...
	लघुवाद न्यायालय, मुंबई		Small Cause Court, Mumbai	
३४.	सरकारी वकील, लघुवाद न्यायालय, मुंबई (बांद्रा)	...	The Government Pleader, Small Cause Court, Mumbai (Bandra)	...
३५.	सहायक सरकारी वकील, लघुवाद न्यायालय, मुंबई (बांद्रा)	...	The Assistant Government Pleaders, Small Cause Court, Mumbai (Bandra)	...
	मुफसल न्यायालय		Mofussil Court	
३६.	प्रत्येक जिल्हाच्या मुख्यालयातील जिल्हा सरकारी वकील व सरकारी अभियोक्ते, सहायक सरकारी वकील व अपर सरकारी अभियोक्ते आणि जिल्हा सरकारी वकील व सरकारी अभियोक्ते यांचे मानसेवी सहायक.	...	District Government Pleaders and Public Prosecutors' Assistant Government Pleaders and Additional Public Prosecutors and Hon. Assistant to the District Government Pleader and Public Prosecutors at Head quarter of each District.	...
३७.	दुय्यम सरकारी वकील (प्रत्येक तालुक्याच्या ठिकाणी एक)	...	Subordinate Government Pleaders (One at each Taluka Place)	...
३८.	विशेष वकील, महाराष्ट्र महसूल न्यायाधिकरण, पुणे, नागपूर, कोल्हापूर व औरंगाबाद	...	Special Government Pleader, Maharashtra Revenue Tribunal, Pune, Nagpur, Kolhapur and Aurangabad.	...
	महाराष्ट्र प्रशासकीय न्यायाधिकरण		Maharashtra Administrative Tribunal	
३९.	मुख्य सादरकर्ता अधिकारी, महाराष्ट्र प्रशासकीय न्यायाधिकरण, मुंबई	...	Chief Presenting Officer, Maharashtra Administrative Tribunal, Mumbai	1
४०.	ब मंडळ सादरकर्ता अधिकारी	...	'B' Panel Presenting Officer	...
४१.	मुख्य सादरकर्ता अधिकारी, महाराष्ट्र प्रशासकीय न्यायाधिकरण, औरंगाबाद	...	Chief Presenting Officer, Maharashtra Administrative Tribunal, Aurangabad	1
४२.	ब मंडळ सादरकर्ता अधिकारी	...	'B' Panel Presenting Officer	...
४३.	मुख्य सादरकर्ता अधिकारी, महाराष्ट्र प्रशासकीय न्यायाधिकरण, नागपूर	...	Chief Presenting Officer, Maharashtra Administrative Tribunal, Nagpur	1
४४.	ब मंडळ सादरकर्ता अधिकारी	...	'B' Panel Presenting Officer	...
४५.	सी.बी.आय. न्यायालय (केंद्रिय गुन्हे अन्वेषण विशेष न्यायालये)	...	C.B.I. Court.	...
४६.	ग्राम न्यायालय	...	Gram Court.	...

तक्ता -३ (एक)
TABLE-III (i)

(III) Programme work Load Summary and Explanation of Financial Requirements.

The following Table indicates the number of cases conducted by the Advocate General during 2016, 2017, and 2018.

अ. क्र. Sr. No.	वर्ष Year	उच्च न्यायालय High Court		सर्वोच्च न्यायालय Supreme court	
		दिवानी Civil	फौजदारी Criminal		
1	2	3	4	5	
--	--	--	--	--	
1	2017	3	4	5	
2	2018	82	7	0	
3	2019	143	22	2	

तक्ता -३ (दोन)
TABLE-III (ii)

सरकारी वकील, उच्च न्यायालय, मुंबई

शासनाच्या वतीने ज्यामध्ये संबंधित वर्षात वकील, उच्च न्यायालय, मुंबई, हजर झाले अशा (दिवानी आणि फौजदारी) प्रकरणांची संख्या पुढील तक्त्यामध्ये दर्शविली आहे.

शासकीय अभियोगावर देखरेख ठेवणे हे विधि अधिकाऱ्यांचे काम असून ते राज्यातील सर्व न्यायालयातील प्रत्येक दिवशी सुनावणीसाठी निश्चित केलेल्या प्रकरणावर अवलंबून असते हे काम अत्यंत तांत्रिक व अस्थिर असल्याने प्रकरणे निकालात काढण्यासाठी प्रमाणके ठरविता येत नाहीत.

The Government Pleader, High Court Mumbai

The following table indicates the cases (Civil and Criminal) in which the Government Pleader, High Court, Mumbai has put in his appearance on behalf of Government during the respective years.

The work of Law Officers is to look after the Government litigation and it depends on the cases fixed for hearing on each day in all the Courts in the State. The work is highly technical and fluctuating and hence no norms of disposal can be fixed for them.

प्रकरणाचे स्वरूप	वर्षाच्या आरंभी प्रलंबित असलेली प्रकरणे		वर्षात दाखल केलेली प्रकरणे		एकूण Total		वर्षात निकालात काढलेली प्रकरणे		वर्षाच्या अखेरीस प्रलंबित असलेली प्रकरणे		Nature of Cases				
	Cases pending at the beginning of the year	2017	2018	2019	Cases filed and defended during the year	2017	2018	2019	Cases disposed during the year	2017		2018	2019		
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16
१. दिवाणी ...	51127	50541	49611	1174	232	492	52301	50773	50103	1760	1162	1391	50541	49611	48712
२. फौजदारी ...	93537	107724	122087	19312	20213	21114	112849	127937	143201	5125	5850	6959	107724	122087	136242
	144664	158265	171698	20486	20445	21606	165150	178710	193304	6885	7012	8350	158265	171698	184954

तक्ता -३ (तीन)
TABLE-III (iii)

The following Table indicates the number of applications made for certified copies of the judgment in Civil, Criminal Cases and number of copies purchased by the Government Pleader, High Court, Mumbai.

दिवानी आणि फौजदारी कज्जांच्या निकालपत्रांच्या सही शिक्क्यांच्या नकलासाठी केलेल्या अर्जांची संख्या आणि सरकारी वकील, उच्च न्यायालय मुंबई यांनी खरेदी केलेल्या नकलांची संख्या पुढे दिलेल्या तक्त्यामध्ये दर्शविली आहे.

प्रकरणाचे स्वरूप	वर्षांमध्ये खरेदी केलेल्या सही शिक्क्यांच्या नकला Certified copies purchased during the year							Nature of Cases
	सही शिक्क्यांच्या नकलाकारिता अर्ज Application for copies			वर्षांमध्ये खरेदी केलेल्या सही शिक्क्यांच्या नकला Certified copies purchased during the year				
	2017	2018	2019	2017	2018	2019	7	
१. दिवाणी ...	624	516	525	587	469	482	(i) Civil Cases	
२. फौजदारी ...	57	45	39	32	469	28	(ii) Criminal Cases	
	681	561	564	619	35	510		

तक्ता -३ (चार)
TABLE-III (iv)

The following table indicates the number of opinion given by the Government Pleader, High Court, Mumbai for going in appeal and contempt matters.

अपिलात जाण्याच्या कामात आणि बेअदबीच्या कामात सरकारी वकील, उच्च न्यायालय, मुंबई यांनी दिलेल्या अभिप्रायाची संख्या पुढील तक्त्यात दर्शविली आहे.

प्रकरणाचे स्वरूप	वर्षाच्या आरंभी प्रलंबित असलेली प्रकरणे		वर्षात नवीन आलेली प्रकरणे			एकूण Total			वर्षात निकालात काढलेली प्रकरणे			वर्षाच्या अखेरीस प्रलंबित असलेली प्रकरणे			Nature of Cases		
	Cases pending at the beginning of the year		Cases instituted during the year			2017 2018 2019			Cases disposed of during the year			Cases pending at the end of the year					
	2017	2018	2019	2017	2018	2019	2017	2018	2019	2017	2018	2019	2017	2018		2019	
१. दिवाणी ...	11	15	0	29	18	1	40	33	1	25	33	1	15	0	0	(i) Civil Cases	
२. फौजदारी ...	22	39	52	58	38	38	80	77	90	41	25	90	39	52	0	(ii) Criminal Cases	
	33	54	52	87	56	39	120	110	91	66	58	91	54	52	0		
१	2	3	4	--	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	

तक्ता -६
TABLE-VI

सरकारी वकील, उच्च न्यायालय, नागपूर

Government Pleader, High Court, Nagpur

सरकारी वकील, उच्च न्यायालय, नागपूर व औरंगाबाद यांनी संबंधित वर्षामध्ये उच्च न्यायालय नागपूर व औरंगाबाद न्यायपीठ येथे शासनाच्या वतीने दाखल केलेली आणि निकालाल काढलेली फौजदारी व दिवाणी प्रकरणे आणि रिट अर्ज पुढील तक्त्यात दर्शविली आहेत.

The following table indicates the cases (Civil and Criminal) and Writ Petitions instituted and disposed off by the Government Pleader, High Court, Nagpur and Aurangabad on behalf of Government on the appellate side, High Court Bench at Nagpur and Aurangabad.

प्रकरणाचे स्वरूप	वर्षाच्या आरंभी प्रलंबित असलेली प्रकरणे Cases pending at the beginning of the year			वर्षात दाखल केलेली प्रकरणे Cases instituted during the year			एकूण Total			वर्षात निकालात काढलेली प्रकरणे Cases disposed during the year			वर्षाच्या अखेरीस प्रलंबित असलेली प्रकरणे Cases pending at the end of the year			Nature of Cased
	2017	2018	2019	2017	2018	2019	2017	2018	2019	2017	2018	2019	2017	2018	2019	
१. फौजदारी प्रकरणे	8163	8603	9069	8754	9168	9261	16917	17771	18330	8314	8702	8855	8603	9069	9475	Criminal Cases
२. दिवाणी प्रकरणे	8169	8577	8977	712	860	1111	8881	9437	10088	304	460	430	577	8977	9658	Civil Cases
३. किरकोळ प्रकरणे	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	Miscellaneous
अपिल न्यायशाखा... उच्च न्यायालयामधील रिटसाठी अर्ज	25650	27147	28354	6372	8592	12405	32022	35739	40759	4875	7385	11178	27147	28354	30834	Writ Petitions on Appellate side High Court.

तक्ता -७
TABLE-VII

सरकारी वकील, उच्च न्यायालय, औरंगाबाद

Government Pleader, High Court, Aurangabad

१. फौजदारी प्रकरणे	3199	3600	4636	3506	4238	3811	6705	7838	8447	3105	3202	3457	3600	4636	4990	Criminal Cases
२. दिवाणी प्रकरणे	4555	4502	4495	279	264	301	4834	4766	4796	332	271	499	4502	4495	4297	Civil Cases
३. किरकोळ प्रकरणे	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	Miscellaneous
उच्च न्यायालयामधील रिटसाठी अर्ज	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	Writ Petitions on Appellate side

तक्ता -८ (१)
TABLE-VIII(I)

सरकारी अभियोक्ता, बृहन्मुंबई, मुंबई

सरकारी अभियोक्ता मुंबई यांनी सन २०१७, २०१८ व २०१९ मध्ये दाखल केलेली आणि निकालात काढलेली सत्र प्रकरणे आणि विशेष प्रकरणे (म्हणजे लाचलुपपतीबाबतची प्रकरणे) आणि अत्यावश्यक वस्तू अधिनियम १९५५ बाबतची प्रकरणे पुढील तक्त्यात दिली आहेत.

Public Prosecutor, Greater Bombay.

The following table indicates the Cases, (i.e. Anti Corruption Cases) and cases under Essential Commodities Act, 1955 committed to the Session and disposed of during the year 2017, 2018 and 2019 in which the Public Prosecutor for Gr. Mumbai has put his appearance on behalf of Government.

प्रकरणाचे स्वरूप	वर्षाच्या आरंभी प्रलंबित असलेली प्रकरणे			वर्षात नवीन आलेली प्रकरणे			एकूण Total			वर्षात निकालात काढलेली प्रकरणे			वर्षाच्या अखेरीस प्रलंबित असलेली प्रकरणे			Nature of Cased
	Cases pending at the beginning of the year			Cases instituted during the year			Total			Cases disposed during the year			Cases pending at the end of the year			
	2017	2018	2019	2017	2018	2019	2017	2018	2019	2017	2018	2019	2017	2018	2019	
१. सत्र न्यायालय, बृहन्मुंबई यांजकडे सुपूर्द केलेली फौजदारी प्रकरणे.	4903	--	--	1190	--	--	6093	--	--	--	887	--	--	5206	1. Criminal cases Committed to the Sessions Court, Gr. Mumbai.	
२. लाचलुपपत विरोधी प्रकरणे	179	--	--	76	--	--	255	--	--	--	38	--	--	217	2. Anti-corruption cases	
३. अत्याधुनिक वस्तु अधिनियम १९५५ विषयी प्रकरणे.	32	--	--	1	--	--	33	--	--	--	1	--	--	32	3. Cases under essential Commodities Act, 1955.	
४. एन. डी. पी. स्पेशल केसेस	1356	--	--	152	--	--	1538	--	--	--	105	--	--	1403	4. N.D.P. Special Cases	
५. टाडा प्रकरणे	7	--	--	0	--	--	7	--	--	--	4	--	--	3	5 Tada Cases	
६. मागासवर्गीयांची विशेष प्रकरणे	79	--	--	16	--	--	95	--	--	--	9	--	--	86	6. S. C. & S. T. Special Cases	
७. महाराष्ट्र संघटित गुन्हेगारी नियंत्रण एकाग्र...	110	--	--	15	--	--	125	--	--	--	3	--	--	122	7. M. O. C. C. A	
एकूण...	6666	--	--	1450	--	--	8146	--	--	--	1047	--	--	7069		

तक्ता -८ (२)
TABLE-VIII (ii)

सरकारी अभियोक्ता मुंबई यांनी शासनाच्या वतीने सन २०१६, २०१७ व २०१८ मध्ये दाखल केलेली आणि निकालात काढलेली फौजदारी प्रकरणे पुढील तक्त्यात दर्शविली आहेत.

The following table indicates the Criminal Cases pending, instituted and disposed of during the year 2016, 2017 and 2018 in which the Public Prosecutor for Gr. Mumbai has put in his appearance on behalf of Government.

प्रकरणाचे स्वरूप	वर्षाच्या आरंभी प्रलंबित असलेली प्रकरणे			वर्षात दाखल केलेली प्रकरणे			एकूण Total			वर्षात निकालात काढलेली प्रकरणे			वर्षाच्या अखेरीस प्रलंबित असलेली प्रकरणे			Nature of Cased	
	Cases pending at the beginning of the year			Cases instituted during the year			Total			Cases disposed during the year			Cases pending at the end of the year				
	2017	2018	2019	2017	2018	2019	2017	2018	2019	2017	2018	2019	2017	2018	2019		
१. फौजदारी अपीले...	1791	--	--	835	--	--	2626	--	--	--	1154	--	--	1472	--	--	Criminal Appeals
२. फौजदारी फेरतपासणी अर्ज	1417	--	--	1301	--	--	2718	--	--	--	1551	--	--	1167	--	--	Criminal Revision Applications.
३. फौजदारी अर्ज...	341	--	--	6461	--	--	6802	--	--	--	4435	--	--	2367	--	--	Criminal Applications
एकूण ...	3549	--	--	8597	--	--	12146	--	--	--	7140	--	--	5006	--	--	Total

तक्ता - १०
TABLE-X

सरकारी वकील, नगर दिवाणी न्यायालय, मुंबई

The Government Pleader, City Civil Court, Mumbai

खालील तक्ता नगर दिवाणी न्यायालयात दाखल झालेली व सरकारी वकील, नगर दिवाणी न्यायालय, मुंबई यांनी शासनाकडे लढविलेली नागरिकत्वासंबंधी व इतर दिवाणी प्रकरणे दर्शवितो.

The following table indicates the Citizenship suit and other City Civil Suit filed in the Mumbai City Civil Court in which the Government Pleader, City Civil Court Mumbai has put in his appearance on behalf of Government.

प्रकरणाचे स्वरूप	वर्षाच्या आरंभी प्रलंबित असलेली प्रकरणे			वर्षात दाखल केलेली प्रकरणे			एकूण Total			वर्षात निकालात काढलेली प्रकरणे			वर्षाच्या अखेरीस प्रलंबित असलेली प्रकरणे			Nature of Cases
	2017	2018	2019	2017	2018	2019	2017	2018	2019	2017	2018	2019	2017	2018	2019	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	
दिवानी दावे आणि कामे	7435	7724	7794	378	269	309	7816	7993	8103	92	192	224	7724	7801	7879	Civil Suits and Matters
१. नागरिकत्वाबाबतचे दावे	58	47	45	19	9	5	77	56	50	30	11	6	47	45	44	Citizenship Suit
२. किरकोळ अपील	7493	7771	7839	397	278	314	7890	8049	8153	122	203	230	7771	7846	7923	Miscellaneous Appeals.
एकूण :																

जिल्हा सरकारी वकील व सरकारी अभियोक्ते

२०१३, २०१४ व २०१५ सा वर्षामध्ये दिवाणी व फौजदारी स्वरुपाची दाखल झालेली आणि शासनाच्यावतीने जिल्हा सरकारी वकील आणि सरकारी अभियोक्ते यांनी निकालात काढलेली प्रकरणे खालील तक्त्यात दर्शविली आहेत.

District Govt. Pleader and Prosecutors.

The following tables indicate the number of different types of Civil and Criminal Cases filed and defended by the Government in which the District Government Pleaders and Public Prosecutors have put in their appearances on behalf of Government during the years 2013, 2014 and 2015.

प्रकरणांचे स्वरुप	वर्षाच्या आरंभी प्रलंबित असलेली प्रकरणे				वर्षात दाखल केलेली प्रकरणे				एकूण	वर्षात निकालात काढलेली प्रकरणे				वर्षाच्या अखेरीस प्रलंबित असलेली प्रकरणे	Nature of Cases		
	2017	2018	2019	2020	2017	2018	2019	2020		Total	2017	2018	2019			2020	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	2018	2019	2020	2021	2018	2019	2020	2021	
(१) जिल्हा : अहमदनगर	...	5194	5544	5641	1921	2690	3678	7115	8234	9319	1571	1870	1109	5544	6364	8210	...Criminal Cases
फौजदारी प्रकरणे	...	5374	5169	5023	267	302	506	5641	5471	5529	472	425	342	5169	5046	5187	...Civil Cases
दिवाणी प्रकरणे	...	10568	10713	10664	2188	2992	4181	12756	13705	14848	2043	2295	1451	10713	11410	13397	... Total
एकूण	...	15156	18130	16940	7244	840	746	22400	18970	17686	4270	2030	3991	18130	16940	13695	... Criminal Cases
(२) जिल्हा : अकोला	...	8446	9900	10063	1940	430	372	10330	986	10435	486	267	2238	9900	10063	8197	... Civil Cases
फौजदारी प्रकरणे	...	23602	28030	27003	9184	1270	1118	32786	29300	28121	4756	2297	6229	28030	27003	21892	... Total
दिवाणी प्रकरणे	...	9466	9683	10304	2691	3645	3818	12157	13328	14122	2474	3024	2939	9683	10304	11183	... Criminal Cases
एकूण	...	6764	6424	6280	362	515	362	7126	6939	6642	702	659	471	6424	6280	6171	... Civil Cases
(३) जिल्हा : अमरावती	...	16230	16107	16584	3053	4160	4180	19283	20267	20764	3176	3683	3410	16107	16584	17354	...Total
फौजदारी प्रकरणे	...	9466	9683	10304	2691	3645	3818	12157	13328	14122	2474	3024	2939	9683	10304	11183	... Criminal Cases
दिवाणी प्रकरणे	...	6764	6424	6280	362	515	362	7126	6939	6642	702	659	471	6424	6280	6171	... Civil Cases
एकूण	...	16230	16107	16584	3053	4160	4180	19283	20267	20764	3176	3683	3410	16107	16584	17354	...Total
(४) जिल्हा : औरंगाबाद	...	3199	3600	4636	3506	4238	3811	6705	7838	8447	3105	3202	3457	3600	4636	4990	... Criminal Cases
फौजदारी प्रकरणे	...	4555	4502	4495	279	264	301	4834	4766	4796	332	271	499	4502	4495	4297	... Civil Cases
दिवाणी प्रकरणे	...	7754	8102	9131	3785	4502	4112	11539	12604	13243	3437	3473	3956	8102	9131	9287	... Total
एकूण	...	7754	8102	9131	3785	4502	4112	11539	12604	13243	3437	3473	3956	8102	9131	9287	... Total

तक्ता - ११ चावू
Table -- XI -Contd.

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16
(१२)	जिल्हा : कोल्हापूर
	फौजदारी प्रकरणे	4788	4915	5261	2074	2561	2686	6862	7476	7947	1947	2215	1294	4915	5261
	दिवानी प्रकरणे	5279	5211	5524	325	510	304	5604	5721	5828	393	197	77	5211	5524
	एकूण	10067	10126	10785	2399	3071	2990	12466	13197	13775	2340	2412	1371	10126	10785
(१३)	जिल्हा : नागपूर
	फौजदारी प्रकरणे	7280	7850	7002	3767	5286	3750	11047	13136	10752	3197	6134	2902	7850	7002
	दिवानी प्रकरणे	3391	3462	3548	489	379	415	3880	3841	3963	418	293	282	3462	3548
	एकूण	10671	11312	10550	4256	5665	4161	14927	16977	14715	3615	6427	3184	11312	10550
(१४)	जिल्हा : नांदेड
	फौजदारी प्रकरणे	45510	48738	49673	21066	20104	20355	66576	68842	70028	17838	19169	19531	48738	49673
	दिवानी प्रकरणे	26113	25215	25470	9736	10328	13496	35849	35843	38966	10634	10373	13777	25215	25470
	एकूण	71623	73953	75143	30802	30432	33851	102425	104685	108994	28472	29542	33308	73953	75143
(१५)	जिल्हा : नाशिक
	फौजदारी प्रकरणे	5484	5969	6409	5069	5749	6277	10553	11718	12686	4584	5309	5664	5969	6409
	दिवानी प्रकरणे	5622	5479	5567	385	745	520	6007	6224	6087	528	657	671	5479	5567
	एकूण	11106	11448	11976	5454	6494	6797	16560	17942	18773	5112	5966	6335	11448	11976
(१६)	जिल्हा : उस्मानाबाद
	फौजदारी प्रकरणे	4477	4746	4917	1248	1444	1490	5725	6790	6407	979	1273	1280	4746	4917
	दिवानी प्रकरणे	12741	12036	10937	1612	1622	2423	14353	73658	13360	2317	2721	1436	12036	10937
	एकूण	17218	16782	15854	2860	3066	3913	20078	19848	19767	3296	3994	2716	16782	15854
(१७)	जिल्हा : लातूर
	फौजदारी प्रकरणे	28828	29590	33224	15328	14137	14599	44456	43727	47823	14866	10503	12271	29590	33224
	दिवानी प्रकरणे	28595	29104	30920	13686	14425	15293	42281	43529	46213	13177	12609	13059	29104	30920
	एकूण	57423	58694	64144	29014	28562	29892	86737	87256	94036	28043	23112	25330	58694	64144

तक्ता - ११ चालू
Table--XI -Contd.

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16
(२५)	जिल्हा : सोलापूर
	फौजदारी प्रकरणे	65930	71669	38535	42120	52543	104465	113789	132461	32796	33871	36946	71669	79918	95515
	दिवाणी प्रकरणे	48753	49305	19994	19150	20168	68747	68455	73077	19442	15546	14920	49305	52909	58157
	एकूण	114683	120974	58529	61270	72711	173212	182244	205538	52238	49417	51866	120974	132827	153672
(२६)	जिल्हा : ठाणे
	फौजदारी प्रकरणे	5452	10164	9952	6326	7026	9099	16490	16978	1447	2447	2958	2200	3879	4068
	दिवाणी प्रकरणे	190	263	334	87	99	78	277	362	412	71	79	76	16	20
	एकूण	5642	10427	10286	3734	6425	7104	9376	16852	17390	1588	2526	3034	2216	3899
(२७)	जिल्हा : वर्धा
	फौजदारी प्रकरणे	3391	2443	2397	1258	1364	1195	4649	3807	3592	2206	1410	1080	2443	2397
	दिवाणी प्रकरणे	2880	2782	2749	225	230	249	3105	3012	2998	323	263	425	2782	2749
	एकूण	6271	5225	5146	1483	1594	1444	7754	6819	6590	2529	1673	1532	5225	5146
(२८)	जिल्हा : यवतमाळ
	फौजदारी प्रकरणे	2988	3454	3832	3337	1553	1359	6325	5007	5191	1031	1175	1011	5294	3832
	दिवाणी प्रकरणे	9546	6070	5914	9552	737	1323	19098	6807	7231	1319	893	1338	17779	5914
	एकूण	12534	9524	9746	12889	2290	2682	25423	11814	12428	2350	2068	2349	23073	9746
(२९)	जिल्हा : गडचिरोली
	फौजदारी प्रकरणे	4550	5388	5665	6357	6544	6567	11107	11932	12232	5719	6267	5981	5388	5665
	दिवाणी प्रकरणे	1936	1966	2115	1173	1481	1344	3109	3447	3459	1143	1332	1161	1966	2115
	एकूण	6486	7354	7780	7730	8025	7911	14216	15379	15691	6862	7599	7142	7354	7780
(३०)	जिल्हा : नंदूरबार
	फौजदारी प्रकरणे	408	451	428	133	59	119	541	510	547	90	82	52	415	428
	दिवाणी प्रकरणे	121	173	185	63	16	44	184	189	229	11	4	0	173	185
	एकूण	529	624	613	196	75	163	725	699	776	101	86	52	624	613
(३१)	जिल्हा : गोंदिया
	फौजदारी प्रकरणे	836	745	645	1372	1402	941	2208	2147	1586	1463	1502	1323	745	645
	दिवाणी प्रकरणे	253	315	369	117	126	177	370	441	546	55	72	89	315	396
	एकूण	1089	1060	1014	1489	1528	1118	2578	2588	2132	1518	1574	1412	1060	1014
(३२)	जिल्हा : वाशिम
	फौजदारी प्रकरणे	448	570	648	315	488	622	763	1058	1270	193	410	647	570	648
	दिवाणी प्रकरणे	1694	1784	1768	245	232	177	1939	2016	1945	155	248	349	1784	1768
	एकूण	2142	2354	2410	560	720	799	2702	3074	3215	348	658	996	2354	2410

तक्ता - १२
TABLE -- XII

खालील तक्ता सरकारी वकीलांनी शासनाच्या वतीने २०१५, २०१६ व २०१७ मध्ये लढविलेल्या दिवाणी व फौजदारी दाव्यांमध्ये शासनाच्या बाजूने व शासनाच्या विरुद्ध निर्णय झालेल्या दाव्यांची माहिती दर्शवितो. The following table indicates the No. of Civil Cases and Criminal Cases in which the Government Pleaders appeared on behalf of Government and the No. of Cases decided in favour and against of Government in 2015, 2016 and 2017.

कार्यालय	दाखल झालेली प्रकरणे			निकाालात काढलेले दावे			शासनाच्या बाजूने निर्णय लागलेले दावे			शासनाच्या विरुद्ध निर्णय लागलेले दावे		
	2017	2018	2019	2017	2018	2019	2017	2018	2019	2017	2018	2019
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
१. महाअधिवक्ता, मुंबई	168	230	--	52	58	--	49	57	--	3	1	--
२. सहयोगी महाअधिवक्ता, मुंबई	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--
३. सरकारी वकील.	20540	--	--	6885	--	--	3752	--	--	3133	--	--
उच्च न्यायालय, मुंबई.												
४. सरकारी वकील,	2198	1973	--	870	1030	--	767	997	--	103	33	--
उच्च न्यायालय, (मूळ शाखा) मुंबई.												
५. सरकारी वकील, व सरकारी अभियोक्ता, उच्च न्यायालय, अपील शाखा (रिट सेल) मुंबई.	20540	20445	--	6885	7012	--	3752	3867	--	3133	3145	--
६. सरकारी वकील,	15838	18620	--	13493	16547	--	4159	7492	--	9334	9055	--
उच्च न्यायालय, नागपूर.												
७. सरकारी वकील,	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--
उच्च न्यायालय, औरंगाबाद.												
८. मुख्य सादरकर्ता अधिकारी, मुंबई	1849	1884	--	404	585	--	294	367	--	521	479	--
नागपूर	996	--	--	874	--	--	692	--	--	49	182	--
औरंगाबाद	1823	--	--	1521	--	--	1670	193	--	240	328	--
९. सरकारी अभियोक्ता, ब्रम्हंभई मुंबई.	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--
१०. सरकारी वकील, नगर दिवाणी न्यायालय, मुंबई.	397	278	--	122	203	--	122	200	--	1	3	--
११. सरकारी वकील, लघुवाद न्यायालय, मुंबई.	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--
१२. सर्व जिल्हा सरकारी वकील व सरकारी अभियोक्ते.	62806	24318	--	49474	22830	--	17791	7604	--	31661	15226	--

तक्ता - १२ चालू ...
TABLE--XII Continuu..

खालील तक्ता सरकारी वकीलांनी शासनाच्या वतीने २०१५, २०१६ व २०१७ मध्ये लढविलेल्या दिवाणी व फौजदारी दाव्यामध्ये शासनाच्या बाजूने व शासनाच्या विरुद्ध निर्णय झालेल्या दाव्यांची माहिती दर्शवितो. The following table indicates the No. of Civil Cases and Criminal Cases in which the Government Pleaders appeared on behalf of Government and the No. of Cases decided in favour and against of Government in 2015, 2016 and 2017.

कार्यालय	दाखल झालेली प्रकरणे			निकालात काढलेले दावे			शासनाच्या बाजूने निर्णय लागलेले दावे			शासनाच्या विरुद्ध निर्णय लागलेले दावे		
	Cases filed			Cases disposed			Cases decided in favour of Govt.			Cases decided against Govt.		
	2017	2018	2019	2017	2018	2019	2017	2018	2019	2017	2018	2019
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
१२. सर्व जिल्हा सरकारी वकील व सरकारी अभियोक्ते.	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--
अकोला	9184	1270	--	4756	2297	--	2293	834	--	2463	1463	--
अमरावती	3053	--	--	3176	--	--	1513	--	--	1663	--	--
औरंगाबाद	3785	--	--	3437	--	--	803	--	--	2634	--	--
बिड	3693	3544	--	4569	2915	--	2746	1062	--	1823	1853	--
भंडारा	1619	--	--	838	--	--	349	--	--	489	--	--
चंद्रपूर	456	429	--	564	443	--	218	174	--	346	269	--
जळगांव	2041	--	--	2763	--	--	532	--	--	2231	--	--
धुळे	1969	--	--	1791	--	--	813	--	--	978	--	--
बुलढाणा	430	--	--	344	--	--	166	--	--	175	--	--
जालना	2111	--	--	2141	--	--	464	--	--	1677	--	--
कोल्हापूर	2399	--	--	2340	--	--	781	--	--	1559	--	--
नागपूर	4256	--	--	3615	--	--	1860	--	--	1755	--	--
नाशिक	5454	6494	--	5112	5966	--	1347	1713	--	3804	4253	--
उस्मानाबाद	2860	--	--	3296	--	--	429	--	--	2867	--	--
नांदेड	1605	3192	--	1945	2901	--	1009	1120	--	936	1781	--
परभणी	2717	3228	--	2399	2946	--	883	926	--	1516	2020	--
लातूर	272	465	--	106	434	--	0	30	--	106	404	--
पुणे	8193	--	--	7328	--	--	2879	--	--	4449	--	--
सांगली	1107	2106	--	1926	2210	--	656	746	--	1270	1464	--
सातारा	2532	--	--	1807	--	--	573	--	--	1234	--	--
सिधुदुर्ग-ओरस	328	598	--	409	423	--	101	137	--	308	286	--
अहमदनगर	2188	2992	--	2042	2295	--	808	862	--	1235	1433	--
रत्नागिरी	927	900	--	600	701	--	196	230	--	404	471	--
ठाणे	5642	10427	--	3734	6326	--	1518	2526	--	2218	3899	--
एकूण	62252	24318	--	56705	22830	--	21223	7604	--	35518	15226	--

12. All District Govt. Pleaders and Public Prosecutors.

Fees and Law charges earned by the Govt. Pleaders

The following table indicates the fees and law charges earned by the Government Pleaders in Civil and Criminal Cases conducted on behalf of Government during 2017-2018, 2018-2019 and 2019-2020 (upto 31-12-2019).

In accordance with Rules 137 and 138 of the Rules for the conduct of the Legal Affairs of Government, 1984 Bills of fees in Criminal Cases are referred by Government Pleaders direct to the treasury for receiving payment. The fees and law charges bills of Government Pleaders in Civil Cases are referred to the Remembrancer of Legal Affairs for passing and counter signature. The said Bills are passed after scrutiny and returned duly countersigned by the Remembrancer of Legal Affairs to the concerned Government Pleaders. Thereafter the Government Pleader submits bills to the treasury for receiving payment.

सरकारी वकिलांना मिळालेली फी व वादव्यय

२०१७-२०१८, २०१९-२०१९, २०१९-२०२० (३१-१२-२०१९ पर्यंत) मध्ये शासनाच्या वतीने चालविलेल्या दिवाणी व फौजदारी प्रकरणांमध्ये सरकारी वकिलांना मिळालेली फी व वादव्यया खालील तक्ता दर्शवितो.

शासकीय विधी कामकाजाचे आचरण नियम, १९८४ च्या नियम १३७ व १३८ अनुसार फौजदारी प्रकरणातील फीची बिले, अधिदान मिळण्यासाठी सरकारी, वकिलांकडून कोषागाराकडे परस्पर सादर केली जातात, तसेच दिवाणी प्रकरणातील फी वादव्यया संबंधीची बिले विधि परामर्शीकडे मंजूरी व प्रति स्वाक्षरीसाठी सादर केली जातात. विधि व न्याय विभागात सादर बिले छाननी करून मंजूर केली जातात व संबंधित सरकारी वकिलांकडे प्रति स्वाक्षरी करून परत पाठविली जातात. तदनंतर सरकारी वकील कोषागाराकडे अधिदान मिळण्याकरिता ती बिले सादर करतात.

कार्यालय	फौजदारी प्रकरणात				फौजदारी प्रकरणातील झालेली				दिवाणी प्रकरणात				दिवाणी प्रकरणातील			
	मिळालेली फी				वादव्यय				मिळालेली फी				झालेली वादव्यय			
	2017	2018	2019	2020	2017	2018	2019	2020	2017	2018	2019	2020	2017	2018	2019	2020
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17
(१) महाअधिवक्ता, मुंबई	647500	--	--	--	86500	--	4110000	--	--	0	--	0	--	0	--	0
(२) सहाय्यी महाअधिवक्ता, मुंबई	0	0	--	--	0	--	0	--	--	0	--	0	--	0	--	0
(३) सरकारी वकील, व सरकारी अभियोक्ता, उच्च न्यायालय, अपील शाखा (मुंबई)	39000003	30083850	--	--	0	7745	0	549400	--	0	--	0	--	0	--	0
सरकारी वकील, उच्च न्यायालय, औरंगाबाद	11970500	--	--	14294	--	--	23520750	--	--	3092	--	0	--	--	--	0
सरकारी वकील, उच्च न्यायालय, नागपूर	14029500	--	--	11970500	--	--	17955500	--	--	17955500	--	0	--	--	--	0
(४) सरकारी अभियोक्ता, मुंबई	10227250	--	--	0	--	--	0	0	--	0	--	0	--	0	--	0
(५) सरकारी वकील, नगर-दिवाणी न्यायालय, मुंबई	0	0	--	0	--	--	440185	--	--	0	--	0	--	0	--	0
(६) सरकारी वकील, लघुवाद न्यायालय, मुंबई	0	0	--	0	0	--	0	878144	510284	0	0	0	0	0	0	0
(७) सर्व जिल्हा सरकारी वकील व अभियोक्ता	138284845	--	--	39369544	--	--	23883885	--	--	3092	--	0	--	0	--	0
(८) मुख्य सादरकर्ता अधिकारी, महाराष्ट्र प्रशासकीय, न्यायाधिकरण मुंबई	0	0	--	0	0	--	6437050	--	--	0	0	0	0	0	0	0
मुख्य सादरकर्ता अधिकारी, महाराष्ट्र प्रशासकीय, न्यायाधिकरण औरंगाबाद	0	0	--	0	0	--	0	4900500	4692700	0	0	0	0	0	0	0
मुख्य सादरकर्ता अधिकारी, महाराष्ट्र प्रशासकीय, न्यायाधिकरण नागपूर	0	0	--	0	0	--	4740110	4692700	--	0	0	0	0	0	0	0
(९) सरकारी वकील, उच्च न्यायालय, (मुळ) शाखा मुंबई.	0	0	--	0	0	--	5330500	--	--	0	0	0	0	0	0	0

तक्ता-१४
TABLE - XIV

(IV) Personnel Summary

(चार) कर्मचारी विषयक

गोषवारा	Designation	Scale of Pay/वेतनमान	No. of posts/पदसंख्या		पदनाम	
			2018-2019	2019-2020		
1	2	3	4	1		
9. LEGAL ADVISERS AND COUNSELS					९-विधि सल्लागार व समुपदेशी	
Gazetted-					राजपत्रित -	
Advocate General	...	30,000 fixed retainer	...	1	1	महाअधिवक्ता
Associate Advocate General	...	20,000 fixed retainer	...	--	--	सहयोगी महाअधिवक्ता
Government Pleader, High Court, Mumbai	...	20,000 fixed retainer	...	1	1	सरकारी वकील, उच्च न्यायालय, मुंबई
Public Prosecutor, Greater, Mumbai	...	15,000 fixed retainer	...	1	1	सरकारी अभियोक्ता, बृहन्मुंबई.
Chief Presenting Officer-MAT (Mumbai, A'bad, & Nagpur)	...	15,000 fixed retainer	...	3	3	मुख्य सादरकर्ता अधिकारी (म. प्र. न्या.) मुंबई, औरंगाबाद व नागपूर
Government Pleader, City Civil Court, Mumbai.	...	15,000 fixed retainer	...	1	1	सरकारी वकील, शहर दिवाणी न्यायालय, मुंबई
Government Pleader, Small Causes, Court.	...	2500 fixed retainer	...	1	1	सरकारी वकील, लघुवाद न्यायालय
Public Prosecutor High Court, Mumbai.	...	20,000 fixed retainer	...	1	1	अपर सरकारी वकील, आणि अति., सरकारी वकील, उच्च न्यायालय, नागपूर
Government Pleader, High Court, Nagpur	...	20,000 fixed retainer	...	1	1	सरकारी वकील, उच्च न्यायालय, औरंगाबाद
Government Pleader, High Court, Aurangabad5--	...	20,000 fixed retainer	...	1	1	आस्थापना अधिकारी
District Government Pleader	...	5000 fixed pay for District	...	30	30	जिल्हा सरकारी वकील
Government Pleaders	...	9300-34800+4600	...	5	5	आस्थापना अधिकारी
Establishment Officer	...	9300-34800+4600	...	5	5	आस्थापना अधिकारी
Total-Gazetted	55	55	एकूण-राजपत्रित
Non-Gazetted, Class III-					अराजपत्रित, वर्ग तीन-	
Accountant	...	9300-34800-G.P. 4300	...	4	4	लेखापाल
Superintendent	...	9300-34800-G.P. 4300	...	31	31	अधीक्षक
Assistant Superintendent	...	9300-34800-G.P. 4300	...	1	1	सहा. अधीक्षक
Librarian	...	5200-20200-G.P. 2800	...	2	2	ग्रंथपाल
Supervisory Senior Clerk	...	5200-20200-G.P. 2400	...	35	35	पर्यवेक्षक वरिष्ठ लिपिक
Senior Clerk	...	5200-20200-G.P. 2400	...	18	18	वरिष्ठ लिपिक
Stenographer (Higher Grade)	...	9300-34800-G.P. 4400	...	30	30	लघुलेखक (उ. श्रेणी)
Stenographer (Lower Grade)	...	9300-34800-G.P. 4300	...	37	37	लघुलेखक (नि. श्रेणी)
Clerk-Typist	...	5200-20200-G.P. 1900	...	191	191	लिपिक-टंकलेखक
Clerk	...	5200-20200-G.P. 1900	...	8	8	लिपिक
Steno-Typist	...	5200-20200-G.P. 2400	...	9	9	लघु टंकलेखन
Typist	...	35200-20200-G.P. 1900	...	6	6	टंकलेखन
Driver	...	(Spl. pay Rs. 80)P. 2400	...	2	2	चालक
	...	5200-20200-G.P. 1900	...			
Total-Class III			...	376	376	एकूण, वर्ग तीन
Class IV-					वर्ग चार-	
Book Binder	...	4440-7440-G.P. 1600	...	--	--	पुस्तक बांधणीकार
Machine Operator	...	4440-7440-G.P. 1600	...	--	--	मशिन ऑपरेटर
Naik	...	4440-7440-G.P. 1600	...	--	--	नाईक
Filer	...	4440-7440-G.P. 1600	...	--	--	फाईलकरी
Peon	...	4440-7440-G.P. 1300	...	--	--	शिपाई
Sweeper	...	4440-7440-G.P. 1300	...	--	--	सफाईगार
Total Class IV			...	--	--	एकूण-वर्ग चार
Grand Total			...	--	--	एकूण बेरीज

धर्मादाय संघटनेच्या रचनेचा तक्ता
CHART OF THE CHARITY ORGANISATION

११. धर्मादाय संघटना

प्रस्तावना :

(१) धर्मादाय संघटना, धर्मादाय आयुक्त यांच्या प्रशासनाखाली महाराष्ट्र सार्वजनिक विश्वस्त व्यवस्था अधिनियम १९५० कार्यान्वित करण्याकरिता निर्माण केलेली आहे. या अधिनियमाद्वारे राज्यामधील सार्वजनिक न्यास, संस्था नोंदणी अधिनियम १८६० प्रमाणे नोंद झालेल्या सार्वजनिक संस्था किंवा धार्मिक संस्था किंवा दोन्हीसह संस्था यावर नियंत्रण ठेवले जाते. महाराष्ट्र सार्वजनिक विश्वस्त व्यवस्था अधिनियम १९५० अन्वये धर्मादाय आयुक्त हे धर्मादाय संघटनेचे प्रमुख असून एक निगम आहेत. कायद्यातील न्यायिक कार्यविषयक ठराविक तरतुदी व्यतिरिक्त धर्मादाय आयुक्तांना न्यासाचे पर्यवेक्षण व विनियोजन ही सर्वसाधारण कर्तव्ये तसेच काही न्यायिक कर्तव्य, विशेषतः अधिनियमामध्ये तरतूद केल्याप्रमाणे बजवावी लागतात. धर्मादाय आयुक्त व त्यांचे अधिकारी यांना कायद्यान्वये अशा प्रशासकीय व न्यायिक कार्याबाबत कार्यवाही करावी लागते. त्या खेरीज धर्मादाय संघटनेचा प्रमुख या नात्याने व महाराष्ट्र राज्यातील सर्व सार्वजनिक न्यासांचा पालक व परिरक्षक म्हणून शासकीय कर्तव्य पार पाडीत असतात. अशा तऱ्हेने धर्मादाय आयुक्तांना चौकशी प्राधिकारी तसेच न्यायिक किंवा न्यायिकवत प्राधिकारी म्हणून काम करावे लागते,

(२) धर्मादाय आयुक्तांना, धर्मादाय सह-आयुक्त, धर्मादाय उप-आयुक्त व सहायक धर्मादाय आयुक्त हे न्यायिक कार्यात, न्यायिकवत व प्रशासकीय कार्यात मदत करतात तसेच लेखा संचालक व सहायक लेखा संचालक प्रशासकीय व लेखा विषयक कामात व संघटनेचे नियंत्रण करण्यात मदत करतात.

(३) धर्मादाय आयुक्तांना एखाद्या न्यासाचे काही व्यक्तीकडून विश्वासघाताने, गैरविनियोगामुळे, अपहारांमुळे अगर निष्काळजीपणामुळे नुकसान झाले त्यासाठी विश्वस्तांना जबाबदार धरण्याचे किंवा तात्पुरते बडतर्फ करण्याचे व नवीन विश्वस्त नेमण्याचे अधिकार आहेत. तसेच न्यासांची योजना तयार करणे, मनाई हुकूम देणे. अपीलांची सुनावणी करणे पुनरीक्षण अर्जांचा विचार करणे इत्यादी अधिकार आहेत. त्यांच्या न्यायिकवत व प्रशासकीय कर्तव्यामध्ये न्यास निधीची गुंतवणूक करण्यास परवानगी देणे, न्यासाच्या मालमतेचे संरक्षण करणे, विश्वस्तांना कर्ज उभारण्याची व घेण्याची परवानगी देणे, न्यासाच्या हिशेबाचे खास परीक्षण करण्याचे आदेश देणे. न्यासाचे प्रशासन योग्य व्हावे म्हणून आदेश देणे, देण्याचे अधिकार अगर न्यासाचे संरक्षण अथवा त्याच्या मालमतेचे संरक्षण करणे, एखाद्या न्यासाच्या कामकाजाबाबत चौकशी सुरु करणे, न्यासाच्या विश्वस्ता विरुद्ध अथवा संबंधित व्यक्तीविरुद्ध फौजदारी फिर्याद दाखल करणे अथवा अशी फिर्याद दाखल करण्यास मंजुरी देणे व विश्वस्तांना याबाबत जिल्हा न्यायालयामध्ये फिर्याद नोंदविण्यास मान्यता देणे इत्यादी कामाचा समावेश होतो. धर्मादाय आयुक्तांना पंढरपूर मंदिराविषयी जी तात्पुरती समिती आहे त्यावर ही देखरेख ठेवावी लागते. तसेच ते देवस्थान व्यवस्थापन समिती, पश्चिम महाराष्ट्र, कोल्हापूर यांच्या कामकाजावर देखरेख ठेवतात.

(४) धर्मादाय आयुक्त हे संस्था नोंदणी अधिनियम १८६० अनुसार संस्था निबंधक सुध्दा आहेत व त्या अधिनियमाखाली नोंदणी झालेल्या संस्थांच्या कामकाजावर ते देखरेख ठेवतात.

(५) सार्वजनिक न्यासाना मार्गदर्शन व्हावे व चांगली सेवा उपलब्ध व्हावी तसेच धर्मादाय संघटनेचे कामकाज सुरळीत चालावे म्हणून धर्मादाय संघटनेची दिनांक १३-१-२००० पासून पुनर्रचना करण्यात आली असून ३६ सार्वजनिक प्रादेशिक कार्यालये स्थापन झालेली आहेत. धर्मादाय सहआयुक्त, उप धर्मादाय आयुक्त आणि सहायक धर्मादाय आयुक्त हे महाराष्ट्र सार्वजनिक

न्यास अधिनियम १९५० अन्वये अथवा शासनाने अधिनियमान्वये प्रदान केलेल्या अधिकारानुसार आपली कामे व कर्तव्ये पार पाडतात.

(६) उपरोक्त अधिनियमानुसार लावण्यात येणाऱ्या फी आणि इतर प्रशासकीय खर्चासाठी सार्वजनिक न्यासाकडून घेण्यात येणारी फी, इतर वर्गणी, अधिनियमानुसार होणारी वसुली इ. माध्यमातून निर्माण होणाऱ्या निधीचा वापर शासनाने अथवा स्थानिक प्राधिकरणांनी दिलेल्या वर्गणीतून स्थापन करण्यात आलेल्या सार्वजनिक न्यासाच्या कामकाजाकरीता होणारा खर्च भागविण्याकरीता धर्मादाय आयुक्त आणि त्यांचा कर्मचारी वर्ग यांचे वेतन आणि भत्ते याकरिता शासनाने केलेल्या खर्चाची प्रतिपूर्ती करण्याकरीता व या अधिनियमातील तरतुदींची अंमलबजावणी करण्यासाठी करण्यात येतो. परंतु महाराष्ट्र सार्वजनिक विश्वस्त व्यवस्था अधिनियम १९५० चे कलम ४१ क अंतर्गत P.I.L ४०-२००७ मध्ये दि. २५-९-२००९ रोजी मा. उच्च न्यायालयच्या आदेशान्वये २% अंशदान /फी वसुलीस स्थगिती देण्यात आली. सध्या सार्वजनिक न्यास प्रशासन निधीतील रक्कम दिवसेंदिवस मी होत असल्याने भविष्यात कर्मचारी तेतन/भत्ते इतर खर्चाच्या दृष्टीने अंशदान पुन्हा सुरु करण्यात करता मा. उच्च न्यायालय (मुंबई) येथे Civil Application दखल करण्यात आली आहे.

(७) महाराष्ट्र सार्वजनिक विश्वस्त संस्था, १९५० ने हैद्राबाद धर्मादाय दाननिधी विनियम, १३४९ फसली निरसित केले असून ह्या धर्मादाय-दान निधीपैकी बहुतेक सार्वजनिक न्यास म्हणून नोंदले गेले आहेत. तथापि एखाद्या समितीकडे त्यांचे व्यवस्थापन सोपविण्याची योजना धर्मादाय आयुक्त, महाराष्ट्र राज्य मुंबई यांनी तयार करेपर्यंत ह्या सर्व धर्मादाय दाननिधीचे व्यवस्थापन महसूल प्रशासनामार्फत चालू राहिल.

(८) धर्मादाय संघटनेच्या प्रादेशिक कार्यालयांसाठी जागा उपलब्ध करून घेण्याची कार्यवाही :- त्यामध्ये सद्यस्थितीत भाडेतत्वावर कार्यरत असलेली जिल्ह्यांची कार्यालय १३ आहेत. प्रशासकीय/शासकीय इमारतीत कार्यरत असलेल्या जिल्ह्यांची संख्या ४ आहे. कार्यालयासाठी जागा प्राप्त होऊन ताबा घेतलेले जिल्ह्यांची संख्या १७ आहे. स्वःची व भाड्याची इमारत असलेले जिल्ह्यांची संख्या २ आहे. राज्यातील सर्व जिल्हा कार्यालयांकरिता जागांची सद्यस्थिती दर्शविणारा तक्ता सोबत जोडण्यात आला आहे. (परिशिष्ट-अ)

धर्मादाय संघटनेच्या अधिनस्त कार्यालयासाठी जागा प्राप्त करण्यासाठी १२ जिल्ह्यांचे प्रस्ताव महसूल विभागाकडे प्रलंबित आहे. नागपूर, पुणे, अकोला, कोल्हापूर, या कार्यालयांची जागा पुरेशी आहे. अहमदनगर, औरंगाबाद, कार्यालयाचे नवीन इमारतीचे बांधकाम पूर्ण झाले असून, सदर इमारतीत दैनंदिन कामकाज सुरु झाले आहे. जालना, यवतमाळ, सोलापूर सातारा, कार्यालयाच्या बांधकाम सुरु आहे. पालघर कार्यालयासाठी भाड्यांची जागा ताब्यात घेतली असून पालघर कार्यालय कार्यान्वित झाले आहे. मुंबई कार्यालय हे मुख्यालय इमारतीत कार्यरत असून, सध्या मुख्यालयाचा इमारतीचे Structural audit करण्यात आलेले असून, सदरची इमारत बांधकाम सरचना धोकादायक असल्याने ती लवकरात-लवकर रिक्त करणार आहे, सदरच्या कार्यालयासाठी RAMNORD HOUSE हि इमारत भाडेतत्वावर घेण्याकरीता “वीर जिजामाता टेक्नीकल इंस्टीट्यूट” या संस्थेद्वारे STRUCTRALAUDIT करण्यात येणार आहे. “वीर जिजामाता टेक्नीकल इंस्टीट्यूट” या संस्थेद्वारे STRUCTRAL AUDIT सादर केल्यानंतर पुढील निर्णय घेण्यात येईल.

(९) **रुग्णालय योजना** :- नोंदणीकृत न्यासाद्वारे संचालित रुग्णालयांतर्फे निर्धन व दुर्बल घटकातील रुग्णांना अनुक्रमे मोफत व सवलतीच्या दराने वैद्यकीय उपचार.

महाराष्ट्र सार्वजनिक विश्वस्त व्यवस्था अधिनियम १९५० चे कलम ४१ क क अंतर्गत मा. उच्च न्यायालय, मुंबई यांनी रिट याचिका (पीआयएल) क्रमांक ३१३२/०४ मध्ये निर्धन व दुर्बल घटकांतील रुग्णांना अनुक्रमे मोफत व सवलतीच्या दराने धर्मादाय रुग्णालय/वैद्यकीय केंद्र येथे वैद्यकीय उपचार मिळण्याकरीता मंजूर केलेली योजना दिनांक १ सप्टेंबर २००६ पासून अंमलात आली आहे. या योजनेनुसार खालीलप्रमाणे रुग्ण सवलतीस पात्र आहेत.

निर्धन रुग्ण :- ज्यांची वार्षिक उत्पन्नाची मर्यादा रुपये ८५,००० इतकी आहे, त्यांना धर्मादाय रुग्णालयात / वैद्यकीय केंद्रात पुर्णपणे मोफत उपचारांची सोय आहेत.

दुर्बल घटकातील रुग्ण :- ज्यांची वार्षिक उत्पन्नाची मर्यादा रुपये १,६०,००० इतकी आहे, त्यांना धर्मादाय रुग्णालयात / वैद्यकीय केंद्रात सवलतीच्या दराने वैद्यकीय उपचार उपलब्ध आहेत.

परिशिष्ट व मध्ये सदर योजनेच्या लाभार्थीची माहिती देण्यात आली आहे. दि. २४-८-२०१५ रोजी मा. मुख्यमंत्री महोदय यांच्या हस्ते योजनेची माहिती व योजनेचा माहिती व योजनेच्या लाभ जास्तीत जास्त लाभार्थ्यांना मिळण्यासाठी धर्मादाय आयुक्त कार्यालयाच्या ई-गव्हर्नन्स कार्यक्रमांतर्गत रुग्णालय मोड्यूल गो-लाइव्ह करण्यात आलेले आहे, जेणेकरुण सर्वसामान्य जनतेस धर्मादाय रुग्णालयांची आवश्यक ती माहिती सहजपणे उपलब्ध होऊ शकते. सदर मोड्यूलवरून राखीव खाटापैकी किती खाटा उपलब्ध आहेत, संपर्क व्यक्तीचे, संपर्क क्रमांक वगैरे अशा प्रकारची आवश्यक माहिती मिळू शकते.

विधि व न्याय विभागाच्या दिनांक २७-१-२०१६ रोजीच्या शासन निर्णयानुसार, योजनेची माहिती व योजनेच्या लाभ जास्तीत जास्त लाभार्थ्यांना मिळण्यासाठी धर्मादाय आयुक्त कार्यालयांतर्गत ई-गव्हर्नन्स कार्यक्रमांतर्गत सुरु करण्यात आलेल्या रुग्णालय मोड्यूलचे संनियंत्रण करण्यास व धर्मादाय रुग्णालयमध्ये आरोग्य सेवकांची नेमणूक करण्यास राज्य आरोग्य हमी सोयायटीस (राजीव गांधी जीवनदायी आरोग्य योजना सोसायटी) प्राधिकृत केले. त्यानुसार प्रथम टप्प्यात मुंबई जिल्ह्यातील एकुण २५ धर्मादाय रुग्णालयात, पुणे जिल्ह्यातील एकुण ८ धर्मादाय रुग्णालयात व नासिक जिल्ह्यातील रुग्णालयात व नासिक जिल्ह्यातील ०३ धर्मादाय रुग्णालयात धर्मादाय आरोग्य सेवकाची नियुक्ती केली आहे.

Real time basis वर खाटांच्या उपलब्धतेची माहिती प्राप्त होण्यासाठी पथदर्शी प्रकल्प म्हणून मुंबई जिल्ह्याती खालील महानगरपालिका व शासकीय रुग्णालयात स्मार्ट टीव्ही लावण्यात आले आहेत.

१) सेन्ट जॉर्ज रुग्णालय २) सायन ऑस्पिटल ३) के. इ. एम. रुग्णालय ४) नायर ऑस्पिटल ५) जे. जे. हॉस्पिटल

त्याप्रमाणे महाराष्ट्र शासनाचे दि.६/६/२०१८ रोजीच्या पत्रानुसार राज्यातील १९ जिल्ह्यातील शासकीय/महानगरपालिका रुग्णालयात २५ व मा. मुख्यमंत्री सहायता कक्ष मंत्रालय मुंबई येथे १ याप्रमाणे एकुण २६ ठिकाणी स्मार्ट टीव्ही स्थापित करण्यात आले. १) शासकीय वैद्यकीय महाविद्यालय, अकोला. २) जिल्हा स्त्री रुग्णालय, अकोला. ३) जिल्हा सामान्य, जालना, ६) शासकीय वैद्यकीय महाविद्यालय व रुग्णालय, नागपूर. ७) सुपर स्पेशालिटी रुग्णालय नागपूर, ८) जिल्हा सामान्य, वाशीम ९) जिल्हा सामान्य रुग्णालय, गडविरोली. १०) जिल्हा सामान्य रुग्णालय वर्धा, ११) वसंतराव नाईक शासकीय वैद्यकीय महाविद्यालय व रुग्णालय, यवतमाळ १२) जिल्हा सामान्य रुग्णालय, जळगाव. १३) जिल्हा सामान्य रुग्णालय, बुलढाणा. १४) शासकीय वैद्यकीय महाविद्यालय व सर्वोपचार रुग्णालय, लातूर १५) सून सर्वोपचार रुग्णालय, पुणे. १६) जिल्हा सामान्य, पुणे

१७) पुणे मनपा दवाखाना, पुणे. १८) जिल्हा सामान्य रुग्णालय, उस्मानाबाद. १९) जिल्हा सामान्य रुग्णालय, परभणी २०) जिल्हा सामान्य रुग्णालय, नाशिक. २१) सामान्य रुग्णालय, मालेगाव २२) जिल्हा सामान्य रुग्णालय, हिंगोली. २३) शासकीय वैद्यकीय महाविद्यालय व रुग्णालय, (ओ.पी.डी. विभाग) औरंगाबाद. २४) शासकीय वैद्यकीय महाविद्यालय व रुग्णालय, औरंगाबाद. २५) जिल्हा सामान्य रुग्णालय, नांदेड. २६) मा. मुख्यामंत्री वैद्यकीय सहायता कक्ष मंत्रालय मुंबई. या २६ ठिकाणी स्मार्ट टीव्ही स्थापित करण्यात आले आहेत.

महाराष्ट्र सार्वजनिक विश्वस्तव्यवस्था अधिनियम यामध्ये आणखी सुधारणा करण्याकरीता अधिनियम.

१. या अधिनियमास, महाराष्ट्र सार्वजनिक विश्वस्तव्यवस्था (सुधारणा) अधिनियम, २०१९ असे संक्षिप्त नाव म्हणावे.

महाराष्ट्र शासन राजपत्र असाधारण भाग चार, जून २९, २०१९/ आषाढ ८, शके १९४१.

२. महाराष्ट्र सार्वजनिक विश्वस्तव्यवस्था अधिनियम, याच्या कलम ४१ अ मध्ये,

(क) पोट-कलम १ मध्ये

(एक) खंड (ब) मध्ये “ज्याच्यावर उपचार” या मजकुरानंतर “(नेत्रांतर्गत (इंद्रा ऑक्युलर) शस्त्रक्रिया यांसह)” हा मजकूर समाविष्ट करण्यात येईल;

(दोन) खंड (क) मध्ये, “उपचार करुन घेण्यासाठी” हा मजकूर समाविष्ट करण्यात येईल;

(तीन) परंतूकानंतर, पुढील परंतुक जादा दाखल करण्यात येईल :

“परंतू आणखी असे की, जेथे केंद्र किंवा राज्य शासन किंवा राज्य शासन किंवा इतर कोणतीही संस्था यांच्याकडून प्राप्त होणाऱ्या सहाय्यातून व अनुदानातून वैद्यकीय केंद्रात एखाद्या व्यक्तीवर नेत्रांतर्गत (इंद्रा ऑक्युलर) शस्त्रक्रिया करण्यात आली असेल त्याबाबतीत, अशी शस्त्रक्रिया करुन घेण्याऱ्या व्यक्तीची, खंड (ब) किंवा, यथास्थिती, खंड (क) च्या प्रयोजनासाठी लाभार्थी म्हणून गणना करण्यात येणार नाही”;

(ख) पोट-कलम (५) मध्ये “किंवा नेत्रांतर्गत (इंद्रा ऑक्युलर) शस्त्रक्रिया” हा मजकूर वगळण्यात येईल.

मा. धर्मादाय आयुक्त यांच्याद्वारे नानावटी रुग्णालयास अचानक भेट देऊन रुग्णालयातील त्रुटीबाबत विश्वस्तावर फौजदारी गुन्हा दाखल करुन रु. ५ लाख इतक्या रकमेचा दंड मुख्यमंत्री सहायता निधीमध्ये जमा करण्यात आला आहे. “धर्मादाय रुग्णालये गरीब रुग्णांच्या दारी” ह्या विशेष अभियानाद्वारे दि. ४-११-२०१७ व दि. ३-१२-२०१७ रोजी मुंबई व महाराष्ट्रतील झोपडपट्टी व फुटपाथ वरील ६७००० गरीब रुग्णांच्या आरोग्याची मोफत तपासणी करण्यात आली.

(१०) **ई-गव्हर्नन्स प्रकल्प** :- धर्मादाय संघटनेचे मुख्यालय व त्याच्या अधिनस्त कार्यालयामध्ये ई गव्हर्नन्स ॲप्लिकेशन ची अंमलबजावणी करणे करिता निविदा प्रक्रिये व्दारे न्यूनतम निविदाकर (L1) म्हणून प्राप्त झालेल्या M/S Mastek Ltd. म्हणून या संस्थेची System Integretor म्हणून निवड करण्यात आलेली आहे. धर्मदाय संघटनेच्या सर्व कार्यालयातील ई गव्हर्नन्स ॲप्लिकेशनची अंमलबजावणी करण्याकरीता येणाऱ्या रु. ३,१२,२६,०५९/- (सेवा करासहित) (रुपये तीन कोटी बारा लाख सव्वीस हजार एकोणसाठ फक्त) इतक्या खर्चास सार्वजनिक न्यास प्रशासन निधितून भागविण्यात मान्यता मिळाली आहे. मा. उच्च न्यायालय, मुंबई येथील रिट

पिटीशन (IPL) क्र. ३१३२/२००४ मधील दि. १७-८-२००६ व दि. १५-४-२०१५ रोजीचे आदेशाप्रमाणे मुजूर योजनेनुसार हॉस्पिटल करिता मॉडेल बनविण्यात आलेले आहे. धर्मदाय संघटनेच्या सदर संकेत स्थळावरील हॉस्पिटल मॉडेलचे मा. मुख्यमंत्री महोदयांच्या हस्ते दि. २६-८-२०१५ रोजी उदघाटन करण्यात आले.

धर्मादाय संघटनेचे स्वतंत्र **Softwar विकसित (e-governante project)** करण्यातचे काम आता पूर्ण झाले आहे. आता मे मारटेक लिलि यांचेकडून सॉफ्टवेअर सिव्मुरिटी ऑडिस्करिता पाठविण्यात आलेले आहे सदर सिव्मुरिटी ऑडिटचे सर्टिफिकेट प्राप्त झाल्यानंतर महाराष्ट्र शासनाच्या स्टेट डेटा सेंटर येथे सर्व्हर वर डिफ्लाय केले जातील फेब्रुवारी, २०१६ च्या पहिल्या आठवड्यामध्ये गोलाईव्ह होणे अपेक्षित आहे.

शासन निर्णय क्रमांक :- LNJD/D१७०११/१०/२०१४Desk १७, दि. २१/८/२०१४ अन्वये, धर्मादाय संघटनेचे मुख्यालय व त्याच्या अधिनस्त असलेल्या कार्यालयामधील अभिलेखांचे स्कॅनिंग व डिजीटायझेशन करण्याकरिता निविदा प्रक्रियेद्वारे न्यूनतम निविदाकार (L1) असलेल्या M/s karve Data Management Service या संस्थेची निवड करण्यात आलेली आहे, त्याच्या कामाचा तपशिल परिशिष्ट क मध्ये देण्यात आलेला आहे.

११) **नवीन ७७३ पदांना मंजूरी** - महाराष्ट्र सार्वजनिक विश्वस्त व्यवस्था अधिनियम १९५० व नियम १९५१ तसेच संस्था नोंदणी कायदा १८६० अंतर्गत कामकाज करणेकरिता व प्रशासन प्रभावी व गतिमान करण्यासाठी शासनाने शासन निर्णय क्रमांक - सीएचए-२०११/८२१/प्र.क्र.९३/का-१ दिनांक १४ मार्च २०१२ अन्वये ७७३ नवीन पदांची निर्माती केली असून त्यापैकी ४०४ पदांची भरती करण्यात आलेली आहे व उर्वरित पदांची भरतीची प्रक्रिया सुरु आहे.

(१२) धर्मादाय संघटनेतील गट ब अराजपात्रत व गट क संवर्गातील अधिक्षक/जनसंकर्ष अधिकारी, लेखापाल/निरीक्षक/न्याय लिपिक, वरिष्ठ लिपिक/अभिलेखापाल, लिपिक टंकलेखक या संवर्गातील पदांचे सेवाप्रवेश नियम शासनाच्या दि. १७/११/२०१२ रोजीच्या अधिसूचनेनुसार तयार करण्यात आले आहेत. सदर अधिसूचनेनुसार वरील सर्व पदांवर पदोन्नती आणि नामनिर्देशनाने नियुक्त होणाऱ्या कर्मचाऱ्यांना विहित केलेली विभागीय परीक्षा उत्तीर्ण होणे आवश्यक असल्याने सामायिक परीक्षेची नियमावली शासनाने मान्य करून त्याबाबतची धिसूचना क्रमांक सीएचए-२०१४/६३९/प्र.क्र.११५/कार्य.१, दि. ०३/१२/२०१५ रोजी निर्गमित करण्यात आली असून त्यानुसार दि. २१/०२/२०१६ रोजी प्रथम सामायिक विभागीय परीक्षा आयोजित करण्यात आलेली आहे.

(१३) कायद्यातील तांत्रिक बाबींच्या माहिती अभावी विश्वस्तांवर कोणतेही तांत्रिक गुन्हे दाखल होऊ नयेत या कारणास्तव तसेच महाराष्ट्र सार्वजनिक विश्वस्त व्यवस्था अधिनियम, १९५० कायद्यातील महत्वाच्या बाबी विश्वस्तांना अवगत करून देणे याकरिता सन २०१५ मध्ये विश्वस्त संस्था तंटामुक्त व्हावा म्हणून सोलापूर, औरंगाबाद अहमदनगर, सातारा तसेच बारामती येथे कार्यशाळा आयोजित करण्यात आल्या होत्या, यामध्ये मा. धर्मादाय आयुक्तांनी विश्वस्तांना मार्गदर्शन केले बारामती येथील कार्यशाळेमध्ये मा. शरद पवार साहेब उपस्थित होते. आणि औरंगाबाद येथील कार्यशाळेत मा. न्यायमूर्ती के. यु. चांदीवाल होते.

(१४) सहधर्मादाय आयुक्त कार्यालय, औरंगाबाद येथील कार्यालयीन इमारतीच्या उदघाटन प्रसंगी मा. मुख्यमंत्री महोदय, मा. मुख्य न्यायमूर्ती आणि मा. विधानसभा अध्यक्ष यांच्याशी झालेल्या चर्चेनुसार तसेच मा. मुख्य सचिव कार्यालयातून प्राप्त झालेल्या आदेशानुसार मा. धर्मादाय आयुक्तांनी महाराष्ट्र सार्वजनिक विश्वस्त व्यवस्था अधिनियम, १९५० च्या कलम २२ या कलमांतर्गत (३) (A) व (३) (AA) या पोटकलमांचा अंतर्भाव करण्याचे तसेच वरील अधिनियमातील कलम ३६ A मध्ये काही दुरुस्ती करण्याचे प्रस्तावित केले आहे.

(१५) दिनांक १२/१२/२०१५ रोजी राष्ट्रीय महालोक अदालत आयोजित करण्यात आली होती त्यामध्ये ठेवण्यात आलेल्या एकुण ११६७ प्रकरणपैकी २३० प्रकरणे निकाली काढण्यात आली.

(१६) धर्मादाय कार्यालयात प्राप्त होणाऱ्या अवादातील बदल अर्जाचा त्वरित निपटारा व्हावा म्हणून विशेष उपक्रम (Special drive) घेण्यात आला. त्यामध्ये राज्यात एकूण २५००० अर्ज निकाली काढण्यात आले.

(१७) पंढरपूर मंदिरे अधिनियम, १९७३, च्या तरतुदीनुसार पंढरपूर येथील श्री विठ्ठल रुक्मिणी मंदिराचा कारभार दि.२६.२.१९८५ पासून श्री विठ्ठल रुक्मिणी मंदिरे समिती, पंढरपूरकडे शासनामार्फत सोपविण्यात आलेला आहे. तथापि, मा. सर्वोच्च न्यायालयाने दि. १५-१-२०१४ रोजी अंतिम निर्णय दिल्यामुळे मंदिरातील बडवे, उत्पात व इतर यांचे अधिकार नष्ट झालेले आहेत आणि पंढरपूर मंदिरे अधिनियमानुसार श्री विठ्ठल रुक्मिणी मंदिरे समितीकडे या मंदिराचे संपूर्ण व्यवस्थापन आलेले आहे त्यानुसार मंदिरे समितीमार्फत वारकऱ्यांसाठी विविध प्रकारच्या सोयी-सुविधा खालीलप्रमाणे पुरविण्यात येत आहेत.

श्री संत ज्ञानेश्वर दर्शनमंडप :- भाविकांच्या दर्शनाची सोय सुलभ पध्दतीने व्हावी व भाविकांना दर्शन घेताना कमीतकमी वेळेत व शिस्तबद्ध पध्दतीने दर्शन व्हावे या हेतूने पाच मजली श्री संत ज्ञानेश्वर दर्शनमंडप १९८७ साली भाविकांसाठी तयार केला. त्यासाठी अंदाजे रु. २ कोटी ६५ लाख खर्च झाले. त्यामध्ये मंदिराच्या सोयीसाठी फोटो स्टॉल, चप्पल स्टॉल स्टॅंड, मोबाइल लॉकर्स सुविधा, स्कॅनर मशिन इत्यादी बाबी उपलब्ध करण्यात आलेल्या आहेत. यात्रा कालावधीत आषाढी, कार्तिकी, माघ चैत्र दर्शनासाठी रांग मंदिरा पासु ७ ते ८ किलो मिटर लांब जाते. त्यासाठी मंदिरापासून ते गोपाळपूर रस्त्या पर्यंत भाविकांचे ऊन, वारा, पाऊस, इत्यादी पासून संरक्षण व्हावे म्हणून बारकेटीग व दर्शनबारीसाठी पत्राशेड उभारले जातात. दर्शनरांगेमध्ये व दर्शन मंडपात भाविकांसाठी पिण्याच्या पाण्याची सोय, स्वच्छतागृहे तसेच त्याठिकाणची साफसफाई वेळोवेळी केली जाते. तसेच बारी येणाऱ्या स्त्री भाविकांचे लहान पर्स स्कॅनर मशिनद्वारे तपासणी केली जाते.

बुंदी लाडूप्रसाद :- मंदिर समितीच्या वतीने दि. २२-३-१९८५ पासून गुढी पाडव्याचे मुहुर्तावर मार्फत बुंदीचा लाडू प्रसाद म्हणून अल्पदरात भाविकांना वितरण करणेचे काम चालू केले. मंदिराच्या परिसरामध्ये दोन ठिकाणी लाडू प्रसाद विक्री केंद्र चालू आहेत. भाविकांच्या मागणीनुसार प्रति लाडू पॅकेट (२ नग) पंधरा रुपये या दराने मंदिर समितीचे वतीने पुरवठा केला जातो. तसेच यात्रा कालावधीत आषाढी, कार्तिकी, माघ, चैत्र इ. यात्रा कालावधीमध्ये लाडूप्रसाद विक्रीचे जादा स्टॉल उभारले जातात. तसेच प्रति लाडू पॅकेट (२ नग) रु. १०/- देणगी मुल्य आकारून एकादशी दिवशी राजगिरा लाडूप्रसाद भाविकांना उपलब्ध करून देण्यात येतो.

गोशाळा :- मंदिर समितीचे वतीने गोशाळा सन १९९० पासून सुरू करण्यात आली असून त्यामध्ये लहान मोठी गाई, वासरे, खोंडे इत्यादी मिळून १३२ जनावरे आहेत दुभत्या गाईची संख्या सर्वसाधारण २० असून सद्य परिस्थितीतला ७५ लिटर दुध प्राप्त होते. त्या दुधाचा वापर श्री विठ्ठल व रुक्मिणी यांचे नित्योपचारात अभिषेक व महानैवेद्य व उर्वरित दुध अन्नछत्र येथे वापरण्यात येते गोशाळेतील जनावरांना सकस आहार मंदिर समिती मार्फत योग्य रितीने पुरवला जातो. तसेच गोशाळेसाठी भाविकांकडून पशुखाद्या योजने साठी देणगी स्विकारली जाते. तसेच भाविकांकडून मोफत चारा प्राप्त झालेस तो ही स्विकारला जातो. गोशाळेतील जनावरांची स्वच्छता व आरोग्य विषयक बाबी कडे तसेच लसीकरण इत्यादी बाबतची दक्षता कटाक्ष रितीने घेतली जाते व वेळोवेळी जनावरांची पशुवैद्यकीय अधिकारी यांचे मार्फत तपासणी केली जाते व वार्षिक निविदा काढून जनावरांसाठी वार्षिक कडबा खरेदी केला जातो.

अन्नछत्र :- मंदिर समितीचे वतीने भाविकांसाठी दिनांक २०/३/१९९६ अन्नछत्र सुरु करण्यात आले असून सदरचे अन्नछत्र पूर्ण वर्ष भर भाविकांसाठी उपलब्ध असून दररोज सर्व साधारण पणे १००० ते ११०० भाविक विनामुल्य सदर प्रसादाचा लाभ घेतात भाविकांना पोट भर प्रसादाचा लाभ दिला जातो. अन्नछत्रासाठी अंदाजे २२ लाख रुपये वार्षिक खर्च होतात. तेथे स्वच्छता, भाविकांच्या पिण्याच्या पाण्याची सोय व स्वच्छता गृहाची व्यवस्था नितनेटकेपणे ठेवली जाते. भाविकांकडून अन्नदानासाठी अन्नछत्र वाढदिवस योजना मंदिर समिती मार्फत राबविली जाते त्याचा प्रचंड प्रतिसाद भाविकांकडून मंदिर समितीस मिळत आहे तसेच धान्य रुपाणे अन्नछत्रासाठी देणगी स्विकारली जाते.त्यासाठी ही भाविकांकडून चांगली प्रतिसाद मिळत आहे.

श्री संत तुकाराम भवन :- मंदिरातील परंपरेनुसार धार्मिक कार्यक्रम पार पाठण्याचे हेतूने मंदिरा लगत श्री जगद्गुरु संत तुकाराम महाराज भवन या नावाने इमारत समितीचे वतीने बांधण्यात आली असून त्याचे उद्घाटन दि. ७-७-२००६ रोजी करण्यात आले. त्या ठिकाणी सामाजिक, धार्मिक, आध्यात्मिक भजन, किर्तन, प्रवचन इत्यादी कार्यक्रम करण्यात येतात तसेच संत साहित्याचा आभ्यास भाविकांना व्हावा या हेतूने त्याठिकाणी संत साहित्य ग्रंथालय व वाचनालय सुरु करण्यात आलेले आहे. तसेच आषाढी, कार्तिकी, माघ, चैत्र इ. यात्रा कालावधीमध्ये मंदिराच्या सेवेसाठी येणारे स्वयंसेवक, कमांडो, तसेच पोलिस नियंत्रण कक्ष इत्यादी लोकांची सर्व साधारण ५०० ते ६०० लोकांची निवासाची सोय केली जाते.

भक्तनिवास :- १) मंदिर समितीचे वतीने भाविकांचे सोयीसाठी महाराष्ट्र पर्यटन विकास महामंडळ (एमटीडीसी) यांचे कडील वार्षिक रक्कम रु.८ लाख या भाडे तत्वावर सदरची इमारत समितीचे वतीने चालविण्यास सन १९९५ पासून घेतली असून तेथे भाविकांना अल्प दराने निवासाची सोय करण्यात येते. भाविकांना स्नान करणेकामी सौर उर्जेद्वारे गरम पाण्याची सोय करण्यात आलेली आहे. निवासाची सोय करून देण्यात येते. तसेच भाविकांना स्वच्छता व पिण्याच्या पाण्याची सोय उत्तम रितीने करण्यात आलेली आहे. भाविकांना स्नान करणेकामी सौर उर्जेद्वारे गरम पाण्याची सोय करण्यात आलेली आहे.

सर्व नं. ५९ मध्ये वेदांत फौंडेशन यांचे वतीने बांधकाम करून ३० खोल्यांचे अद्यावत स्वरूपाचे भक्तनिवास सन २०११ पासून भाविकांसाठी मंदिर समितीचे वतीने उपलब्ध झालेले असून तेथे भाविकांना अल्प दरात निवासाची सोय करून देण्यात येते तसेच भाविकांना स्वच्छता व पिण्याच्या पाण्याची सोय उत्तम रितीने करण्यात आलेली आहे. भाविकांना स्नान करणेकामी सौर उर्जेद्वारे गरम पाण्याची सोय करण्यात आलेली आहे.

सर्व नं. ५९ मध्ये व्हिडिओकॉन पा. लि. (शेठ नंदलाजी धूत) यांचे वतीने ३४ खोल्यांचे अद्यावत स्वरूपाचे भक्तनिवास सन २०१२ पासून भाविकांसाठी मंदिर समितीचे वतीने उपलब्ध झालेले असून तेथे भाविकांना अल्प दरात निवासाची सोय करून देण्यात येते तसेच भाविकांना स्वच्छता व पिण्याच्या पाण्याची सोय उत्तम रितीने करण्यात आलेली आहे. भाविकांना स्नान करणेकामी सौर उर्जेद्वारे गरम पाण्याची सोय करण्यात आलेली आहे. तसेच भाविकांसाठी उपहार गृहाची सोय करण्यात आलेली आहे.

समितीच्या वतीने सर्व नं. ५९ मध्ये नवीन अद्यावत ३०० खोल्यांचे भक्तनिवास बांधकाम सुरु करण्यात आले आहे. सदरचे बांधकाम अंतिम टप्प्यावर आहे.

चप्पल स्टॅंड :- भाविकांसाठी चप्पल स्टॅंडची मोफत सोय श्री. संत ज्ञानेश्वर दर्शनमंडपात करण्यात आलेली आहे.

पिण्याच्या पाण्याची सोय :- मंदिर समितीचे वतीने मंदिर व मंदिराच्या परिसरात भाविकांसाठी पिण्याच्या पाण्याची सोय केली जात होती. तथापी भाविकांना शुध्द व थंड पाणी चांगल्या रितीने मिळावे या हेतूने समितीचे वतीने उत्तरद्वार, नामदेव पायरी, संत तुकाराम भवन या तीनही ठिकाणी वॉटर प्युअरी फायर प्लॅन्ट बसवून शुध्द पाण्याची सोय बाराही महिने

केलेली आहे. त्याचा भाविक उत्तम रितीने लाभ घेत असून भाविकांतून समाधान व्यक्त होत आहे. तसेच श्री. विठ्ठल रुक्मिणीच्या दर्शनाला येणाऱ्या भाविकांना शुध्द पिण्याचे पाणी उपलब्ध करून देण्याच्या दृष्टीने पंढरपूर शहरातील खालील ठिकाणे निश्चित करून, सदर ठिकाणी ए.टी.एम. बसविण्यात आले आहे. त्यामधून रक्कम रु. १/- प्रमाणे एक लिटर मिन्नरल पाणी उपलब्ध करून देण्यात येते.

- १) तहसिल कार्यालय
- २) नवीन एस.टी. बसस्थानक
- ३) प्रदक्षिणा मार्ग, काळ मारुती शेजारी, नगर पश्चिम शाळा नं. ६ गेट शेजारी
- ४) महाद्वार पोलीस चौकी जवळ. ५) महात्मा फुले पुतळ्याशेजारी, संतपेट.

सी. सी. टी. व्ही :- मंदिर समितीचे वतीने मंदिरातील अंतर्गत सुरक्षा व हालचाली तसेच मंदिरा बाहेरील परिसरातील सुरक्षा व हालचाली च्या दृष्टीने समितीचे वतीने कायम स्वरूपा ६४ कॅमेऱ्याची सोय व यात्रा कालावधी मध्ये जादा ३० कॅमेऱ्याची सोय करण्यात येत, त्याचे सर्व नियंत्रण समितीचे कार्यालयात कंट्रोल रूम द्वारे केले जाते. त्याचा सर्व साधारण पणे २३ दिवस डाटा पाहण्यासाठी उपलब्ध होतो.

वॉकी टॉकी :- मंदिर समितीचे वतीने व सुरक्षेच्या दृष्टीने सर्व सुरक्षा कर्मचारी यांना २० वॉकी टॉकी देण्यात आलेल्या आहेत त्यासाठी दोन बेस स्टेशन बसविण्यात आलेले आहेत. भाविकांना यात्रा कालावधी व इतर वेळी दर्शन सुलभ व्हावे व दर्शन रांगेची व्यवस्था नित नेटकेपणे रहावी यासाठी वॉकी टॉकीचा उपयोग चांगल्या पध्दतीने होते.

ऑनलाईन दर्शन व्यवस्था :- मंदिर समितीचे वतीने भाविकांच्या सोयीसाठी व सुलभ दर्शन होणेच्या दृष्टीने भाविकांचा बहुमुल्य वेळ दर्शन रांगेत तासनंतास उभा राहून वेळ जात होता. याची दखल घेवून ऑनलाईन दर्शन व्यवस्था श्री विठ्ठल रुक्मिणी मंदिर समितीचे वतीने www.vitthalrukminimandir.org ही वेबसाईट सन २०१३ पासून सुरु करण्यात आले असून यात्रा कालावधीत व इतर सर्व दिवशी भाविक ऑनलाईन दर्शन बुकींग करून दर्शनाचा लाभ घेतात. त्यासाठी मंदिर समितीचे वतीने स्वतंत्र दर्शन रांगेची व्यवस्था केलेली आहे.

ऑनलाईन डोनेशन व्यवस्था :- मंदिर समितीचे वतीने जे भाविक पंढरपूर येथे यंयू शकत नाहीत व त्यांची मंदिर समिती देणगी देण्याची इच्छा आहे. व मंदिरातील विविध योजनांमध्ये देणगी देण्यास इच्छुक आहेत. अशा भाविकांना ऑनलाईन डोनेशन व्यवस्था www.vitthalrukminimandir.org ह्या वेबसाईटवर सुरु करण्यात आलेली आहे.

देणगी :- मंदिर समितीचे वतीने भाविकांकडून येणाऱ्या सोन, चांदी, रोख रक्कम, भेट वस्तु स्वरूपात येणाऱ्या देणगी बाबत समितीचे वतीने भाविकांना त्याची रितसर पावती देण्यात येते व त्या भाविकांचा मानसन्मान केला जातो. तसेच सोने व चांदी याची नोंद रजिस्टरला घेण्यात येते व ते सुरक्षित पणे खजिन्यात ठेवण्यात येते त्याच प्रमाणे रोख स्वरूपात आलेली देणगी रक्कमेची भाविकांना रितसर पावती देवून त्या रकमेचा भरणा बँकेत केला जातो.

हुंडीपेटी (देणगी पेटी) :- मंदिर समितीच्या वतीने मंदिरामध्ये श्री विठ्ठल रुक्मिणी गाभारा व इतर परिवार देवतांच्या ठिकाणी ठेवण्यात आलेल्या दान पेट्याची मोजदाद ही विधी व न्याय खाते यांचे सूचनेप्रमाणे प्रति आठवड्याला मोजणी करण्यात येवून सदरची रक्कम त्याच दिवशी बँकेत भरली जाते. तसेच श्री विठ्ठल व रुक्मिणी गाभार्यातील (पायावरील) दान येणाऱ्या देणगी पेट्याची मोजदाद दररोज करून ती बँकेत भरण्यात येते.

मंदिरातील नित्यांपचार :- मा. सर्वोच्च न्यायालय दिल्ली यांचे कडील दिनांक १५-१-२०१४ चे निकालाप्रमाणे मंदिराचा संपूर्ण ताबा मंदिर समितीने

घेतलेला असून त्याची अमलबजावणी दिनांक १७-१-२०१४ चे मध्यरात्री पासून करण्यात आलेली असून मंदिरामध्ये बडवे / उत्पात यांचा व सेवाधारी

यांचा कोणताही हक्क अधिकार राहिलेला नाही. त्या दिवसापासून देवाचे गाभाऱ्यामध्ये अथवा यजमानकृत्य करणेस त्यांना मज्जाव करण्यात आलेला असून त्याप्रमाणे बडवे / उत्पात यांचा व सेवाधारी यांचा अडथळा ही राहिलेला नाही. मंदिर समिती अधिनियम १९७३ चे नियमाप्रमाणे व त्यातील तरतुदी प्रमाणे श्री विठ्ठल रुक्मिणी यांचे नित्योपचार व पारंपारिक सण व उत्सव पूर्व परंपरेनुसार त्याच तोलामोलाने व रित रिवाजानुसार साजरे केले जातात व ते करणेचे कार्यवाही मंदिर समिती कटाक्षाने दक्षता घेत आहे. पंढरपूर वासियांना प्रातःकाळी ५.३० ते ६.०० वाजता दर्शन व्यवस्था (चार वाऱ्यांचे वेळी दशमी, एकादशी व द्वादशी हे दिवस व शुध्द एकादशी, गोकुळ अष्टमी, शिवरात्री हे दिवस सोडून)

मंदिर सुरक्षा :-

१) अंतर्गत सुरक्षा व्यवस्था :- मंदिर समितीचे वतीने अंतर्गत सुरक्षेसाठी माजी सैनिक यांची नेमणूक करण्यात आलेली आहे व स्त्री सुरक्षा कर्मचारी म्हणून होमगार्ड यांची नेमणूक करण्यात आलेली आहे.

२) बाह्य सुरक्षा व्यवस्था :- मंदिर सुरक्षेसाठी श्री. विठ्ठल रुक्मिणी मंदिर सुरक्षा पोलीस निरीक्षक १ उपपोलीस निरीक्षक २ व पोलीस सुरक्षा कर्मचारी २८ असे एकूण ३१ कर्मचारी मंदिर सुरक्षेसाठी आहेत.

दुष्काळ ग्रस्तांना मदत :- मंदिर समितीचे वतीने महाराष्ट्रामध्ये सन २०१३ व २०१७ मध्ये पडलेल्या भिषण दुष्काळ परिस्थिती मध्ये दुष्काळ ग्रस्तांना मदत व्हावी या हेतूने शासन मान्यतेनुसार मंदिर समितीचे वतीने तीन कोटी रुपयाचा निधी मा. मुख्यमंत्री सहाय्यत निधी देण्यात आला आहे.

शौचालय व वृक्षारोपण निधी :- मा. जिल्हाधिकारी, सोलापूर यांनी मुंबई उच्च न्यायालयाच्या आदेशानुसार शौचालय व वृक्षारोपणासाठी निधी देणबाबत कळविले होते. त्याप्रमाणे ५० लाख शौचालयासाठी व २.५० लाख वृक्षारोपणासाठी देण्यात आलेले आहेत.

केरळ राज्यामध्ये झालेल्या अतिवृष्टीमुळे पुरपरिस्थिती निर्माण झाली होती. तेथील पुरग्रस्तांच्या मदतीसाठी मानवतावादी भुमिकेतून व सामाजिक उत्तरदायित्व म्हणून "Chif Minister Kerala Flood Relief Fund" यासाठी रु. २५/- लाख इतका निधी देण्यात आला आहे.

पंढरपूरामत मयत झालेल्या भविकाचे शव/प्रेत त्याच्या मुळ गावी पोहोच करणेकामी रक्कम रु. १०,०००/- रुग्णवाहिका भाडे देण्याचा निर्णय घेतला आहे.

गोशाळेतील खोंडे गरजू व आत्महत्याग्रस्त शेतकऱ्यांना मोफत पाळावयास दिली.

दि. १४/०२/२०१९ रोजी पुलगामा, जमू काश्मीरमध्ये शहिद झालेल्या महाराष्ट्र राज्यतील दोन भारतीय जवानांच्या कुटूंबीयांना मंदिर समितीमार्फत प्रत्येकी रक्कम रु. १०/- लाख प्रमाणे एकूण रक्कम रु. २०/- लाख मदत दिली.

महाराष्ट्र राज्यातील सांगली जिल्ह्याला यावर्षी झालेल्या अतिवृष्टीमुळे मोठ्या प्रमाणात पूर आला होता. सदर सांगली व सोलापूर जिल्ह्यातील पुरग्रस्त मयत नागरिकांचे वारसांना व सांगली जिल्ह्यातील ०५ पुरग्रस्त गावांना मंदिर समितीमार्फत खालीलप्रमाणे मदत देण्यात आली.

सांगली जिल्ह्यातील ०५ पुरग्रस्त गाव दत्तक घेवून त्यांना प्रत्येक रु.५.००/- लक्ष प्रमाणे रु. २५.००/- लक्ष निधी देण्याचा निर्णय घेतला.

सांगली जिल्ह्यातील पुरग्रस्त मयत २० नागरिकांना वारसांना प्रत्येक २.००/- लक्ष प्रमाणे रु.४०.००/- लक्ष मदत दिली. सोलापूर जिल्ह्यातील पुरग्रस्त

मयत ०३ नागरिकांच्या वारसांना प्रत्येक रु २.००/-लक्ष प्रमाणे रु.६.००/- लक्ष देण्याचा निर्णय घेतला.

सांगली जिल्ह्यातील पुरग्रस्तांना ५००० साड्या व १०००० बुंदी लाडूप्रसाद देण्यात आला.

पंढरपूर शहर व परिसरातील पुरग्रस्त नागरिकांना भोजन, किरण माल, निवास व्यवस्था, दुध इ. प्रकारची मदत दिली.

स्कायवॉक :- दर्शनरांगेतील भाविकांचे ऊन व पावसांपासून संरक्षण करणेकामी दर्शनमंडप पूर्वेगट ते कासार घाट (२४० मी.) पर्यंत स्कायवॉक करण्यात आलेला आहे. तसेच कासार घाट ते पत्राशेड पर्यंत स्कायवॉक लवकरच ई निविदा प्रक्रिया राबवून पूर्ण करण्यात येत आहे.

उड्डाणपूल व्यवस्था :- यात्रेनिमित्त दर्शनरांग व्यवस्थेसाठी बॅरेकेटींग कामे करण्यात येतात. दर्शन रांगेच्या मार्गावर तात्पुरते उड्डाणपूल बसविणे आलेले आहेत.

वैद्यकिय सुविधा :- दर्शनमंडप येथे बीबीजी यांचेमार्फत आजारी भाविकांसाठी मोफत सुविधा उपलब्ध करून देण्यात येत आहे. तसेच मंदिर परिसरामध्ये १ अद्यावत रुग्णवाहिका मंदिर समितीकडून ठेवण्यात आली आहे.

आपत्कालीन व्यवस्था :- मंदिर, मंदिर परिसर, दर्शनमंडप, संत तुकाराम भवन व भक्तनिवासे येथे आपत्कालीन व्यवस्थेसाठी अद्यावत सिझफायर यंत्रणा कार्यान्वीत करण्यात आलेली आहे.

वायरलेस यंत्रणा :- मंदिर परिसर व दर्शनरांगेमध्ये तात्काळ संपर्कासाठी २५ वायरलेस सेटचा वापर करण्यात येत आहे. सदरची यंत्रणा तपासणी व वेळोवेळी दुरुस्तीकामी माहितगार तंत्रज्ञाची पूर्णवेळ नेमणूक करण्यात आलेली आहे. तसेच मंदिर समिती मार्फत वायरलेस यंत्रणा यात्रा कालावधीत जिल्हा प्रशासनाच्या उपलब्ध करून देण्यात येत आहे.

एल. सी.डी. स्किन :- श्री. विठ्ठल रुक्मिणीचे भाविकांना लाईव्ह दर्शन देण्यासाठी दर्शनमंडपात भाविकांना एल.सी.डी. स्किन बसविण्यात आलेल्या आहेत.

मेटल डिटेक्टर व बॅग स्कॅनर मशिन :-

सुरक्षेच्या दृष्टीने दर्शनरांगेतील भाविकांची दर्शनमंडप व नामदेव पायरी येथे मेटल डिटेक्टरद्वारे तपासणी करून सोडण्यात येतात. तसेच त्यांचेकडील बॅग, पर्स, मोबाईल इ. वस्तु बॅग स्कॅनर मशिनद्वारे तपासणी करण्यात येते.

विमा पॉलीसी :-

श्री. विठ्ठल रुक्मिणीच्या दर्शनासाठी आलेल्या भाविकांसाठी मंकीर समितीच्या वतीने खालीलप्रमाणे विमा उतरविण्यात आलेला आहे. त्यासाठी मंदिर समितीच्या वतीने रु. ७,००,०००/- इतका प्रिमीयम खर्च केलेला आहे. सन २०१८-१९ मध्ये भाविकांना सदर पॉलीसी लाभ झालेला आहे.

१. अपघाताने मृत्यु झाल्यास (२५ भाविक X रु. २,००,०००/-)

— रु. ५०,००,०००/-

२. अपघाताने दोन अवयव निकामी झाल्यास (२५ भाविक X रु. १,००,०००/-)

— रु. २५,००,०००/-

३. अपघाताने एक अवयव निकामी झाल्यास (२५ भाविक X रु. ५०,०००/-)

— रु. १२,५०,०००/-

४. अपघाताने दवाखाना खर्च (२५ भाविक X रु. २५,०००/-)

— रु. ६,२५,०००/-

देणगीदार भाविकांना आशिर्वादाचा एसएमएस देणेबाबत :-

श्री. विठ्ठल रुक्मिणी मंदीरे समितीस देणगी देणाऱ्या भाविकांच्या देणगी झाल्यास व अशिर्वादाचा एसएमएस देण्याची सुविधा उपलब्ध करून देण्यात आली आहे.

श्रीच्या लाईव्ह दर्शनाबाबत :-

यात्रेनिमित्त येणाऱ्या भाविकांची गर्दी मोठ्या प्रमाणावर असते. गर्दी होवून दर्शन रांग ही दर्शन मंडपाचे बाहेर पत्राशेड ते गोपाळपूर -राझंगी येथे जाण्याची शक्यता असल्याने पत्राशेड येथे मोठे एलईडी स्क्रिन बसवून भाविकांना श्रीचे लाईव्ह देण्यात येते. तसेच जियो टिव्ही यांना थेट प्रक्षेपणाचे हक्क दिले असल्याने, भाविकांना घरबसल्या जियो टिव्ही डिश टिव्हीवर श्रीचे थेट लाईव्ह दर्शन मिळणार आहे.

चौकशी कक्ष :- श्री विठ्ठल रुक्मिणीच्या दर्शनाला येणाऱ्या भाविकांना मंदिराचे माहिती, देणगी व्यवस्था, दर्शन व्यवस्था, पुजा भक्तनिवास व इतर अनुषंगीक माहिती देण्यासाठी दर्शनमंडप येथे चौकशी कक्ष उभारण्यात आला आहे. त्यामध्ये मराठी, इंग्रजी, कन्नड व तेलगु भाषा अवगत असलेले कर्मचारी नियुक्त करण्यात आलेली आहे.

‘Devotees Counting Machine’ श्री विठ्ठल रुक्मिणीच्या दर्शनासाठी दररोज हजारो भाविक येतात. सदरच्या भाविकांनी पदस्पर्शदर्शन व मुखदर्शन घेतलेल्या भाविकांची संख्या निश्चित करणे आवश्यक असते. तसेच दर्शनमंडप व दर्शनातिलील भाविकांची संख्या निश्चित झाल्यास पूढील योग्य ते नियोजन करण्यास मदत होणार असल्याने **‘Devotees Counting Machine’** खरेदी करून पदस्पर्शदर्शन रागेत विठ्ठल गाभारा व दर्शनमंडप पूर्वगेट येथे बसविण्यात आलेल्या आहेत.

जनहित याचीका क्र. ०८/२०१२ मध्ये मुंबई उच्च न्यायालयाच्या निर्देशानुसार मंदिर समिती मार्फत पंढरपूरातील मठांमध्ये १००० शोचालये बांधण्याचे प्रस्तावित केलेले होते. त्याप्रमाणे उपलब्ध झालेल्या यादीप्रमाणे पंढरपूर शहर व परिसरातील ३१५ मठांचा सर्वे करण्यात आला आहे. त्यापैकी १६० मठांमध्ये १३८४ शौचालये बांधण्यास मंजूरी देण्यात आलेली होती. आतापर्यंत

सदर शौचालयाचे कामासाठी एकुण रक्कम रु. १,५८,८२,३९३/- खर्च झालेला आहे. सदर शौचालये बांधकामाची तपशिल खालीलप्रमाणे आहे.

अ.	तपशिल	एकूण	
		मठ	शौचालये
१.	शौचालये बांधकाम पूर्ण झालेले	१४७	१२६५
२.	शौचालये बांधकाम सुरु असलेले	०६	५९
३.	शौचालये बांधकाम सुरु होणेवर	०७	६०
	एकूण	१६०	१३८४

तसेच समितीचा सन २०१७ - १८ व सन २०१८-१९ या आर्थिक वर्षांचा जमाखर्च खालीलप्रमाणे आहे.

अ. क्र.	सन	उत्पन्न (रु.)	खर्च (रु.)	शिल्लक (रु.)
१.	२०१७ ते २०१८	२६,५६,१०,०१४,७५	१८,४४,६३,४६१.६७	१५,११,४६,५५३.०८
२.	२०१८ ते २०१९	३१,६७,२६,८८७.०६	१३,९७३३,८४८.०२	१७,६९,९२,२३९.०४
३.	२०१९ एप्रिल ते ऑक्टोबर २०१९)	१७,०२,६२,९९३,३७	१३,६२,९४,२३६.३२	३,४०,४,६७८.०५

श्री. विठ्ठल रुक्मिणी भक्तनिवास :-

पंढरपूर शहरात सर्व्हे नं. ५९ येथे श्री. विठ्ठल रुक्मिणी मंदीरे समिती, पंढरपूरच्या वतीने भाविकांच्या सोईसाठी ३०० खोल्यांचे अद्यावत स्वरूपाचे श्री विठ्ठल रुक्मिणी भक्तनिवास बांधकाम करणेत आले आहे. सदर भक्तनिवास इमारतीमध्ये ६ विंग तयार करण्यात आल्या असून, त्यामध्ये डि विंग सर्वसामान्य भाविकांसाठी करण्यात आला आहे. या डि विंगचा लोकार्पण सोहळा मा. मुख्यामंत्री महोदय, महाराष्ट्र राज्य यांचे शुभहस्ते सोमवार दि. १७/१२/२०१८ रोजी संपन्न झाला. सदरचे भक्तनिवास भाविकांना लवकरच उपलब्ध करून देण्यात येत आहे. या भक्तीनिवामध्ये मिनरल वॉटर, गरम पाणी, कन्टींग, लिफ्ट, अपंग भाविकांसाठी रम्प इ. सोयी उपलब्ध आहेत.

परिशिष्ट - अ

धर्मादाय संघटनेच्या प्रादेशिक कार्यालयांच्या जागा उपलब्धतेबाबतची सद्यस्थिती

जागेच्या मालकीबाबत				
अं.क्र.	स्वतःची	भाड्याची	प्रशासकीय	स्वतःची/भाड्याची
१	मुख्यालय	जळगाव	सिंधुदुर्ग	सांगली
२	बृहन्मुंबई विभाग, मुंबई	नंदुरबार	जालना	सातारा
३	ठाणे	लातूर	गडचिरोली	
४	रायगड	बीड	बुलडाणा	
५	पुणे	नांदेड		
६	अहमदनगर	परभणी		
७	सोलापूर	हिंगाळी		
८	कोल्हापूर	यवतमाळ		
९	रत्नागिरी	वाशिम		
१०	धुळे	भंडारा		
११	नाशिक	वर्धा		
१२	उस्मानाबाद	गोंदीया		
१३	औरंगाबाद	पालघर (प्रस्तावित)		
१४	अमरावती			
१५	अकोला			
१६	नागपूर			
१७	चंद्रपुर			

एकुण ३५ कार्यालयाची स्थिती वरीलप्रमाणे असून मुख्यालय व मुंबई कार्यालय हे एकत्रित आयुक्त भवनाच्या इमारतीत आहे. तसेच मुंबई उपनगर जिल्ह्याचे कामकाज मुंबई कार्यालयातून केले जाते.

स्वतःची इमारत असलेले जिल्हे	: १७
भाड्याची इमारत असलेले जिल्हे	: १३
प्रशासकीय इमारतीत असलेले जिल्हे	: ०४
स्वतःची भाड्याची इमारत असलेले जिल्हे	: ०२

परिशिष्ट - ब

अ.क्र.	जिल्हा	रुग्णालयांची संख्या	जाने. २०१७ ते डिसें. २०१७ एकूण लाभार्थी रुग्ण संख्या	जाने. २०१८ ते डिसें. २०१८ एकूण लाभार्थी रुग्ण संख्या	जाने. २०१९ ते डिसें. २०१९ एकूण लाभार्थी रुग्ण संख्या	एकूण लाभार्थी रुग्ण संख्या
१.	मुंबई	७५	३८९६७	४०११६	४०११६	१०५७८७
२.	ठाणे	२०	२०११८	२६८५१	२६८५१	६६७६७
३.	रायगड	९	११५४९	१४३२०	१४३२०	३८२७८
४.	नाशिक	१९	१०९४०	९४५५	९४५५	२९४८४
५.	धुळे	९	१९३१	१२२२	१२२२	५७३३
६.	नंदुरबार	२	१५०९	२४७०	२४७०	४९६८
७.	जळगांव	८	७४१	९५७	९५७	२३३३
८.	नागपुर	२२६	७५१९	१९८११	१९८११	४२४०२
९.	चंद्रपूर	३	२६१	२०८	२०८	१०६०
१०.	भंडारा	२	११९	९७	९७	५१५
११.	गोंदिया	३	१४५६८	३२८९८	३२८९८	५४३४४
१२.	वर्धा	४	५०२८६	५४६२७	५४६२७	४५८३२९
१३.	गडचिरोली	३३	२६४३	१०१६	१०१६	६९७६
१४.	अमरावती	१२	४७४४	४४९७	४४९७	१५२४१
१५.	अकोला	९	९१८१	८३४०	८३४०	२६८५८
१६.	वाशिम	६	५७५७७	५५७५२	५५७५२	११५५१३
१७.	यवतमाळ	४	२०८५	२२९२	२२९२	६४२९
१८.	बुलढाणा	३	२२२	२५०	२५०	९८४
१९.	औरंगाबाद	१८	१३३५२	२०१५०	२०१५०	४५४३९
२०.	परभणी	५	३९७२	३९८१	३९८१	१०९४३
२१.	हिंगोली	०	०	०	०	०
२२.	नांदेड	३	१२७	११३	११३	३४१
२३.	जालना	२	२३१६	१४३०	१४३०	९५००
२४.	लातूर	८	१३९१	७१०	७१०	३२२७
२५.	बीड	३	९५७	३१८	३१८	२६४९
२६.	सोलापूर	१८	३९८२	७१६३	७१६३	१४५३८
२७.	उस्मानाबाद	१	४१०	४३७	४३७	१५४५
२८.	कोल्हापूर	२०	१११७	१४१३	१४१३	३४९०
२९.	रत्नागिरी	६	२१८७	२६६९ र	२६६९ ट	५१६५
३०.	सिंधुदुर्ग	५	२१८७	२६६९	२६६९	५१६५
३१.	सांगली	२६	९७७३	३१७४	३१७४	१६१८६
३२.	पुणे	५७	७७७३२	७५३२१	७५३२१	२३४२२३
३३.	अहमदनगर	२५	१३०४०	१२३५४	१२३५४	१०५१४०
३४.	सातारा	१६	३५५८	४८२२	४८२२	१२६९२
एकूण		४३२	३७१९३६	३७१९३६	४१११८३	१५३४१३८

न्यास नोंदणी माहिती

अ. क्र. Sr. No.	जिल्हा District	वर्षाच्या आरंभी नोंद झालेले Registered at the beginning of the year			वर्षात नोंद झालेले Registered at the beginning of the year			वर्षाच्या अखेरीस नोंद झालेले Registered at the beginning of the year		
		2017	2018	2019	2017	2018	2019	2017	2018	2019
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
1.	GB.R.	107192	111146	114930	3956	3784	3563	111148	114930	118493
2.	Thane	46050	49828	51562	3778	1734	3382	49828	51562	54944
3.	Raigad	14590	16003	16696	1413	693	503	16003	16696	17199
.	Palghar	--	--	0	--	--	0	0	0	0
4.	Nashik	19803	20776	21774	973	998	1615	20776	21774	23389
5.	Jalgaon	21769	22335	22703	566	368	434	22335	22703	23137
6.	Dhule	10830	11158	11424	328	266	172	11158	11424	11596
7.	Nandurbar	5358	5672	5946	314	274	192	5672	5946	6138
8.	Pune	59163	61261	63382	2098	2121	1692	61261	63382	65074
9.	Ahmadnagar	22265	23005	23947	740	942	764	23005	23947	24711
10.	Satara	20003	20506	21048	503	542	432	20506	21048	21480
11.	Kolhapur	43261	41246	41383	694	137	666	43955	41383	42049
12.	Sangli	22403	22961	23938	558	437	64	22961	23398	23462
13.	Ratnagiri	7396	7133	7177	121	44	196	7517	7177	7373
14.	Sindhudurga	5934	6062	6193	128	131	126	6062	6193	6319
15.	Aurangabad	29861	30406	30989	545	560	689	30406	30966	31678
16.	Jalna	14389	14734	14942	345	208	165	14734	14942	15107
17.	Parbhani	16106	80	16843	342	75	247	16448	155	17090
18.	Nanded	21805	21968	22418	388	450	541	22193	22418	22959
19.	Hingoli	6800	7037	7204	237	167	231	7037	7204	7435
20.	Amravati	20673	21285	21942	612	657	851	21285	21942	22793
21.	Akola	23334	24056	24281	361	225	401	23695	24281	24682
22.	Buldhana	17621	17799	18056	178	257	323	17799	18056	18379
23.	Yavatmal	20447	21034	21448	587	414	878	21034	21448	22326
24.	Washim	10114	10497	10627	383	130	61	10497	10627	10688
25.	Nagpur	39207	40423	41080	1216	661	1570	40423	41084	42650
26.	Wardha	9502	9757	9877	255	120	136	9757	9877	10013
27.	Bhandara	9500	9700	9811	200	111	77	9700	9811	9888
28.	Chandrapur	14491	14696	14776	205	115	399	14696	14811	15175
29.	Gadchiroli	7213	7335	7353	122	18	89	7335	7353	7442
30.	Gondia	8769	8983	9018	214	35	108	8983	9018	9126
31.	Latur	24271	24723	25120	452	397	545	24723	25120	25665
32.	Solapur	27556	28156	28831	600	675	1149	28156	28831	29980
33.	Osmanabad	16245	16465	16536	220	71	182	16465	16536	16718
34.	Beed	26407	26784	27193	377	409	712	26784	27193	27905
	Total	770328	775010	809908	24009	18226	23155	794337	793236	833063

न्यास नोंदणी माहिती

अ. क्र. Sr. No.	जिल्हा District	वर्षाच्या आरंभी नोंद झालेले Registered at the beginning of the year			वर्षात नोंद झालेले Registered at the beginning of the year			वर्षाच्या अखेरीस नोंद झालेले Registered at the beginning of the year		
		2017	2018	2019	2017	2018	2019	2017	2018	2019
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
1.	GBR.	71422	74472	77339	3050	2867	2320	74472	77339	79659
2.	Thane	36712	39030	41335	2318	2305	1821	39030	41335	43156
3.	Raigad	12545	13137	13725	592	588	415	13137	13725	14140
	Palghar	0	0	0	0	0	145	0	0	145
4.	Nashik	18066	19555	20085	1489	530	690	19555	20085	20775
5.	Jalgaon	19739	20294	20782	656	488	540	20395	20782	21322
6.	Dhule	15317	15611	15833	294	222	192	15611	15833	16025
7.	Nandurbar	1728	1939	2140	211	201	184	1939	2140	2324
8.	Pune	51573	53433	55494	1860	2061	2001	53433	55494	57495
9.	Ahmadnagar	20682	21324	22078	642	754	840	21324	22078	22918
10.	Satara	15906	16220	16579	714	359	389	16620	16579	16968
11.	Kolhapur	35962	36619	37186	657	567	512	36619	37186	37698
12.	Sangli	17459	18003	18326	544	323	241	18003	18326	18567
13.	Ratnagiri	5793	5903	6025	105	122	285	5898	6025	6310
14.	Sindhudurg	4453	4545	4640	92	95	115	4545	4640	4755
15.	Aurangabad	24372	25171	25852	799	681	690	25171	25852	26542
16.	Jalna	12265	12590	12834	325	244	195	12590	12834	13029
17.	Parbhani	17222	97	200	328	103	285	17550	200	485
18.	Nanded	21083	22627	23047	579	420	523	21662	23047	23570
19.	Hingoli	3328	3607	3827	279	220	207	3607	3827	4034
20.	Amravati	19320	19843	20542	523	699	736	19843	20542	21278
21.	Akola	21873	22473	22750	300	277	352	22173	22750	23102
22.	Buldhana	17510	17680	18057	170	377	391	17680	18057	18448
23.	Yavatmal	19001	19567	19652	566	85	502	19567	19652	20154
24.	Washim	4934	5239	5905	305	300	366	5239	5539	6271
25.	Nagpur	38162	39085	40004	923	919	682	39085	40004	40686
26.	Wardha	8731	8946	9093	244	147	124	8975	9093	9217
27.	Bhandara	9196	9366	9503	170	137	115	9366	9503	9618
28.	Chandrapur	14310	14528	14771	218	243	248	14528	14771	15019
29.	Gadchiroli	7077	7177	7251	100	17	57	7177	7194	7308
30.	Gondia	9268	9494	9556	226	62	86	9494	9556	9642
31.	Latur	26196	26715	27178	519	463	337	26715	27178	27515
32.	Solapur	7706	8284	8944	578	660	875	8284	8944	9819
33.	Osmanabad	12804	13040	13182	236	142	221	13040	13182	13403
34.	Beed	25845	26192	26657	347	465	599	26192	26657	27256
	Total	647560	651806	670372	20959	18143	18281	668519	669949	688653

2016						
कार्यालय	सार्वजनिक न्यास			संस्था		
	आरंभी नोंद 2019	वर्षात नोंद 2019	वर्षाचे अखेरीस 2019	आरंभी नोंद 2019	वर्षात नोंद 2019	वर्षाचे अखेरीस 2019
1. G.B.R	114930	3563	118493	77339	2320	79659
2. Thane	51562	3382	54944	41335	1821	43156
3. Raigad	16696	503	17199	13725	415	14140
4. Palghar	0	0	0	0	145	145
5. Nashik	21774	1615	23389	20085	690	20775
6. Jalgaon	22703	434	23137	20782	540	21322
7. Dhule	11424	172	11596	15833	192	16025
8. Nandurbar	5946	192	6138	2140	184	2324
9. Pune	63382	1692	65074	55494	2001	57495
10. Ahmadnagar	23947	764	24711	22078	840	22918
11. Satara	21048	432	21480	16579	389	16968
12. Kolhapur	41383	666	42049	37186	512	37698
13. Sangali	23398	64	23462	18326	241	18567
14. Ratnagiri	7177	196	7373	6025	285	6310
15. Sindhudurga	6193	126	6319	4640	115	4755
16. Aurangabad	30989	689	31678	25852	690	26542
17. Jalna	14942	165	15107	12834	195	13029
18. Prabhani	16843	247	17090	200	285	485
19. Nanded	22418	541	22959	23047	523	23570
20. Hingoli	7204	231	7435	3827	207	4034
21. Amravati	21942	851	22793	20542	736	21278
22. Akola	24281	401	24682	22750	352	23102
23. Buldhana	18056	323	18379	18057	391	18448
24. Yavatmal	21448	878	22326	19652	502	20154
25. Washim	10627	61	10688	5905	366	6271
26. Nagpur	41080	1570	42650	40004	682	40686
27. Wardha	9877	136	10013	9093	124	9217
28. Bhandara	9811	77	9888	9503	115	9618
29. Chandrapur	14776	399	15175	14771	248	15019
30. Gadchiroli	7353	89	7442	7251	57	7308
31. Gondia	9018	108	9126	9556	86	9642
32. Latur	25120	545	25665	27178	337	27515
33. Solapur	28831	1149	29980	8944	875	9819
34. Osmanabad	16536	182	16718	13182	221	13403
35. Beed	27193	712	27905	26657	599	27256
Total	809908	23155	833063	670372	18281	688653

1	2	3	4	5
८०० (तीन) धर्मादाय आयुक्तांची विभागीय कार्यालये (२०७००४६१)				
०१	वेतन	519831	743541	707253
०२	अतिकालीक भत्ता	80	112	90
०३	टेलीफोन चार्जेस	3939	4600	4600
०४	कंत्राटी सेवा	101	210	168
०५	प्रवास खर्च	2713	7672	3640
०६	कार्यालयीन खर्च	10916	13020	10416
०७	भाडे, पट्टी व कर	5670	8500	8500
०८	संगणकावरील खर्च	520	636	509
०९	सुट्टीच्या दिवसाची भरपाई	0	0	0
१०	मजूरी	10	120	126
११	पेट्रोल, तेल व वंगण	0	1	1
१२	लहान बांधकामे	0	1	1
	इतर खर्च	0	1	1
	एकूण ८०० (३)	543780	778414	735299
	एकूण (ब)
	(क) वित्तीय व्यवस्थेची साधने
	मागणी क्रमांक जे-२
	२०७० इतर प्रशासकीय सेवा	59687	861936	801156
				939328
				2070 Other
				Administrative Services.
				Total 800 (III)
				Total (B)
				(C) Source of finance
				Demand No. J-2
				2070 Other
				Administrative Services.

तक्ता - १
TABLE-I

(दोन) वित्तीय आवश्यकता
(II) Financial Requirements

(रु. हजारत)
(Rs. in thousands)

1	2	3	4	5	6	7
	प्रत्यक्ष रकमा २०१८-२०१९	अर्थसंकल्पीय अंदाज २०१९-२०२०	सुधारलेले अंदाज २०१९-२०२०	अर्थसंकल्प २०२०-२०२१		
(अ) कार्याचे वर्गीकरण सामाजिक सुरक्षा व कल्याण						
एकूण (अ) ...	240	900	720	500		
(ब) उद्दिष्टवार वर्गीकरण ६०-इतर सामाजिक सुरक्षा व कल्याण कार्यक्रम १०४-ठेव संलग्न विमा योजना ००(०१)-ठेव संलग्न विमा योजनेनुसार प्रदाने (२२३५०६९४) भारित ५०-इतर खर्च ...	240	900	720	500		
एकूण ...	240	900	720	500		
००(०२)-ठेव संलग्न विमा योजनेनुसार प्रदाने (२२३५०६२३) वसुलात						
५०-इतर खर्च ...	3180	4000	3200	4000		
एकूण ...	3180	4000	3200	4000		
एकूण (ब) ...	3180	4000	3200	4000		
२२३५ - सामाजिक सुरक्षा व कल्याण	3480	4900	3920	4500		
एकूण (क) ...	3480	4900	3920	4500		

TABLE-II

तक्ता-२

खालील तक्ते धर्मादाय आयुक्त व त्यांच्या अधिपत्याखालील न्यायिक कामे, न्यायिकवत कामे, दावे (दिवाणी), सांविधिक व प्रशासकीय कामे दर्शवितात.

प्रकरणांचे स्वरूप	वर्षाच्या आरंभी प्रलंबित असलेली प्रकरणे Cases pending at the beginning of the Year			वर्षात आलेली प्रकरणे Cases instituted during the year.		
	2017 2	2018 3	2019 4	2017 5	2018 6	2019 7
कार्यालय : धर्मादाय आयुक्त, महाराष्ट्र राज्य मुंबई						
न्यायिक कामे ...	719	718	858	530	1492	770
न्यायिकवत कामे ...	1252	1252	--	1772	114	--
दावे (दिवाणी) ...	0	737	790	0	115	123
सांविधिक ...	0	0	0	1772	1089	2038
प्रशासकीय ...	1554	475	350	1650	3540	2789
एकूण ...	3525	3182	1998	5724	6350	5720
कार्यालय : १. धर्मादाय सह आयुक्त, पुणे -						
न्यायिक कामे ...	163103	14324	162690	25420	5704	6957
न्यायिकवत कामे ...	0	0	357	0	1332	12660
दावे (दिवाणी) ...	0	0	0	0	0	0
सांविधिक ...	0	157	0	0	157	95
प्रशासकीय ...	0	437	0	0	0	210
एकूण ...	163103	14918	163047	25420	1793	19922
कार्यालय : २. धर्मादाय सह आयुक्त, नागपूर						
न्यायिक कामे ...	2414	2205	1640	2528	2681	1781
न्यायिकवत कामे ...	24034	16915	23892	14191	14560	12429
दावे (दिवाणी) ...	0	0	0	0	0	0
सांविधिक ...	25095	18064	25243	14352	14795	12873
प्रशासकीय ...	990	1593	1695	6119	5753	6887
एकूण ...	52533	38777	52270	37190	37789	33970
कार्यालय : ३. धर्मादाय, सह आयुक्त, औरंगाबाद						
न्यायिक कामे ...	1794	10956	3187	14427	6197	8377
न्यायिकवत कामे ...	1915	4219	1229	2415	1519	832
दावे (दिवाणी) ...	88	18	82	18	96	22
सांविधिक ...	414	357	198	5102	4804	5259
प्रशासकीय ...	149	183	294	153	3832	1631
एकूण ...	4360	15733	4990	22115	16448	16121
कार्यालय : ४. धर्मादाय, सह आयुक्त, लातूर						
न्यायिक कामे ...	1704	4861	4471	9093	11310	6125
न्यायिकवत कामे ...	204	174	170	280	68	40
दावे (दिवाणी) ...	0	0	0	0	0	45
सांविधिक ...	318	0	75	2830	2890	2889
प्रशासकीय ...	195	205	64	230	249	1547
एकूण ...	2421	5240	4780	12433	14517	10646

२-चालू
II--Contd.

The following table indicates the details Judicial, Quasi Judicial Litigation (Civil), Statutory and Administrative work of Charity Commissioner and offices under their control.

एकूण Total			वर्षात निकालात काढलेली प्रकरणे Cases disposed during the year			वर्षाच्या अखेरीस प्रलंबित असलेली प्रकरणे Cases pending at the end of the year			Nature of Cases	
2017 8	2018 9	2019 10	2017 11	2018 12	2019 13	2017 14	2018 15	2019 16	17	
Office : Charity Commissioner, (M.S.) Mumbai.										
1249	2210	1628	577	1352	727	718	858	901	...	Judicial Work
3024	1366	--	61	38	--	2963	1328	--	...	Quasi Judicial
0	852	913	0	62	71	0	790	842	...	Litigation
1772	1089	2038	1772	1089	2038	0	0	0	...	Statutory work
3204	4015	3139	1483	3665	2820	1721	350	319	...	Administrative
9249	9532	7718	3839	6206	5656	5402	3326	2062	...	Total
Office : (1) Joint Charity Commissioner, Pune.-										
188523	20028	23247	18913	11190	6723	169610	8838	16524	...	Judicial Work
0	1332	13017	0	219	12460	0	1113	200	...	Quasi Judicial
0	0	0	0	0	0	0	0	0	...	Litigation
0	314	95	0	10	92	0	304	3	...	Statutory work
0	437	210	0	0	105	0	437	105	...	Administrative
188523	22111	36569	18913	11419	19380	169610	10692	16832	...	Total
Office : (2) Joint Charity Commissioner, Nagpur.										
4942	4836	3408	2737	3196	1625	2205	1640	1783	...	Judicial Work
38225	31475	36321	17970	10756	7673	20255	20719	28648	...	Quasi Judicial
0	0	0	0	0	0	0	0	0	...	Litigation
39447	32859	37916	18043	10981	7871	21404	21878	30045	...	Statutory work
7109	7346	8582	5516	5651	7445	1593	1695	1137	...	Administrative
89723	76516	86227	44266	30584	24614	45457	45932	61613	...	Total
Office : (3) Joint Charity Commissioner, Aurangabad.										
16221	28717	11564	10956	6991	5998	5265	10162	4583	...	Judicial Work
5415	7871	2061	1124	4060	507	4391	1750	1553	...	Quasi Judicial
36	114	104	18	32	26	18	82	78	...	Litigation
5166	10618	5457	5159	4351	5329	357	770	128	...	Statutory work
335	4015	1925	152	3721	1813	183	294	112	...	Administrative
27173	51335	21111	17409	19155	13673	10214	13058	6454	...	Total
Office : (4) Joint Charity Commissioner, Latur.										
10797	16171	10596	5936	11700	7078	4861	4471	3518	...	Judicial Work
484	264	210	310	72	25	174	202	185	...	Quasi Judicial
0	0	45	0	0	39	0	0	6	...	Litigation
3148	2890	2964	2730	2815	2892	418	75	72	...	Statutory work
452	454	1611	220	390	1297	205	64	314	...	Administrative
14881	19779	15426	9196	14977	11331	5658	4812	4095	...	Total

	1	2	3	4	5	6	7
कार्यालय : ५. धर्मादाय सह आयुक्त, कोल्हापूर.-							
न्यायिक कामे	...	4479	3142	3741	7047	6402	2179
न्यायिकवत कामे	...	10730	18731	9885	16118	16307	7391
दावे (दिवाणी)	...	34	40	47	8	9	13
सांविधिक	...	601	485	156	4409	3278	3711
प्रशासकीय	...	0	167	80	882	3496	2492
एकूण	...	15844	22565	13909	28464	29492	15786
कार्यालय : ६. धर्मादाय सह आयुक्त, अमरावती -							
न्यायिक कामे	...	774	12111	8063	18918	2232	1396
न्यायिकवत कामे	...	5191	75	6690	12261	1282	8426
दावे (दिवाणी)	...	168	181	224	107	65	34
सांविधिक	...	406	378	72	345	4107	142
प्रशासकीय	...	264	272	16	4324	391	65
एकूण	..	6803	13017	15065	35955	8077	10063
कार्यालय : ७. धर्मादाय सह आयुक्त, नाशिक							
न्यायिक कामे	...	8172	8514	7912	7304	4068	5160
न्यायिकवत कामे	...	746	773	840	128	162	156
दावे (दिवाणी)	...	174	195	207	24	18	11
सांविधिक	..	176	271	275	4381	3931	4003
प्रशासकीय	...	32	42	28	2208	1938	2270
एकूण	...	9300	9795	9262	14045	10117	11600
कार्यालय : ९. बृहन्मुंबई कार्यालय, मुंबई -							
न्यायिक कामे	...	20532	15683	10831	28351	20864	14483
न्यायिकवत कामे	...	24769	25149	20149	501	507	488
दावे (दिवाणी)	...	182	264	239	125	42	49
सांविधिक	...	786	3089	6612	14464	15296	14437
प्रशासकीय	...	28164	1893	550	37310	23291	5811
एकूण	...	74433	46078	38381	80751	60000	35268
कार्यालय : २. ठाणे विभाग, ठाणे.-							
न्यायिक कामे	...	6295	5091	5593	10312	7894	6964
न्यायिकवत कामे	...	3753	3088	590	1058	180	130
दावे (दिवाणी)	...	33	55	64	30	33	1
सांविधिक	...	518	1311	2161	3728	3912	1969
प्रशासकीय	...	5903	4014	3618	2118	1921	2315
एकूण	...	16502	13559	12026	17246	13940	11379
कार्यालय : ३. जळगाव विभाग, जळगाव.-							
न्यायिक कामे	...	3955	8048	6359	2965	4020	9318
न्यायिकवत कामे	...	357	307	27556	216	192	17356
दावे (दिवाणी)	...	25297	28691	318	7118	18038	150
सांविधिक	...	212	6087	3466	11910	1543	1365
प्रशासकीय	...	97	12	58	571	576	435
एकूण	...	29918	43145	37757	22780	24369	28624

२-चालू
II--Contd.

8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	
Office : (5) Joint Charity Commissioner, Kolhapur.-										
11526	9544	5920	8384	5803	3026	3142	3741	2894	...	Judicial Work
26848	35038	17276	8117	25153	6024	18731	9885	11252	...	Quasi Judicial
42	49	60	2	2	13	40	47	47	...	Litigation (Civil)
4403	3773	3867	4525	3617	3374	485	156	493	...	Statutory work
882	3663	2572	715	3583	2470	167	80	102	...	Administrative
43701	52067	29695	21743	38158	14907	22565	13909	14788	...	Total
Office : (6) Joint Charity Commissioner, Amravati.-										
19692	14343	9459	6965	6260	1526	12727	8083	7933	...	Judicial Work
17452	16232	15116	2502	1282	9127	14950	75	5989	...	Quasi Judicial
275	246	258	94	22	31	181	224	227	...	Litigation (Civil)
751	4485	214	373	4413	149	378	72	65	...	Statutory work
4588	363	81	4316	647	71	272	16	10	...	Administrative
42758	35969	25128	14250	12624	10904	28508	8470	14224	...	Total
Office : (7) Joint Charity Commissioner, Nasik.-										
15476	12582	13072	6962	4670	5592	8514	7912	7480	...	Judicial Work
874	935	996	101	95	151	773	840	845	...	Quasi Judicial
198	213	218	3	6	18	195	207	200	...	Litigation (Civil)
4557	4202	4278	4286	3227	4075	271	275	203	...	Statutory work
2240	1980	2298	2198	1952	2261	42	28	37	...	Administrative
23345	19912	20862	13550	9950	12097	9795	9262	8765	...	Total
Office : (1) Greater Mumbai Office, Mumbai.-										
48883	36547	25314	33200	24174	12568	15683	12373	12746	...	Judicial Work
25270	25656	20637	121	76	75	25149	25580	20562	...	Quasi Judicial
307	306	288	43	9	11	264	297	277	...	Litigation (Civil)
15250	18385	21049	12161	11773	14775	3089	6612	1274	...	Statutory work
65474	25184	6361	7837	22865	5655	57637	2319	706	...	Administrative
155184	106078	73649	53362	58897	33084	101822	47181	40565	...	Total
Office : (2) Thane Region, Thane.-										
16607	12985	12557	11516	7392	7875	5091	5593	4682	...	Judicial Work
4811	3268	720	1723	2678	103	3088	590	617	...	Quasi Judicial
63	88	65	8	24	0	55	64	65	...	Litigation (Civil)
4246	5223	4130	2935	3062	1422	1311	2161	2708	...	Statutory work
8021	5935	5933	4007	2317	2315	4014	3618	3618	...	Administrative
33748	27499	23405	20189	15473	11715	13559	12026	11690	...	Total
Office : (3) Jalgaon Region, Jalgaon.-										
1767	12086	15677	5924	6759	7989	7050	5309	7688	...	Judicial Work
573	499	44912	266	181	40650	412	318	4262	...	Quasi Judicial
32415	46729	468	3456	19173	190	28959	27556	278	...	Litigation (Civil)
12122	7630	4831	5774	4164	4350	6348	3466	481	...	Statutory work
668	588	493	656	530	360	12	58	133	...	Administrative
47545	67514	66381	16076	30807	53539	42781	36707	12842	...	Total

	1	2	3	4	5	6	7
कार्यालय : ४. चंद्रपूर विभाग, चंद्रपूर.-							
न्यायिक कामे	...	358	1013	176	4085	414	823
न्यायिकवत कामे	...	779	2889	2024	12463	12433	5726
दावे (दिवाणी)	...	0	0	0	0	0	0
सांविधिक	...	376	377	186	192	404	15
प्रशासकीय	...	455	206	265	3637	3141	2955
एकूण	...	1968	4485	2651	20377	16392	9519
कार्यालय : ५. अकोला विभाग, अकोला. -							
न्यायिक कामे	...	839	7558	2816	10679	2254	4266
न्यायिकवत कामे	...	237	162	129	140	90	91
दावे (दिवाणी)	...	0	0	0	0	0	0
सांविधिक	...	311	14	218	2375	2316	2127
प्रशासकीय	...	95	55	45	275	245	368
एकूण	...	1482	7789	3208	13469	4905	6852
कार्यालय : ६. रत्नागिरी विभाग, रत्नागिरी.-							
न्यायिक कामे	...	1926	2155	1960	1831	1258	1374
न्यायिकवत कामे	...	268	299	270	55	15	14
दावे (दिवाणी)	...	0	0	0	0	-0	0
सांविधिक	...	463	667	880	556	833	717
प्रशासकीय	...	1024	1192	221	337	299	116
एकूण	...	3681	4313	3331	2779	2405	2221
कार्यालय : ७. सांगली विभाग, सांगली.-							
न्यायिक कामे	...	2957	1070	1769	3509	7014	5689
न्यायिकवत कामे	...	5619	7619	9879	9274	9979	7729
दावे (दिवाणी)	...	0	0	0	0	0	0
सांविधिक	...	3561	3256	3256	2527	2581	5686
प्रशासकीय	...	1927	2029	1892	3324	3122	132
एकूण	...	14064	13974	16796	18634	22696	15136
कार्यालय : ८. परभणी विभाग, परभणी.-							
न्यायिक कामे	...	2387	2436	1392	2546	9112	9808
न्यायिकवत कामे	...	103	149	722	255	778	50
दावे (दिवाणी)	...	0	0	0	0	0	0
सांविधिक	...	67	71	51	2430	2176	2223
प्रशासकीय	...	240	169	3	351	149	124
एकूण	...	2797	2825	2168	5582	12215	12205

२-चालू
II--Contd.

8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	
Office : (4) Chandrapur, Region, Chandrapur—										
4443	1427	999	3430	1251	844	1013	176	155	...	Judicial Work
13242	15322	7750	10353	13298	5095	2889	2024	2655	...	Quasi Judicial
0	0	0	0	0	0	0	0	0	...	Litigation (Civil)
568	781	201	191	595	185	377	186	16	...	Statutory work
4092	3347	3220	3886	3082	2974	206	265	246	...	Administrative
22345	20877	12170	17860	18226	9098	4485	2651	3072	...	Total
Office : (5) Akola Region, Akola—										
11518	9812	7082	3958	5496	3170	7560	4343	3912	...	Judicial Work
377	252	220	219	219	97	158	124	123	...	Quasi Judicial
0	0	0	0	0	0	0	0	0	...	Litigation (Civil)
2686	2330	2345	2476	2476	2019	210	218	326	...	Statutory work
370	300	413	295	295	373	75	45	40	...	Administrative
14951	12694	10060	6948	8486	5659	8003	4730	4401	...	Total
Office : (6) Ratnagiri Region, Ratnagiri—										
3757	3413	3334	1602	1950	876	2155	1463	2458	...	Judicial Work
323	314	284	36	24	1	287	290	283	...	Quasi Judicial
0	0	0	0	0	0	0	0	0	...	Litigation (Civil)
1019	1500	1597	549	654	460	470	288	1137	...	Statutory work
1361	1491	337	451	1255	196	910	236	141	...	Administrative
6460	6718	5552	2638	3883	1533	3822	2277	4019	...	Total
Office : (7) Sangli Region, Sangli—										
6466	8084	7458	5396	6315	4370	1070	1769	3088	...	Judicial Work
14893	17598	17608	7274	7719	7665	7619	9879	9943	...	Quasi Judicial
0	0	0	0	0	0	0	0	0	...	Litigation (Civil)
6088	5837	4842	2832	2581	1550	3256	3256	3292	...	Statutory work
5251	5151	2024	3222	3259	130	2029	1892	1994	...	Administrative
32698	36670	31932	18724	19874	13715	13974	16796	18217	...	Total
Office : (8) Parbhani Region, Parbhani—										
4933	11548	11200	2456	10067	7667	2477	1481	3533	...	Judicial Work
358	927	772	209	205	494	149	722	278	...	Quasi Judicial
0	0	0	0	0	0	0	0	0	...	Litigation (Civil)
2490	2247	2274	2444	2176	2255	53	71	19	...	Statutory work
591	268	127	472	265	125	119	3	2	...	Administrative
8372	14990	14373	5581	12713	10541	2798	2277	3832	...	Total

1	2	3	4	5	6	7	
कार्यालय : ९. सोलापूर विभाग, सोलापूर—							
न्यायिक कामे	...	4591	3090	2596	4585	5131	4347
न्यायिकवत कामे	...	583	620	590	148	87	100
दावे (दिवाणी)	...	0	0	0	0	0	0
सांविधिक	...	260	166	165	3860	3267	3500
प्रशासकीय	...	12	16	21	300	335	425
एकूण	...	5446	3892	3372	8893	8820	8372
कार्यालय : १०. सातारा विभाग, सातारा—							
न्यायिक कामे	...	3667	6707	4261	14010	4522	4243
न्यायिकवत कामे	...	15563	3454	5404	14010	2700	2200
दावे (दिवाणी)	...	0	0	0	0	0	0
सांविधिक	...	140	255	157	1991	2318	2005
प्रशासकीय	...	509	602	111	3504	561	906
एकूण	...	19879	11018	9933	33515	10101	9354
कार्यालय : ११. अहमदनगर विभाग, अहमदनगर—							
न्यायिक कामे	...	4168	3402	1784	6116	4538	3543
न्यायिकवत कामे	...	338	523	313	167	227	316
दावे (दिवाणी)	...	0	0	0	0	0	0
सांविधिक	...	0	0	0	1735	0	0
प्रशासकीय	...	2567	3117	3557	1888	2227	2739
एकूण	...	7073	7042	5654	9906	6992	6598
कार्यालय : १२. धुळे विभाग, धुळे—							
न्यायिक कामे	...	2500	1967	991	6857	2428	1259
न्यायिकवत कामे	...	4869	151	157	6601	65	52
दावे (दिवाणी)	...	6	0	0	0	0	0
सांविधिक	...	115	170	460	1714	1615	1209
प्रशासकीय	...	1632	18418	20178	1345	6623	668
एकूण	...	9122	20706	21786	16517	10731	3188
कार्यालय : १३. गडचिरोली विभाग, गडचिरोली.-							
न्यायिक कामे	...	45	26	99	2581	296	225
न्यायिकवत कामे	...	19	17	19	233	2833	700
दावे (दिवाणी)	...	17	21	21	15	13	1
सांविधिक	...	41	81	65	985	837	502
प्रशासकीय	...	12	0	1	110	77	1413
एकूण	...	134	145	205	3924	4056	2841

२-चालू
II--Contd.

8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	
Office : (9) Solapur Region, Solapur—										
9176	8221	6942	5598	4833	4005	3090	2596	2671	...	Judicial Work
731	707	690	111	108	113	620	599	577	...	Quasi Judicial
0	0	0	0	0	0	0	0	0	...	Litigation (Civil)
4120	3433	3665	3954	3268	3426	166	165	239	...	Statutory work
312	351	446	296	330	406	16	21	40	...	Administrative
14339	12712	11743	9959	8539	7950	3892	3381	3527	...	Total
Office : (10) Satara Region, Satara—										
17677	11229	8504	10970	6703	5723	6707	4526	2781	...	Judicial Work
29573	6154	7604	26119	750	2150	3454	5404	5454	...	Quasi Judicial
0	0	0	0	0	0	47	0	0	...	Litigation (Civil)
2131	2573	2162	1876	2416	2051	255	157	111	...	Statutory work
4013	1163	1017	3407	633	850	606	530	167	...	Administrative
53394	21119	19287	42372	10502	10774	11069	10617	8513	...	Total
Office : (11) Ahmednagar Region, Ahmednagar—										
10284	7940	5327	6869	6191	3681	3415	1749	1646	...	Judicial Work
505	750	629	338	437	479	167	313	150	...	Quasi Judicial
0	0	0	0	0	0	0	0	0	...	Litigation (Civil)
1735	0	0	1427	0	0	308	0	0	...	Statutory work
4455	5344	6269	3357	1787	2671	1098	3557	3625	...	Administrative
16979	14034	12252	11991	8415	6831	4988	5619	5421	...	Total
Office : (12) Dhule Region, Dhule—										
9357	4395	2250	7390	3404	1007	1967	991	1243	...	Judicial Work
11470	216	209	1035	52	40	10435	157	169	...	Quasi Judicial
6	0	0	0	0	0	0	0	0	...	Litigation (Civil)
1829	1785	1669	1405	1325	1587	424	460	82	...	Statutory work
2977	25641	20846	1466	3755	18119	1489	20178	2727	...	Administrative
25639	32037	24974	11296	8536	20753	14315	21786	4221	...	Total
Office : (1--3) Gadchiroli Region, Gadchiroli—										
5326	322	324	5300	223	131	26	99	193	...	Judicial Work
952	1850	719	926	2831	700	17	19	19	...	Quasi Judicial
31	34	8	11	13	8	21	21	14	...	Litigation (Civil)
910	918	567	862	853	480	81	65	87	...	Statutory work
116	77	1414	116	76	1405	0	1	9	...	Administrative
7335	3201	3032	7215	3996	2724	145	205	322	...	Total

1	2	3	4	5	6	7	
कार्यालय : १४. रायगड विभाग, रायगड—							
न्यायिक कामे	...	1877	839	817	2952	2347	1825
न्यायिकवत कामे	...	1677	1597	1819	1787	1741	1084
दावे (दिवाणी)	...	35	37	37	2	0	0
सांविधिक	...	11	11	11	10	10	0
प्रशासकीय	...	370	351	371	11682	8030	7002
एकूण	...	3970	2835	3055	16433	12128	9911
कार्यालय : १५. सिंधुदुर्ग विभाग, सिंधुदुर्ग—							
न्यायिक कामे	...	407	445	311	754	954	394
न्यायिकवत कामे	...	1274	583	645	42	71	95
दावे (दिवाणी)	...	0	0	0	0	0	0
सांविधिक	...	760	608	968	748	1560	1921
प्रशासकीय	...	670	790	815	1120	1925	2752
एकूण	...	3111	2426	2739	2664	4510	5162
कार्यालय : १६. जालना विभाग, जालना—							
न्यायिक कामे	...	17719	18699	17940	5067	3074	1709
न्यायिकवत कामे	...	361	489	346	252	284	100
दावे (दिवाणी)	...	0	0	0	0	0	0
सांविधिक	...	762	1036	90	2658	2261	2051
प्रशासकीय	...	4	2240	2240	16209	16061	16551
एकूण	...	18846	22464	20616	24186	21680	20411
कार्यालय : १७. नांदेड विभाग, नांदेड—							
न्यायिक कामे	...	1127	95	255	185	285	49
न्यायिकवत कामे	...	45	1929	2521	10298	17730	8080
दावे (दिवाणी)	...	0	0	0	0	0	0
सांविधिक	...	219	215	115	3636	3910	3340
प्रशासकीय	...	29	9	28	350	399	317
एकूण	...	1420	2248	2919	14469	22324	11786
कार्यालय : १८. बीड विभाग, बीड—							
न्यायिक कामे	...	956	2725	1031	9943	8189	6108
न्यायिकवत कामे	...	3421	1011	180	9379	71	53
दावे (दिवाणी)	...	23	16	16	1	2	2
सांविधिक	...	115	101	205	3720	3722	3719
प्रशासकीय	...	10	15	20	655	980	2024
एकूण	..	4525	3868	1452	23698	12964	11906

२-चालू
II--Contd.

8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	
Office : (14) Raigad Region, Raigad.-										
4829	3186	2642	3990	2369	1670	839	817	972	...	Judicial Work
3464	3338	2903	1867	1519	1502	1597	1819	1401	...	Quasi Judicial
37	37	37	0	0	0	37	37	37	...	Litigation (Civil)
21	21	11	10	10	0	11	11	11	...	Statutory work
12052	8381	11701	11701	8010	7095	351	371	278	...	Administrative
20403	14963	17294	17568	11908	10267	2835	3055	2699	...	Total
Office : (15) Sindhudurg Region, Sindhudurg.-										
1161	1399	705	716	1084	363	445	315	342	...	Judicial Work
1316	654	740	773	9	16	583	645	724	...	Quasi Judicial
0	0	0	0	0	0	0	0	0	...	Litigation (Civil)
1508	2168	2889	900	1200	1500	608	968	1389	...	Statutory work
1790	2715	3567	1000	1900	2230	790	815	1337	...	Administrative
5775	6936	7901	3389	4193	4109	2426	2743	3792	...	Total
Office : (16) Jalna Region, Jalna.-										
22786	21773	19649	4087	3833	1755	18699	17940	17894	...	Judicial Work
613	773	446	124	427	269	489	346	177	...	Quasi Judicial
0	0	0	0	0	0	0	0	0	...	Litigation (Civil)
3420	3297	2141	2384	3207	1981	1036	90	160	...	Statutory work
16213	18301	18791	13973	16061	16617	2240	2240	2174	...	Administrative
43032	44144	41027	20568	23528	20622	22464	20616	20405	...	Total
Office : (17) Nanded Region, Nanded.-										
1312	380	304	135	125	45	1177	255	259	...	Judicial Work
10343	19659	10601	9497	17138	6789	846	2521	3812	...	Quasi Judicial
0	0	0	0	0	0	0	0	0	...	Litigation (Civil)
3855	4125	3455	3640	4010	3360	215	115	95	...	Statutory work
379	408	345	370	380	338	9	28	7	...	Administrative
15889	24572	14705	13642	21653	10532	2247	2919	4173	...	Total
Office : (18) Beed Region, Beed.-										
10899	10914	7139	8174	9883	6334	2725	1031	805	...	Judicial Work
12800	1082	233	11789	902	82	1011	180	151	...	Quasi Judicial
24	18	18	8	2	0	16	16	18	...	Litigation (Civil)
3835	3823	3924	3734	3618	3594	101	205	330	...	Statutory work
665	995	2044	650	975	2019	15	20	25	...	Administrative
28223	16832	13358	24355	15380	12029	3868	1452	1329	...	Total

1	2	3	4	5	6	7	
कार्यालय : १९. उस्मानाबाद विभाग, उस्मानाबाद.-							
न्यायिक कामे	...	1318	2903	1383	3576	1838	1266
न्यायिकवत कामे	...	189	173	177	45	19	26
दावे (दिवाणी)	...	0	0	0	0	0	0
सांविधिक	...	297	722	722	2462	1843	1726
प्रशासकीय	...	176	196	196	1029	619	782
एकूण	...	1980	3994	2056	7112	4319	3800
कार्यालय : २०. बुलढाणा विभाग, बुलढाणा. -							
न्यायिक कामे	...	1516	13916	12782	14909	2954	1685
न्यायिकवत कामे	...	407	499	485	190	73	63
दावे (दिवाणी)	...	0	0	0	0	0	0
सांविधिक	...	0	0	0	0	0	0
प्रशासकीय	...	0	0	0	0	0	0
एकूण	...	1923	14415	13267	15099	3027	1748
कार्यालय : २१. यवतमाळ विभाग, यवतमाळ.-							
न्यायिक कामे	...	1303	4966	1277	6067	3158	1310
न्यायिकवत कामे	...	11931	3051	3441	15149	7853	6612
दावे (दिवाणी)	...	0	0	0	0	0	0
सांविधिक	...	195	99	43	50	52	3300
प्रशासकीय	...	216	276	395	2932	2738	40
एकूण	...	13645	8392	5162	24198	13801	11262
कार्यालय : २२. वर्धा विभाग, वर्धा.-							
न्यायिक कामे	...	534	4791	2226	7100	769	476
न्यायिकवत कामे	...	7499	1765	1932	4808	7408	2696
दावे (दिवाणी)	...	0	0	0	0	0	0
सांविधिक	...	2655	2657	2654	1655	1676	1524
प्रशासकीय	...	63	10	52	193	281	150
एकूण	...	10751	9223	6864	13756	7434	4846
कार्यालय : २३. भंडारा विभाग, भंडारा.-							
न्यायिक कामे	...	353	255	542	1563	2686	1978
न्यायिकवत कामे	...	66	125	72	98	44	24
दावे (दिवाणी)	...	0	0	0	0	0	0
सांविधिक	...	79	140	123	1387	1596	797
प्रशासकीय	...	40	20	12	335	412	37
एकूण	...	538	540	749	3383	4738	2836
कार्यालय : २४. गोंदिया विभाग, गोंदिया.-							
न्यायिक कामे	...	313	168	285	584	336	309
न्यायिकवत कामे	...	7036	9408	11702	7369	3079	1076
दावे (दिवाणी)	...	16	13	8	19	13	26
सांविधिक	...	140	178	219	1828	1317	1365
प्रशासकीय	...	5	3	2	41	33	35
एकूण	...	7510	9770	12216	9841	4778	2811

२-चालू
II--Contd.

8	9	10	11	12	13	14	15	16	17
Office : (19) Osmanabad Div. Osmanabad.-									
4894	4771	2649	1991	3348	1215	2903	1383	1434	... Judicial Work
234	192	203	31	15	6	173	177	197	... Quasi Judicial
0	0	0	0	0	0	0	0	0	... Litigation (Civil)
2759	2565	2093	2037	2198	1656	722	367	437	... Statutory work
1205	1205	911	1009	686	781	196	129	130	... Administrative
9092	8703	5856	5068	6247	3658	3994	2056	2198	... Total
Office : (20) Buldhana Div. Buldhana.-									
16425	16870	14467	2509	4088	4095	13916	12790	10372	... Judicial Work
597	572	548	98	87	123	499	485	425	... Quasi Judicial
0	0	0	0	0	0	0	0	0	... Litigation (Civil)
0	0	0	0	0	0	0	0	0	... Statutory work
0	0	0	0	0	0	0	0	0	... Administrative
17022	17442	15015	2607	4775	4218	14415	13275	10797	... Total
Office : (21) Yavatmal Div. Yavatmal.-									
7370	8124	2587	2404	6847	1255	4966	1277	1332	... Judicial Work
27080	10904	10059	24029	7457	7367	3051	3447	2692	... Quasi Judicial
0	0	0	0	0	0	0	0	0	... Litigation (Civil)
245	151	3343	146	108	3249	99	43	94	... Statutory work
3148	3014	435	2872	2619	425	276	395	10	... Administrative
37843	22193	16424	29451	17031	12296	8392	5162	4128	... Total
Office : (22) Wardha Div. Wardha.-									
7634	5560	2702	2824	3334	491	4810	2226	2211	... Judicial Work
12307	6473	4428	5498	4541	2594	6809	1932	1834	... Quasi Judicial
0	0	0	0	0	0	0	0	0	... Litigation (Civil)
4310	4333	4178	1652	1679	1495	2658	2654	2683	... Statutory work
256	291	202	246	239	129	10	52	73	... Administrative
24507	16657	11510	10220	9793	4709	14287	6864	6801	... Total
Office : (23) Bhandara Div. Bhandara.-									
1916	2941	2520	1661	2399	1775	255	542	745	... Judicial Work
164	169	96	39	97	46	125	72	50	... Quasi Judicial
0	0	0	0	0	0	0	0	0	... Litigation (Civil)
1466	1736	920	1326	1613	839	140	123	81	... Statutory work
375	432	49	355	420	47	20	12	4	... Administrative
3921	5278	3585	3381	4529	2707	540	749	880	... Total
Office : (24) Gondia, Div. Gondia.-									
897	479	594	725	219	448	172	385	146	... Judicial Work
14069	12487	12768	4452	4688	1117	9760	11702	11661	... Quasi Judicial
35	13	34	13	7	7	22	8	27	... Litigation (Civil)
1968	1495	1488	1790	1243	1421	178	251	195	... Statutory work
46	36	37	43	34	35	3	2	2	... Administrative
17015	14510	14921	7023	6191	3028	10135	12348	12031	... Total

1	2	3	4	5	6	7	
कार्यालय : २५. नंदुरबार विभाग, नंदुरबार .-							
न्यायिक कामे	...	287	1759	314	4025	1379	1415
न्यायिकवत कामे	...	34	26	27	14	17	17
दावे (दिवाणी)	...	0	0	0	0	0	0
सांविधिक	...	0	1	0	0	0	0
प्रशासकीय	...	77	57	0	1643	1340	250
एकूण	...	398	1843	341	5682	2736	1682
कार्यालय : २६. हिंगोली विभाग, हिंगोली. -							
न्यायिक कामे	...	450	415	422	390	418	1781
न्यायिकवत कामे	...	0	0	0	0	0	0
दावे (दिवाणी)	...	0	0	0	0	0	0
सांविधिक	...	0	0	0	0	0	0
प्रशासकीय	...	0	0	0	0	0	0
एकूण	...	450	415	422	390	418	1781
कार्यालय : २७. वाशिम विभाग, वाशिम.-							
न्यायिक कामे	...	1029	2645	0	4779	1425	0
न्यायिकवत कामे	...	8251	7797	2645	4348	3125	1425
दावे (दिवाणी)	...	0	0	0	0	0	0
सांविधिक	...	245	273	0	40	65	0
प्रशासकीय	...	67	84	0	3042	2094	0
एकूण	...	9592	10799	2645	12209	6709	1425
कार्यालय : २७. वाशिम विभाग, पालघर.-							
न्यायिक कामे	...	0	0	0	0	0	2237
न्यायिकवत कामे	...	0	0	0	0	0	51
दावे (दिवाणी)	...	0	0	0	0	0	0
सांविधिक	...	0	0	0	0	0	0
प्रशासकीय	...	0	0	0	0	0	189
एकूण	...	0	0	0	0	0	2477

२-चालू
II--Contd.

8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	
Office : (19) Nandurbar Div. Nandurbad-										
4312	3138	1729	2553	2824	1524	1759	314	205	...	Judicial Work
38	43	44	12	16	15	26	27	29	...	Quasi Judicial
0	0	0	0	0	0	0	0	0	...	Litigation (Civil)
0	1	0	0	1	0	0	0	0	...	Statutory work
1720	1397	250	1363	565	250	57	832	0	...	Administrative
6070	4579	2023	3928	3406	1789	1842	1173	234	...	Total
Office : (20) Hingoli Div. Hingoli-										
840	840	2203	418	470	1688	422	370	515	...	Judicial Work
0	Q	0	0	0	0	0	0	0	...	Quasi Judicial
0	0	0	0	0	0	0	0	0	...	Litigation (Civil)
0	0	0	0	0	0	0	0	0	...	Statutory work
0	0	0	0	0	0	0	0	0	...	Administrative
840	840	2203	418	470	1688	422	370	515	...	Total
Office : (21) Washim Div. Washim-										
5808	2304	0	3163	2981	0	2645	1089	0	...	Judicial Work
12599	10922	4070	4725	1160	2981	7847	9762	1089	...	Quasi Judicial
0	0	0	0	0	0	0	0	0	...	Litigation (Civil)
285	338	0	20	29	0	273	309	0	...	Statutory work
3109	2178	0	2830	1937	0	279	241	0	...	Administrative
21801	15742	4070	10738	6107	2981	11071	11401	1089	...	Total
Office : (21) Washim Div. Washim-										
0	0	2237	0	0	3	0	0	2234	...	Judicial Work
0	0	51	0	0	0	0	0	51	...	Quasi Judicial
0	0	0	0	0	0	0	0	0	...	Litigation (Civil)
0	0	0	0	0	0	0	0	0	...	Statutory work
0	0	189	0	0	145	0	0	44	...	Administrative
0	0	2477	0	0	148	0	0	2329	...	Total

तक्ता ३
TABLE-III

खालील तक्ता मुंबई सार्वजनिक विश्वस्त व्यवस्था अधिनियम, १९५० व संस्था नोंदणी अधिनियम, १८६० खाली नोंद झालेल्या सार्वजनिक न्यासांची संख्या दर्शवितो. The following Table indicates the number of Trusts and Societies registered under the Mumbai Public Trusts Act, 1950, and the Societies Registration Act, 1860 during the respective years.

I	वर्षाच्या आरंभी नोंद झालेले Registered at the beginning of the year			वर्षात नोंद झालेले Registered during the year			वर्षाच्या अखेरीस नोंद झालेले Total at the end of the year				
	2017 2	2018 3	2019 4	2017 5	2018 6	2019 7	2017 8	2018 9	2019 10		
१. सार्वजनिक न्यास	..	770328	775010	809908	24009	18226	23155	794337	793236	833063	... 1. Public Trusts
२. संस्था	..	647560	651806	670372	20959	18143	18281	668519	696949	688653	... 2. Societies
एकूण	..	1417888	1426816	1480280	44968	36369	41436	1462856	1490185	1521716	... Total

तक्ता - ४ (भाग-१)
TABLE-IV (Part-I)

खालील तक्ता सार्वजनिक न्यास प्रशासन निधीमध्ये जमा झालेले अंशदान व इतर जमा तसेच धर्मादाय आयुक्त, महाराष्ट्र राज्य, मुंबई यांनी केलेला खर्च व गुंतवणूक दर्शवितो.

Following table indicates the amount received towards contribution other receipts and Expenditure incurred and investments made by the Charity Commissioner, Maharashtra State, Mumbai out of Public Trusts Administration Fund.

(१) जमा

(I) Receipts

बाबी 1	2017-2018 2	2018-2019 3	2019-2020 4	Items
	Rs.	Rs.	Rs.	
१. आरंभीची शिल्लक ...	20400954	29597314.15	9562691.64	.. 1. Opening Balance
२. नोंदणी फी ...	115328	113254	104259	.. 2. Registration Fees
३. अंशदान ...	323	0	229797	.. 3. Contribution
४. तपासणी फी ...	3591	3629	3510	.. 4. Inspection Fees
५. धर्मादाय आयुक्तांनी दाव्यामध्ये... केलेल्या खर्चाची वसुली व इतर	298950	428870	334450	.. 5. Commissioner's Costs and other Receipts in Judicial Enquiries.
६. सार्वजनिक न्यास प्रशासन निधीच्या गुंतवणुकीवरील व्याज	152276470	79447118	25959912	.. 6. Interest on Public Trusts Administration Fund Investments.
७. कोर्ट फी स्टॅम्पबद्दल अनुदान ...	0	0	0	.. 7. Grant-in Aid for Court Fee Stamps and other Receipts.
८. निर्देशिका विक्री ...	0	0	0	.. 8. Sales of Directory
९. संकीर्ण जमा ...	21443920	10020020	10729677	.. 9. Misc. Receipts
१०. मुदत ठेव ...	2115900000	1428090810	678200030	.. 10.Fixed Deposit
११. आयकर परतावा ...	0	1263380	16450	.. 11.(A) Refund of Income Tax
१२. (अ) प्रोसेस फी ...	2420805	1308323	1085470	.. 12.(A) Process Fees
(ब) इतर संकीर्ण ...	37254118	32926791	21141141	.. (B) Other Fees
१३. वरळी येथील इमारतीचे भाडे ...	0	0	13995	.. 13.Compensation from Worli property
१४. न्यायालयीन फी ...	5157365	3798446	3391596	.. 14.Judicial Fee
दंड ...	0	0	0	.. 14.Certified Fee
१५. नक्कल फी ...	5632824	6112610	6332532	.. 14.Certified Fee
एकूण बेरीज ...	2360904650	1593110565	757105514.64	.. Grand Total

तक्ता - ४ (भाग-२)
TABLE-IV (Part-II)

(२) खर्च

(II) Expenditure

बाबी 1	2016-2017 2	2017-2018 3	2018-2019 4	Items
	Rs.	Rs.	Rs.	
१. अधिनियमाच्या कलम ६ (ब) ... खाली धर्मादाय संघटनेवरील खर्च शासनास परत.	523541028	576697903	96875034	.. 1. Reimbursement of Cost on Charity Organisation under section 6 (B) of the Act.
२. निवृत्ती वेतन वर्गणी ...	11061024	10686237	23040180	.. 2. Pension Contribution
३. गणक यंत्राची खरेदी ...	3100	220615	0	.. 3. Purchase of Calculator
४. आयकर ...	409090	475165	1305373	.. 4. Incom Tax
५. फर्निचरची खरेदी ...	337720	60266	578311	.. 5. Purchase of Furniture
६. बँक कमिशन ...	6194	5267	3319.5	.. 6. Bank Commission etc.
७. अंतर्गत दूरध्वनी ...	363798	303808	373299	.. 7. Intercom Telephone
८. झेरॉक्स मशीनची खरेदी ...	0	40000	116160	.. 8. Purchase of Xerox Machine
९. सार्वजनिक न्यास निर्देशिका छपाई	0	0	0	.. 9. Printing of Directory of Public Trusts.
१०. सरकारी वकील फी ...	21377	57151	1240	.. 10. Payment of Government Pleaders
११. (अ) स्थावर मिल्कतीवरील ... खर्च (कर, किरकोळ दुरुस्ती, सेवा शुल्क इत्यादी)	1256774	561053	34232569	.. 11. (A) Expenditure on maintenance of immovable property, (Taxes & other Misc. Charges.)
(ब) कार्यकारी अभियंता (इमारत) यांना दिलेला बांधकामाचा खर्च	44158759	8937500	8937500	.. (B) Payment to Ex-Engineer towards costs of construction of building.
(क) कार्यालयासाठी जागेची खरेदी	0	20792183	0	(C) Purchase of office premises
१२. इमारत दुरुस्ती व घसारा निधी...	97187240	27389567	863007	.. 12. Building repairs Fund and Depreciation Fund.
१३. विशेष विवरणपत्र छपाई ...	88119	41220	126000	.. 13. Printing of Special forms
१४. ग्रंथालय सेवा ...	0	58000	56515	.. 14. Library Account
१५. लेखा परीक्षा फी ...	44280	98800	8295	.. 15. Audit Fee
१६. वाहन खरेदी ...	8646	24051	7951	.. 16. Purchase of Vehicles
१७. वाहनावरील खर्च (दुरुस्ती, पेट्रोल वगैरे)	1122538	700831	501616	.. 17. Maintenance of Vehicles
१८. इतर संकीर्ण ...	2093671	1715462	1525762	.. 18. Other Miscellaneous
१९. वीज व पाणी वापर ...	2903453	2064060	1184940	.. 19. Electricity and Water Consumption
२०. अंशदान परतावा ...	0	0	0	.. 20. Refund of Registration Fee
२१. टंक मुद्रण यंत्र ...	766978	335839	507031	.. 21. Cyclostyle
२२. फॅक्स मशीन ...	102592	115272	88745	.. 22. Fax Machine
२३. जल शितक यंत्र ...	4750	56374	11600	.. 23. Water Cooler
२४. पेस्ट कंट्रोल ...	22000	16000	15000	.. 24. Pest Control
२५. उदवाहन खर्च ...	3160	34400	0	.. 25. Lift
२६. स्टेशनरी ...	0	0	0	.. 26. Stationary
२७. वातानुकूल यंत्र दुरुस्ती ...	0	5800	0	.. 27. A. C. Expenses.
२८. संगणक ...	703428	11672454	1250588	.. 28. Computer.
२९. रिसोग्राफ ...	0	45380	5000	.. 29. Resograph.
३०. इतर खर्च ...	395088	376772	389641	.. 30. Other Charges.S
एकूण ...	686604807	663587430	172004676.5	.. Total

तक्ता -४ (भाग-३)
TABLE-IV (Part-III)

(दोन) गुंतवणूक

(II) Investments

अतिरिक्त रकमेची गुंतवणूक	2017-2018	2018-2019	2019-2020	Surplus Money Invested
1	2	3	4	5
१. रोखे ...	--	--	--	Public Securities
२. बँकेतील अल्प मुदतीच्या ठेवी रोख ...	1679442172	934734478	585402705	Short Term Deposits Nationalised/Scheduled Banks
३. वर्ष अखेरीस रोख व बँकेतील शिल्लक. ...	20674448	8259018.75	7307950.46	Cash and Bank Balances at the end of the year.
एकूण ...	1700116620	942993496.75	592710655.46	Total

तक्ता -५
TABLE-V

खालील तक्ता धर्मादाय आयुक्त यांजकडून कोर्ट फी स्टॅम्पद्वारे वसूल झालेली रक्कम दाखवितो.

The following table indicates the amount realised by the Charity Organisation on account of Court Fee Stamps.

वर्ष Year	मुंबई सार्वजनिक विश्वस्तव्यवस्था अधिनियम, १९५० खाली न्यायालय फीमुळे जमा झालेली रक्कम Credit for the Court Fee Stamps received under the Mumbai Public Trust Act, 1950
1	2
2017-2018	...
2018-2019	...
2019-2020	...
Total	...

तक्ता -६
TABLE-VI

खालील तक्ता संस्था नोंदणी अधिनियम, १८६० खाली संस्थांकडून प्राप्त झालेल्या उत्पन्नाचा तपशील दर्शवितो.

The following table indicates the income received from the societies under the societies Registration Act, 1860.

बाब	2017-2018	2018-2019	2019-2020	Item
1	2	3	4	5
१. नोंदणी फी ...	902201	668300	511925	Registration Fees
२. इतर ...	232652	296804	1020468	Other Receipts
एकूण ...	1134853	965104	1532393	Total

तक्ता -७
TABLE-VII

(IV) Personnel Summary

(चार) कर्मचारी विषयक गोषवारा

Designation	वेतनमान Scale of Pay	पदसंख्या No. of Posts		पदनाम
		2018-2019	2019-2020	
1	2	3	4	5
9. CHARITY ORGANISATION				
Gazetted-				९.-धर्मादाय संघटना
	Rs.			राजपत्रित-
Charity Commissioner	... S-29 (131100-216600)	1	1	धर्मादाय आयुक्त
Judicial Officer pay				
Non Judicial Officer pay				
Joint Charity Commissioner	... S-25 (78800-209200)	10	10	धर्मादाय सहआयुक्त
Judicial Officer pay				
Non Judicial Officer pay				
Deputy Charity Commissioner	... S-23 (67700-208700)	17	17	धर्मादाय उप आयुक्त
Judicial Officer pay				
Non Judicial Officer pay				
Director of Accounts	... S-23 (67700-208700)	1	1	लेखा संचालक
Assistant Director of Accounts	... S-20 (56100-177500)	2	2	सहाय्यक लेखा संचालक
Assistant Charity Commissioner	... S-18 (49100155800)	78	78	सहाय्यक धर्मादाय आयुक्त
Judicial Officer pay				
Non Judicial Officer pay				
Assistant Charity Commissioner (Hosp)...		4	4	सहाय्यक धर्मादाय आयुक्त (रुग्णालय)
Judicial Officer pay				
Non Judicial Officer pay				
Secretary Devasthan Management ..		1	1	सचिव, देवस्थान व्यवस्थापन समिती
Committee, Kolhapur.				कोल्हापूर
				एकूण
	Total	...	114	114
Non-Gazetted Class II-				
अराजपत्रित, वर्ग दोन-				
Personal Asst.	... S-16 (449000-142400)	2	2	स्विय सहाय्यक
Legal Assistant	... S-15 (41800-132300)	3	3	विधी सहाय्यक
Administrative Officer	... S-15 (41800-132300)	35	35	प्रशासकीय अधिकारी
Stenographer (Higher Grade)	... S-15 (41800-132300)	9	9	लघुलेखक (उच्च श्रेणी)
Assistant Account Officert	... S-15 (41800-132300)	5	5	सहाय्यक लेखा अधिकारी
Stenographer (Lower Grade)	... S-14 (38600-122800)	98	98	लघुलेखक (निम्न श्रेणी)
Public Relations Officer	... S-14 (38600-122800)	9	9	जनसंपर्क अधिकारी
Superintendent	... S-14 (38600-122800)	90	90	अधीक्षक
Civil Engineer	... S-14 (38600-122800)	2	2	स्थापत्य अभियंता
System Administrator	... S-14 (38600-122800)	10	10	सिस्टीम अॅडमिनिस्ट्रेशन
	Total	...	263	263
				एकूण

तक्ता -७
TABLE-VII

(IV) Personnel Summary

(चार) कर्मचारी विषयक गोषवारा

Designation 1	वेतनमान Scale of Pay 2	पदसंख्या No. of Posts		पदनाम 5
		2018-2019 3	2019-2020 4	
Charity Organisation				
Class III-				
Accountant	... S-13 (35400-112400)	140	140	लेखापाल
Inspector	... S-13 (35400-112400)	242	242	निरीक्षक
Bench Clerk	... S-13 (35400-112400)	7	7	शिरस्तेदार
Judicial Clerk	... S-13 (35400-112400)	28	28	न्यायलिपिक
Senior Clerk	... S-8 (25500-81100)	175	175	वरिष्ठ लिपिक
Record Keeper	... S-8 (25500-81100)	36	36	अभिलेखापाल
Clerk-cum-typist	... S-6 (19900-63200)	368	368	लिपिक नि टंकलेखक
Typist	... S-6 (19900-63200)	39	39	टंकलेखक
Steno Typist	... S-8 (25500-81100)	07	07	लघु टंकलेखक
Telephone Operator	... S-7 (21700-69100)	08	08	दूरध्वनिचालक
Driver	... S-6 (19900-63200)	26	26	वाहन चालक
Total		1076	1076	एकूण
Class IV				
Process Server	... S-6 (19900-63200)	60	60	आदेशिकावाहक
Liftman	... S-3 (16600-52400)	1	1	उदवाहन चालक
Daftari	... S-3 (16600-52400)	59	59	दफतरी
Naik	... S-3 (16600-52400)	15	15	नाईक
Peon	... S-1 (15000-47600)	182	182	चपराशी
Watchman	... S-1 (15000-47600)	50	50	पहारेकरी
Sweeper	... S-1 (15000-47600)	38	38	सफाईगार
Total		405	405	एकूण
Grand Total		1858	1858	एकूण बेरीज

१२. धर्मादाय दाननिधी

(एक) प्रस्तावनात्मक :-

(अ) हैदराबाद दाननिधी विनियम व नियम, १३४९ फसली अन्वये दिलेल्या अधिकारानुसार विभागीय आयुक्त, औरंगाबाद विभाग, हे मराठवाडा विभागातील धार्मिक व धर्मादाय न्यास जे शासनात निहित आहेत किंवा ज्यांची व्यवस्था शासनाकडे निहित केलेली आहे अशा न्यासाचे अभिरक्षक म्हणून काम करतात. उपरोक्त विनियम व नियमाखाली आयुक्त खालील बाबी संबंधी मान्यता देतात.

- (१) देवस्थान समितीची स्थापना करणे व समिती रद्द करणे.
- (२) धार्मिक व धर्मादाय संस्थांच्या इमारतींचे बांधकाम व दुरुस्तीच्या रुपये १०,००० पर्यंतच्या खर्चाचा अंदाज.
- (३) न्यास शिलकेतून रुपये ५,००० पर्यंत खर्च.
- (४) शासनाच्या देखरेखीखाली असलेल्या दाननिधीचा वार्षिक अर्थसंकल्प.
- (५) न्याय शिलकेतून रुपये २,५०० पर्यंत अनिवार्य खर्च.

(६) कमाल रुपये ३०० वेतनापर्यंत आस्थापनेवर नेमणूक करणे.

(७) लिलाव.

शासकीय नियंत्रणाखाली असलेल्या संस्थांच्या खर्चावर लक्ष ठेवणे आणि मागणी रक्कम गोळा करण्याच्या कामावर लक्ष ठेवणे हे यांचे मुख्य काम आहे. याशिवाय मुस्लिम संस्थांच्या वक्फ मंडळाच्या २/३ कर्जाऊ रकमेचा भरणा करण्याबाबत व वक्फ मंडळाला शे. ८ टक्के भरणा करण्याबाबत होत असलेल्या कामावर जिल्हाधिकार्यांच्या मार्फत देखरेख केली जाते.

मुंबई सार्वजनिक विश्वस्त संस्था अधिनियम, १९५० ने हैद्राबाद धर्मादाय दाननिधी विनियम, १३४९ फसली निरसित केले असून ह्या धर्मादाय निधीपैकी बहुतेक सार्वजनिक न्यास म्हणून नोंदले गेले आहेत. तथापि एखाद्या समितीकडे त्यांचे व्यवस्थापन सोपविण्याची योजना धर्मादाय आयुक्त, महाराष्ट्र राज्य मुंबई यांनी तयार करेपर्यंत ह्या सर्व धर्मादाय दाननिधींचे व्यवस्थापन महसूल प्रशासनामार्फत चालू राहिल.

तक्ता-२
TABLE-II

Charitable Endowments

धर्मादाय दाननिधी

खालील तक्ता संबंधीत वर्षातील मराठवाडा विभागातील धर्मादाय दाननिधीची एकूण संख्या, यांचे उत्पन्न, खर्च, केलेली गुंतवणूक व वर्ष अखेरीस असलेली शिल्लक दर्शवितो. (३१-१२-२०१९ पर्यंत).

The following table indicates the No. of Charitable Endowments Marathwada Region their income, expenditure, investments made and the amount in balance with them during the respective years. (31-12-2019).

जिल्ह्याचे नाव	वर्षाच्या आरंभी खाती असलेली शिल्लक				वर्षातील उत्पन्न				एकूण Total	Name of District
	Balance of the Credit at the beginning of the year				Income during the year					
	2017-2018	2018-2019	2019-2020	upto Dec. 2017	2017-2018	2018-2019	2019-2020	upto Dec. 2017		
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	(Rupees in thousands)
१. औरंगाबाद	...	716	0	187	187	0	903	903	0	...
२. जालना	...	0	0	0	0	0	0	0	0	...
३. बीड	...	256	256	0	0	0	256	256	0	...
४. परभणी	...	0	0	0	0	0	0	0	0	...
५. हिंगोली	...	0	0	0	0	0	0	0	0	...
६. नांदेड	...	110	0	110	0	0	220	0	0	...
७. उस्मानाबाद	...	111559.04	11604.54	0	45.5	0	11604.54	11650.04	0	...
८. लातूर	...	0	0	0	0	0	0	0	0	...
एकूण	...	12531.04	12576.54	0	232.5	0	12763.54	12809.44	0	Total

तक्ता-२-चालू
TABLE-II--Contd.

जिल्ह्याचे नाव	वर्षातील खर्च				जादा उत्पन्न				केलेली गुंतवणूक				वर्षाच्या अखेरीस असलेली शिल्लक				Name of District
	Expenditure during the year				Surplus Income				Investment made				Balance out standing at the end of the year				
	2017-2018	2018-2019	2019-2020	upto Dec. 2017	2017-2018	2018-2019	2019-2020	upto Dec. 2017	2017-2018	2018-2019	2019-2020	upto Dec. 2017	2017-2018	2018-2019	2019-2020	upto Dec. 2017	
1	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	
१. औरंगाबाद	...	38	0	0	0	0	0	0	0	0	865	865	0	1. Aurangabad			
२. जालना	...	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	2. Jalna			
३. बीड	...	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	3. Beed			
४. परभणी	...	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	4. Parbhani			
५. हिंगोली	...	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	5. Hingoli			
६. नांदेड	...	0	0	0	0	0	0	0	0	50	0	0	0	6. Nanded			
७. उस्मानाबाद	...	0	0	0	0	0	0	0	0	11017.21	11650.44	0	0	7. Osmanabad			
८. लातूर	...	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	8. Latur			
एकूण	...	38	0	0	0	0	0	0	0	10882.21	12515.04	0	0	Total			

तक्ता

TABLE

(१) धर्मादाय निधी

(तीन) कार्यक्रम कार्यभाराचा सारांश व आर्थिक गरजाचे स्पष्टीकरण :-

खालील तक्ता आयुक्त, औरंगाबाद विभाग, औरंगाबाद यांच्या कार्यालयामध्ये २०१५-२०१६, २०१६-२०१७, २०१७-२०१८ (३१-१२-२०१७ पर्यंत) या वर्ष अखेरीस नोंद असलेल्या एकूण धर्मादाय दाननिधी आणि त्यांच्या मालकीची मिळकत (घरे व जमिनी) दर्शवितो. तक्ता क्रमांक २ ते ५ यामध्ये नमूद केलेल्या कामांचे स्वरूप लक्षात घेता या कार्यालयाकरिता निकालात काढावयाच्या प्रकरणाबाबत काही प्रमाणके ठरविणे शक्य नाही.

जिल्ह्याचे नाव	दाननिधी पुस्तकांत नोंदलेल्या धर्मादाय दाननिधीची (देवस्थाने) संख्या No. of Charitable Endowments (Devasthans) registered in the endowment register	मिळकतीची No. of Houses					
					संख्या/in Nos.		
		2017-2018	2018-2019	2019-2020	2017-2018	2018-2019	2019-2020
		1	2	3	4	5	6
१. औरंगाबाद	...	589	589	0	2	2	0
२. जालना	...	0	0	0	0	0	0
३. बीड	...	0	0	0	0	0	0
४. नांदेड	...	0	0	0	0	0	0
५. परभणी	...	0	0	0	0	0	0
६. हिंगोली	...	280	280	0	17	0	0
७. उस्मानाबाद	...	16	16	0	0	0	0
८. लातूर	...	0	0	0	0	0	0
एकूण	...	885	885	0	2	2	0

तक्ता

TABLE

खालील तक्ता २०१७-२०१८, २०१८-२०१९, २०१९-२०२० (३१-१२-२०१८ पर्यंत) झालेल्या देवस्थानांच्या जत्रांची संख्या व जत्रांवर झालेला खर्च व वसुल झालेली जमा रक्कम दर्शवितो.

जिल्ह्याचे नाव	1	झालेल्या जत्रांची संख्या No. of fairs held		
		2017-2018	2018-2019	2019-2020
		2	3	4
१. औरंगाबाद	...	19	19	0
२. जालना	...	0	0	0
३. बीड	...	98	98	0
४. परभणी	...	0	0	0
५. हिंगोली	...	0	0	0
६. नांदेड	...	0	0	0
७. उस्मानाबाद	...	17	17	0
८. लातूर	...	2	2	0
एकूण	...	136	136	0

-३

--III

(1) Charitable Endowments

(III) Programms work-load Summary and Explanation of Financial Requirements

The following table indicates the number of Charitable Endowments shown as resistered in the Commissioner, Aurangabad Division, Aurangabad by the end of the year 2015-2016, 2016-2017 and 2017-2018 (upto 31-12-2017) and the property (Houses and Lands) owned by them. Looking to the nature of work mentioned in Tables Nos. 2 to 5 below, it is not possible to fix any norms of disposal.

संख्या Proprties			जमिनी Landed हेक्टर्स/Hectares			किंमत रुपये/Cost in Rs. (रुपये हजारत) (Rs. in thousand)			Name of the District	
2017-2018	2018-2019	2019-2020	2017-2018	2018-2019	2019-2020	2017-2018	2018-2019	2019-2020		
8	9	10	11	12	13	14	15	16		
64	64	0	773	773	0	1720	1720	0	...	Aurangabad
0	0	0	0	0	0	0	0	0	...	Jalna
0	0	0	0	0	0	0	0	0	...	Beed
0	0	0	0	0	0	0	0	0	...	Nanded
0	0	0	0	0	0	0	0	0	...	Parbhani
15	0	0	0	0	0	0	0	0	...	Hingoli
0	0	0	232.77	232.77	0	0	0	0	...	Osmanabad
0	0	0	0	0	0	0	0	0	...	Latur
64	64	0	1005.77	965.77	0	1720	1720	0	...	Total

-४

--IV

The following table indicates the number of Fairs Devsthans held, expenditure incurred and receipts on account of Fairs during the year 2017-2018, 2018-2019 and 2019-2020 (upto 31-12-2019).

झालेला खर्च (हजारत) Expenditure incurred			वसुल झालेली जमा (हजारत) Receipts realised			Name of the District	
2017-2018	2018-2019	2019-2020	2017-2018	2018-2019	2019-2020		
5	6	7	8	9	10		
70000	70000	0	104650	104650	0	...	Aurangabad
0	0	0	--	0	0	...	Jalna
0	0	0	0	0	0	...	Beed
0	0	0	0	0	0	...	Parbhani
0	0	0	0	0	0	...	Hingoli
0	0	0	0	0	0	...	Nanded
0	0	0	0	0	0	...	Osmanabad
2	5549	0	2	7306	0	...	Latur
70002	75549	0	104652	111956	0	...	Total

तक्ता-५
TABLE-V

(३) खालील तक्ता मराठवाडा विभागातील धर्मादाय निधी संबंधी जिल्हाधिकार्यांनी २०१७, २०१८ व २०१९ साली केलेले काम दर्शवितो. (3) The following table indicates the work done by the Collector relating to the Charitable endowments in the Marathwada Region during the years 2017, 2018 and 2019.

प्रकरणाचे स्वरूप	वर्षाच्या आरंभी प्रलंबित असलेली प्रकरणे			वर्षात दाखल केलेली प्रकरणे			वर्षात निकालात काढलेली प्रकरणे			वर्षाच्या अखेरीस प्रलंबित असलेली प्रकरणे			Name of Cases		
	Cases pending at the beginning of the year			Cases received during the year			Cases disposed during the year			Cases pending at the end of the year					
	2017	2018	2019	2017	2018	2019	2017	2018	2019	2017	2018	2019			
१	२	३	४	५	६	७	८	९	१०	११	१२	१३	१४	१५	१६
१. दाननिधी संस्थेच्या अर्थसंकल्पाची छाननी करणे.															
...	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०
औरंगाबाद	...	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०
जालना	...	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०
बीड	...	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०
परभणी	...	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०
नांदेड	...	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०
उस्मानाबाद	...	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०
लातूर	...	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०
एकूण	...	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०
२. मुस्लीम संस्थेच्या वकफ बोर्डाची रक्कम प्रदान करणे.															
...	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०
औरंगाबाद	...	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०
जालना	...	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०
बीड	...	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०
परभणी	...	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०
नांदेड	...	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०
उस्मानाबाद	...	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०
लातूर	...	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०
एकूण	...	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०
३. संस्थेच्या व्यक्तीगत खात्याबरोबर वेगळ्या वैयक्तिक लेखावही खात्यातील दाननिधीच्या रकमेची देखरेख करणे.															
...	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०
औरंगाबाद	...	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०
जालना	...	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०
बीड	...	७	८	८	०	०	७	८	८	२	०	०	५	८	८
परभणी	...	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०
नांदेड	...	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०
उस्मानाबाद	...	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०
लातूर	...	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०
एकूण	...	७	८	८	०	०	७	८	८	२	०	०	५	८	८

तक्ता-६
TABLE-VI

(IV) Personnel Summary

(चार) कर्मचारी विषयक गोषवारा

Designation	वेतनमान Scale of Pay	पदसंख्या No. of Posts		पदनाम	
		2018-2019 3	2019-2020 4		
1	2	3	4	1	
1. CHARITABLE ENDOWMENTS				१-धर्मादाय दाननिधी	
<u>Gazetted--</u>	9300 – 34800 + 4600	...	2	0	<u>राजपत्रित-</u>
<u>Non-Gazetted Class III--</u>					<u>अराजपत्रित, वर्ग तीन-</u>
Endowment Superintendnt ...	9300 – 34800 + 4300	...	4	0	दाननिधी अधिक्षक
Clerk ...	5200 – 20200 + 1900	...	9	0	लिपिक
	Total	...	15	0	एकूण
<u>Non-Gazetted Class IV--</u>					<u>अराजपत्रित, वर्ग चार-</u>
Peon ...	4440 – 7440 + 1300	...	8	0	शिपाई
	Total	...	8	0	एकूण
	Grand Total ...		23	0	एकूण बेरीज

१३. निबंधक, भागीदारी संस्था, महाराष्ट्र राज्य, मुंबई

प्रस्तावना :-

१९३२ पूर्वी भारतीय करार अधिनियम १८७२ (१८७२ चा अधिनियम नऊ) यातील कलम २३९ ते २६६ हे भारतीय भागीदारीशी संबंधित होते. त्यातील तरतुदी या पुरेशा प्रमाणात नव्हत्या त्यामुळे जलद व आवश्यक कार्यवाही कायद्याच्या दृष्टिकोनातून होत नव्हती म्हणून स्वतंत्र अधिनियम बनविण्याची आवश्यकता निर्माण झाली. त्यातूनच भारतीय भागीदारी अधिनियम १९३२ (अधिनियम क्र. ९/१९३२) निर्माण झाला. हा कायदा इंग्रजी भागीदारी अधिनियम १८९० च्या आधारावर तयार करण्यात आला आहे.

भारतीय भागीदारी अधिनियम १९३२ हा केंद्रशासनाचा कायदा आहे. भारतीय भागीदारी अधिनियम १९३२ हा पर्यंत केंद्र शासनाचा अखत्यारीत होता. त्यावेळी निबंधक भागीदारी व निबंधक कंपनी या पदावर एकच व्यक्ती काम करीत होती. कारण ह्या दोन्ही कायद्याची अंमलबजावणी केंद्र शासन करत होते.

दुसऱ्या महायुद्धानंतर आणि स्वातंत्र्यानंतर भारताची औद्योगिक वाढ फार मोठ्या प्रमाणात झाली. त्यातूनच खाजगी औद्योगिक वाढ व सार्वजनिक क्षेत्रात फार मोठे उद्योगधंदे उभारले जाऊ लागले. बदलत्या परिस्थितीत सामोरे जाण्यासाठी १९१३ चा कंपनी अधिनियम रद्द करून त्याऐवजी संसदेने कंपनी अधिनियम १९५६ हा केंद्र शासनाच्या अंमलबजावणीसाठी ठेवण्यात आला. तर भारतीय भागीदारी अधिनियम १९३२ त्या त्या राज्य शासनाकडे अंमलबजावणीसाठी देण्यात आला.

निबंधक भागीदारी संस्था मुंबई यांनी सुचविल्याप्रमाणे महाराष्ट्र शासनाने सदर बाब कायदा आयोगाकडे सोपविली. बॅ. राजा एस. भोसले यांच्या अध्यक्षतेखालील कायदा आयोगाने भारतीय भागीदारी कायद्यात काही दुरुस्त्या सुचविल्या. भारतीय भागीदारी कायद्यात १९८४ साली सुधारणा करण्यात येऊन तो १ जानेवारी १९८५ पासून अंमलात आणला. भारतीय भागीदारी कायद्यात दुरुस्त्या करणारे महाराष्ट्र हे भारतातील पहिले राज्य आहे.

निबंधक, भागीदारी संस्था, हे राज्यभर कार्यक्षेत्र असणारे विभाग प्रमुख आहेत. आज मितीला सहायक निबंधक भागीदारी संस्था यांची चार कार्यालये अनुक्रमे मुंबई, पुणे, नागपूर व औरंगाबाद येथे कार्यरत आहेत. या सर्व विभागीय कार्यालयाचे प्रशासकीय व अर्थसंकल्पीय नियंत्रण निबंधक भागीदारी संस्था, महाराष्ट्र राज्य, मुंबई यांच्याकडे आहे.

निबंधक भागीदारी संस्था, मुंबई यांची मुंबई व्यापारेत्तर महामंडळ अधिनियम १९५९ ची अंमलबजावणी करण्यासाठी निबंधक व्यापारेत्तर महामंडळ म्हणून सुध्दा नेमणूक केली आहे. मुंबई व्यापारेत्तर महामंडळ अधिनियम हे कंपनी कायद्याच्या कलम २६ चे प्रतिबिंब आहे. महामंडळ हे मुख्यतः वाणिज्य व उद्योग विकासाचे कार्य करते.

कामाचे स्वरूप

१) भारतीय भागीदारी नियम १९३२ ची अंमलबजावणी

२) मुंबई व्यापारेत्तर महामंडळ अधिनियम १९५९ ची अंमलबजावणी या कार्यालयात दररोज नोंदणीसाठी ६० ते ७० प्रकरणे येत असतात. तसेच घटनेतील बदलासाठी ४० ते ५० प्रकरणे येत असतात. तसेच या कार्यालयात निरीक्षणासाठी येणाऱ्या अभ्यागतांना भागीदारी संस्थेची नोंदणी

झाली आहे की नाही याची माहिती दिली जाते व तसेच त्याबाबत अभिलेख उपलब्ध करून दिले जातात. दररोजची अंदाजे १५ ते २० प्रकरणे येतात. त्याचप्रमाणे साध्या प्रमाणित प्रतीसुध्दा १० ते १५ निर्गमित केल्या जातात. तसेच भारतीय भागीदारी अधिनियमाच्या कलम ६०, ६१, ६२, व ६३ मधील तरतुदीनुसार भागीदारी संस्थेच्या घटनेतील बदलाची प्रकरणे ९० दिवसांत या कार्यालयात दाखल न केल्यास कलम ६९ (अ) मधील तरतुदीनुसार प्रतिदिन रु. १० या प्रमाणे दंड आकारण्याचे अधिकार निबंधकांना देण्यांत आलेले आहेत. सदर दंड आकारणीपूर्वी निबंधकांनी भागीदारी संस्थेला लेखी नोटीस देऊन वैयक्तिक सुनावणी देणे आवश्यक असते. सदर वैयक्तिक सुनावणीसाठी हजर न राहणाऱ्या भागीदारी संस्थाना स्मरणपत्रे पाठवावी लागतात त्यानंतर आकारण्यात आलेल्या दंडाचे आदेश तयार करून संबंधितांना पाठवले लागतात. या कार्यालयात दररोज १० ते १२ भागीदारी संस्थांना सुनावणीसाठी बोलावण्यात येते.

८. या भागीदारी संस्थांच्या नोंदणी व घटनेतील बदलासाठी विहिती नमुन्यातील अर्ज सादर करावे लागतात. नोंदणीसाठी नमुना “अ” व घटनेतील बदलासाठी नमुना “ब” “क” “ड” “ई” “फ” भरून विहित शुल्क अदा करावे लागते, निबंधकांच्या कार्यालयावर होणाऱ्या एकूण खर्चाचा विचार करून व त्यानुसार महसुली उत्पन्नात वाढ होण्याच्या दृष्टीने शासनाला भारतीय भागीदारी कायदा, १९३२ अन्वये फी मध्ये सुधारणा करण्याचे अधिकार आहेत. त्यानुसार विधी व न्याय विभागाने दि. २७.१०.२००९ च्या अधिसूचनेव्दारे, दिनांक २९-१०-०९ रोजी प्रसिध्द करण्यात आलेल्या महाराष्ट्र शासन राजपत्र असाधारण भाग-४ मध्ये भारतीय भागीदारी अधिनियमान्वये दाखल करण्यांत येणाऱ्या निरनिराळ्या नोटीसांसाठी फी मध्ये वाढ केली आहे. सन २०१३ मध्ये देखील फी मध्ये वाढ करण्यात आली आहे.

कर्मचारीवृंद :-

निबंधक भागीदारी संस्था, महाराष्ट्र राज्य, हे मुंबई हे विभाग प्रमुख असून त्याच्या अधिपत्याखाली सहायक निबंधक भागीदारी संस्था, पुणे, नागपूर, व औरंगाबाद ही कार्यालये आहेत. मुंबई कार्यालयात एकूण ४८ कर्मचारी असून पुणे, नागपूर व औरंगाबाद या कार्यालयात अनुक्रमे ११, ९ व ७ कर्मचारीवृंद आहे. पदांचा आकबृतीबंध विवरणपत्र “अ” मध्ये देण्यात येत आहे.

या कार्यालयात आकारण्यात येणाऱ्या नोंदणी फेफार, निरीक्षण, प्रमाणीत प्रतीबाबतच्या शुल्काचे प्रपत्र “ब” मध्ये देण्यात येत आहे.

या कार्यालयात व या कार्यालयाच्या अधिनस्त असलेल्या विभागीय कार्यालयांचे वार्षिक उत्पन्न अंदाजे रु. ४,१५,००,०००/- आहे. तर खर्च रु. ३,१२,७२,०००/- ते रु. ३,५२,०४,०००/- एवढे आहे.

संगणकीकरण :-

या विभागाच्या भागीदारी संस्थांच्या नवीन नोंदणी बाबतचे संगणकीकरण पूर्ण झालेले असून भागीदारी संस्थेच्या नवी नोंदणीच्या Online प्रक्रिया दि. २१/२/२०१३ रोजी सुरु झालेली आहे. तसेच Online नोंदणी प्रक्रिया करून झालेल्या भागीदारीच्या घटनेतील बदलाची नोंद Online प्रक्रियेने करण्यात येते.

तक्ता-१
TABLE-I

(दोन) वित्तीय आवश्यकता
(II) Financial Requirements

(रुपये हजाराल)
(Rs. in thousands)

	प्रत्यक्ष रकमा २०१७-२०१८		अर्थसंकल्प २०१८-२०१९		सुधारित अंदाज २०१८-२०१९		अर्थसंकल्प २०१९-२०२०	
	Actuals		Budget Estimates		Revised Estimates		Budget Estimates	
	2018-2019		2019-2020		2019-2020		2020-2021	
	योजनेतर योजनांतर्गत	एकूण योजनांतर्गत	योजनेतर योजनांतर्गत	एकूण योजनांतर्गत	योजनेतर योजनांतर्गत	एकूण योजनांतर्गत	योजनेतर योजनांतर्गत	एकूण योजनांतर्गत
	Non-Plan	Plan	Non-Plan	Plan	Non-Plan	Plan	Non-Plan	Plan
1	2	3	4	5	6	7	8	9
(अ) कार्याचे वर्गीकरण-								
२००-निबंधक भागीदारी संस्था, मुंबई...	--	--	--	--	--	--	--	--
एकूण (अ)	--	--	--	--	--	--	--	--
(ब) उद्दिष्टवार वर्गीकरण-								
२००-निबंधक भागीदारी संस्था, मुंबई, पुणे, नागपूर व औरंगाबाद. (३४७५००८४)	२५५१०	४१२८०	३७०००	४१२८०	४१२८०	३७०००	४१२८०	४१२८०
वेतन	९	१०	३	१०	१०	३	१०	१०
अतिकालिक भत्ता	२९२	३७०	३७०	३७०	३७०	३७०	३७०	३७०
टेलिफोन चार्जस	३५	६२	१३	६२	६२	१३	६२	६२
प्रवास खर्च	७३८	११११	८८९	११११	१२०५	८८९	१२०५	१२०५
कार्यालयीन खर्च	१५७४	१४००	१४००	१४००	१४००	१४००	१४००	१४००
भाडे पट्टी व कर	२८३	३३०	२६४	३३०	३३०	२६४	३३०	३३०
संगणकावरील खर्च	०	१	१	१	१	१	१	१
संगणकावरील खर्च	२८४४१	४४५६४	३९९४०	४४५६४	४४५६८	३९९४०	४४५६८	४४५६८
एकूण (ब)	२८४४१	४४५६४	३९९४०	४४५६४	४४५६८	३९९४०	४४५६८	४४५६८
(क) वित्तीय व्यवस्थेची साधने-								
मागणी क्र. जे-२
प्रधान शीर्ष
३४७५-इतर सर्वसाधारण
आर्थिक सेवा	०	०	०	०	०	०	०	०
एकूण मागणी क्र. जे-२
एकूण मागणी क्र. जे-२

तक्ता-२
TABLE-II

(तीन) कार्यक्रम कार्यभाराचा सारांश व आर्थिक गरजांचे स्पष्टीकरण:-

खालील तक्ता भारतीय भागीदारी संस्था अधिनियम, १९३२ अन्वये नोंदणी केलेल्या संस्था, अभिलिखित नोटीसा दिल्या गेलेल्या प्रमाणित प्रती व देण्यात आलेल्या अभिलेख आणि व्यापारेत्तर महामंडळे अधिनियम, १९५९ अन्वये नोंदणी केलेल्या संस्था दर्शवितो.

(III) Programme work load Summary and explanation of financial requirements.

The following table indicates the number of firm registered No. of Notices recorded. No. of Certified Copies issued and Inspection of Records granted under the Indian Partnership Act, 1932 and the Non-Trading Corporation Act, 1959.

कार्यालयाचे नाव	नोंदणी केलेल्या भागीदारी संस्था	अभिलिखित नोटीसा	दिल्या गेलेल्या प्रमाणित प्रती	देण्यात आलेले अभिलेख	नोंदणी करण्यात आलेली व्यापारेत्तर महामंडळे	Name of the Office
1	Firms Registered	Notices recorded	Certified copies issued	Inspection of records granted	Non-Trading Corporations registered	1
१. निबंधक, भागीदारी संस्था, मुंबई.						1. Registrar of Firms, Mumbai.
२०१७	1355	813	2909	3448	1	... 2017
२०१८	1685	1014	1519	3036	1	... 2018
२०१९	5117	1541	570	2369	2	... 2019
२. सहायक निबंधक, भागीदारी संस्था, पुणे.						2. Assistant Registrar of Firms, Pune.
२०१७	874	149	1121	1585	0	... 2017
२०१८	481	223	1012	1399	0	... 2018
२०१९	596	272	1202	1199	0	... 2019
३. सहायक निबंधक, भागीदारी संस्था, नागपूर.						3. Assistant Registrar of Firms, Nagpur.
२०१७	819	221	1172	167	0	... 2017
२०१८	775	299	1221	130	0	... 2018
२०१९	884	265	1288	126	0	... 2019
४. सहायक निबंधक, भागीदारी संस्था, औरंगाबाद.						4. Assistant Registrar of Firms, Aurangabad.
२०१७	1471	399	1904	50	0	... 2017
२०१८	1437	362	1696	33	0	... 2018
२०१९	1116	346	1428	68	0	... 2019

तक्ता-३
TABLE-III

(तीन) कार्यक्रम कार्यभाराचा सारांश व आर्थिक गरजांचे स्पष्टीकरण:-

खालील तक्ता संस्था नोंदणी व व्यापारेत्तर महामंडळे नोंदणीबाबतच्या कामाबाबत निबंधक भागीदारी संस्था, मुंबई, पुणे, नागपूर व औरंगाबाद यांचे उत्पन्न दर्शवितो.(आकडे हजारात)

(III) Programme work load Summary and explanation of financial requirements.

The following table indicates the income realised on account of work done by the Registrar of Firms, Mumbai, Pune, Nagpur and Aurangabad for Registration of firms and Non-Trading Corporation(Rs.InThousand)

कार्यालयाचे नाव	2017-2018	2018-2019	2019-2020	Name of the Office
1	2	3	4	
१. निबंधक, भागीदारी संस्था, मुंबई.	25646391	33275549	0	... Registrar of Firms, Mumbai.
२. सहायक निबंधक, भागीदारी संस्था, नागपूर.	11966834	20516906	0	... Assistant Registrar of Firms, Nagpur.
३. सहायक निबंधक, भागीदारी संस्था, औरंगाबाद.	2882245	4831538	0	... Assistant Registrar of Firms, Aurangabad.
४. सहायक निबंधक, भागीदारी संस्था, पुणे.	3368640	5651428	0	... Assistant Registrar of Firms, Pune.
एकूण ...	043864110	64275421	0	... Total

खालील तक्ता निबंधक, भागीदारी संस्था यांच्याकडे नोंदणीसाठी आलेले अर्ज अभिलिखित करावयाच्या नोटीसा व प्रमाणित प्रतीसाठी व अभिलेख निरीक्षणासाठी करण्यात आलेले अर्ज दर्शवितो.

निबंधक, भागीदारी संस्था

TABLE

प्रकरणांचे स्वरुप	प्रमाणके काही असल्यास त्याप्रमाणे निकालात काढावयाची प्रकरणे As per norms if any, No. of cases to be disposed of	वर्षाच्या आरंभी प्रलंबित असलेली प्रकरणे Cases pending at the beginning of the year			वर्षात दाखल झालेली प्रकरणे Cases received during the year		
		2017 3	2018 4	2019 5	2017 6	2018 7	2019 8
1	2						
१. भागीदारी संस्था, अधिनियमाखाली नोंदणी करण्यासाठी अर्ज.							
(अ) निबंधक, भागीदारी संस्था, मुंबई.	15000	28624	34346	0	10416	9357	0
(ब) सहायक निबंधक, भागीदारी संस्था, पुणे.	5000	23386	31003	0	9773	9562	0
(क) सहायक निबंधक, भागीदारी संस्था, नागपूर.	2500	102	32	0	1839	2275	0
(ड) सहायक निबंधक, भागीदारी संस्था, औरंगाबाद.	2000	201	1017	0	4103	2970	0
२. अभिलिखित करावयाच्या नोटीसा-							
(अ) निबंधक, भागीदारी संस्था, मुंबई.	9000	5862	7427	0	2055	5932	0
(ब) सहायक निबंधक, भागीदारी संस्था, पुणे.	3000	12736	15014	0	2909	13391	0
(क) सहायक निबंधक, भागीदारी संस्था, नागपूर.	1500	38	13	0	715	681	0
(ड) सहायक निबंधक, भागीदारी संस्था, औरंगाबाद.	500	199	303	0	980	972	0
३. प्रमाणित प्रतीसाठी व अभिलेख निरीक्षणासाठी अर्ज-							
(अ) निबंधक, भागीदारी संस्था, मुंबई.	1500	6	3479	0	5094	1044	0
(ब) सहायक निबंधक, भागीदारी संस्था, पुणे.	9000	3012	2228	0	2351	2401	0
(क) सहायक निबंधक, भागीदारी संस्था, नागपूर.	4500	0	2	0	1351	1287	0
(ड) सहायक निबंधक, भागीदारी संस्था, औरंगाबाद.	800	5	6	0	1764	129	0
४. व्यापारेत्तर महामंडळे, अधिनियमाखाली नोंदणी अर्ज-							
(अ) निबंधक, भागीदारी संस्था, मुंबई.	20	2	1	0	2	2	0
(ब) सहायक निबंधक, भागीदारी संस्था, पुणे.	--	--	--	--	--	--	--
(क) सहायक निबंधक, भागीदारी संस्था, नागपूर.	--	--	--	--	--	--	--
(ड) सहायक निबंधक, भागीदारी संस्था, औरंगाबाद.	--	--	--	--	--	--	--
५. व्यापारेत्तर महामंडळाच्या आर्थिक विवरण पत्राची (ताळेबंद, विवरणपत्र इत्यादी) सुरक्षा.							
(अ) निबंधक, भागीदारी संस्था, मुंबई.	60	34	81	0	27	39	0
(ब) सहायक निबंधक, भागीदारी संस्था, पुणे.	--	--	--	--	--	--	--

The following table indicates the number of applications. Notices and applications for certified copies received in the office of the Registrar of Firms.

--IV

Registrar of Firms

एकूण Total			वर्षात निकालात काढलेली प्रकरणे Cases disposed during the year			वर्षाच्या अखेरीस प्रलंबित असलेली प्रकरणे Cases pending at the end of the year			Nature of Cases
2017 9	2018 10	2019 11	2017 12	2018 13	2019 14	2017 15	2018 16	2019 17	
1									
1. Applications for Registration under the partnership Act, 1932.									
39040	43703	0	4694	12919	0	34346	30784	0	(1) Registrar of Firms, Mumbai.
33159	40565	0	1884	3519	0	3100	37046	0	(2) Assistant Registrar of Firms, Pune.
1941	2307	0	1909	2293	0	32	14	0	(3) Assistant Registrar of Firms, Nagpur.
4304	3987	0	3287	3253	0	1017	734	0	(4) Assistant Registrar of Firms, Aurangabad.
2. Notices to be recorded.									
10917	13359	0	3490	7603	0	7127	5756	0	(1) Registrar of Firms, Mumbai.
15645	18035	0	631	788	0	15014	17247	0	(2) Assistant Registrar of Firms, Pune.
753	843	0	740	821	0	13	22	0	(3) Assistant Registrar of Firms, Nagpur.
1179	1525	0	876	1190	0	303	335	0	(4) Assistant Registrar of Firms, Aurangabad.
3. Applications for Certified Copies and Inspection of Records.									
5100	4523	0	1621	1020	0	3479	3503	0	(1) Registrar of Firms, Mumbai.
5543	4629	0	3115	2401	0	2228	2228	0	(2) Assistant Registrar of Firms, Pune.
1351	1289	0	1349	1288	0	2	1	0	(3) Assistant Registrar of Firms, Nagpur.
1769	135	0	1763	134	0	6	1	0	--(4) Assistant Registrar of Firms, Aurangabad.
4. Application's for Registration under Non-Trading Corporations Act, 1959.									
4	3	0	3	3	0	1	0	0	(1) Registrar of Firms, Mumbai.
--	--	--	--	--	--	--	--	--	(2) Assistant Registrar of Firms, Pune.
--	--	--	--	--	--	--	--	--	(3) Registrar of Firms, Nagpur.
--	--	--	--	--	--	--	--	--	(4) Registrar of Firms, Aurangabad.
5. Security of Annual returns (balance-sheets, statements etc.) in respect of Non-Trading Corporations.									
61	120	0	8	5	0	53	115	0	(1) Registrar of Firms, Mumbai.
--	--	--	--	--	--	--	--	--	(2) Assistant Registrar of Firms, Pune.

तक्ता-५
TABLE--V

(IV) Personnel Summary

(चार) कर्मचारी विषयक गोषवारा

Designation	वेतनमान Scale of Pay	पदसंख्या No. of Posts		पदनाम	
		2018-2019 3	2019-2020 4		
1	2	3	4	1	
11. REGISTRAR OF FIRMS					
११-निबंधक, भागीदारी संथा					
<u>Gazetted--</u>		Rs.		<u>राजपत्रित-</u>	
Registrar of Firms, Mumbai ...	15600-39100+7600	...	1	1	निबंधक, भागीदारी संस्था, मुंबई
Deputy Registrar of Firms ...	15600-39100+7600	...	1	1	उपनिबंधक, भागीदारी संस्था
Assistant Registrar of Firms ...	9300-34800+4400	...	7	7	सहाय्यक निबंधक, भागीदारी संस्था
Asst. A/cs Officer (M. F. A. S.) ...	9300-34800+4400	...	2	2	सहा. लेखा अधिकारी (एम.एफ.ए.एस.)
Total Gazetted		...	11	11	एकूण-राजपत्रित
<u>Non-Gazetted, Class III--</u>					
<u>अराजपत्रित-वर्ग तीन-</u>					
Superintendent ...	9300-34800+4300	...	2	2	अधिक्षक
Stenographer (L. G.) ...	9300-34800+4300	...	1	1	लघुलेखक (निम्न श्रेणी)
Total Non-Gazetted		...	3	3	एकूण-राजपत्रित
Total Class II					एकूण-वर्ग दोन
Head Clerk ...	9300-34800+4200	...	7	7	मुख्य लिपिक
Senior Clerk ...	5200-20200+2400	...	10	10	वरिष्ठ लिपिक
Clerk/Typist ...	5200-20200+1900	...	29	29	लिपिक/टंकलेखक
Driver ...	5200-20200+1900	...	1	1	वाहन चालक
Total Class III		...	47	47	एकूण-वर्ग तीन
<u>Non-Gazetted Class IV--</u>					
<u>अराजपत्रित-वर्ग चार</u>					
Daftary ...	4400-7440+1600	...	1	1	दफ्तरी
Peon ...	4400-7400+1300	...	12	12	चपराशी
Sweeper ...	4400-7400+1300	...	1	1	सफाई कामगार
Class IV Total		...	14	14	एकूण-वर्ग चार
Grand Total		...	75	75	एकूण बेरीज

१४. महाराष्ट्र राज्य विधी आयोग

प्रचलित कायद्यांमध्ये बदलत्या परिस्थितीचा विचार करुन योग्य त्या सुधारणा शासनास सुचवून त्याचा दर्जा सुधारण्यासाठी शासनाने दिनांक ३० सप्टेंबर, १९९६ च्या शासन निर्णयान्वये महाराष्ट्र राज्य विधी आयोगाची स्थापना केली होती. त्यानंतर आयोगाची मुदत वेळोवेळी वाढविण्यात आली. सन २०११ मध्ये महाराष्ट्र राज्य विधी आयोगाच्या पुर्नगठनाबाबतचा प्रस्ताव शासनाच्या विचारधीन होता. सदर प्रस्तावावर शासनाने सध्याचा आयोग बरखास्त करावा व पारदर्शक प्रक्रियेमार्फत नवीन आयोग स्थापन करावा असा निर्णय घेतला.

सदर निर्णयास अनुलक्षून दिनांक १२ ऑक्टोबर, २०११ च्या शासन निर्णयान्वये महाराष्ट्र राज्य विधी आयोग दिनांक १३ ऑक्टोबर, २०११ पासून बरखास्त करण्यात आला आहे. आयोगातील कर्मचारीवृंदाची पदे ही कंत्राटी पध्दतीने ठराविक कालावधीसाठी भरण्यात आलेली असल्यामुळे आयोगाच्या बरखास्तीबरोबरच आयोगातील कर्मचाऱ्यांच्या सेवा आपोआप संपुष्टात आल्या आहेत. सध्या नवीन विधी आयोग पारदर्शक पध्दतीने स्थापन करणेबाबत या विभागाकडून कार्यवाही करण्यात येत आहे.

१५. महिलांचे सक्षमीकरण

आजगायत महिला अत्याचाराची प्रकरणे चालविणेसाठी राज्यात एकूण २७ विशेष न्यायालये स्थापन करण्यात आली आहेत, ती खालीलप्रमाणे

अ) दि. १६.०८.१९९६ च्या शासन निर्णयान्वये राज्यात अहमदनगर, अकोला, अमरावती, औरंगाबाद, बुलढाणा, बीड, जळगांव, नागपूर व यवतमाळ येथे प्रत्येकी १ याप्रमाणे ९ विशेष न्यायालये स्थापन करण्यात आली आहेत.

ब) दि. ०६.०५.१९९८ च्या शासन निर्णयान्वये राज्यात ठाणे, पुणे व कोल्हापूर येथे विशेष न्यायालये स्थापन करण्यात आली आहेत.

क) दि. ३०.११.२००७ च्या शासन निर्णयान्वये मुंबई येथे १ विशेष न्यायालय स्थापन करण्यात आले आहे.

ड) दि. १७.०१.२०१४ च्या शासन निर्णयान्वये राज्यात बृहन्मुंबई, भंडारा, चंद्रपूर, धुळे, जालना, लातूर, नांदेड, नाशिक, उस्मानाबाद, परभणी, सांगली, सातारा, सोलापूर, वर्धा येथे प्रत्येकी १ याप्रमाणे १४ विशेष न्यायालये स्थापन करण्यात आली आहेत.

15.Strengthening of Women

Total 27 special courts have been established, to deal with the offences related to Atrocities on women. These are as follows -

A. vide G.R. Dated 16/8/1996 one Special Court each in 9 District has been setablished :-

Ahmadnagar. Akola, Amravati, Aurangtabad, Buldhana Beed, Jalgaon, Nagpur & Yawatmal.

B. Vide G.R. Dated 6/5/1998 Special Courts have been established at Thane, Pune & Kolhapur in dthe state.

C. Vide G.R. Dated one special court has been established at Mumbai.

D. Vide G.R. dated 17/1/2014 -14 special courts have been established in the state. One in Nashik, Osmanabad, Parbhani, Sangli, Solapur, Vardha.

